

P. b. b.
Verlagsort: 1080 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

3-4

Březen – duben

2011

31. ročník

- Rozhovor: S ThLic. Petrem Žaloudkem / Marie Brandeis
- Fejeton Pavla Kohouta
- Příloha: Čtení na Velikonoce

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Cyklus filmů scénáristy JANA PROCHÁZKY a režiséra KARLA KACHYNI

pondělí 11. 04. 2011 v 19:30

Ucho (Československo, Filmové studio Barrandov, 1969, černobílý, 94 min.)

Režie: Karel Kachyňa; **námět:** Jan Procházka; **scénář:** Jan Procházka & Karel Kachyňa; **hudba:** Svatopluk Havelka; **výtvarnice:** Ester Krumbachová; **kamera:** Josef Illík

Hrají: Radoslav Brzobohatý, Jiřina Bohdalová, Jiří Císler, Miroslav Holub

Vysoký vládní činitel (Radoslav Brzobohatý) je ve své vile odposloucháván. Neví, kde je odposlouchávací zařízení namontováno, ale nikde necítí jistotu a spolu se svou manželkou (Jiřina Bohdalová) se bojí mluvit, aby ho za to soudruzi komunisté nezažehli. Film po dokončení cenzura nepustila do kin a na svoji premiéru musel čekat až do roku 1990.

Předběžné termíny promítání na velvyslanectví v roce 2011:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 9. 5., 12. 9., 10. 10., 14. 11., 12. 12.

Začátek představení **vždy v 19:30, pouze v prosinci ještě v 17:00 pro děti.** Změna vyhrazena.

Obsah

Klub připravuje	2
Obsah	2
Impresum	2
Editorial	3
Kalendář: březen – duben 2011	4
Církevní kalendář: březen – duben 2011	6
Rozhovor	7
Kultura	9
Fejeton	29
Události	30
Zajímavosti	32
Ekonomika	40
Správy zo Slovenska	45
Sokol & sport	50
Úvahy & postřehy	53
Z české a slovenské Vídně a okolí	58
Oznámení	70
Informace & inzerce	72
Příloha	I-XII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Schlösselgasse 18, 1080 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha & Tiskárna Sládek,

Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlösselgasse 18, 1080 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka), Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: František Písařík, Ing. Kurt Mattola, Richard Basler

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,

P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda, manželé Kalinovi, Jindřich Lion,

Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,

Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová, Nela Štěrbová,

Mgr. Tomáš Vaněk, Ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola

Distribuce: Tiskárna Sládek

František DRTIKOL (3. března 1883, Příbram – 13. ledna 1961, Praha), český fotograf tvořící v letech 1901-1935, který se proslavil i internacionálně, a to zejména svými portréty a akty (jeho akty najdeme ve všech dějinách fotografie) ve stylu pozdní secese; později byla jeho tvorba ovlivněna kubisticko-futuristickými prvky. Směr art deco má v Drtikolově osobě svého největšího představitele v oboru fotografie. Drtikol byl také malíř, designér užitkových předmětů a v neposlední řadě znalec, překladatel a praktikant některých evropských duchovědných nauk a východní filozofie, především buddhismu. Je dokonce označován za patriarchy českého buddhismu, ale současně byl od roku 1945 až do své smrti aktivním členem Komunistické strany Československa. Postava Drtikola jako buddhisty s „rudou knížkou“, stejně jako jeho erotické fotografie a obrazy, přispívá k image lehce kontroverzní osobnosti českých dějin.

Vyučil se fotografem a své znalosti rozšířil studiem v letech 1901-1903 na odborné škole, tehdy novém Učebním a pokusném ústavu pro fotografii v Mnichově. Od roku 1910 vedl (od roku 1921 se společníkem Augustinem Škardou) snad nejprestižnější portrétní ateliér v Praze na nároží Vodičkovy a Jungmannovy ulice č. 730. Ateliér se stal centrem pražského uměleckého dění. Portrétoval mj. T. G. Masaryka, E. Beneše, L. Janáčka, A. Muchu, E. Deštinovou, J. Demla, A. Jirásku, B. Martinů, M. Gorkého, P. Valéryho. V roce 1911 vydal album padesáti volných listů olejotisků *Z dvorků a dvoreček staré Prahy*, kde zachytil krásu mizějících pražských zákoutí. Po roce 1921 ve fotografii aktu Drtikol členil plochy ve formě stínů a dekorace geometrických tvarů, melancholie byla vystřídána dynamikou a akcí (modelky nahradily tanečnice), místo ušlechtilých tisků používal více bromostříbrné fotografie. » » »

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

srdečně Vás zveme na pravidelné »Klubové« promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým zastupitelským úřadem a Českým centrem, každé druhé pondělí v měsíci s výjimkou svátků a letních prázdnin, začátek představení je vždy v 19:30 hodin, rezervace není možná.

Velice se omlouváme, že jsme zapomněli u článku »Oslavy 100 roků Českého domu – hotel Pošta« uvést pana velvyslance dr. Jana Koukala, který se pořadu a hostiny nejen zúčastnil, ale pronesl přítomným publikem nadšeně přijatý spontánní projev. K zajímavým historickým osudům Českého domu – hotelu Pošta, který je spjat s českou menšinou ve Vídni, se vrátíme v dalším čísle Klubu.

Jsem nesmírně vděčná herečce paní Zdeně Procházkové za její slova a vzpomínku na paní dr. Moserovou. Zнала jsem paní senátorku osobně a byla to ona, která mě doslova „dokopala“ do funkce členky konzultativní rady při stále senátní komisi pro krajany žijící v zahraničí a k další v práci pro Kulturní klub. Byla lidská, inteligentní, energická, velice zásadová a nesmířlivá ke komunistickému režimu a jeho představitelům, nesnesla plané vlastenčení a sebezviditelňování, hodně kouřila a milovala kávu. Darovala mi jednu svou nezveřejněnou povídku a snila o zřízení muzea socialistických frází.

Mrzí nás, že se nám nepodařilo programem nebo písemným projevem zhodnotit význam dr. Bruna Kreiskyho u příležitosti 100. výročí jeho narození, a to zvláště ve vztahu k národnostním menšinám, o něž se zasloužil např. založením poradních sborů atd., ani jeho vlivnost k té české. Sám se narodil v Rakousku, ale předkové pocházeli a ještě někteří i žijí na území České republiky. Nezapomněli jsme, ale prostě jsme se nedohodli na tom, koho oslovit. Hledali jsme historika či politologa se znalostmi příslušné komunální vídeňské problematiky, chtěli jsme toto svědectví „dostat“ z pera vídeňského Čecha. Naším přínosem tak zůstal jen obrázek bývalého spolkového kancléře dr. Bruna Kreiskyho ze slavnostního odhalení pamětní desky T. G. Masaryka ve Vídni v září 1982, kde pronesl úvodní řeč a ocenil jeho zásluhy (viz kapitola Z české a slovenské Vídně). Na snímku mu děkuje tehdejší předseda Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku Mag. Přemysl Janýr, zcela vpravo stojí tehdejší spolková ministryně pro vědu H. Fűrbergová.

V letošním roce odpadá tradiční systém sčítání (formulář) obyvatel Rakouska. Statistik Austria, odpovědný institut pro sčítání, propojí patnáct datových středisek různých institucí, jako Zentralen Melderegister, AMS, Finanční úřady a další. V Rakousku žije cca 8,4 milionů lidí. Tato rejstříková metoda má jednu velkou výhodu, stojí pouhých 9,9 milionů € oproti tradiční metodě (cca 72 milionů €). Tento systém má ovšem pro národnostní menšiny jednu velkou nevýhodu. I když v bývalém formuláři byl vážný a velice sporný dotaz na obcovací řeč, informoval nás například o tom, kolik občanů s rakouskou příslušností se hlásí k českému či slovenskému jazyku, kolik se jich zde již narodilo a kolik jich rakouské občanství nabylo.

Dozvíte mi se zamyslet na tím, jak asi za deset let a podle jakého vzoru a kdo bude odhadovat počet české národnostní menšiny pro upřesnění různých potřeb, např. určení výše subvence Spolkového kancléřství? Jak budeme odpovídat na dotazy různých institucí? Budeme „vyřábět“ různé počty „duší“ podle naší potřeby? Či možná budeme mít někde možnost za peníze (pokud je budeme mít) si podobné informace nějakou jinou formou zjistit? Snad se nad tímto problémem také zamyslí či již zamýšlejí ti, kteří jako poradci spoluvytvářejí nový zákon o národnostních menšinách. Věříme, že naši přední zastupitelé na něco vhodného jistě přijdou...

Aktuálním problémem je nová regulace – tj. zrovnoprávnění (na základě rozhodnutí EU) mezi penzisty pouze s rakouskou penzí a penzisty, kteří pobírají i penzi z jiného státu EU. Ti druzí, kteří samozřejmě odvádějí zdravotní pojišťovně v Rakousku předepsaná procenta (5,1 %) z rakouské penze, budou v blízké budoucnosti odvádět také 5,1 % z jejich »zahraničních« – v našem případě české či slovenské – penze. Těžko považovat penze v zemích bývalého Ostbloku za nadprůměrné, neboť jejich držitelé jsou lidé, kteří buď emigrovali v době, kdy ve svých rodných zemích měli odpracováno minimum let, nebo ti, kteří sice pracovali v bývalém Československu delší dobu, za kterou však obdrželi oproti rakouským penzistům v průměru daleko nižší penzi. Někteří z nich po svém příchodu do Rakouska navíc nemuseli vždy najít okamžitě pevné zaměstnání s vysokým platem. Není nám jasné, jak bude rakouský penzijní úřad odebírat uvedené procenta z českých penzí, které se pohybují od 800,- do 3 000,- Kč, podle jakého kurzu, v jakých intervalech. Oficiálně je tento zákon schválen, ale přesto věříme, že náš poradní sbor při BKA se tímto problémem zabývá, i když se jich to nemusí osobně dotýkat.

Pokud máte zájem o krajanský vzdělávací program České republiky, semestrální stipendijní studijní pobyt nebo čtyřtýdenní kurz českého jazyka pro krajany, najdete více informací na webových stránkách Domu zahraničních služebe nebo požádejte o informaci české velvyslanectví ve Vídni.

A teď Vám již přeji hezké posezení na stránkách Klubu!

Helena Baslerová, šéfredaktorka

Na konci dvacátých let se Drtikolovy životní priority změnilly, stále více se přikláněl k osobní duchovní cestě, byl unaven z ateliérové práce a špatné ekonomické situace podniku – to vše mělo vliv i na jeho fotografické dílo, které se stále více zaměřovalo na subjektivní autorovu výpověď o tom, co znamená „žít Boží myšlenku“. Práce tohoto období je řazena do kontextu imaginativní linie českého umění třicátých let 20. století. Tehdy vznikl klíčový soubor *Svět duše*. Ve třicátých letech se odpoutal od živých modelů a věnoval se symbolickým námětům za použití neživých figur (případně vystřižených fotografií) za rafinovaného použití světla. Šlo o naprostý protiklad k dosavadní tvorbě; Drtikol sám označil tato díla jako „fotopuristická“.

V roce 1935 rozprodal svůj pražský ateliér a ukončil fotografickou tvorbu. O tři roky později vyšla jeho fotografická monografie *Žena ve světle*, která obsahovala 46 aktů. Od té doby Drtikol začal postupně předávat své fotografie a kresby (více než 5 000 kusů) do muzejních sbírek.

Přední strana obálky: František DRTIKOL, *Bez názvu (Akt)*, kol. 1925, fotografie, 28,5 × 22,5 cm, Moravská galerie v Brně

Zadní strana obálky: František DRTIKOL, *Meditace*, 1927, pigmentový tisk, 29 × 21,5 cm, Moravská galerie v Brně

VÝSTAVY:

do 26. 03. **Běla KOLÁŘOVÁ – Lucie STAHL**
Známa česká fotografka a výtvarnice na společné výstavě s německou výtvarnicí
Stadtgalerie Schwaz, Palais Enzenberg, Franz-Josef-Strasse 27, A-6130 Schwaz

LEOPOLD MUSEUM

do 11. 04. **Glanz einer Epoche: Jugendstilarchitektur aus Europa** (Fotoarbeiten von Peter SCHUBERT)

do 18. 04. **Florentina PAKOSTA**

do 20. 06. **Glanz einer Epoche – Jugendstil-Schmuck aus Europa**

po, stř – ne 10:00-18:00 a čt 10:00-21:00,
MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org

do 26. 04. **Fresh, Young and Tasty**

Kollektivausstellung der Werken von Absolventen und Studierenden an der Akademie der bildenden Künste in Bratislava und in Wien. Kurator: Erik Samek. Musikalischer Gast: Experimentelle und elektronische Performance der Wiener Musikgruppe The Closing.
www.myspace.com/kinderzimmer
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

LIECHTENSTEIN MUSEUM

do 26. 04. **Das Prunkservice des Herzogs Albert von Sachsen-Teschen** (Ein Triumph europäischer Silberschmiedekunst)

do 26. 04. **Zeremonien, Feste, Kostüme** (Die Wiener Porzellanfigur in der Regierungszeit Maria Theresias)
Liechtenstein Museum. Die Fürstlichen Sammlungen, Fürstengasse 1, 1090 Wien, Fr – Di 10:00-17:00
Tel.: +43 (1) 319 57 67-252; Fax +43 (1) 319 57 67-20
www.liechtenstein-museum.at

27. 04. – 02. 06. **Markéta LUSKAČOVÁ: O koních, o smrti a jiných lidech. Maškary z Roztok a Únětic**

26. 04. 18:00 vernisáž

Výstava známé české fotografky
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

do 28. 04. **Jana KASALOVÁ: Hic sunt leones**

Česká vizuální umělkyně žijící v Praze. Věnuje se kresbě, malbě, videoartu a fotografii
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

ALBERTINA

do 15. 05. **Der Blaue Reiter**

do 15. 05. **BlackWhite – Roy Lichtenstein**

do 29. 05. **Mel Ramos Girls, Candies & Comics**

Albertinaplatz 1, 1010 Wien, www.albertina.at
Otevřeno: denně 10:00-18:00, středa 10:00-21:00

UNTERES BELVEDERE

do 29. 05. **Dynamik! (Kubismus / Futurismus / Kinetismus)**

do 13. 06. **Egon SCHIELE: Selbstporträts und Porträts**
Unteres Belvedere, Orangerie
Denně 10:00-18:00, st 10:00-21:00, tel.: +43 1 795 57-200

JEDNOTLIVÉ AKCE:

22. 03. 20:00 **Feierliches Konzert zur Eröffnung des Franz-Liszt-Jahres 2011**

Franz Liszt: *Fantasie und Fuge über den Choral „Ad nos, ad salutarem undam“* und *Via Crucis (Kreuzweg)*
Zuzana M. Maria Ferjenčíková (SK, Orgel), Ernst Wally (AT, Klavier), Vokal Ensemble St. Stephan unter der Leitung von Domkapellmeister Markus Landerer
Schottenkirche, Freyung 6, 1010 Wien

24. 03. 19:00 **Emil HAKL a Edgar DUTKA** (autorské čtení)
Prezentace knih v německém vydání obou autorů. Překladatelky Christa Rothmeier und Julia Hansen-Löve
Alte Schmiede, Schönlaterngasse 9, 1010 Wien
www.alte-schmiede.at

24., 25., 26. a 31. 03. 20:00 **Felix MITTERER: Mein Unegeheuer** (divadelní představení)

Hrají: Rosa – Nika Brettschneider, Zach – Ludvik Kavin
Rezervace: tel. 0676/7345566
Theater Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at, www.theaterbrett.at

24.-30. 03. **Literatur für junge LeserInnen 2011**

24. 03. 17:00 **Vernissage – „Roma Palette“** im Rahmen des größten Wiener Kinderliteraturfestivals
Die weltweit berühmten Zeichnungen der Roma Kinder aus einem kleinen ostslowakischen Dorf Jarovnice ausgezeichnet mit zahlreichen Sonderpreisen.

Künstlerische Umrahmung: Ein Dokumentarfilm *Die Kinder*, 2007, 10 Min., OmeU, Regie: Anna Nemogová-Kolárová. Der Roma-Lyriker Dezider Banga erzählt über das rauhe Leben der wehrlosen Kinder aus Jarovnice. Roma Musik von Patrik Žigmund.

29. 03. 10:45 **Iva PROCHÁZKOVÁ: Elias und die Oma aus dem Ei a Carolina** (čtení)

30. 03. 09:00 **Iva Procházková: Elias und die Oma aus dem Ei a Carolina** (čtení)

Palais Auersperg, Auerspergstr. 1, 1080 Wien
Öffnungszeiten: 24.-29. 03. von 9:00-18:00 Uhr, 30. 03. von 9:00-13:00 Uhr
Info: Tel. 505 03 59, www.jugendliteratur.net

26. 03. 17:00 **Babička** (divadelní představení)

Podle námětu Boženy Němcové. Hraje Divadelní spolek bratří Mrštíků Boleradice.
Divadelní sál české školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vstupenky: tel. 0676/6903144

do 27. 03. **Akkordeonfestival**

Sargfabrik, Goldschlagstraße 169, 1140 Wien
www.sargfabrik.at

30. 03. 12:30 **Musik und Dichtung: Liebespaare**

Christoph Berner (Klavier) spielt Leoš Janáček (*Zdenkavariationen, Lidové tance z Moravy, Na zarostlém chodníčku*), Pauline Knof liest Theodor Storm
Schubert-Saal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstraße 20, 1030 Wien, www.konzerthaus.at

30. 03. 19:00 **Marta KUBIŠOVÁ s kapelou Karla Štolby**
Česká škola Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien, tel. 0699/19762371
KF

31. 03. 18:00 **Vratislav BRABENEC – Renata KALENSKÁ: Evangelium podle Brabence** (literární pořad)
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
www.torst.cz

01. 04. 22:00 **Vráta BRABENEC & Joe KARAFIÁT: Jam-session a poezie**
Nachtasyl, Stumpergasse 53, 1060 Wien

02. 04. 19:30 **Wiener Symphoniker** (koncert)
Antonín Dvořák, Sergej Prokofjew, Peter I. Tschairowsky
Musikverein Wien, Großer Saal

04. 04. 19:30 **ORF Radio-Symphonieorchester Wien** (koncert)
Leoš Janáček, Joseph Junden, soprán Luba Orgonášová, Michael Schade, tenor ad.
Musikverein Wien, Großer Saal

09. 04. 14:00 a 19:00 **My Fair Lady**
Repríza úspěšného muzikálu, hraje divadelní spolek Vlastenecká omladina
Divadelní sál české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vstupenky: 0699/19239506

10. 04. 10:00 **Župní turnaj ve stolním tenise**
Sokolovna ve Steinergerasse, 1170 Wien, Steinergerasse 7

10. 04. 16:00 **Detské kreatívne popoludnie: Fašiangy, Turíce, Veľká noc príde!**
Spoločne vyrobíme veľkonočných kohútikov, vymalujeme veľkonočné vajčka, zahráme si, zatancujeme a zaspievame si jarné slovenské melódie.
Dobrovoľný príspevok
Slovenský školský spolok SOVA
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien, tel.: 596 13 15,
www.slovaci.at/sova

Jiřina Bohdalová a Radoslav Brzobohatý ve filmu *Ucho*

11. 04. 19:30 **Ucho** (film)
(Československo 1969, 94 min., černobílý)

KK / ČCV / ZÚ (v rámci cyklu filmů spisovatele a scénáristy Jana Procházky a režiséra Karla Kachyni)
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
Změna vyhrazena

12. 04. 19:30 **J. S. BACH: Johannespassion**
Petra a Aleš Ambrosi, ensemble Pandolfis Consort Wien, chór a v roli Evangelisty Fritz von Riedl (herec Burgtheateru)
ORF RadioKulturhaus, Argentinienstr. 30a, 1040 Wien
radiokulturhaus.orf.at

14. 04. 18:00 **Beneš jako Rakušan / Beneš als Österreicher** (literární čtení)
Dvojjazyčné čtení s autorem a diplomatem Jiřím Grušou. Závěrečná diskuse německy. Moderátor: Miguel Herz-Kestranek, autor a herec.
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

15. 04. 19:30 **Magdalena KOŽENÁ: Koncert z děl Josefa Suka a Antonína Dvořáka**
Josef Suk: *Asrael* – Symphonie c-Moll op. 27 (Dem Andenken Antonín Dvořáks und seiner Tochter, meiner Gattin Ottilie); Antonín Dvořák: *Biblische Lieder*, op. 99 für Singstimme und Orchester
Theater an der Wien, Linke Wienzeile 6, 1060 Wien
www.theater-wien.at

18. 04. 14:00-16:00 **Rožmberský rok** (prezentace)
Posledním potomkem Rožmberků byl Petr Vok, který zemřel roku 1611. Již předtím musel kvůli dluhům prodat dvě třetiny rodového majetku, např. císař Rudolf II. od něho koupil Český Krumlov, proto se novým sídlem Rožmberků stala Třeboň. I přes dluhy patřil k nejbohatší české šlechtě. Po jeho smrti rodové jmění podle smlouvy připadlo Švamberkům, na jednotu dominia navázali Eggenberkové a později Schwarzenbergové.
Zástupci Jihočeského kraje a měst České Budějovice, Český Krumlov a Třeboň informují o kulturních a turistických highlights. Závěrečné občerstvení podle čtyři sta let starých receptů.
Přihlášení nutné: ccwien@czech.cz (do 10. 04. 2011)
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
ČcV ve spolupráci s Czech Tourism
www.rozmberskyrok.cz

23. 04. 17:00 **Humor na plátně** (pásmo)
Povídání o českých umělcích
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
AS a Čs

Podrobnosti a další programy a akce naleznete v oddílech: *Sokol & sport*, *Z české a slovenské Vídně a okolí* a *Oznamení*.

Další důležité adresy a kontakty viz oddíl Inzerce.

ČESKÉ CENTRUM:
www.tschechischeszentrum.at
e-mail: ccwien@czech.cz
Herrengasse 17, 1010 Wien, tel.: 535 23 60

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.sivieden.mfa.sk

e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel.: 535 40 57

SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova

e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

DIVADLO BRETT

www.theaterbrett.at

e-mail: theaterbrett@eunet.at

út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien

tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55

DETSKÝ SÚBOR ROZMARÍN PRI RSKS

má nácviky každú stredú: predškolský vek od 15:15 do 16:30 hod., školáci a mládež od 16:15 do 18:30 hod. Tanec, spev, hra na píšťalkách, fujare, cimbele.

Komenského škola, Veľká klubovňa

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí a zároveň za neúplnost kalendária. Změna programu vyhrazena. – Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41

www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112

www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:30**

KALENDÁŘ AKCÍ

So 09. 04. POUŤ DO MARIAZELL: Společná mše svatá v 11:00. – Mše svatá v Salesianu odpadá.

VELIKONOCE 2011

Ne 16. 04. Květná neděle v DON BOSCO HAUS v 18:30, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – Svěcení ratolestí a průvod. – Vyprávění o Kristově umučení: pašije.

Čt 21. 04. Zelený čtvrtek v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele v 19:00, Rennweg 63, Wien 3. – Mše na památku Večeře Páně. – Modlitba s Pánem Ježíšem na Olivové hoře.

Pá 22. 04. Velký pátek v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele v 19:00, Rennweg 63, Wien 3. – Liturgie umučení a smrti Pána Ježíše, svaté přijímání.

So 23. 04. Bílá sobota v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele v 20:00, Rennweg 63, Wien 3. – Liturgie Svaté noci (žehnání ohně, velikonoční svíce, čtení ze Starého zákona, mše svatá vzkříšení – asi do 21:30).

Ne 24. 04. Neděle Zmrtvýchvstání Páně v českém kostele Nejsvětějšího Vykupitele v 10:00, Rennweg 63, Wien 3.

Každý den je naděje...

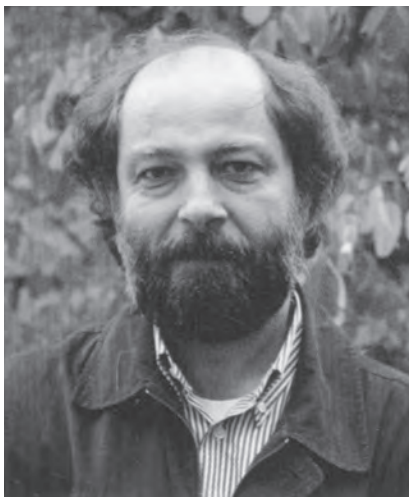
Možná tak nějak začíná svůj den pan Peter Žaloudek, ThLic., na onkologické klinice ve Vídni. Pomáhá pacientům bojovat se zákeřnou nemocí nejen prostřednictvím složitých přístrojů, ale především rozhovorem. Hluboká setkání prožíval rovněž v dalekých krajích – desetkrát navštívil Havaj a ostrov Molokai, kde žijí nemocní leprou, aby poznal působnost P. Damiana de Veuster (1840-1889), nazývaného apoštolem těchto nemocných. Svě dojmy, myšlenky z nespočetných rozhovorů či zážitků zachytil v několika publikacích – *Gedanken während der Strahltherapie*, *Aina Hemolele – Svátá zem – Molokai*, *Síla lásky*, *O pozoruhodných okolnostech vzniku koledy Tichá noc*. Vedle publikační činnosti se věnuje překládání z italštiny, němčiny a angličtiny. Vyzařuje klid, pohodu, každého nakazí srdečným smíchem. O dobrou náladu se při našem rozhovoru postaralo i červené víno, které má pan Žaloudek, jak řekl, moc rád.

Od roku 1991 pracujete jako radiologicko-technický asistent v jedné vídeňské nemocnici. Co Vás přivedlo na tuto cestu?

ThLic. P. Žaloudek: Pracuji v Sozial-Medizinisches-Zentrum-Ost města Vídně. Tuto profesi jsem se vlastně „vyučil“ ne zcela dobrovolně v rodné zemi.

Odkud pocházíte? Co jste studoval?

ThLic. P. Žaloudek: Narodil jsem se v Žilině, jsem pravý Čechoslovák. Proto těžce nesu násilné rozdělení Československa. Můj otec po studiích dostal umístěnku jako veterinární lékař do místa blízko Žiliny, ačkoliv pochází z Moravy, od Brna. Chtěl tam zůstat jeden dva roky, ale nakonec se tam zamiloval a oženil se. Moje matka byla Slovenka. Po gymnáziu jsem začal studovat teologii na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Bratislavě. Po dvou letech jsem byl ze studia vyloučen, protože jsem odmítl spolupráci s StB (Státní bezpečnost). No a protože jsem nemohl být nezaměstnaný, našel jsem si jako první místo sanitáře (ošetřovatele) v nemocnici. Znovu jsem se přihlásil ke studiu na teologii, ale studium mi nebylo povoleno, aniž bych znal důvod. Rozhodl jsem se zvýšit kvalifikaci a dal jsem se na studium oboru radiologický labo-

rant. Náhodou jsem se dozvěděl, že v jedné bratislavské nemocnici působil tehdy nejvýznamnější československý onkolog prof. Ďurkovský. Byl nejenom vědec, ale šlo mu o to, aby na jeho klinice pracovali lidé, kteří mají skutečný zájem pracovat s těžce nemocnými lidmi. Přestože sám nebyl věřící člověk, vycítil, že věřící lidé mají lepší přístup k nemocným. Proto v jeho nemocnici pracovalo nejvíce bývalých řeholních sester, kněží a tajně vysvěcených kněží. Přihlásil jsem se tam a on mě přijal, aniž bych měl dokončeno studium radiologického laboranta. To jsem pak dokončoval večerně při zaměstnání.

Dostali na teologické fakultě nabídku na spolupráci s StB i jiní studenti?

ThLic. P. Žaloudek: Ano, to byla běžná praxe. Takto se „podchycovali“ budoucí členové socialistického svazu duchovních „Pacem in terris“. V Československu byly tehdy dvě bohoslovecké fakulty – v Bratislavě a v Litoměřicích. Řada vyloučených studujících z Bratislavy odešla do Litoměřic, kde byli přijati. Opačně se to nikdy nestalo. Říkalo se, že poměry na teologické fakultě v Bratislavě byly mnohem horší.

Kdy jste vnitřně věděl, že chcete studovat teologii?

ThLic. P. Žaloudek: Docela bych řekl, že od malička. Chodil jsem ministrovat a jednou se nás v sakristii ptal pan farář, kdo z nás chce být také farářem. Byl jsem ze všech ministrantů nejmenší a nejmladší, ale pan farář se zastavil přede mnou, položil mi na hlavu breviář a řekl, že to budu já. Takže vidíte – osud. Myšlenku dát se touto cestou jsem měl odjakživa.

Jak jste se dostal do Rakouska?

ThLic. P. Žaloudek: Emigroval jsem, ačkoliv jsem nikdy o emigraci neuvažoval. Předcházelo jí mnoho souvislostí, které šly kolem mě. Po vyloučení z teologie jsem byl zapojen do podzemní církve. Ta byla velmi dobře organizována a starala se právě o takové mladé lidi, aby neztratili toto povolání. V Bratislavě ji vedli ji dva lidé – dr. Krčméry, lékař, ještě žije, bude mu devadesát let – po pádu komunismu dostal všechna nejvýznamnější vyznamenání, a Vladimír Jukl, byl tam i nynější kardinál v Nitře – Korec. Tady jsem tedy tajně dále studoval teologii, vstoupil do řádu kapucínů, pašoval jsem s ostatními zakázanou křesťanskou literaturu. Jednou jsme se dozvěděli, že má do Československa přijet na kontrolu situace nejvyšší představitel řádu z Říma, je nazýván generál. Chtěl navštívit staré kapucíny, kteří byli propuštěni z vězení a také věděl, že jsou tu tajní mladí kapucíni. Přijel jako řadový turista z Polska s polským autem a hledal průvodce po Československu. Všichni se z toho radovali, ale současně měli strach, že budou s ním sledováni. Protože jsem pracoval v nemocnici, nebylo nebezpečí, že tohoto hosta bude někdo podezírat či sledovat v mé společnosti, takže jsem se ujal průvodcovské role. Po nějaké době, kdy se tento turista vrátil zpět do Říma, mě ohromili v podzemní církvi sdělením, že si generál přeje, abych emigroval do Rakouska a objevil se co nejdříve v Římě.

Jak se Vám podařilo toto zbožné přání realizovat?

ThLic. P. Žaloudek: Úplně normálně jsem použil běžný postup – tj. žádost o devizový příslib a výjezdní doložku. Buď lidé, kteří vyřizovali v nějaký den tyto mé žádosti, byli málo pozorní, anebo se mě StB chtěla zbavit. Nevím. Prostě dostal jsem povolení, vycestoval jsem, v Rakousku jsem dostal do měsíce azyl a vzápětí jsem odjel do Říma, kde jsem pět let studoval teologii.

Měla Vaše rodina na Slovensku po Vaší emigraci problémy?

ThLic. P. Žaloudek: Samozřejmě je navštěvovala tajná policie, výsledky, ale protože jsem nikdy doma neřekl, co tajně dělám – podzemní církve, pašování knih, či příprava na emigraci –, nemohli mí rodiče či sourozenci nic říct.

Z Říma jste se zase vrátil do Vídně.

ThLic. P. Žaloudek: V řádu kapucínů jsem působil do roku 1991 – staral jsem se o československé uprchlíky, zajišťoval předávání informací církvi v totalitním režimu. Po vnitřním rozhodnutí oženit se jsem kněžskou službu opustil. Nastal problém, jak se budu ve Vídni živit. Výhodu jsem měl právě v tom, že jsem kdysi vystudoval obor radiologický laborant. Studium jsem musel nostrifikovat, ale rychle jsem našel zaměstnání. Začínal jsem v AKH.

Jak vypadá v praxi Váš pracovní den?

ThLic. P. Žaloudek: Na ozařovací klinice se pracuje převážně jen pět dnů v týdnu. Těch klinik, které pracují o sobotách či nedělích, je velmi málo. Pět pracovních dnů je proto, že na oddělení jsou vedle lékařů a radiologů přítomni i jeden technik a fyzik, kteří musí zkontrolovat, zda-li ozařovací pole je homogenní, tedy jestli na ozařované ploše je stejně silné ozařování. Začínáme v půl osmé ráno, to už je plná čekárna pacientů. Naším úkolem je pacienta uložit na ozařovací lůžko, nastavit ozařovací pole. Přístroje jsou ovládány přes počítače, pacient je s námi ve spojení pomocí mikrofónu. My celé ozařování sledujeme na dvaceti obrazovkách.

Jak vypadá prostor na ozařování?

ThLic. P. Žaloudek: Když jsem původně pracoval v Československu, byly tyto místnosti pochmurné. Ale to bylo ještě za totality, jistě je to dnes jiné. V Rakousku jsem se setkal s příjemně působícími místnostmi, které jsou pěkně vymalovány, s pěknými obrazy. Měl jsem možnost navštívit i ozařovací kliniku na Havaji, to bylo pro mě překvapení. Je to přízemní budova, každý pokoj pro pacienty má dvoje dveře. Jedny jsou z chodby a druhé vedou z pokoje ven do parku. Dvoje dveře jsou tu proto, aby měl člověk pocit, že kdykoliv může jít domů. Vlastní ozařovací prostor je vymalován havajskými motivy – velryby, slunce, moře, květiny. Celá klinika je uzpůsobena havajskému životu. Ze svých cest na Havaj jsem si přivezl řadu fotografií, jsem hobby-fotograf, dvě jsem nechal zarámovat a zdobí náš ozařovací prostor.

Procházíte jako radiologický asistent všemi fázemi nemoci s pacientem?

ThLic. P. Žaloudek: Osobně mně nevadí jakýkoliv zdravotní stav nemocného. To není moje zásluha, to je jistě dar od Pána Boha. Přiznávám se, že jsou momenty, že nemohu číst anamnézu pacienta z jeho chorobopisu. Prostě je toho na mě najednou moc. Raději pak s pacientem komunikuji, jako kdyby ta nemoc vůbec neexistovala.

Nemocný je především v rukou lékaře, který určuje postup terapie, tedy ozařování. Přitom vychází, hrubě řečeno, ze zdravotního stavu jeho těla. Vezme lékař také někdy v potaz při stanovování terapie duševní stav pacienta a podle toho např. „zmírní“ dávky ozařování?

ThLic. P. Žaloudek: Pokud mluvím za lékaře z naší kliniky, které dobře znám, jsou lidsky na to připraveni, že vědí, co může pacient prožívat. Vidí-li, že duševní stav pacienta vyžaduje pomoc, doporučí psychologickou terapii. Když se začínalo na této klinice, řada lékařů byla nových, a proto se vypracoval jakýsi pracovní plán, který zahrnuje celou terapii, tj. přijetí pacienta, vyšetření, stanovení terapie, rozhovor lékaře s pacientem, kterému je vše vysvětleno. Při tom padla myšlenka, že by bylo dobré, kdyby při těchto rozhovorech byl někdo z radiologických asistentů, neboť ti jsou s pacienty v nejčastějším kontaktu. Okamžitě jsem zvedl ruku, že bych to chtěl dělat, zatímco ostatní kolegové se stáhli. Bohužel později jim zřejmě začalo vadit, že to dělám, „díky“ tomu se potom tato funkce zrušila. Dodnes jsem ale lékaři vyzýván, abych si s pacienty promluvil, protože právě ten či onen lékař je ve stresu a rozhovor by zřejmě nepřinesl to, co má.

Existuje v Rakousku na těchto klinikách také nějaká příprava pro rodinné příslušníky, jak zvládat tyto situace?

ThLic. P. Žaloudek: Ne, existují jen tzv. Selbsthilfegruppe, o což se musejí lidé sami zajímat.

Věříte na úspěšnost alternativní léčby při onkologických případech?

ThLic. P. Žaloudek: Zním několik případů. Pokud jde lékaři opravdu

o dobro pacienta a vidí, že „použití“ této alternativní léčby, pochopitelně vedle odborné lékařské, nemocnému prospívá, jistě by ji měl připustit. Víím např. o případu jednoho lékaře ve Strakoněch, kterého osobně znám, který od roku 1995 už ve své profesi – krční chirurg – nepracuje. Když byl ještě v nemocnici, všiml si, že na jeho oddělení přicházejí za pacienty nejen rodinní příslušníci, ale právě léčitelé, které sem příbuzní přivedli. Jako lékař to měl potírat, ale jeho to naopak zajímalo, neboť byl lékař tělem a duší. Přišel k závěru, že i když se působením těchto léčitelů neudály žádné zázraky, pacientům pomohli natolik, že byli nějak vyrovnanější a jejich léčebný postup, který jim „naordinoval“ lékař, probíhal úplně jinak, úspěšněji než u těch pacientů, kteří tyto varianty neměli. Dokonce šel až tak daleko, že napsal list na Lékařskou komoru, aby se nepostupovalo proti alternativní léčitelům tak přísně, pokud má jít o dobro pacienta, tedy léčitelé by neměli být kategoricky vylučováni. Lékařská komora mu však dala výpověď. Dnes se věnuje oboru etiko-terapie – léčení morálními silami. Mnohokrát jsem se jeho kurzů zúčastnil a musím potvrdit, že to tak funguje.

Vydal jste řadu publikací, věnujete se překládání. Jsou to Vaše koníčky, anebo máte ještě jako koníčka něco jiného?

ThLic. P. Žaloudek: Mám hodně koníčků. Když jsem byl na gymnáziu, rád jsem recitoval, to dělám vlastně dodnes. Během studia v Římě jsem měl možnost také krátce působit v českém a slovenském vysílání Radia Vatikán. To se mně moc líbilo, dostalo se mi zpětné odezvy, že můj hlas působí dobře. To dnes vlastně „využívám“ při práci s pacienty, tedy když je vyzývám, aby přišli do ozařovací místnosti. Zkrátka někdo dostal hlas, aby byl dobrým hercem či moderátorem, já jsem ho dostal, abych působil uklidňujícím způsobem na pacienty. Psaní mě rovněž bavilo na střední škole, vedle již vydaných publikací dnes pravidelně přispívám do slovenského křesťanského kritického týdeníku *Zrno*. Velmi rád cestuji, cestování otevírá člověku horizonty. Díky cestování jsem se naučil být více pokornější a skromnější.

Kdy jste naposledy absolvoval Vor-sorgeuntersuchung?

ThLic. P. Žaloudek: Jéje, před dvěma lety mně zjistili problémy se srdcem. Ale jinak takové prohlídky nedělám. Myslím si, a dokonce jsem o tom četl v odborném časopise, že se nic nemá přehánět. Když totiž absolvujete prohlídku za pomoci nějakých přístrojů, tly vlastně do vás, lidově řečeno, něco

„nabijí“, což není přirozené. Potom takové prohlídky, pokud jsou často za sebou, ačkoliv jsou míněny tak, aby něčemu předešly, mohou způsobit úplný opak.

Vaše největší přání?

ThLic.: P. Žaloudek: Nedovedu říct. Nikdy jsem neměl přání, v mém životě šlo vždycky vše jinak, než bych si

plánoval. Jsem vděčný za všechno, co jsem v životě zažil. Od malička jsem chtěl být knězem, vlastně jsem jím v jiné podobě dodnes, a jsem rád, že mohu dělat to, co dělám – provázet nemocné na onkologickém oddělení při ozařování.

Děkuji Vám rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Výstava Josefa Lady

V Galerie Smečky v Praze před časem představila výstava *Do světa... Malebná cesta Josefa Lady* tohoto nejoblíbenějšího českého výtvarníka v různých obdobích jeho tvorby. Josef Lada vstoupil do povědomí veřejnosti především jako malíř proslulých kvašových obrazů z vrcholného období třicátých až padesátých let. Současně ale také divákovu pozornost obrátila expozice na umělce rané kresby z doby před první světovou válkou. Návštěvník měl možnost prohlédnout si kolekci více než osmdesáti kre-

seb, knižních ilustrací a především kvašových kreseb Josefa Lady. Řada těchto děl byla vystavena vůbec poprvé a byla vybrána ze všech tvůrčích etap umělce – nejstarší kresby byly datovány rokem 1908. (mk)

Ve čtvrtek 13. ledna 2011 zemřela všestranná umělkyně **Alena Dostálová** (78) – výtvarnice, jež od šedesátých let publikovala vtipy např. v *Dikobrazu*, ilustrovala knihy, vytvářela figurální koláže kombinující malbu, textilie a bižuterii, psala reportáže a věnovala se i kostýmnímu návrhářství.

VÝROČÍ

Tomáš Vlček (*9. 1. 1941, České Budějovice)

Historik a teoretik umění, akční umělec, fotograf, v současnosti ředitel Sbírký moderního a současného umění Národní galerie v Praze.

Jindřich Boška (*12. 1. 1931, Vlachovo Březí, okr. Práchatice)

Malíř a grafik z rodiny, kde se malířství traduje již tři generace, člen Klubu konkréťtů.

Alena Čermáková (*28. 2. 1926, Praha)

Malířka socialistické realistické tvorby. Čermáková spolu s Janem Čumpelíkem a Jaromírem Schořem tvořili Armádní výtvarné studio, odkud pocházela většina tehdejších programově prorežimních děl podle vzoru teoretických pravidel pro utváření uměleckých děl a tezí Ždanova (interpret Stalinových myšlenek).

Jan Kadlec (*9. 3. 1976, Praha)

V letech 1994-2000 studoval Akademii výtvarných umění v Praze. Roku 1999 se stal spolukurátorem galerijního sdružení Artlab. Pod kurátorským vedením Artlabu (Jiří David, Jan Kadlec, Milan Salák) vznikla řada významných výstav jako např. *99CZ, Zdroje nového stylu, Zelená, Boy Story, Sport Gallery, Privart, Chaplin resident Fighter* a mnoho dalších. Od roku 2003 je členem výtvarné skupiny Reality. Jako umělec je zastoupen jak v tuzemských, tak i v zahraničních sbírkách. Je držitelem ceny poroty Zlínský salón mladých a hlavní ceny mezinárodní výstavy Sculpture Grande 07. Coby filmový architekt a production designér

pracoval nejen pro společnost K Film, Studio Kadlec s. r. o. založenou jeho otcem Janem Kadlecem, ale dále i pro mnoho dalších mezinárodních a tuzemských produkcí. Na počátku roku 2008 spoluzakládá s Tomášem Rotnáglem filmovou produkci K Film plus s. r. o. Od začátku zimního semestru roku 2008 vede na FAMU semináře Formulace vizuální podoby filmu – filmová scénografie. Během své samostatné činnosti v oblasti filmu a filmové reklamy vytvořil více než sedmdesát reklamních spotů a řadu filmových projektů jak tuzemských, tak i zahraničních. V roce 2000 architektonicky ztvárnil svůj první film *Zatracení* a dále pokračoval filmy *Krev zmizelého, Experti, Goethe – To horké léto v Marienbadu, Vj, Lovce vodního ticha, První oddělení* atd.

Jitka Svobodová (*1941)

Od roku 1991 působí jako profesorka ateliéru kresby na AVU v Praze, kterou sama absolvovala (1961-1967, prof. Arnošt Paderlík; 1973-1976, prof. Raimund Ondráček). Po počáteční malířské etapě se od sedmdesátých let důsledně věnuje kresebnému médiu. Po první větší retrospektivní výstavě v Roudnici nad Labem (2005-2006) se nyní výběrem prací představuje také na Moravě.

Olbram Zoubek (*21. 4. 1926, Praha)

Významný český sochař, který se výrazným způsobem zasloužil o rozvoj české architektonické plastiky. V době druhé světové války byl v letech 1944-1945 totálně nasazen v podniku Wegena v Praze na Letné. Ve dnech 5. až 11. května 1945 se aktivně účastnil Pražského povstání.

Hlásil se na AVU v Praze, ale nebyl přijat, proto absolvoval kamenosochařskou praxi u sochaře Otakara Velínského v Praze. V letech 1945-1952, po úspěšném složení zkoušek, studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové u profesora Josefa Wagnera. V roce 1951 se začal věnovat restaurátorské praxi, ke které získal průpravu u profesora Josefa Wagnera. Specializoval se na renesanční sgrafito a kamennou plastiku. V roce 1951 též uzavřel sňatek se spolužačkou, sochařkou Evou Kmentovou, a o dva roky později (1954) se jim narodila dcera Polana a v roce 1956 syn Jasan, který se stal též sochařem. V roce 1980 jeho první manželka Eva zemřela a v roce 1981 se oženil

podruhé s Marií Edlmanovou. V roce 1982 se jim narodila dcera Eva. Střídavě žije v Praze a v Litomyšli, kde je také zapsán jako čestný občan. Stal se členem Unie výtvarných umělců, skupiny Trasa a Nové skupiny, je též členem Umělecké besedy. Zoubekův osobitý styl je charakteristický zredukováným vytvářením plastik, výraznou vertikálností, rozrušeným povrchem a autorovu spřízněností a reakcí na antické dědictví. Zoubek je autorem posmrtných masek Jana Palacha a Jana Zajíce a *Pomníku obětem komunismu* na Petříně. V roce 1996 byl oceněn státním vyznamenáním Medailí Za zásluhy I. stupně

VZPOMÍNKY

Jiří Valenta (1936, Praha – 1991, Kolín nad Rýnem)

Patří k talentům české výtvarné scény šedesátých let, které se prosadily v souvislosti s neoficiálními výstavami *Konfrontace*, uvádějícími do českého prostředí problematiku informelu. Po polovině sedmdesátých let svoji malířskou práci programově uzavřel a začal se aktivně věnovat fotografii. Po roce 1968 odešel z Československa a nakonec se usadil v Kolíně nad Rýnem.

Josef Šejnost (30. 5. 1878, Těšenov – 9. 2. 1941, Praha)

Český akademický sochař a medailér. Po studiích na keramické škole v Bechyni nastoupil do továrny na keramiku v Rakovníku. Teprve když se stal finančně nezávislým, mohl v roce 1901 nastoupit na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Stal se studentem Stanislava Suchardy a Vojtěcha Preislera. V roce 1911 se definitivně rozhodl věnovat se výhradně medailérství. Realizoval návrhy mincí včetně jubilejního svatováclavského dukátu. Méně známou epizodou z jeho tvorby jsou prototypy marionet podle návrhů M. Aleše. Na medailích vytvořil galerii velkých českých osobností. V druhém mezipatře pražského Obecního domu je umístěna jeho deska s plakety mužů 28. října: Soukupa, Rašína, Švehly, Stříbrného a Šrobára. Nezpodobňoval jen politiky. V roce 1924 vytvořil medaili na počest prvního českého olympijského vítěze Bedřicha Šupčíka. Nepřipomínala se ani jeho autorství pamětních desek. Je to například deska na rodném domě Bedřicha Smetany v Litomyšli, deska Karla Havlíčka Borovského v Humpolci a řada dalších, například plaketa Babičky, Mikoláše Aleše, Jana Husa, Vojtěcha Hynaise. Panteon Národního muzea zdobí jeho podobizna Pavola Országha-Hviezdoslava. Na mostě v zámku v Novém Městě nad Metují vytvořil sochy medvědů. Celkem vytvořil přes tři sta děl, z toho asi dvě stě medailí. Jeho práce vynikají mimořádnou plasticitou a jsou sběrateli mimořádně ceněny. Věnoval se i teorii a v roce 1924 napsal dílo *Problém pokroku v sochařství*. V letech 1905-1907 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes. V jeho díle pokračoval i jeho syn Zdeněk, který vytvořil pamětní bustu Josefa Lady pro Hrušice a kromě sochařské a medailérské tvorby se věnoval i restaurování.

Václav Brožík (5. 3. 1851, Třemošná – 15. 4. 1901, Paříž)
Český akademický malíř. Od roku 1868 studoval na Aka-

demii výtvarných umění v Praze, Drážďanech a Mnichově. V roce 1879 podnikl studijní cestu do Nizozemí, kde studoval staré vlámské a holandské malíře. Oženil se s dcerou bohatého pařížského obchodníka s obrazy. Byl povolán jako profesor na pražskou Akademii výtvarných umění a svůj čas až do smrti dělil mezi Prahu a Paříž, kde měl rodinu. Snad přičiněním svého tchána dosáhl v Paříži mnoha cen a vyznamenání a nakonec byl zvolen členem Francouzského institutu. Z tchánova podnětu namaloval obraz na téma *Tu felix Austria nube*, jímž měl získat přízeň rakouského císaře Františka Josefa I., což se mu podařilo a císař jej pak povýšil do šlechtického stavu. Stal se nejznámějším českým malířem v Evropě poslední čtvrtiny 19. století, který jako člen Francouzského institutu vstoupil mezi „čtyřicet nesmrtelných“, což se žádnému jinému českému umělci nikdy nepodařilo. Dosáhl obrovského veřejného úspěchu. Byl ctěn jako největší žijící český malíř, reprezentant akademické historické malby. Jeho krajiny a žánrové výjevy z venkovského života berou modernisté na milost.

Josef Wagner (2. 3. 1901, Jaroměř – 10. 2. 1957, Havlíčkův Brod)

Český sochař a kreslíř, žák Jana Štursy a Josefa Mařatky, profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Pocházel ze staré kamenické rodiny v Hořicích, kde také absolvoval kamenosochařskou školu u sochaře Q. Kociána (1917-1921) a s otcem se podílel na restaurování soch M. Brauna v blízkém Kuksu. V letech 1922-1926 studoval sochařství na Akademii výtvarných umění u profesorů Jana Štursy a Josefa Mařatky, kteří rozpoznali jeho zvláštní nadání i braunovskou inspiraci. Zde se seznámil se svojí budoucí ženou, sochařkou Marií Kulhánkovou, s níž měl dva syny, později rovněž výtvarné umělce. Z jeho žáků vynikl zejména sochař Olbram Zoubek. Jaroslav Seifert: *„Wagner miloval hudbu a básně a ty mu lásku vracely. Jeho sochy dívek jsou vylehčeny milostnou písní, kterou poslouchají lidské oči. Byl sochařem, který psal básně do kamene, a básníkem, který místo rytmů tesal sochy.“*

Antonín Bílek (13. 3. 1881, Chýnov, okr. Tábor – 31. 12. 1937, Praha)

Český sochař a malíř, bratr Františka Bílka.

Otakar Synáček (17. 3. 1931 – 3. 2. 2005)

Český malíř. Jeho tvorba je v mnohém ohledu typická pro poválečný vývoj československého výtvarného umění. Od počátku čtyřicátých let, kdy bylo přerušeno jeho spojení s okolním evropským děním, žilo autonomně jen ze svých zdrojů. Vedle širokého proudu tradičních přístupů, opřených o postimpresionistická východiska, tu žila česká avantgarda navazující na surrealismus. Jen v krátkém mezidobí po osvobození měla pražská veřejnost možnost se seznámit s aktuálními tendencemi v evropských zemích, ale nově i se soudobým oficiálním americkým a sovětským uměním, ale tato lekce zůstala bez větší bezprostřední odezvy. Synáčkovým učitelem na akademii se stal Miloslav Holý, poučený na nejlepší tradici francouzské postimpresionistické malby (P. Gauguin, P. Bonnard), který žákům vštěpoval pevné základy realistické kresby, bohatý kolorit a vysoce kultivovanou techniku malby. Otakar Synáčkovi to školení zřejmě vyhovovalo, záhy si definoval tematické okruhy, které, jak se nakonec ukázalo, se staly celoživotní náplní jeho tvorby. Jeho doménou byl moderní žánr, někdy dovedený k monumentálnímu zobecnění, a krajinomalba. Specificky synáčkovsky laděné kompozice z intimního života rodiny, mezilidských vztahů i meditativní prožívání středočeské krajiny ho zařadily na okraj oficiálně uznávané tvorby, ale zabezpečovaly mu pozitivní přijetí publikem. V šedesátých letech vystupňoval výraz svých obrazů až na pokraj abstrakce, v letech sedmdesátých se obrátil k poezii všedních motivů a prohluboval jejich kultivované podání. Díla z tohoto závěrečného období jsou srovnatelná s nejlepšími příklady francouzské malby přelomu století, zároveň jsou nová, nabitá atmosférou současnosti a znovu kladou otázku potřeby kulturních tradic pro naši dobu.

Radek Pilař (23. 4. 1931, Písek – 7. 2. 1993)

Byl významným představitelem českého výtvarného umění. Věnoval se ilustracím, grafice, malbě, filmové tvorbě,

režii. Vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze. Později okrajově spolupracoval s hudebním divadlem Semafor, v mnohem větší míře s Osvobozeným divadlem (především s Jiřím Voskovcem, Janem Werichem a Jaroslavem Ježkem), se Státním nakladatelstvím dětské knihy, Československou televizí i Krátkým filmem. Založil obor animované tvorby na FAMU v Praze. Je čestným občanem Jičína. K jeho nejznámějším dětským kresleným postavám patří loupežník Rumcajs z díla spisovatele Václava Čtvrťka a postava Večerníčka uvádějící od roku 1965 stejnojmenný pořad pro děti.

Antonín Kybal (25. 3. 1901, Nové Město nad Metují – 15. 11. 1971, Praha)

Patří k těm nemnoha českým výtvarníkům, kteří se ve dvacátých letech rozhodli pro tehdy neobvyklou a také nepreferovanou oblast užitého umění – textil. Ale i přesto se rovnocenně začlenil do řad meziválečné české umělecké avantgardy.

Stanislav Libenský (27. 3. 1921, Sezemnice u Mnichova Hradiště – 24. 2. 2002, Železný Brod)

Sochař.

Karel Šlenger (5. 4. 1903, Chomutice – 2. 3. 1981, Hradec Králové)

Autodidaktický malíř, který i bez pravidelných kontaktů s dobovými uměleckými proudy vytvořil rozsáhlé dílo s expresivním výrazem i směru art brut. Část jeho obrazů patří k tomu nejsilnějšímu, co v českém umění vzniklo.

František Vobecký (9. 11. 1902, Trhový Štěpánov – 13. 4. 1991, Praha)

Malíř směru kubismu a surrealismu, posléze fotograf, původním povoláním byl krejčí. Jeho tvorba z let 1926-1938 jej včleňuje do dějin českého moderního umění.

ARCHITEKTURA

Ocenění pro české architekty

Český ateliér Vyšehrad obdržel v Německu architektonickou cenu nazvanou Contractworld Award. Cenu, kterou čeští architekty převzali v Hannoveru, získali za nové atrium Fakulty stavební ČVUT v Praze. Jedná se o jednu z nejvýznamnějších evropských cen pro architekty – vítězové v jednotlivých kategoriích si mezi sebou rozdělí dotaci 60 tisíc eur. Pražský ateliér Jiřího Smolíka a Zdeňka Rychtaříka zařadila odborná porota na první místo v ka-

tegorii přestavba/změna využívání. Jako další byly vybrány nejlepší počiny v oblasti kancelář a administrativních budov, hotelů, lázní a stravovacích zařízení a v kategorii obchodů a předváděcích prostor. České architektonické studio přebudovalo nepoužívaný hospodářský dvůr fakulty na moderní dvoupodlažní multifunkční halu s novými učebnicemi, dílnami a odpočinkovou zónou. Za tento projekt získal již ateliér Vyšehrad cenu v kategorii interiérů na Grand Prix v roce 2009. (mk)

VÝROČÍ

Miroslav Pelc (*30. 3. 1921)

Český architekt a scénograf. Autor scén televizních pořadů dramatických (*Alexandre Dumas, Eliška a její rod*), zábavných (*Vysílá Studio A, Televarieté*), soutěžních a pohádek (*Císařův slavík*).

Významný znalec barokní architektury**Mojmír Horyna zemřel**

Koncem ledna české dějiny umění přišly o jednoho z nejvýznamnějších znalců barokní architektury v českých zemích a především díla Jana Blažeje Santiniho-Aichla Mojmíra

Horynu, který zemřel v nemocnici ve Žďáru nad Sázavou po krátké nemoci ve věku nedožitých šestašedesáti let. Stejně jako českou a moravskou barokní architekturu pojilo i Mojžíra Horynu úzké pouto k Rakousku, kde na konci šedesátých let absolvoval dva semestry na univerzitách ve Vídni a ve Štýrském Hradci. Před rokem 1989 působil v památkové péči a v Národní galerii. Od roku 1990 začal přednášet na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zde se také stal profesorem (2001) a roku 2000 také ředitelem zdejšího Ústavu pro dějiny umění, který vedl až do roku 2006. Vrcholem jeho akademické kariéry se stala funkce prorektora univerzity pro vědecké kvalifikace, kterou vykonával do roku 2010. Dílo Jana Blažeje Santiniho-Aichla, které ho fascinovalo svým propojením filozofického myšlení a matematických propočtů, zhodnotil především v rozsáhlé monografii z roku 1998. Zvláštní publikaci z následujícího roku věnoval Santiniho stavbám na Žďársku, především fascinujícího komplexu staveb poutního kostela svatého Jana Nepomuckého na Zelené Hoře. Velmi se také zasloužil o zapsání zelenohorského areálu na prestižní seznam památek světového kulturního dědictví UNESCO. Zapomenout nelze ani jeho příspěvek k obnově komplexu poutního kostela v Mariánské Týnici, kde se také jako výraz jeho zásluh nachází od roku 2005 Horynova bysta. V posledních letech života připravoval novou knihu nazvanou *Architektura Jana Blažeje Santiniho-Aichla*, její obrazovou přílohu však už nestihl dokončit. Kromě Santiniho-Aichla se profesor Horyna věnoval také dalším významným postavám české barokní architektury, především rodině Dietzenhoferů, kterým také věnoval drobnější monografii. I zde soustřeďoval pozornost na architektonické a geometrické vyjádření barokního myšlenkového světa, jak to odpovídá

lo jeho filozofickému zaměření podpořenému i návštěvou proslulých seminářů Jana Patočky na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Výrazný byl Horynův podíl i na přípravě některých významných výstavních projektů věnovaných baroknímu umění v Čechách, jako byla třeba *Sláva barokní Čechie* nebo v současnosti v Praze probíhající výstava věnovaná životu a dílu Karla Škréty. Mojžíra Horyna se zapsal do paměti mnoha studentů, kteří byli fascinováni jeho hlubokým zájmem a znalostmi o přednášené problematice, ale také jeho morálním kreditem. Právě on řadu z nich nasměroval k problematice barokního umění, kterému je v posledních desetiletích v českém prostředí konečně věnována náležitá pozornost. (MaFr)

František Cubr (8. 1. 1911, Praha – 30. 6. 1976, Praha) Architekt bruselského pavilonu. Vystudoval vysokou školu architektury u prof. Josefa Gočára. Pracoval v ateliéru se Zdeňkem Pokorným (pro baťovskou vývozní společnost Kotva, zúčastnili se světové výstavy v New Yorku či trienále v Miláně a společně s Josefem Hrubým vyhráli soutěž na čs. výstavní pavilon v Bruselu), od roku 1949 vedl ateliér ve Stavoprojektu, od roku 1961 byl profesorem architektury na Českém vysokém učení technickém, od roku 1968 na Akademii výtvarných umění v Praze.

Vít Obrtel (22. 3. 1901, Olomouc – 12. 6. 1988, Praha) Architekt, autor básní v próze inspirovaných poetismem a surrealismem, scénograf, grafik a návrhář nábytku. Od roku 1931 vedl vlastní architektonický ateliér. Roku 1941 byl uvězněn v Terezíně. V roce 1923 se stal členem Devětsilu. Byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes, Svazu a Klubu architektů.

Rokem Jana Kotěry je rok 2011

Loňský rok 2010 byl spojen s kulatým výročím narození i úmrtí významného architekta Josefa Gočára. Letošní rok byl se dal v tomto duchu nazvat rokem Jana Kotěry.

Tento projektant, který bývá považován za zakladatele moderní české architektury, se narodil 18. prosince 1871 v Brně. Absolvoval plzeňskou průmyslovou školu a poté nastoupil ke studiu na vídeňské umělecké akademii u nejvýznamnější osobnosti střeoevropské architektury, profesora Otto Wagnera. Mladý architekt se tak ocitl v rakouské metropoli druhé poloviny devadesátých let 19. století. V té době to bylo bohaté a dynamicky se rozvíjející město a významné kulturní centrum. Tradiční historismus byl postupně vytlačován secesí, především v podání Wagnera a jeho talentovaných žáků Josefa Marii Olbricha, Josefa Hoffmanna nebo Jože Plečnika, kteří byli všichni Kotěrovými vrstevníky a přáteli. Jan Kotěra zakončil studia projektem tunelu pod kanálem La Manche, za který získal prestižní Římskou cenu, spojenou se stipendijním pobytem v Itálii.

Ve stejné době skončil svůj pražský pobyt významný architekt a profesor Uměleckoprůmyslové školy Friedrich Ohmann. Jeho post získává teprve sedmadvacetiletý Jan Kotěra. Již svojí první pražskou realizací – Peterkův dům na Václavském náměstí (1899-1900) – boří Kotěra konvence, když redukuje tradiční historický aparát na průčelí a fasádu pokrývá secesní ornamentikou. Jeho starší kolegové

Elegantní mladý Jan Kotěra

jsou tímto revolučním činem pohoršeni a na další zakázku musí mladý projektant pár let čekat. Zatím projektuje bytová zařízení a víkendové domky pro přátele, spolupracuje s Ringofferovou továrnou na návrzích salonních vozů pro železnici i pražské elektrické dráhy a na Umprum mezitím vychovává své žáky tak, jak se to naučil u svého vídeňského učitele.

Konečně Jan Kotěra dostává také významnější zakázky, projektuje například Okresní dům v Hradci Králové a Národní dům v Prostějově. V roce 1904 je autorem návrhu české expozice v rámci rakousko-uherského pavilonu na světové výstavě v americkém St. Louis. V této době dochází k proměně v Kotěrově tvorbě, secesní dekor ustupuje do pozadí a z jeho projektů se stávají účelné a jednoduché stavby. Toto vrcholné tvůrčí období v letech 1905-1913 reprezentuje projektantova vlastní vila v Hradešinské ulici na pražských Vinohradech, vodárenské věže v pražské Michli a v Třeboni, palác Mozartea v Jungmannově ulici v Praze a to jistě není zcela konečný výčet jeho realizací. Důležitou součástí jeho díla jsou také moderní dělnické zahradní kolonie pro Králův Dvůr, Batův Zlín, Rožnov a především Louny.

Vyvrcholením tvorby Jana Kotěry je budova královéhradeckého Městského muzea, což je možná nejvýznamnější dílo architektonické moderny v Čechách a jedna z nejzákladnějších staveb evropské architektury, bohužel v zahradní doposud nepříliš známá a doceněná.

Období kubismu se na tvorbě Jana Kotěry příliš neprojevilo, jeho práce se zaměřují spíše k formám moderního klasicismu – důkazem toho jsou například Lembergerův palác na Hohe Warte ve Vídni nebo palác Všeobecného penzijního ústavu na pražském Rašínově nábřeží.

V roce 1910 je již Kotěra všeobecně uznávaným architektem a je pro něj zřízena speciální škola při Akademii výtvarných umění. Zde ještě vychovává řadu žáků, později významných představitelů avantgardy. Je také autorem návrhu pavilonu pro svoji školu, ale ten již bohužel z důvodu předčasného úmrtí v roce 1923 nestihne realizovat – dokončí ho až jeho nejznámější žák a nástupce na postu profesora Josef Gočár.

Naposledy si mohli Jana Kotěru připomenout zájemci o jeho tvorbu v roce 2001 na výstavě v pražském Obecním domě a v královéhradeckém muzeu. K této výstavě byla vydána i obsáhlá publikace. (mk)

Trmalova vila v Praze 10 – Strašnicích, 1902-1903

Vlastní vila Praha – Vinohrady, 1908-1909

Interiér vlastní vily Jana Kotěry

Suchardova vila v Praze 6 – Bubenci, 1904-1907

VÝSTAVY

Expozici *Play* v Mánesu vidělo více než 100 000 lidí

Interaktivní expozici *Play* v Mánesu navštívilo od listopadu do 20. února rekordních více než 100 000 lidí. *Play* vytvořil výtvarník Petr Nikl spolu s kolegy a přáteli. Malí i velcí diváci mohli vystavené předměty různě přestavovat, měnit a hrát si s nimi. Úspěch projektu předčil veškerá očekávání Mánesu, který mu poskytl prostory. Budova se letos pro veřejnost načas uzavře a začne se opravovat, *Play* pro něj proto představoval důstojné zakončení dosavadního provozu. *Play* navazoval na předešlý rovněž úspěšný projekt *Orbis pictus aneb...* „Úspěch *Play* nás velmi potěšil a snad nám přivede i finančního partnera či mecenáše, který by s námi spolupracoval,“ uvedl producent Jiří Wald. Expozice *Play* překonala rekordy loňských velmi úspěšných výstav. Událostí roku 2010 byla výstava *Decadence Now! Za hranicí krajnosti* v Galerii Rudolfinum. Vidělo ji více než 55 000 lidí. Podobně úspěšná byla také expozice *Monet – Warhol* ve Veletržním paláci Národní galerie.

Výstava *Staré pověsti české*

V rámci výstavy *Staré pověsti české* Národní muzeum zpřístupňuje originály rukopisů, které popisují mytické období českých pohanských knížat. Postupně budou vystaveny: Budyšínský rukopis *Kosmovy kroniky* z Knihovny Národního muzea, *Dalimilova kronika* a kronika Johanna Marignoly z Národní knihovny České republiky, kronika Příbika Pulkavy z Radenína umístěná v Moravském zemském archivu v Brně a *Rukopisy zelenohorský a královédvorský* z Knihovny Národního muzea. Všechny rukopisy budou vystaveny v bezpečnostní klimatizované vitríně, každý po dobu čtrnáct dní. Časové omezení bylo stanoveno kvůli ochraně vzácných středověkých památek.

do – 18. 3. *Dalimilova kronika*

18. 3. – 1. 4. *Pulkavova kronika*

1. 4. – 15. 4. *Marignolova kronika*

15. 4. – 29. 4. *Rukopis královédvorský a zelenohorský*

Prostory: Národní muzeum, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1

Nové pověsti české

Musaion – Národopisné museum představuje lidovou kulturu současnosti na netradičně pojaté výstavě. Výstava si klade za cíl prezentovat běžné součásti každodennosti, u kterých převažuje autenticita, kolektivní tradování a spontánní tvořivost. K lidové kultuře dneška tak lze přiřadit například dětská céčka, památníky nebo „přebírací hry“, ústně šířené fámy o Pérákově, Hagenovi a černé sanitce. Výstava postupně představuje pět tematických okruhů soudobé lidové kultury, tak jak se odvíjejí v průběhu lidského života: od dětských her s jejich hračkami přes oděvní zvyklosti různých subkultur, například trampů, přívrženců hudebních hnutí typu punk nebo metal, až k tradicím vojáků základní služby a posléze svéráznému světu kutilského domácího umění. Výstava pod názvem *Nové pověsti čes-*

ké – Folklor atomového věku je dokladem toho, že lidová tradice přežívá i v dnešní době, ve věku televize, internetu a mobilních telefonů. Zájemci ji mohou vidět **do 27. března** tohoto roku. (mk)

Umění řemesla hodinářského

Výstava se koná u příležitosti oslav 600 let pražského orloje. Jeho tvůrce Mikuláš z Kadaně vstoupil do historie jako autor jednoho z nádherných hodinářských děl. Výstava však mapuje nejen dějiny orloje, ale i hodinářství. „Chce také podpořit hodinářské řemeslo,“ říká kurátor výstavy Jan Lidmaňský. „Nechybí hodinářská škola z Jihlavy, česká značka Prim, nezávislí hodináři jako je Luděk Seryn nebo Martin Brož, značky převážně švýcarského původu, jako je Jaeger-LeCoultre nebo Om.“ Unikátů nabízí výstava hned několik, např. nejtenčí kapesní hodinky na světě s tloušťkou 1,38 milimetru, dále nejmenší mechanické hodinky na světě od společnosti Jaeger-LeCoultre, které byly vyrobeny v roce 1932 a jsou poseté diamanty, jedny z prvních stopek s přesností na setinu sekundy či první náramkový chronograf s přesností na tisícinu sekundy, ten je ovšem elektronický. Výstavy se účastní dvacet zahraničních a šest českých a slovenských vystavovatelů. Součástí akce je také charitativní aukce sady hodinek Prim. Jako námět číselníku byl zvolen číselník od Mikoláše Alše přímo ze Staroměstské radnice. Výtěžek aukce bude věnován mimo jiné Českému hnutí speciálních olympiád, které poskytuje sportovní příležitosti pro lidi s mentálním postižením. V ČR se dosud nekonala žádná výstava podobného charakteru, která by mapovala jak historii, tak část současnosti hodinářství. Navíc tato výstava je nekomerční a založená spíše muzejním způsobem než ostatní výstavy podobného charakteru, které se ve světě konají. Výstava je otevřená **do 29. března**. Je otevřena denně od 10:00 do 20:00 hodin. Výstava je jednosměrná a v rámci prohlídky je možné vidět prostory Staroměstské radnice a zadní část pražského orloje s apoštolou. Místo konání: Staroměstská radnice, Praha 1.

Více informací o akci naleznete na:

www.600letorloje.cz.

Museum Kampa vystavuje dílo Adrieny Šimotové

Tvorbu malířky Adrieny Šimotové převážně ze sedmdesátých a osmdesátých let vystavuje Museum Kampa. Výstavu nazvanou *Menší ohlédnutí* galerie uspořádala k jejím blížícím se pětadesátým narozeninám. Lidé si mohou prohlédnout práci s papírem, který prořezává, muchlá, drásá a tvaruje, čímž vznikají křehké papírové sochy – obtisky tváře, dlaní, chodidel i celého těla a závěsné reliéfy. Podle zakladatelky muzea Medy Mládkové je Adriana Šimotová největší žijící česká výtvarnice. Výstava na Kampě předchází dalšímu naplánovanému projektu s názvem *Výjevo-vání*. Galerie Rudolfinum jím představí nejnovější tvorbu Šimotové. Výstava v Rudolfinu začne **7. dubna** a potrvá **do 19. června**. Obě výstavy spolu souvisejí a spojuje je jméno kurátora Pavla Brunclíka.

Adriena Šimotová (*6. 8. 1926) patří podle některých názorů k největším osobnostem českého poválečného umění. Její rozsáhlá tvorba se dotýká kresby, malby, grafiky a sochařství. Studovala na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde se také seznámila se svým pozdějším mužem, malířem Jiřím Johnem, a řadou kolegů, kteří později tvořili základ skupiny UB 12. Spolu s Václavem Boštíkem, Evou Kmentovou a Stanislavem Kolíbalem patří do silné generace výtvarných umělců, která nastupovala začátkem šedesátých let. Její první retrospektiva se konala v Galerii hlavního města Prahy hned v roce 1990 (kurátor Jaromír Zemina). Poprvé byla pozvána na tříměsíční pobyt v ateliéru Centre Pompidou. Rok poté ji udělili ve Francii Řád rytíře umění a literatury. Její výstavy doma i v zahraničí se stávají samozřejmostí stejně jako časté návštěvy milované Francie. V roce 1994 umírá její syn Martin John ve věku čtyřiatřiceti let. Nepřestává intenzivně pracovat a vystavovat. Během devadesátých let několikrát vyučovala na letní škole umění v Salcburku, kde se setkala s kolegy světových jmen – Nancy Spero, Romanem Opačkou, Hermannem Nitschem. Její lidský a umělecký profil byl oceněn Medailí za zásluhy I. stupně, kterou jí udělil prezident ČR v roce 1997. Zároveň jí vyšla kniha konfesi a poezie pod názvem *Hlava k listování*. Její dílo je téměř monotematické. Vždy se dotýká vztahů s těmi nejbližšími a nejmilovanějšími. Proto je přijímáno s takovým vctěním všude, kde bylo vystaveno. Už mnoho let věnuje své úsilí křehkým sdělením o síle mezilidských vztahů.

Galerie Moderna vystavuje obrazy a grafiky Josefa Šímy

Výstavu obrazů a grafiky významného českého umělce 20. století Josefa Šímy ve středu zahájila pražská Galerie Moderna. Šíma strávil podstatnou část svého života v Paříži, spolu s Toyen a Jindřichem Štyrským patřil k předním českým surrealismům. Galerie vystavuje Šímovy obrazy z let 1932 až 1970 a kresby a grafické listy z let 1927 až 1963. Převážnou část expozice tvoří dílo ze šedesátých let. „Hlavním aspektem jeho obrazů z té doby je světlo, které vše prozaňuje a tím nastává nová vize jednoty, k níž Šíma směřoval celý život,“ řekl ČTK kurátor výstavy Martin Zeman. Výstava potrvá do **27. března**. **Josef Šíma**, někdy uváděn jako Joseph Sima (19. 3. 1891, Jaroměř – 24. 7. 1971, Paříž), český malíř, který je někdy považován za francouzského (téměř padesát let žil v Paříži), patří k významným osobnostem evropského moderního malířství. Pocházel z výtvarnické rodiny, dědeček byl sochařem a kameníkem, otec profesorem kreslení. Od roku 1920 patřil k zakládajícím členům skupiny Devětsil. V roce 1921 odjel do Francie. Poslední jeho dílo v Praze byla scéna pro hru *R.U.R.* Karla Čapka. Vybral si Baskicko a ve městě Hendaye nastoupil do firmy jako kreslíř, během pobytu psal reportáže do *Lidových novin*. V roce 1923 odjel do Paříže, kde žil u paní Germaine, která vyráběla kabelky a portfeuille pro pány, získala za svoji tvorbu čestnou legii Légion d'honneur, Šíma se oženil s její dcerou. Spolu s básníky, jako byli René Daumal, Roger Gilbert-Lecomte a Roger Vailland, je zakládajícím členem pařížské skupiny Grand Jeu (Vysoká hra). Obdivoval dílo Augusta Perreta. V roce 1930 vstoupil do spolku Umělecká beseda. Organizoval mezinárodní výstavu *Poesie* v roce 1932 v pražském Mánesu. Publikaci

s výběrem ze Šímových vlastních textů z let 1933 až 1958, které osvětlují malířovy názory na úlohu a povahu moderního umění, vydalo nakladatelství Gallery pod názvem *Josef Šíma: Návrat Theseův*. Připravil ji Karel Srp a Zuzana Bydžovská.

Josef Šíma: *Statek v Normandii*, olej, plátno, 1953

Špálova galerie vystavuje nové oleje a akvarely Císařovského

Nejnovější oleje a akvarely malíře Tomáše Císařovského vystavuje do **30. dubna** Galerie Václava Špály. Výstava je nazvaná *Kam až* podle titulního obrazu, na kterém jsou postavy bité muži s obušky. Malba se vztahuje k demonstracím na Národní třídě na sklonku osmdesátých let, přitom ale vypovídá i o dnešní době a obecně o násilí, řekl ČTK kurátor Pavel Lagner. Součástí výstavy jsou také dvoumetrové akvarely polynéské krajiny, která malíře inspirovala při jeho loňské třítydenní exotické cestě.

Tomáš Císařovský (*2. 1. 1962, Praha) – malíř a grafik. V letech 1978-1982 studoval v Praze na SUPŠ obor tvarování dřeva a řezbářství, poté studoval na AVU u prof. Paderlíka a Ptáčka (1983-1988). Dnes je jedním z nejuznávanějších českých malířů. Maluje olejovými, výraznými odstíny, většinou portréty a figurální výjevy, v posledních letech i krajinu. Pracuje v tematických cyklech, např. *Z deníku dědy legionáře* (1989), *Naty, přepni to!* (1994), *Bez koní* (1996), *Prázdniny v Čechách* (2006). Pravidelně vystavuje v českých i zahraničních galeriích a jeho dílo je zastoupeno ve veřejných i soukromých sbírkách. Žije a pracuje v Praze.

Kroměřížské muzeum představí oděvy čínských císařů

Muzeum Kroměřížska připravuje výstavu, která návštěvníkům představí brokátové oděvy čínských císařů. Lidé budou moci zhlédnout nejrůznější nástroje na výrobu brokátu, ale také ukázky samotných nádherných šatů, sloužících výhradně císařskému dvoru či případně jako luxusní dary cizím panovníkovi. Expozice míří do Kroměříže z Berlína. Galerii kroměřížského muzea zaplní zhruba šedesát artefaktů, které spolu s bohatým textovým výkladem lidem přiblíží tradici i umění, kterým je tkaní brokátu v Číně. Výstavou, která bude v Kroměříži uspořádána díky velvyslanectví Číny v Česku, v muzeu vyvrcholí takzvané čínské čtvrtletí. Od začátku února je zde k vidění výstava *Opičí král*, věnovaná jedné z nejstarších a nejslavnějších čínských legend. Dosud ji zhlédlo asi tisíc lidí. Výstava čínského brokátu bude v Kroměříži k vidění jako v jediném městě České republiky. Otevřena bude až do **10. dubna**.

LITERATURA

Rozhovor s Ivanem Medkem

Ivan Medek v době jeho funkce jako hradní kancléř a poradce Václava Havla

Není to tak dlouho, co jsme si mohli připomenout rok od smrti Ivana Medka. Novináře, muzikologa, kritika i poradce Václava Havla si můžeme připomenout v krátkém rozhovoru, který vydal literární historik a archivář Památníku národního písemnictví Petr Kotyk. Ten se od začátku devadesátých let podílí v rámci projektu Authentic na vytváření audiovizuální databáze rozhovorů a projevů českých spisovatelů – ta je určena v surovém stavu především pro badatelské účely. Někte-

ré z těchto rozhovorů však autor připravil pro časopisecké a později knižní vydání.

V letošním roce vydal Petr Kotyk také obsáhlý rozhovor s Pavlem Tigridem, který byl pořizen v letech 1991-2001. Rozhovor s Ivanem Medkem není bohužel v tak velkém rozsahu jako interview s Tigridem. Oba tyto významní muži se poznali až po odchodu Ivana Medka do rakouského exilu na konci sedmdesátých let.

Ivan Medek (1925-2010) byl synem generála a spisovatele Rudolfa Medka a bratrem malíře Mikuláše Medka. Do širšího povědomí veřejnosti se dostal v osmdesátých letech jako „hlas“ Hlasu Ameriky. Brzy po revoluci v roce 1989 se Ivan Medek vrátil do Čech a od roku 1993 do roku 1998 působil jako poradce prezidenta Václava Havla. V knižní podobě byly vydány jeho vzpomínky pod názvem *Děkuji, mám se výborně* (2005) a výbor z rozhlasových komentářů *Jak to vidím* (2003). (mk)

Byla předána Peroutkova novinářská cena

Začátkem února byla již pošestnácté předána Novinářská cena Ferdinanda Peroutky za rok 2010. Při příležitosti stošestnáctého výročí narození významného českého žurnalisty a spisovatele Ferdinanda Peroutky byla v Pantheonu Národního muzea v Praze udělena novinářská cena, která nese jeho jméno. Letošními laureáty se stali Zdeněk Slouka, Vítězslav Houška a Ludvík Vaculík. Tuto cenu obdrželi nejen za rok 2010, ale především za celoživotní úsilí a boj za svobodu. Iniciátorkou udílení ceny je vdova po Ferdinandu Peroutkovi Slávka, která se bohužel letošního předávání nemohla zúčastnit ze zdravotních důvodů.

Jako první převzal cenu sedmaosmdesátiletý Zdeněk Slouka, který působil v poválečných letech 1945-1948 jako editor *Lidových novin*. Poté odešel do exilu. Přes Vídeň se dostal do Austrálie, v pozdější době působil v Německu a ve Spojených státech – zde vystudoval politologii a stal se redaktorem československého oddělení Rádía

Svobodná Evropa, kde v té době působil i Ferdinand Peroutka. V současné době žije Zdeněk Slouka v Praze, v roce 2009 doma publikoval knihu svých vzpomínek pod názvem *Jdi po skryté stopě*.

Druhým laureátem v pořadí – podle výše věku – byl jmenován pětáosmdesátiletý Vítězslav Houška, který působil především jako komentátor sportovních událostí a psal také články a publikace věnované šachu.

Posledním, kdo převzal významné ocenění pro nejlepší české novináře, byl věkem nejmladší z trojice laureátů, čtyřiaosmdesátiletý Ludvík Vaculík. Známy autor protirežimní petice *Dva tisíce slov* z roku 1968, jehož prozaické práce nesměly vycházet a objevovaly se tudíž buď tajně, nebo v zahraničních nakladatelstvích. Ludvík Vaculík dodnes publikuje, pravidelně pak v *Lidových novinách*, jejichž je dlouholetým přispěvatelem. (mk)

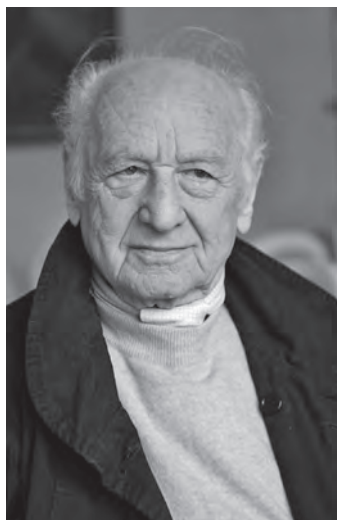

Zdeněk Slouka, Vítězslav Houška a Ludvík Vaculík

Otakar Vávra – 100 let

Snad ještě nikdy se nezaplnil pražský Luxor jako při křtu knihy nazvané *Otakar Vávra – 100 let*. Legendární režisér a scénárista své fanoušky i zvědavce nezklamal a dostavil se osobně v doprovodu manželky Jitky Němcové. Jubilanta, který se narodil 28. února 1911, představuje publikace z několika pohledů. V úvodu o něm píše držitel Oscara Jiří Menzel jako o svém učiteli. Připomíná Vávrovu režisérskou dráhu a dobu, s níž se musel vyrovnávat. Jako svou životní lásku ho přibližuje o čtyřicet let mladší režisérka Jitka Němcová. Kapitola V běhu času uvádí výběr z dnes už těžko dostupných článků a rozhovorů, které vyšly od poloviny třicátých let do současnosti. Hodnocením Vávrovy tvorby se na stránkách zabývají studie Pavla Taussiga a Jana Jaroše. Kniha nabízí čtenářům i kompletní filmografii, souhrnnou bibliografii a také množství unikátních fotografií přibližujících filmaře, který za svůj dlouhý život prožil sedm režimů. Vávra se koncem února, v den svého životního jubilea, zúčastnil i křtu doplněného a rozšířeného vydání svých pamětí nazvaných *Moje filmové 100letí*, které vyšly poprvé v roce 1994.

Přátelé a ctitelé Arnošta Lustiga uctili jeho památku

Přátelé, ctitelé, literáti a politici na Novém židovském hřbitově uctili památku Arnošta Lustiga. Spisovatel zemřel v sobotu 26. února ve věku čtyřiaosmdesáti let. Setkání se zúčastnili členové Pražské židovské obce i Lustigovi přátelé z Izraele. Lidé zcela zaplnili obřadní síň vyzdobenou věnci a květinami, na čestném místě se nacházel věnec od bývalého prezidenta Václava Havla. Přišel expředseda Senátu Přemysl Sobotka a mi-

nistr kultury Jiří Besser, prezidentskou kancelář zastoupil Jiří Weigl. Zazněly vzpomínky dlouholetých Lustigových přátel, na spisovatele vzpomněl mimo jiné literární historik Vladimír Karfík. Pietu organizovalo Centrum Franze Kafky. Novinář a autor knih o holocaustu, kterým jako mladík prošel, podlehl nemoci, se kterou bojoval pět let.

Arnošt Lustig se narodil 21. prosince 1926 v Praze. Kvůli svému židovskému původu musel opustit měšťanskou školu, v roce 1941 se učil krejčím, později ozdobníkem. Následně postupně prošel koncentračními tábory Terezín, Osvětim, Buchenwald, na jaře 1945 uprchl z transportu smrti a ukrýval se až do revoluce v Praze.

Jádro jeho tvorby představují právě zážitky z koncentračních táborů. K jeho nejznámějším dílům patří knihy *Démanty noci*, *Dita Saxová* či *Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou*. Lustigovy literární příběhy vyzdvihují vnitřní síly člověka, které mu umožňují čelit ponížení a uchovat si lidskou důstojnost i v situacích krajního ohrožení.

Po válce vystudoval Vysokou školu politickou a sociální v Praze, v roce 1948 působil jako zpravodaj a reportér Československého rozhlasu v izraelsko-arabské válce. Mezi lety 1948 až 1958 pracoval jako redaktor *Mladého světa*, poté působil jako scénárista Československého filmu. Stal se členem předsednictva Svazu československých spisovatelů, členem Svazu evropských spisovatelů a PEN klubu. Po listopadu 1989 se do Československa a později České republiky pravidelně vracel.

Zemřel teolog a vyšehradský kanovník Oto Mádr

V neděli 27. února zemřel ve věku čtyřiaosmdesáti let kanovník Vyšehradské kapituly a šéfredaktor *Teologických listů* Oto Mádr. Kanovník patřil mezi přední české teology, za komunismu byl dlouhá léta vězněn, vedl tajné bytové teologické semináře a spolupracoval s Chartou 77. V roce 1991 mu Katolická teologická fakulta v Bonnu udělila čestný doktorát, v roce 1997 byl vyznamenán Řádem T. G. Masaryka. Od roku 1999 byl kanovníkem Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. „Byl mužem, který dokázal říci ne zlovůli, diktatuře a nesvobodě. Platil léty

komunistického žaláře v nejtvrdějších podmínkách, aby v době Pražského jara s nezlomným elánem usiloval o svobodu církve, aby v době konsolidace byl vyhnán státním dozorem nad církvemi z jakékoli kněžské či teologické intelektuální práce,“ uvedl arcibiskup Duka.

Zemřela básnířka a historička umění Věra Jirousová

Ve věku sedmašedesáti let zemřela básnířka, historička umění a signatářka Charty 77 Věra Jirousová. Věra Jirousová byla první manželkou výtvarného teoretika a kritika, historika umění, básníka českého undergroundu a kulturního publicisty Ivana Martina Jirouse. Jirousová se narodila 25. února 1944 v Praze. Nejprve vystudovala elektrotechnickou průmyslovku, ale jejím životním zájmem se stalo výtvarné umění. V letech 1963 až 1970 studovala na katedře dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a v letech 1971 až 1975 pracovala v Ústavu dějin umění ČSAV v oddělení bibliografie. Po podpisu Charty 77 ale nesměla až do roku 1989 v oboru pracovat. Po roce 1989 působila v redakcích časopisů *Ateliér* (1990-1991) a *Výtvarné umění* (1992-1993), v odboru umění ministerstva kultury (1994-1995), v kulturní rubrice *Lidových novin* (1995-1998), ve Sbírce moderního a současného umění Národní galerie v Praze (1999-2000) a v Památníku národního písemnictví (2001-2003).

V Praze představili nominace na knižní ceny Magnesia Litera

Zástupci sdružení Litera představili nominace na knižní ceny Magnesia Litera. Ceny v kategoriích próza, poezie, objev roku, překlad roku, literatura faktu, kniha pro děti a mládež a nakladatelský čin vyhlásí 10. dubna ve Stavovském divadle. O nominovaných a vítězích z více než tří set přihlášených knih rozhoduje porota složená z literárních kritiků, knihkupců, knihovníků a pedagogů. U prózy je hned šest možných kandidátů na získání ocenění. Patří mezi ně Hana Andronikova s knihou *Nebe nemá dno* (Odeon), Jan Balabán s dílem *Zepřej se táty* (Host), prozaik Emil Hakl a jeho *Pravidla směšného chování* (Argo), Petra Hůlová s knihou *Strážci občanského dobra* (Torst), David Jan Novotný s dílem *Sidra Noach* (Knižní klub) a Martin Ryšavý a jeho *Vrač* (Revolver revue). Litera za poezii může být udělena Josefu Hrubému za sbírku *Otylých ach* (Galerie města Plzně), Janu J. Novákovi za dílo *Z deníku po Celanovi* (dybbuk) nebo přednímu českému básníkovi Karlovi Šiktancovi za *Nesmír* (Karolinum).

Nová kniha nabízí pohled britských diplomatů na poválečnou ČSR

Knihu právníka Jana Kuklíka a historika Jana Němečka *Osvobozené Československo očima britské diplomacie* rozebírá dokumenty britského velvyslanectví v Praze z doby po druhé světové válce. Britský pohled se především liší od prací historiků komunistického režimu. Snaží se o objektivní analýzu, podle autorů „alespoň částečně oproštěnou od politických či ideologických předpojatostí“. Publikaci vydalo nakladatelství Univerzity Karlovy Karolinum. Hlavním zdrojem, z něhož autoři čerpali, jsou telegramy a zprávy

britského velvyslance Philipa B. B. Nicholse. Velvyslanec získával erudici už od roku 1941, od kdy působil jako diplomatický zástupce při československé exilové vládě v Londýně. Kromě toho autoři využili týdenní souhrnné zprávy, které velvyslanectví vypracovávalo do června 1945, a další dokumenty a zprávy jiných britských diplomatů působících v Československu. Zajímavé jsou i informace o tom, jakými kanály Britové informace získávali. Nichols využíval především své velké výhody, a to osobních znalostí s mnoha československými politiky, diplomaty i důstojníky. Často se setkával i s ministrem zahraničí Janem Masarykem.

Národní digitální knihovna

Začíná nová éra půjčování knih. *Mladá fronta Dnes* informuje o tom, že dvě největší české knihovny spouštějí převratnou akci, digitalizují nejcennější svazky a časopi-

sy ze svých fondů. Brzy tak čtenáři nebudou muset do knihovny vůbec chodit, publikace si stáhnou z internetu. Své knihovní fondy do elektronické podoby převádějí Národní knihovna v Praze a Moravská zemská knihovna v Brně. Celý projekt se nazývá Národní digitální knihovna a částkou 255 milionů korun na něj přispěla Evropská unie. Dalších 45 milionů ze svého rozpočtu přidalo ministerstvo kultury. Během příštích devíti let se bude digitalizovat kolem půl milionu svazků, většina z nich pak bude bezplatně dostupná na webu. Tři sta tisíc titulů z 19. až 21. století, převážně v češtině, bude pojednávat o Česku. Situaci komplikují knížky, na které se vztahují autorská práva. Ty si čtenář sice nestáhne na svůj domácí počítač nebo notebook, bude si je ale moci přečíst v knihovně. Výhodou je, že text bude k dispozici mnoha čtenářům současně. První tituly by se na stránkách Národní knihovny měly objevit už příští rok.

JUBILEUM

Josef Jelen (*6. 2. 1921, Strakonice)

Katolický básník, dramatik, později lyrik normalizačních let.

Zdena Tominová (*7. 2. 1941)

Publicistka a spisovatelka. V roce 1968 ukončila studia herectví a filozofie, po roce 1968 pracovala jako tlumočnice, v roce 1978 podepsala Chartu 77, po roce 1978 byla propuštěna ze zaměstnání, od roku 1980 žila ve Velké Británii, kde působila jako spisovatelka. V době od 8. 2. 1979 do 1. 2. 1980 byla mluvčí Charty 77.

Jaroslav Holoubek (*24. 2. 1946, Nová Ves u Chotěboře)

Básník, prozaik a novinář. Od roku 2006 působí jako pedagog na Vysoké škole hotelové v Praze a od roku 2008 je šéfredaktorem odborného časopisu *GastroMagazín*.

Eduard Martin, vl. jm. Martin Petiška (*7. 3. 1951, Praha)

Autor povídek v žánru fantasy a science-fiction. Syn spisovatele Eduarda Petišky.

Ivo Odehnal (*4. 4. 1936, Valašské Klobouky)

Autor meditativní poezie inspirované rodným krajem.

Lenka Procházková (*24. 3. 1951, Olomouc)

Autorka povídkových knih a románů o partnerských vztazích, publicistka, scénáristka. Dcera spisovatele Jana Procházky a sestra spisovatelky Ivy Procházkové. Je autorkou rozhlasových her a scénářů pro televizní filmy.

Jan Šmíd (*4. 3. 1921, Praha)

Autor humoristických a detektivních novel a historických románů.

VZPOMÍNKA

František Topič (20. 11. 1858 – 29. 3. 1941)

František Topič patřil na přelomu 19. a 20. století k nejvýznamnějším pražským nakladatelům. Z malého knihkupectví na Národní třídě vybudoval velký podnik, ve kterém měl i vlastní výstavní síň, takzvaný Topičův salon.

Jiří Karásek ze Lvovic, vl. jm. Josef Karásek (24. 1. 1871, Praha – 5. 3. 1951, Praha)

Básník, prozaik, dramatik, libretista, kritik, bibliofil, představitel dekadence a jeden z největších českých soukromých sběratelů, zakladatel velmi cenné Karáskovy galerie. Podařilo se mu shromáždit ojedinělou kolekci kreseb, obrazů, soch, knih, medailí, map, bankovek a jiných reálií. Karásek ji roku 1922 věnoval Československé obci sokolské a v Tyršově domě v Praze ji až do smrti osobně spravoval. Od poloviny dvacátých let se sbírka rozrůstala příspěvím

řady členů Sokola a dary od českých, polských, ruských a dalších slovanských umělců. Od roku 1950 byla galerie řízena Kuratoriem. Výnosem ministerstva školství a kultury se Karáskova galerie v roce 1955 stala součástí muzejních sbírek Památníku národního písemnictví.

Ladislav Grosman (4. 2. 1921, Humenné – 25. 1. 1981, Tel Aviv)

Prozaik a scénárista. Podle jeho novely *Obchod na korze* a za jeho podstatné účasti na scénáři byl v roce 1965 natočen stejnojmenný celovečerní film (režie J. Kadár a E. Klos), v roce 1966 odměněný Oscarem.

Bedřich Golombek (5. 2. 1901, Hrušov – 31. 3. 1961, Brno)

Prozaik a novinář spjatý s historií *Lidových novin*.

Julius Zeyer (26. 4. 1841, Praha – 29. 1. 1901, Praha)
Tvůrce novoromantických parafrází starých příběhů i mýtů, vychovatel, básník, prozaik, dramatik, překladatel. Autor hry *Radúz a Mahulena* situované do slovenských Tater.

Petr z Mladoňovic (†7. 2. 1451)
Autor historických relací, husitský teolog.

Jakub Deml (20. 8. 1878, Tasov – 10. 2. 1961, Třebíč)
Básník a tvůrce české moderní básně v próze, deníkových próz a jiných svébytných žánrů, překladatel, publicista a nakladatel. Maturoval na gymnáziu v Třebíči a na přání rodičů a pod vlivem O. Březiny vstoupil do brněnského semináře. Po vysvěcení na kněze působil Deml v církevní správě, v níž prosazoval své osobité pojetí kněžského poslání. Dostal se do konfliktu s nadřízenými, byl často překládán, posléze poslán na neplacenou dovolenou, roku 1912 penzionován a na příkaz konzistoře se odstěhoval do Prahy. Seznámil se s F. X. Šaldou, přátelství skončilo rozchodem. Roku 1918 vstoupila do jeho života spisovatelka P. Kytlicová, s níž odešel na Slovensko, Kytlicová se stala vydavatelkou jeho knih. V roce 1921 vstoupil do Sokola veden snahou uskutečnit na jeho půdě svou vizi národní pospolitosti (*Sokolská čítanka*, 1923, *Sestrám*, 1924). Po rozchodu se Sokolem a smrti O. Březiny a P. Kytlicové prožíval osobní krizi, která po útocích na jeho knihu *Mé svědomí* o O. Březinovi, soudních stíhání (1930 pro urážku T. G. Masaryka) a konfiskace některých děl vyústila v pocit, že je vyobcován z národa. Problémům unikl cestováním. Za války byla Demlovi zakázána publicistická činnost, přesto byl roku 1945 prošetřován za své projevy z let 1939-1941 a v roce 1948 byl postaven před lidový soud, ten ho však v plném rozsahu obžaloby zprostil. Navzdory tomu Demlovy knihy nesměly po dalších čtyřicet let vycházet. Demlovo dílo tvoří soubor asi sto čtyřiceti knih, velmi různorodých jak rozsahem, tak svou žánrovou podobou. Deml vstoupil do literatury knihou esejů *Slovo k Otčenáši F. Bílka* (1904).

Jan Rokycana (před 1379, Rokycany – 22. 2. 1471, Praha)
Teologický mluvčí umírněných utrakvistů, představitel soudobé řečnické prózy. Pražský arcibiskup bez papežova uznání.

Jarmila Urbánková, provdaná Galandauerová (23. 2. 1911, Horní Vilémovice – 13. 5. 2000, Praha)
Lyrická básnířka a překladatelka.

Boleslav Jablonský, vl. jm. Karel Eugen Tupý, (14. 1. 1813, Kardašova Řečice – 27. 2. 1881, Krakov)
Tvůrce sentimentální poezie, autor písňových textů. Dílo: *Básně* (1841).

Pavel Hanuš (8. 6. 1928, Praha – 8. 2. 1991, Praha)
Dramatik, scénárista, prozaik a publicista.

František Hrubín (17. 9. 1910, Praha – 1. 3. 1971, České Budějovice)
Tvůrce milostné a přírodní lyriky, autor veršů a pohádek pro děti, dramatik, prozaik, překladatel (zejména z fran-

couzštiny). Z jeho iniciativy vznikl časopis pro nejmenší děti *Mateřídouška*.

Eduard Fiker (21. 11. 1902, Praha – 3. 3. 1961, Praha)
Český prozaik, dramatik, překladatel a scénárista, společně s Karlem Čapkem a Emilem Vachkem zakladatel české detektivky. Jeho celé dílo čítá na devadesát titulů a mnohé jeho knihy byly úspěšně zfilmovány.

Marie Čacká, vl. jm. Františka Svobodová, provdaná Pichlová (9. 3. 1811, Praha – 18. 3. 1882, Praha)
Básnířka a překladatelka. Podílela se na založení prvního výchovavacího ústavu pro české dívky, také v něm vyučovala.

Jan Kozák (25. 3. 1921, Roudnice nad Labem – 5. 5. 1995, Praha)
Čelný představitel oficiálně vydávané socialisticko-realistické vesnické prózy.

Karel Šebek (3. 4. 1941, Jilemnice – nevěstný od 11. 4. 1995)
Surrealistický básník.

Václav Čtvrtek, pův. jm. V. Cafourek, (4. 4. 1911, Praha – 6. 11. 1976, Praha)
Autor pohádek a literatury pro děti a mládež. Autor např. série „jičínských“ pohádek, svérázné postavičky spravedlivého loupežníka Rumcajse.

Jiří Mucha (12. 3. 1915, Praha – 5. 4. 1991, Praha)
Autor próz o duševních krizích soudobého člověka a autobiografických prací. Syn malíře Alfonse Muchy a malířky Marie Muchové. První Muchovou manželkou byla hudební skladatelka Vítězslava Kaprálová, druhou skotská hudební skladatelka Geraldine Thomsenová. V roce 1951 byl obviněn z protistátní činnosti a do roku 1955 byl vězněn. Od šedesátých let žil střídavě v Praze a Londýně.

Mojmír Klánský, vl. jm. M. Koelbl, (19. 4. 1921, Kdyně – 23. 9. 1983, Štěchovice u Prahy)
Novinář a prozaik.

T. R. Field, vl. jm. Theodor Adalbert Rosenfeld, od roku 1923 úředně Bohdan Vojtěch Šumavský, (23. 4. 1891, Praha – 4. 8. 1969, Praha)
Básník, bohém. Obecně známá je píseň *Mým domovem tichá je putyka*, aniž by bylo známo jeho autorství (zhu-debnil ji Jiří Eliáš).

Zdeněk Kriebel (29. 4. 1911, Brno – 28. 12. 1989, Brno)
Autor intimní a angažované lyriky, veršů a básnických próz pro děti. Byl ženat s operní pěvkyní M. Podvalovou.

Jiří Mařánek (12. 1. 1891, Milevsko – 4. 5. 1959, Praha)
Spisovatel, libretista, prozaik. Napsal např. libreto k Ostrčilově opeře *Honzovo království*.

Karel Pipich (21. 4. 1894, Zlomnice – 28. 3. 1921, Chrudim)
Libretista např. opery *Vlasty skon* Otakara Ostrčila.

DIVADLO

Šavlový tanec zatančí v Ústí nad Labem s kalašnikovy

Na pomezí baletu a tanečního divadla balancuje nastudování *Gajané* od Arama Chačaturjana v podání Severočeského divadla opery a baletu v Ústí nad Labem. Původně tendenční námět o sovětském kolchozu nahradil režisér Vladimír Nečas vlastním libretem inspirovaným dílem Alexandra Sergejeviče Puškina *Kavkazský zajatec* a současnou situací na Kavkaze. Režisér to řekl na tiskové konferenci k premiéře *Gajané*. Divadla toto dílo neuvádějí tak často jako Chačaturjanův balet *Spartakus*. „Ne snad, že by hudba z *Gajané* nedosahovala kvalit *Spartaka*, ale je to pro jeho nevděčné libreto, které v původní verzi obsahovalo silně tendenční sovětský námět. Proto jsem se pokusil napsat libreto nové,“ řekl šéf baletu ústeckého divadla Nečas. Známost pasáží z *Gajané* je takzvaný *Šavlový tanec*.

Kontroverzní představení vyvolalo v Novém Boru vlnu protestů

Kontroverzní divadelní představení *32 hodin mezi psem a vlkem* v podání ústeckého Činoherního studia rozpou-

talo v Novém Boru na Českolipsku novou vlnu protestů proti zdejšímu památníku zastřeleným Němcům. Představení v městském divadle předcházela demonstrace lidí, kteří už několik let usilují o jeho odstranění. Navzdory silným mrazům se večer před městským divadlem sešlo na sedm desítek lidí, kteří přišli vyjádřit svůj odpor k falšování dějin. Až na jednu malou výměnu názorů proběhlo vše v klidu. „Když jsme zjistili, že Činoherní studio zařadilo na repertoár hru napsanou podle novely Jana Tichého, který je novoborským rodákem, považovali jsme za svou povinnost ji uvést,“ řekl ČTK ředitel společnosti Kultura Nový Bor Radovan Novotný. Představení popisuje dramatické události v Novém Boru v červnu 1945. Příběh vypráví o čtveřici obyvatel města. Žijí normální, ale válkou poznamenané životy a všichni se těší, že se život snad vrátí do starých kolejí. Do jejich životů však zasáhne dozvuk druhé světové války a divoká pomsta. České revoluční gardy se mstí na německých občanech, desítky jich lynčují a několik z nich zastrelí. Podle odpůrců hry je to ale jen goebbelsovsky zpracovaný děj poválečných událostí, kdy bylo v Novém Boru za ilegální držení vojenských zbraní popraveno za stanného práva osm místních Němců.

VÝROČÍ

Jiřina Jirásková (*17. 2. 1931)

Absolventka pražské konzervatoře, nejprve angažovaná v Hradci Králové, od roku 1951 členka divadla na Vinohradech a jeho bývalá ředitelka. Na vinohradském jevišti vytvořila na sto dvacet rolí, podstatné inscenace vinohradské scény za poslední půlstoletí jsou výrazně spjaty s jejím jménem. První příležitost před kamerou dostala v Brynychově filmu *Smyk* (1960). Hrála ve filmech tvůrců nové vlny, její komediální talent objevil Z. Podskalský. Sedmdesátá léta však pro ni znamenala vynucené odmlčení na jevišti i před kamerou. Triumfální comeback pak slavila v tragikomické roli zdravotní sestry v Kachyňově snímku *Sestřičky* (1983). Některé známé filmy: *Hotel pro cizince*, *Jak se zbavit Helenky*, *Já, truchlivý bůh*, *Katapult*, *Když v ráji přišlo* aj.

Kateřina Lojdová (*2. 3. 1961)

Pochází z umělecké rodiny (matka je výtvarnice, otec hudebník, jejím strýcem byl Václav Talich). Studovala na FAMU a úspěšně přestoupila na DAMU, hrála v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, rozhodla se zůstat ve svobodném podnikání, točila filmy. Je známá také z televizní obrazovky jako oblíbená hlasatelka, byla poslankyní a v devadesátých letech se spíše věnuje výtvarné činnosti (keramika), podnikání a politice. Nejznámější filmy: *Kouzelné dobrodružství*, *Kariéra*, *Všechno nebo nic*, *Až do konce*, *Slunce, seno a pár facek*, *Slunce, seno, erotika*, *Tvůj svět* aj.

Zdeněk Svěrák (*28. 3. 1936)

Český filmový a televizní scénárista, spisovatel, textař, autor divadelních her, spoluzakladatel a vůdčí autorská

i herecká osobnost Divadla Jára Cimrmana. Vystudoval obor český jazyk a literaturu na Vysoké škole pedagogické. Původním povoláním byl učitel jako L. Smoljak, s nímž v roce 1966 realizoval nápad uvést do života fiktivní postavu Cimrmana, okolo níž se točí jejich divadelní a i filmové příběhy. K jeho nejúspěšnějším scénáristickým pracím patří *Vesničko má středisková*, *Obecná škola* (obě nominovány na Oscara), *Kolja*, kde hrál i jednu z hlavních rolí (film získal Oscara). Další známé filmy: *Zločin v šantánu*, *Tmavomodrý svět*, *Marečku, podejte mi pero!*, *Na samotě u lesa*, *Kulový blesk*, *Trhák*, *Vrchní, prchni!*, *Kalamita*, *Tři veteráni*, *Nejistá sezóna*, *Lotrando a Zubejda* (tuto kouzelnou pohádku mohli čtenáři Klubu zhlédnout v kinosále velvyslanectví) aj.

Pavel Kříž (*18. 4. 1961)

Divadlo začal hrát již dětských letech. První filmové role se objevily již za studií na konzervatoři. Po vystudování konzervatoře nastoupil do Divadla E. F. Buriana a posléze do Činoherního klubu. Na počátku osmdesátých let patřil k nejpoblárnějším a nejobsazovanějším filmovým hercům. V roce 1988 emigroval do Kanady. V devadesátých letech se postupně znovu vrátil k rolím v českých filmech a později i k práci v divadle (ND). Některé známé filmy, televizní produkce a seriály: Trilogie Dušana Kleina *Jak svět přichází o básníky*, *Jak básníci přicházejí o iluze*, *Jak básníkům chutná život*, *Zámek Nekonečno*, *Kdo se bojí, utíká*, *O statečném kováři*, *Na zámku* – TV, *Zdivočilá země II* – TV, *O svatební krajece* – TV, *Jak básníci neztrácejí naději*, *I ve smrti sami* – TV, *Hop nebo Trop* – TV, *Ulice* – TV, *Psí kus* – TV, *Náves* – TV aj.

Nada Konvalinková (*18. 4. 1951)

V českém filmu jí byl přisouzen typ naivek, před kamerou se poprvé objevila v roce 1971 v *Tajemství velkého vyprávěče* a v *Ženách v ofsajdu*. Vystudovala DAMU a stala se členkou Městských divadel pražských. Později se úspěšně přehrála do převážně komediálních rolí maminek a zkušených žen. Často účinkuje v TV, zejména v pořadech pro děti. Bývalá manželka herce Oldřicha Kaisera a matka Karoliny Kaiserové. Znamé filmy: *Honza málem králem*, *Adéla ještě nevečeřela* (čtenáři Klubu měli možnost tuto komedii zhlédnout v kinosále velvyslanectví), *Podivný výlet*, *Mladý muž a bílá velryba*, *Žena pro tři muže*, *Hurá na medvěda*, *Karlínská balada* – TV, *Otec neznámý* – TV, *Psí kus* – TV, *Jak se krotí krokodýli*, *Panic je na nic* aj.

VZPOMÍNKA

Zemřel Jiří Kárnet

Začátkem února zemřel v New Yorku ve věku jednadvaadesáti let Jiří Kárnet. Dramatik, divadelní kritik, režisér, novinář, esejista, básník a překladatel Jiří Kárnet se narodil v Hořicích v Podkrkonoší. Po maturitě na reálném gymnáziu v Jihlavě se zapsal na právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po uzavření vysokých škol během německé okupace působil jako elév v divadlech D 40 a D 41 a poté se dostal do Městského divadla na Vinohradech. Po vinohradském angažmá pracoval krátkou dobu v Divadle ve Smetanově muzeu se scénografem Josefem Svobodou. Na konci druhé světové války byl internován v pracovním táboře v Německu a po pokusu o útěk byl uvězněn.

Po ukončení druhé světové války přispíval Jiří Kárnet svými kritikami do různých časopisů, pravidelně psal do kulturní rubriky *Mladé fronty* a začal také s překladatelskou činností. Spoluredigoval rovněž sborník nové anglické poezie *Mezi dvěma plameny* (1948). Brzy po únoru 1948 odjel Jiří Kárnet do Francie, kde měl přednášet v pařížském Louvru o mladém českém divadle. Avšak vzhledem k politickým událostem se již domů nevrátil a na čtyři roky přijal místo redaktora v československém vysílání Radio France.

V roce 1952 odcestoval Jiří Kárnet do newyorské East Village, kde prožil šedesát let. Zpočátku svého amerického pobytu se spolu s Jiřím Voskovcem neúspěšně pokoušel prosadit scénáře k televizním pořadům. Postupně se pak vrátil k novinářské práci a stal se externím redaktorem stanic Hlas Ameriky a Rádio Svobodná Evropa, kde se věnoval především komentářům událostí v kultuře a v politice. Spolu s Pavlem Tigridem byl zakládajícím členem legendárního čtvrtletníku *Svědectví*, v jehož redakční radě působil šest let.

Koncem roku 2009 vyšel v nakladatelství Paseka Kárnetův *Posmrtný deník*, esej, k jehož plánovanému knižnímu vydání v Československém spisovateli již po okupaci v roce 1968 nedošlo. Editor Viktor A. Denár připravuje svazek Kárnetových veršů *Smutný vítěz*, který by měl ještě v letošním roce vyjít v nakladatelství Pulchra. (mk)

Karel Konstantin (22. 11. 1903, Plzeň – 16. 1. 1961, Praha)

Režisér pražských divadel Na Vinohradech a Na Fidlovačce, též v Ostravě a v Českých Budějovicích, spoluautor hudby oper a operet.

Prof. Ladislav Fialka (22. 9. 1931, Praha – 22. 2. 1991, Praha)

Herec – mim, zakladatel československé školy klasické a moderní pantomimy a velkého souboru Pantomima Na zábradlí (1959-1992). Byl autorem všech her souboru Pantomima Na zábradlí, jeho režisér, choreograf, výtvarník, scénograf a umělecký vedoucí. Ladislav Fialka byl také zakladatel a pedagog již zaniklé katedry pantomimy (založena 1983) při Univerzitě Karlově v Praze (titul profesora choreografie zde získal roku 1989).

Pierot, tanečník v bílém kostýmu a s bílou tváří, výrazným obočím, a červenými rty – to byl Ladislav Fialka. Vždy zdůrazňoval tu nejsrozumitelnější jednoduchost v pohybu a gestu na jevišti v přibězích poetického světa, snad i proto byl oblíbený v mnoha zemích na celém světě. Jednoduchá běloba na veselé i smutné pierotově tváři doprovázela Ladislava Fialku asi v polovině jeho divadelních inscenací.

Miloslav Disman (27. 4. 1904 Bělá pod Bezdězem – 29. 4. 1981, Praha)

Český divadelní a rozhlasový režisér, dramaturg, dramatik a pedagog. Miloslav Disman začínal svou dráhu jako učitel. Od počátku věnoval zájem divadlu, a to především jako prostředku k estetické výchově dětí. Současně se zabýval výzkumem psychologie dítěte. Výsledky svých poznatků zveřejňoval v odborných pedagogických i divadelních časopisech a v knižních publikacích. Hledání metod estetické výchovy opíral o vlastní zkušenosti v dramatických recitačních a pěveckých kroužcích, které vedl. V Praze založil na nuselské pokusné škole recitační kroužek dětí, který se stal pod názvem Dismanův recitační a divadelní soubor (DRDS) po roce 1931 stálým externím spolupracovníkem Čs. rozhlasu (zejména v činohrách pro děti). Od roku 1935 působil Disman v Čs. rozhlasu jako dramaturg a režisér pro

dětské vysílání. Vztah divadla a dětí si prověřoval též v divadelní praxi. V roce 1942 založil Intimní divadlo dětem, v němž uvedl i Karafiátovy *Broučky* (1943). V roce 1945 otevřel Divadlo mladých diváků, inspirované příkladem sovětského divadla pro mládež, ale to už po dvou představeních na jaře 1946 zaniklo. Krátké trvání mělo i Divadlo Broučků, založené Dismanem na jaře 1947 ve spojení s J. Werichem v Osvobozeném divadle (určeno výhradně pro nejmenší děti), které uvedlo pouze Plevovu dramatizaci pohádky *O Budulínkovi* (1947). Později se Disman věnoval dramaturgii a režii v Čs. rozhlasu a ve svém souboru, jehož činnost rozšířil i mimo rozhlas (vystupoval při různých příležitostech na jevištích doma i v cizině) a v němž začínal svou hereckou dráhu nejeden současný významný český herec.

František Smolík (23. 1. 1891 – 26. 1. 1972)

„Z hlediska vyššího principu mravního ... také ... schvaluji atentát na Heydricha.“ Tato osudná slova pronáší ve filmu *Vyšší princip* starý profesor Málek, zahráný Františkem Smolíkem. Tento film měli čtenáři Klubu možnost zhlédnout v kinosálu velvyslanectví. Smolík se vyučil elektrotechnikem, ale zběhl k divadlu a své první herecké zkušenosti sbíral u kočovných společností. Hrál ve Švandově divadle na Smíchově, v Městském divadle na Vinohradech a v roce 1943 se stal členem Národního divadla. Hrál postupně všechny obory, od milovníků přes komické postavy až k rolím charakterním, dramatickým a tragickým. Natočil kolem pětasedmdesáti filmů. Významným rysem jeho umění byl laskavý humor.

Gustav Hilmar, vl. jm. Gustav Černý, (30. 1. 1891 – 19. 3. 1967)

Výrazný český divadelní a filmový herec, absolvent dramatické školy Karla Železného a pozdější člen Městských divadel pražských. Hrál ve více než šedesáti filmech (např. *Městečko na dlani*, *Divá Bára*, *Lucerna*, *Cesta do hlubin študákovy duše*, *Škola základ života*, *Tajemství krve*, *Vyšší princip* aj.)

Miroslav Macháček (8. 5. 1922 – 17. 2. 1991)

Herec a režisér, na plátně se prosadil jako přední interpret komplikovaných charakterů. Sedmdesátá léta mu přinesla nucené odmlčení. Od roku 1959 působil v Národním divadle, kde se chopil někdy i režie, např. v inscenaci *Hamlet*. Nejznámější filmy: *Obžalovaný*, *...a pátý jezdec je Strach*, *Královský omyl*, *Vinobraní*, *Skalpel, prosím*, *Pavučina*, *Vlčí bouda*, *Sedím na konáři a je mi dobře*, *Jen o rodinných záležitostech* aj.

Hugo Haas (18. 2. 1901 – 1. 12. 1968)

V Praze začínal v roce 1925, kdy opustil rodné Brno, kde vystudoval konzervatoř a vystupoval v brněnské činohře. Jako charakterního herce ho angažoval režisér Jaroslav Kvapil do Městského divadla na Vinohradech. Od roku 1929 působil na scéně Národního divadla. Ve filmu hrál už v němé éře, ale až zvukový film mu dal možnost uplatnit jeho hereckou virtuozitu a stal se vyhledávaným filmovým partnerem. V různých veselohrách představoval nejrůznější lidové typy, ale také nepraktického intelektuála, domácího tyрана i prohnatého žebráka. Byl skutečným mistrem různých masek. Jeho filmovými partnerkami byly Adina

Mandlová, Lída Baarová, Věra Ferbasová, Jiřina Štěpničková, Hana Vítová aj. Jako tragéd exceloval postavou doktora Galéna v Čapkově *Bílé nemoci*, kterou i sám režíroval. Po *Bílé nemoci* se rozpoutala proti Haasovi rasistická štvaniče, byl propuštěn z Národního divadla a nakonec musel uprchnout, aby si zachránil život. I když se v USA prosadil jako scénárista, herec i režisér, v roce 1960 se přestěhoval do Vídně. V roce 1963 u příležitosti 80. výročí založení Národního divadla navštívil jedinkrát Prahu. Hugo Haas, tento mistr slova, inteligentní komik a velký charakterní herec, zemřel ve Vídni a je pohřben v rodném Brně. Rozhovor s ním a o něm vedl před lety a ve své knize zaznamenal náš fejetonista a novinář Jindřich Lion.

Vlasta Burian, „král komiků“ (9. 4. 1891 – 31. 1. 1962)

Karty máte moc dobré a moc špatné. Je tady v nich všechno: moc, sláva, ale i žal, a má to všechno špatný konec, prý hádala mladému Burianovi kdysi dávno jedna kartářka. Její proctví se až tragicky naplnilo. Slavný, nenapodobitelný český divadelní a filmový komik, ale i charakterní herec (*U snědeného krámu*). Ze svých divadelních postav vytvořil před kamerou postavy nové a kromě mistrovského klaunství v nich předvedl i své umění pěvecké. Natočil třiatřicet filmů, účinkoval v Národním divadle

v roli principála v *Prodané nevěstě*. V roce 1945 byl zatčen pro údajnou spolupráci s okupanty. Teprve v roce 1950 směl znovu vystupovat. Stárnoucí a nemocný komik sice ještě vystoupil v malých rolích v několika filmech, ale jeho původní esprit a jiskřivý živelný humor bývalých let již jen zřídka probleskl. Už rok po jeho smrti nastala renesance velkého klauna střihovým filmem *Král komiků*. Vlastu Buriana mohli ve Vídni čtenáři Klubu vidět v kultovní komedii *Anton Špelec, ostrostřelec* a po boku Jana Wericha v pohádce *Byl jednou jeden král*.

KINEMATOGRAFIE

Multikina loni v Česku utrhla rekordních 1,294 miliardy korun

Tuzemská multikina loni utrhla rekordních 1,294 miliardy korun, což je o 206 milionů korun více než v roce 2009. Návštěvnost multikin se v roce 2010 meziročně zvýšila o 804 893 lidí na 9,472 milionu diváků. Podíl šestadvaceti multikin na celkové návštěvnosti tuzemských biografů se tak loni zvýšil na bezmála 70 % z 69,5 % v roce 2009. ČTK informaci získala na stránkách Unie filmových distributorů (UFD). Kvůli expanzi multikin již v mnoha městech přestala promítat původní kina a zbylé biografy se často neobejdou bez dotací radnic.

Nesvatbov

Český celovečerní dokument *Nesvatbov* dostal na Berlinale cenu čtenářů listu *Der Tagesspiegel*. Je to film o generaci svobodných třicátníků ze slovenské vesnice, které chce místní starosta dát za každou cenu dohromady. Dokument Eriky Hníkové se na tomto malém prostoru věnuje fenoménu singles. „Film je sevřený prostorem vesnice, ze které nevyjdeme. Naši singles se do své situace nedostali dobrovolně, prostě v určitý okamžik někoho nepotkali a teď už nemají kde koho potkat,“ říká režisérka Hníková. *Nesvatbov* získal cenu od devítičlenné čtenářské poroty listu jako nejlepší snímek nesoutěžní sekce Forum. V českých kinech se promítá od prosince. Erika Hníková: „Film se natáčel daleko na východě Slovenska, což byl trochu problém. Protože jsem se narodila v Československé socialistické republice, tak považuji za úplně normální takové tlampače, co jsou ve vsích. A vůbec by mě nenapadlo, jak v tom žijí od narození, že v jiných vesnicích v Evropě nejsou. Třikrát jsem už proto dostala otázku, jestli staros-

ta Zemplínských Hámřů si tam ty tlampače nainstaloval, aby mohl ovládat tu vesnici a nebo jestli je to pozůstatek z komunistické éry.“ Berlínské deníky věnovali trojici českých filmů na Berlinale pozornost. Pochvalné recenze se objevily i na česko-slovenské rodinné drama *Dům* od Zuzany Liliové. Vypráví příběh dcery, která chce žít svobodnější život, než jaký jí nabízí dům, který pro ni otec staví na slovenské vesnici. Snímek režiséra Václava Kadrnky *Osmdesát dopisů* se dostal mezi čtyřiatřicet kandidátů na ocenění pro nejlepší hraný debut.

Erika Hníková

FOTOGRAFIE

Padesátiny Ivana Pinkavy

1. února oslavil své padesáté narozeniny fotograf Ivan Pinkava. Ivan Pinkava se narodil v roce 1961 v Náchodě. V roce 1986 absolvoval obor umělecká fotografie na Filmové a televizní fakultě v Praze a postupně se z něho stal uznávaný fotograf doma i v zahraničí. Věnuje se volné fotografii – před šesti lety vyvolala pozornost retrospektivní výstava Pinkavova díla v pražské Galerii Rudolfinum, která nesla název *Heroes*. Pod stejným názvem byla vydána i autorská monografie, která získala významné domácí i zahraniční ceny. V roce 2007 zaujala uměleckou veřejnost výstava pod názvem *Salomé*, instalovaná v zahradách Pražského hradu. Na jaře roku 1989 založilo sdružení fotografů ve složení Pavel Baňka, Jaroslav Beneš, Jan SágI, Jaroslav Bárta, Josef Moucha a Ivan Pinkava Prague House of Photography (PHP) – Pražský dům fotografie. PHP je v rámci České republiky unikátní, neziskovou kulturní institucí specializující se na médium fotografie. Sdružení

fotografů kolem sebe sdružovalo přední reprezentanty oboru, umělecky aktivní fotografy a renomované teoretiky umění. Ivan Pinkava pravidelně vystavuje v Evropě i v Americe. V minulosti také působil jako vedoucí fotografického ateliéru na Vysoké škole uměleckoprůmyslové.

(mk)

HUDBA

Panochovo kvarteto vydává CD s nejlepšími Dvořákovými kvartety

Panochovo kvarteto vyšlo na začátku března trojalbum s nejlepšími kvartety Antonína Dvořáka, které patří k vrcholům české komorní hudby. Nahrávka nabízí mimo jiné *Slovanský kvartet Es dur*, nejslavnější *Americký* i opusy 106 a 105 z návratu skladatele ze zámoří. Nechybějí ani drobné lyrické kvartetní skladby nazvané *Cypřiše*. ČTK o tom informoval Vladan Drvota z vydavatelství Supraphon. Renomovaný smyčcový komorní soubor, který působí na hudební scéně ve stejném složení již čtyři desítky let a je uznávaným interpretem české hudby, čekají koncerty ve Svitavách, Štítně, Semilech, Žacléři, Mladé Boleslavi a Českých Budějovicích. Zavítá ale i do Německa, Itálie, Belgie a Japonska. Dvořákova tvorba patří ke kmenovému repertoáru tělesa, nahrálo téměř celé jeho komorní dílo.

Ministr Besser kritizoval šéfa Státní opery

V bouřlivé atmosféře předali zaměstnanci Státní opery Praha na ministerstvu kultury v Praze otevřený dopis ministru Jiřímu Besserovi (za TOP 09). Vyjadřují v něm nesouhlas s chystanou reformou pražské operní scény. Ohrazují se proti koncepci připravované náměstkem ministra Radkem Zdráhallem. Zároveň v dopise upozorňují na koncepci svého pověřeného ředitele Radima Dolanského, který navrhuje zachovat i nadále samostatnou existenci opery. Besser Dolanského kritizoval. Prohlásil, že Dolanský neplní úkoly státního úředníka, protože „jestliže je někdo pověřen řízením, tak má řídit a nemá být v čele jakékoliv stávkové demonstrace“. Dočkal se za to pískotu a hlasitých protestů zhruba dvou stovek přítomných zaměstnanců opery. Dolanského zato přivítal mohutný potlesk. Cílem reformy Státní opery a Národního divadla, které má také operní soubor, má být podle ministerstva úspornější provoz a zkvalitnění produkce. Změny v chodu obou scén se mají týkat i Stavovského divadla. Besser již dříve prohlásil, že činohra z pražského Stavovského divadla nezmizí. Toho se obávali herci Národního divadla, kteří proti uvažovaným změnám protestovali.

Česká filharmonie zahrála k 75. narozeninám šéfdirigenta Inbala

Česká filharmonie (ČF) pořádala koncerty v Rudolfinu k 75. narozeninám svého šéfdirigenta Elijahua Inbala. Ve Dvořákově síni zaznělo *Pět písní na básně Mathildy Wendsendonckové* od Richarda Wagnera a *Symfonie č. 7* Gustava Mahlera. Hostem koncertu byla mladá sopranistka Maraike Schröterová, která nahradila nemocnou pěvkyni Nadju Michaelovou. Izraelec Inbal, který životní jubileum oslavil 16. února, působí v čele předního českého orchestru od podzimu 2009, s českými filharmoniky spolupracuje však více než dvacet let. Smlouva s ČF mu skončí na podzim 2012, kdy jej nahradí Jiří Bělohlávek. Inbal je zároveň šéfdirigentem Tokijského metropolitního symfonického orchestru, kde bude působit ještě dalších pět let.

Letošní Ceny Anděl ovládly Tepláky skupiny Nightwork

Skupina Nightwork ovládla letošní předávání výročních Cen Anděl, když své čtyři nominace v pražské Incheba Areně proměnila ve tři sošky zlatého anděla hrajícího na šalmaj. Skupina s albem *Tepláky aneb Kroky Františka Soukupa* uspěla v kategoriích skladba roku (*Tepláky*), skupina roku a videoklip roku (*Tepláky*). V kategorii zpěváků vyhrál David Koller, mezi zpěvačkami uspěla Lucie Bílá. V dalších kategoriích se z vítězství radovali začínající zpěvačka Debbie za skladbu roku *Touch the Sun* a skupina Republic of Two (Objev roku). Do Síně slávy byl uveden Petr Muk, který zemřel loni ve věku pětácti let. Pořadatelé také vyhlásili nejprodávanější album roku 2010, kterým se stala nahrávka skupiny Kabát *Banditi Di Praga*. Ceny Anděl se letos udělovaly již podvacáté.

Horkýže Slíže vydávají album

Velmi populární slovenská skupina Horkýže Slíže rekapituluje svoji dosavadní kariéru albem největších hitů s názvem *V dobrej viere* (2001-2011). Vedle sedmdesáti nejžádanějších koncertních písní nabídne dvě nové skladby, singl s názvem *Mám v p... na lehátku* a svérázný *Megamix největších hitů Horkýže Slíže*. Letos slaví skupina Horkýže Slíže devatenáct let své existence. Turné po České republice začíná v Karlových Varech a končí 30. dubna ve Strakoncích, předkapelou je česká skupina Cocotte Minute. Kapela proslula punk rockem s humornými texty a od roku 2002 hraje ve složení: Kuko, Mário Sabotér, Dr. Štefaník a Jean Cloud Vandel.

Slovenská kapela Elán chystá muzikál, premiéru bude mít v Praze

Legendární slovenská kapela Elán chystá na podzim vlastní muzikál. Premiéra nového představení nabitá staršími hity skupiny bude na podzim v Praze, hrát se pak bude souběžně v české i slovenské metropoli. Oznámili to členové skupiny, která loni po sedmi letech vydala nové album. Kapela už má napsaný scénář muzikálu, který by jako první měli v září vidět diváci v české metropoli. O dva měsíce později se představí slovenskému publiku. Elán pro muzikál navázal spolupráci s pražským Divadlem Kalich a bratislavskou scénou Heineken Tower Stage známého slovenského choreografa a režiséra Jána Ďurovčíka. Právě on se spolu s textařem Borisem Filanem podílel na scénáři představení.

Pětašedesát let Vladimíra Mertý

V lednu letošního roku oslavil své 65. narozeniny Vladimír Merta. Legenda českého písničkářství, hudebník, filmař, publicista, esejista a spisovatel Vladimír Merta vystudoval architekturu a v sedmdesátých letech FAMU – filmovou a televizní scenáristiku a režii. Do obecného povědomí vstoupil koncem šedesátých let jako představitel významného písničkářského hnutí Šafrán spolu s Jaroslavem Hut-

kou, Vlastimilem Třešňákem, Petrem Lutkou a Dagmar Voňkovou. Kvůli svým občanským postojům a tvorbě neušel Merta v polovině sedmdesátých let pozornosti bývalé Státní bezpečnosti (StB). Přes všechna omezení, která provázela jeho činnost, se právě jeho byt stal místem, kde v roce 1978 vznikla mimo jiné i slavná nahrávka *Audience* s Václavem Havlem a Pavlem Landovským. Vladimír Merta

je jako umělec stále aktivní, před časem odevzdal hudbu k novému animovanému 3D filmu na motivy Werichovy pohádky *Rozum a štěstí* a nyní dokončuje novou studiovou desku s muzikanty ze skupiny Etc... V současnosti také vede kurz hudby v animovaném filmu na FAMU. Svůj narozeninový koncert chystá Vladimír Merta na **18. května** (mk) v paláci Akropolis v Praze.

JUBILEA

Eva Urbanová (*20. 4. 1961, Slaný)

Jedna z nejvýznamnějších českých operních pěvků a sopranistek. Vystupuje na mnoha různých světových operních scénách včetně milánské La Scaly a Metropolitaní opery v New Yorku, kde debutovala v roce 1998. Pravidelně nahrává pro české hudební vydavatelství Supraphon, pravidelně také vystupuje v Národním divadle v Praze.

Doc. Petr Vronský (*4. 3. 1946, Praha)

Český houslista, dirigent a hudební pedagog. Bývalý dirigent a šéfdirigent Státní filharmonie v Brně a Janáčkovy filharmonie Ostrava, v současné době působí jako čestný šéfdirigent Moravské filharmonie v Olomouci. Na JAMU i AMU vyučuje dirigování.

V roce 1972 absolvoval studium dirigování na pražské AMU, v letech 1983-1990 působil na brněnské JAMU jakožto odborný asistent, od roku 1990 řádně habilitován jako docent. Původně úspěšný houslista (vítěz soutěže Beethovenův Hradec 1964) začal svou dirigentskou dráhu v roce 1971 v plzeňské opeře, odkud přešel v roce 1974 do Ústí nad Labem jako šéf operního souboru. Pro jeho umělecký rozvoj byly důležité úspěchy v dirigentských soutěžích v Olomouci (1970), Besançonu (1971) a v Berlíně v soutěži H. von Karajana (1973). V roce 1978 se stal dirigentem a v letech 1983-1991 šéfdirigentem Státní filharmonie Brno, s níž hostoval v mnoha zemích Evropy a v Japonsku. V letech 2002-2005 byl šéfdirigentem Janáčkovy filharmonie Ostrava, s níž absolvoval řadu zahraničních turné – Japonsko, Španělsko, Rakousko, SRN, Polsko, atd.

Od sezóny 2005/2006 je čestným šéfdirigentem Moravské filharmonie Olomouc a působí jako docent oboru dirigování na hudební fakultě pražské AMU. Pravidelně diriguje přední světové orchestry včetně Antverpského královského filharmonického orchestru, Berlínských symfoniků, Devlet Senfoni Orchestrasi Istanbul, Metropolitan Orchestra Tokyo, Filharmonického orchestru Rio de Janeiro, Mnichovského rozhlasového orchestru, Petrohradského filharmonického orchestru atd. Spolupracuje také s Českou filharmonií Praha, Pražským symfonickým

orchestrem FOK, Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu a s operními scénami doma (Národní divadlo Praha, Státní opera Praha, Janáčkova opera Brno, Divadlo J. K. Tyla Plzeň) i v zahraničí (Kammeroper Wien, Dance Theatre Haag).

Jeho repertoár zahrnuje přes dvě stě klasických, moderních, operních a symfonických děl. Je považován za všestranného dirigenta širokého záběru s mimořádným temperamentem a citem pro interpretaci.

Petr Jonáš (*4. 1. 1941, Praha)

Dirigent. Studoval na pražské konzervatoři hru na varhany u Jana Bedřicha Krajse (absolutorium 1964) a dirigování u Václava Smetáčka (absolutorium 1965). Byl učitelem Lidové školy umění ve Zlonicích (1965-1967), šéfdirigentem Pražské komorní opery (1965-1973, 1980-1981), ředitelem kůru a varhaníkem v kostele u Matky Boží pod řetězem v Praze (1967-1969), učitelem na Lidové konzervatoři v Praze (1969-1972), organizačním vedoucím a dirigentem Komorní opery Národního divadla v Praze (1973-1975), dirigentem a sbormistrem Státní opery a baletu v Istanbulu (1976-1977 a 1982-1984), šéfem opery Státního divadla Zdeňka Nejedlého v Ústí nad Labem (1984-1989) a ředitelem téhož divadla (1990-1992, kdy se jmenovalo Státní divadlo Ústí nad Labem a 1998-2006, kdy se jmenovalo Severočeské divadlo opery a baletu Ústí nad Labem a od roku 2004 Městské divadlo Ústí nad Labem).

Jako dirigent hostoval s Pražskou komorní operou na Festivalu antického divadla v Nantes (1967), v Paříži (1968) a v Ženevě (1969), s operním souborem pražského Národního divadla v Kodani (1974) a na Mezinárodním festivalu v Aténách (1975), s operním souborem Státního divadla v Ústí nad Labem v Kodani (1989), hostoval v Kazani v Tatarském divadle opery a baletu (1989), dále ve Španělsku, Itálii, Německu, Lichtenštejnsku a Belgii. V Ústí nad Labem nastudoval a řídil světovou premiéru baletu Kirila Molčanova *Macbeth* (1979) a československou premiéru opery Giuseppe Verdiho *Loupežníci* (1985).

Petr Jonáš je autorem koncepce a spoluautorem projektu České námořní divadlo, který spočívá v přestavbě námořní lodi na divadelní sál se společenským zázemím a hotelovým zařízením pro členy divadelního souboru, který by v přístavních městech celého světa na palubě tohoto plovoucího divadla provozoval operní a baletní představení. Vlastní realizace tohoto záměru je závislá na získání dostatečných investičních prostředků.

V roce 2006 byl Petr Jonáš vyznamenán Cenou primátora města Ústí nad Labem za přínos ústecké kultuře.

PhDr. Jiří Laburda (*3. 4. 1931, Soběslav)

Skladatel, sborový dirigent a pedagog. Skladatel výrazně zaměřený na sborovou tvorbu, jež byla oceněna množstvím cen i mezinárodních (Alicante, Hannover, Paříž, Trento dvakrát, Bratislava, České Budějovice, Praha, Jihlava mezinárodně třikrát). V letech 1961-2000 pracoval jako odborný asistent hudebně teoretických předmětů na katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty UK v Praze, od roku 1999 je profesorem hudebně teoretických předmětů na Pražské konzervatoři. Je lektorem sbormistrovských kurzů v Praze, Ládvi, Libverdě, Pardubicích. Je čestným členem českých pěveckých sborů: PS Janáček Jablonec nad Nisou, PS Svatopluk Uherské Hradiště, PS Dvořák Uherský Brod, Pěvecké sdružení ostravských učitelek Ostrava, DPS Comenius Uherský Brod. Byl čestným hostem mezinárodních festivalů ve Wolfsburgu, Hamburku a Trentu, dvakrát členem jury Mezinárodního sborového festivalu IFAS Pardubice. V roce 2002 v rámci sborového festivalu byla uspořádána soutěž o Cenu Jiřího Laburdy. Od roku 2004 je prezidentem FAPS – Festivalu amatérských pěveckých sborů Svitavy.

Dagmar Pecková (*4. 4. 1961, Medlešice u Chrudimě)

Česká operní pěvkyně, mezzosopranistka. Absolvovala pražskou konzervatoř a operní studium v Drážďanech. Vystřídala angažmá v drážďanské Semperově opeře a Státní opeře v Berlíně, představila se též v řadě dalších významných světových scén (Stuttgart, Ženeva, Mnichov, San Francisco, Paříž, Barcelona aj.) včetně londýnské Královské opery Covent Garden.

V rámci své koncertní činnosti vystupuje na pódiiích ve Vídni, Madridu, Londýně, Tokiu, Curychu, Montrealu, Moskvě a řadě dalších měst, zpívala též v newyorské Carnegie Hall. Vystupuje i na mezinárodních festivalech v Bregenzu, Salcburku, Praze či San Sebastianu. Spolupracuje s Českou filharmonií i dirigenty (Jiří Bělohlávek, Sir Charles Mackerras, Richard Hickox, Libor Pešek ad.). Mezi její nejvýznamnější nahrávky patří CD s áriemi Gustava Mahlera a Wolfganga Amadea Mozarta. V roce 1999 obdržela Pecková cenu Thálie v oboru opera za roli Carmen v inscenaci pražského Národního divadla. Osobní život: V současnosti je provdána za německého hudebníka Klause Schiessera. Má dvě děti, syna Theodora, jehož otcem je violoncellista Aleš Kaspřík, a ze současného manželství dceru Dorotheu. Jejím předešlým manželem byl novinář Jiří Vejvoda.

VZPOMÍNKA

Josef Mysliveček (9. 3. 1727, Praha – 4. 2. 1781, Řím)

Český hudební skladatel, nejvýznamnější český skladatel 18. století a významný představitel evropské hudby předklasicistního období v hudbě (jeho tvorby si vážil např. i W. A. Mozart, s nímž po seznámení v italské Bologni udržoval po roce 1770 přátelské styky). Narodil se jako nejstarší syn v rodině mlynáře (nájemce vltavských Sovových mlýnů). Vzdělání získává nejprve u jezuitů, poté studuje

Jan Šrubař (*5. 3. 1951, Brno)

Dirigent. Vystudoval brněnskou JAMU, po absolutoriu působil v opeře Divadla Jozefa Gregora Tajovského v Banské Bystrici, od roku 1981 je dirigentem opery Národního divadla moravskoslezského v Ostravě.

Nastudoval zde desítky operních titulů (v posledních deseti letech například díla *Oberon*, *Xerxes*, *Prodaná nevěsta*, *Giovanna d'Arco*, *Kníže Igor*, *Cavalleria rusticana*, *Její pastorkyňa*, *Židovka*, *Rigoletto*, *Kouzelná flétna*, *Macbeth*, *Così fan tutte*, *La rondine*, *Il soffio delle fate*, koncertní provedení Mozartova *Requiem*) i tituly baletní (*Louskáček*, *Labutí jezero* a další).

Stanislav Macura (*6. 3. 1946, Karviná)

Hudebník, dirigent, hudební dramaturg. V letech 1986-1991 působil ve funkci šéfdirigenta Moravské filharmonie. Je spoluzakladatelem Podzimního festivalu duchovní hudby v Olomouci, v jehož čele stál plných patnáct let (1994-2008) a kde působil jako dirigent i dramaturg. Festival si i díky jeho nasazení získal značné renomé a zařadil se mezi nejrespektovanější projekty své kategorie v České republice. Koncerty z festivalu pod jeho vedením přenášela Česká televize, rozvinula se spolupráce s Českým, Slovenským i Polským rozhlasem; prostřednictvím mezinárodní rozhlasové vysílací unie (EBU) mohly být koncerty odvysílány i v širším mezinárodním měřítku. Věhlas festivalu i samotné osobnosti Stanislava Macury přivedl do Olomouce řadu vynikajících hudebních těles i person a byl vždy garancí mimořádné umělecké úrovně a předpokladem životaschopnosti a kontinuity projektu, který dokázal mj. přitáhnout i pozornost francouzské televize TV Mezzo, největšího hudebního kanálu pro klasickou hudbu a jazz v Evropě, který festival již řadu let propaguje v osmatřiceti zemích světa.

Dirigent Stanislav Macura patří k výrazným osobnostem české hudby. Je laureátem nejprestižnějších mezinárodních dirigentských soutěží: ve francouzském Besançonu (1973) a o dva roky později Karajanovy soutěže v Berlíně. Během své umělecké dráhy hostoval u desítek špičkových českých i zahraničních orchestrů. Dirigoval ve většině evropských zemí, na Kubě a v Japonsku a vystupoval na významných mezinárodních hudebních festivalech v tuzemsku i cizině (Praha, Bratislava, Athény, Vídeň, Istanbul, Varšava, Lublaň aj.). Na svém kontě má téměř tisíc koncertů, více než sto rozhlasových nahrávek, přes třicet televizních přenosů a cca sedm set provedení hudebních děl.

Vladimír Rampula (*28. 3. 1931, Malhostovice)

Dirigent, sbormistr.

matematiku, statiku a hydrauliku (soukromě u J. F. Schora), v roce 1761 se pak stává (po otcově vzoru) mlynářským mistrem – rodinný mlýn ale nepřevezme (vzdá se jej ve prospěch bratra) a věnuje se pouze hudbě – skladatelskému umění se učí u F. Bendy a F. Habermanna, později pak u J. Segera, varhaníka pražského Týnského chrámu. V roce 1763 odjíždí Josef Mysliveček do Itálie, kde se hodlá zdokonalovat v umění opery u benátského mistra

G. B. Pescettiho – Itálie se pak stává Myslivečkovým druhým domovem.

V roce 1764 píše Josef Mysliveček svoji první (nedochovanou) operu – po jejím úspěchu pak skládá pro Neapol operu *Il Bellefante* (1767), jednu z neúspěšnějších oper italské opery seria – Myslivečkova sláva se vzápětí rozlévá po celé Itálii, českému skladateli se začíná přezdívat „Il divino Boemo“ („Božský Čech“, též je znám pod překladem svého jména do italštiny jako Guiseppe Venatorini).

Po úspěchu v Neapoli začíná patrně nejšťastnější období Myslivečkova života – Josef Mysliveček se účastní společenského života na té nejvyšší úrovni, získává značný majetek, jeho skladby jsou oblíbené a hrané. V těchto letech vznikají ty nejlepší z Myslivečkových hudebních děl – Josef Mysliveček je autorem asi třech desítek oper, mnoha symfonií, divertiment, ale i církevní hudby, oratorií či mší – z oper jsou dodnes známé např. *Hypermetra* (*L'Ipemestra*, 1769), *Demetrius* (1773) či *Ezio* (1775), výsadní postavení mezi Myslivečkovými operami má pak opera *Olympiade* (1778) oslavující Řím. Z církevní hudby Josefa Myslivečka jsou dnes patrně nejznámější jeho oratoria *Passio Jesu Christi* a *Abraham a Izák* (*Abrahamo ed Isacco*).

Konec sedmdesátých let 18. století pak znamená v Myslivečkově životě kritický zlom – po zranění, které utrpěl při nehodě kočáru, se mu do ran v obličejí dostává infekce; celý rok pak Josef Mysliveček stráví v nemocničním ošetřování – výsledkem léčby není ale uzdravení, nýbrž znetvoření Myslivečkova obličejí. Když pak opera *Armida* (1779), nesoucí se, na rozdíl od předchozích Myslivečkových děl, plných působivých a jasných melodií, v pochmurném duchu, sklídí divácký neúspěch, rezignuje Mysliveček na další tvorbu – dva roky nato, 4. února roku 1781, pak Josef Mysliveček, „Božský Čech“, v naprosté bídě a zapomnění v Římě umírá.

Jan Křtitel Kuchař (5. 3. 1751, Choteč – 18. 2. 1829, Praha)

Český varhaník, cembalista a hudební skladatel. V letech 1791-1800 kapelník pražské italské opery, varhaník několika pražských chrámů, propagátor umění Mozarta (autor klavírních výtahů několika jeho oper) a sloupem mozartovského kultu v Praze. Stejně jako Mozart v roce 1785 v Rakousku, tak i Kuchař vstoupil brzy do zednářské lóže, a to do nejstarší pražské „U tří korunních hvězd a u poctivosti v jitra Prahy“. Členy této lóže byl však také např. operní pěvec a šéf italské opery v Praze Pasqual Bondini nebo skladatel a skvělý varhaník František Xaver Dušek, který ve své vile na Bertramce Mozarta opakovaně hostil společně se svou ženou, operní pěvkyní Josefínou Duškovou. Jak vyplývá z nedávno objevené korespondence, operu *Don Giovanni* napsal Mozart vyloženě na objednávku a po lobbingu jmenovaných pražských hudebníků – zednářů. Všichni tito jmenovaní se pak také na představeních Mozartových oper v Praze přímo podíleli.

Jan Křtitel Václav Kalivoda, německy také Johann (Baptist) Wenzel Kalliwoda, (21. 2. 1801, Praha – 3. 12. 1866, Karlsruhe, Bavorsko)

Český houslový virtuos a hudební skladatel. S aktivním provozováním hudby započal již jako dítě, v letech 1811-1817 navštěvoval houslové oddělení pražské konzervatoře. Po jejím absolutoriu byl celkem šest let houslistou v orches-

tru Stavovského divadla v Praze. V roce 1822 absolvoval velkou koncertní cestu do Mnichova, zde se seznámil s knížetem Fürstenberkem, jenž jej krátce na to povolal do čela své dvorní kapely v Donaueschingenu. Zde pobyl až do roku 1853, kdy se odebral na odpočinek do Karlsruhe.

Antonín Huml, také Anton Josifovič Gumel, (29. 1. 1871, Kralupy nad Vltavou – 5. 3. 1946, Mělník)

Kapelník, houslista, skladatel, pedagog, inspektor vojenských hudeb kyjevského okruhu. Byl synem Josefa Humla a otcem Antonína Humla, Petra Boleslava Humla a Marie Humlové. Pocházel z hudební rodiny, velmi záhy se u něj začalo projevovat hudební nadání. Působil jako koncertní mistr v Edenu; tam byl též primáriem smyčcového kvarteta, sbormistrem chrámového sboru, učitelem zpěvu na katolické chlapecké škole a dirigentem orchestru a sboru Euterpe, byl krátce zaměstnán jako koncertní mistr dvorní kapely v Sofii, tamtéž kapelníkem orchestru Slovanská beseda a sbormistrem katedrály, poté ředitelem orchestru budapeštské opery. Záhy jej však ruský generál Fjodor Fjodorovič Novickij získal pro funkci kapelníka vojenského orchestru 47. pěšího pluku ve Vinnici na dnešní Ukrajině, zde také učil na církevní pedagogické škole. Jeho zásluhou se tamní asi osmdesátičlenný vojenský orchestr stal v krátké době jednou z předních vojenských hudeb v Rusku. S týmž plukem poté v roce 1903 přesídlil do Petrohradu, stal se státním kapelníkem a poté zastával funkci inspektora vojenských hudeb v kyjevské oblasti. Po zranění utrpěném v prosinci 1917 se vrátil do Vinnice, kde působil jako profesor hry na housle a dirigování na tamní konzervatoři. 28. srpna 1919 vystoupil s rodinným komorním souborem (spolu se svými syny Antonínem Humlem, Petrem Boleslavem Humlem a dcerou Marií Humlovou). V letech 1920-1921 byl ředitelem vinnické konzervatoře, v letech 1921-1922 sbormistrem státního ukrajinského souboru písní. Byl také profesorem pedagogického kurzu v Tyrově a v Proskurově a profesorem Vyššího pedagogického kurzu v Tulčině. V červnu 1925 se pak s rodinou odstěhoval nejprve do Prahy a kolem roku 1932 do Mělníka. Až do smrti se poté věnoval pedagogické činnosti a komponování.

Václav Talich (28. 5. 1883, Kroměříž – 16. 3. 1961, Beroun)

Svoji hudební dráhu začal jako talentovaný houslista. Nejprve v žákovském orchestru v Klatovech, později na Pražské konzervatoři (1897-1903), kde byl žákem proslulého Otakara Ševčíka, a nakonec působil jako koncertní mistr v Berlínské filharmonii. Právě tam přišel osudový zlom. Osobnost šéfdirigenta Arthura Nikische fascinovala jednadvacetiletého Talicha natolik, že se rozhodl být také dirigentem. Následovalo patnáct let putování a sbírání zkušeností. Necelý rok pobyl v Oděse (1905), ale zakrátko přesídlil do Tbilisi, kde dirigoval vůbec poprvé. Dva roky se pokoušel prosadit jako sbormistr a dirigent v Praze, ale pak působil v Lublani jako šéfdirigent Slovinské filharmonie (1908-1912). Do začátku první světové války stihl ještě studovat v Lipsku u Maxe Regera a Arthura Nikische, strávit několik měsíců na studiích v Miláně a od roku 1912 vést operu v Plzni.

V letech 1915-1918 příležitostně učil hru na housle, jako violista vystupoval se slavným Českým kvartetem, studoval partitury a ve volných chvílích se vzdělával například čtením antických klasiků v řečtině a latině.

Cestu do České filharmonie mu otevřela Sukova symfonická skladba *Zrání*, jejíž premiéru dirigoval dva dny po vzniku samostatného Československa 30. října 1918. O necelý rok později se stal šéfdirigentem orchestru a zůstal jím – s malou přestávkou na počátku třicátých let – až do roku 1941. Talichova vize budoucí České filharmonie se opírala o tři základní pilíře: povznést uměleckou úroveň, zlepšit hospodářskou situaci a vybudovat pevný základní repertoár. Během několika let se mu opravdu podařilo vytvořit z provinčního orchestru vynikající hudební těleso, které obdivovali kritikové doma i v zahraničí. Shodně psali o krásném, sytém zvuku a mimořádném nasazení smyčců, o zvukové ušlechtilosti, měkkosti a lesku dechových nástrojů a ukázněné výraznosti bicích. O Talichovi psali jako o dirigentovi, který si „přináší do první zkoušky ideu díla, vrhá se na orchestr nespoutaným elánem a po vytrvalých, systematických zkouškách dovede těleso až k ní“. Talichovu činnost v České filharmonii doplňovala během dvacátých a třicátých let intenzivní spolupráce s orchestry v Británii, Francii, Německu, Švédsku nebo v tehdejších Sovětském svazu, nabídky přicházely i z USA a Austrálie.

Na podzim roku 1935 byl Talich jmenován správcem opery pražského Národního divadla. Jedním z jeho hlavních cílů bylo vtělit do kmenového repertoáru díla Leoše Janáčka. I když v době nacistické okupace (1939-1945) nesmlouvavě a statečně hájil českou hudební kulturu, a to nejen v Národním divadle, byl po osvobození Československa v květnu 1945 obviněn z kolaborace, zatčen a několik týdnů vězněn. Nesmyslná obvinění byla zanedlouho vyvrácena, ale Talich přesto nesměl až do podzimu 1946 veřejně vystupovat – se studenty pražské konzervatoře v té době tedy zakládá vynikající Český komorní orchestr. Po komunistickém převratu v únoru 1948 mladí hráči raději dobrovolně ukončili činnost tělesa, než aby se pod politickým tlakem vzdali Talichova uměleckého vedení. „Se zánikem Českého komorního orchestru otrásla se ve mně víra, že poctivá a nezištná práce je hodnota nezničitelná, víra, která byla páteří dosavadního mého života a k níž jsem se snažil převychovat vždy všechny své spolupracovníky. Vědomí marnosti rostlo a mohutnělo,“ psal tehdy Talich. Následujících šest let mělo jeho slova potvrdit. V Čechách nesměl veřejně vystupovat, pracoval tedy v Bratislavě se Slovenskou filharmonií (1949-1952), krátce s pražskými rozhlasovými tělesy (1953), příležitostně nahrával s Českou filharmonií. S ní se také v březnu 1954 mohl vrátit na několika jedinečných koncertech před pražské publikum, ale léta nejistoty a komunistické perzekuce nezůstala bez následků. V listopadu 1954 Talich Českou filharmonií naposledy dirigoval na veřejném koncertě, v roce 1955 s ní natočil televizní záznam *Slovanských tanců*. Posledních několik let strávil v rodinné vile v Berouně nedaleko Prahy. Vychoval řadu vynikajících dirigentů. Velký životní příběh se uzavřel krátce před příchodem jara 1961.

Emanuel Chvála (1. 1. 1851, Praha – 28. 10. 1924, Praha) Skladatel a hudební kritik v *Národní politice* a spisovatel. Ve své skladatelské činnosti dával přednost lidovému tónu

a v jediné opeře *Záboj* se přidržel vzoru Zdeňka Fibicha, z jehož školy vyšel. Opera byla poprvé v Praze provedena v roce 1918.

Jiří Cikhart (4. 3. 1918, Jistebnice, okr. Tábor – 1. 2. 1971, Praha)

Hudební redaktor, propagátor afrického folkloru, pracovník Českého rozhlasu a Divadla hudby.

František Chaun (26. 1. 1921, Kaplice, okr. Český Krumlov – 30. 12. 1981, Praha)

Hudební skladatel.

Otakar Pařík (28. 2. 1901, Frýdek-Místek – 19. 2. 1955, Ostrava)

Český dirigent a klavírista. Studoval hru na klavír u profesora Conrada Ansorgeho na Německé hudební akademii. Současně s tím se učil hrát na varhany u profesora Bedřicha Antonína Wiedermanna na pražské konzervatoři. Už jako dvacetiletý hrál v Českém triu a doprovázel např. Jana Kubelíka a Emu Destinnovou. V pozdějších letech se věnoval výhradně dirigování. V letech 1937-1945 pracoval jako první kapelník Velkého orchestru v pražském rozhlasu. Po druhé světové válce získal místo vedoucího Filmového symfonického orchestru. Z této doby pochází nahrávky hudby k zhruba šedesáti celovečerním filmům, mj. k *Siréně* Emila Františka Buriana či k *Bajajovi* Jiřího Trnky. V letech 1954-1955 byl uměleckým šéfem Ostravského symfonického orchestru, jehož pravděpodobně úplně první koncert dirigoval dne 3. května 1954. Při své práci se nejraději věnoval symfonickým skladbám Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Josefa Suka.

Josef Berg (8. 3. 1927, Brno – 26. 2. 1971, Brno)

Skladatel, muzikolog a spisovatel, všestranná umělecká osobnost. Absolvent brněnské konzervatoře, byl krátce zaměstnán v rozhlase, poté ve svobodném povolání skladatele a publicisty. Dílo: *Odyseův návrat* (1962), *Evropská turistika* (1963-1964), *Eufrides před branami Týmén* (1964), *Johannes doktor Faust* (1966), *Snídaně na hradě Šlankensvaldě* (1966), *Oresteia* (1967).

Felix Zrno (2. 10. 1890, Praha – 11. 3. 1981, Praha)

Skladatel a pedagog.

František Jílek (16. 2. 1865, Písek – 25. 1. 1911, Praha)

Dirigent a skladatel. Od roku 1891 dirigentem v Národním divadle.

Karel Boleslav Jirák (28. 1. 1891, Praha – 30. 1. 1972, Chicago)

Skladatel, dirigent, teoretik a pedagog. V roce 1947 odešel do USA, kde se stal v Chicagu profesorem Roosevelt University.

Josef Páleníček (19. 6. 1914, Travník, Bosna – 7. 3. 1991, Praha)

Český klavírní virtuos, hudební skladatel a hudební pedagog. Byl také dlouholetým členem Českého tria a profesorem klavírní hry na pražské Akademii múzických umění. Jeho syn Jan Páleníček je významným českým violoncellistou.

Vojtěch Hlaváč (23. 3. 1849 Ledec nad Sázavou – 22. 3. 1911, Petrohrad)

Český dirigent a hudební skladatel, varhanní virtuos. Dirigoval zprvu orchestr petrohradského uměleckého klubu, zasáhl pronikavě do reorganizace ruské hudební výchovy, stal se kapelníkem orchestrů ruského námořnictva a varhanním sólistou carského dvorního orchestru.

Prof. PhDr. Jaroslav Jiránek, DrSc. (1922 – 2001)

Absolvoval jako klavírista z mistrovské třídy Pražské konzervatoře a studoval filozofii, estetiku a hudební vědu na Univerzitě Karlově v Praze. V roce 1962 založil Ústav pro hudební vědu Československé Akademie věd v Praze, jehož ředitelem byl do roku 1971. Poté byl odvolán z politických důvodů (tzv. „normalizace“ po porážce Pražského jara 1968). Založil časopis *Hudební věda*. Po roce 1989

byl rehabilitován a do roku 1992 pracoval jako profesor na Akademii múzických umění v Praze. Od roku 1993 vyučoval jako externista na Palackého Univerzitě v Olomouci hudební estetiku a sémiotiku. Vedl seminář Metodologie hudebně sémantických analýz a přednášel také o české hudbě ve světovém kontextu. Jeho hlavní specializací byly tyto oblasti: dějiny hudby 19. a 20. století, hudební estetiky a sémiotiky (intonační teorie a hudebně sémantické analýzy).

František Suchý (21. 4. 1891, Březové Hory u Příbrami – 13. 6. 1973)

Český skladatel a hudební spisovatel, sběratel a upravovatel lidových písní. Autor sborů, písní, *Hornické symfonie pro orchestr*, instrumentálních aj. skladeb.

102. Trilobit

Koncem dubna tohoto roku – v krátké sérii O všem, jenom ne o volbách! – byl tu přislíben příští trilobit o diplomatech. Vystřídal jej pak aktuální portrét toho jiného Pavla Kohouta, ekonoma, kterého pozdní narození ušetřilo bludných cest, takže na rozdíl od staršího není za mák kontroverzní. Slovo však dělá muže a tak slíbené téma pozdě, ale přece dnes.

Diplomata ze mě udělal brzy po válce slovenský spisovatel Petr Jilemnický, když si jako kulturní rada velvyslanectví v Moskvě vyžádal dva pomocníky. Než mu přijeli, zemřel, a nástupce kádřovali v Praze další půlrok. Ten čas stačil, abych zjistil, že se nehodím k řemeslu, jehož hlavní náplní je přetvářka. Mé důvody nebyly morální, ale věčné: mám bujnou fantazii a špatnou paměť, lži bych si pletl; i proto jsem později zásadně mlčel k otázkám vyšetřovatelů StB a navíc jim nikdy nic nepodepsal. Diplomatičkou kariéru mně pomohl ukončit nálezný známého lékaře, že nesnáším drsné ruské počasí.

Diplomatům jsem byl nablízku třináct let na Hradčanském náměstí č. 1. Šetrní Švýcaři najali jen část Salmovského paláce, tu větší obývaly české partaje. Užil jsem si tam dosyta jazyka zvaného švycrduč, s tolika variantami, kolik je v Alpách obydlených údolí. Prvním ambasadorem, jehož jsem v domě potkal, byl Ital, který žil věrně a šťastně se svým komorníkem. Druhým zoufalý Francouz s manželkou alkoholičkou; po návratu do vlasti zřejmě proto stáhl ve své garáži roletu a nechal úspěšně běžet motor. Třetí si přivezl z Bernu ženu výtvarnici, která napnula plátno před nejhezčí vyhlídkou na Prahu a malovala růžové slony.

Diplomati byli po srpnu 1968 pro českou opozici jednou z mála spojnic se svobodným světem. Většinou však upřednostnili pohodlné respektování Husákova režimu. Jen někteří moudře pochopili, že dnešní psanci mohou být zítřejší vládcí, a věnovali jim opatrné sympatie. Nemnozí jedinci se řídili svědomím. Velvyslanec Spolkové republiky se značkovým jménem Diesel uspořádal večeri ke kulatým narozeninám zavrženého ministra zahraničí Jiřího Hájka, který v OSN protestoval proti sovětské okupaci. Jeho zástupce Runge zařídil na vlastní pěst spolehlivý export textu Charty 77 do světových médií.

Diplomat-manžel malířky slonů Walter Jaeggi, varován ministrem zahraničí Chňoupkem, že se stýká s nepřátelskými živly jako jsou kohouti a jiní havlové, odvětil, že do skončení každodenních povinností je velvyslancem Švýcarské konfederace, ale dál už její svobodný občan. V létě 1978, když jeho přítel žil v sázavské vilce č. p. 177 v tuhém policejním obklíčení, přijel v limuzíně se standartou, přivezl basu bílého Fendantu i červeného Dole a strávil s psanci víkend. Na varování jiného činitele, že vnitro sleduje jeho kanál, vzkázal, že aspoň nepotřebuje instalátéra. Hodlal odpřisáhnout před českým soudem, že chartistka zatýkaná pod jeho okny nenapadla estébáka, ale ten ji. A přece jediný dostal při odjezdu – kdy s sebou tajně vzal celý náš archiv – od ministra zlaté hodinky Prim. I diktátoři rozlišují mezi chlapy a sraby.

Diplomaty potřeboval po roce 1989 český tým, jenž chtěl vrátit Praze německy mluvící divadlo, že v ní bylo po staletí doma. Za spojene byly postupně získány Jejich německé Excellence Rossbach, Lamsdorf, Libal a Elfenkämper, i rakouské Niesner a Daublebsky; pomohly festivalu na svět a byly mu v každé krizi oporou. Výjimku tvořila lady, jež se snažila být železnou, ale byla jen jedubaba. Vyhnala z rezidence letitou hospodyni, když odmítla denně venčit její rozmazané psy; nechala pozvané festivalové vedení hodinu čekat na chodbě, což pak její zástupce nazval lekcí za to, že jí nezajistili židli v první řadě, když ji zahlédli na podniku pořádaném jinými.

Diplomat potřebuje k plnění mise mraky přátel v zemi, kde zastupuje svou. Jeho přízeň vášnivě rozkvétá s příjezdem, ale rázem zvadne, když ho pošlou jinam. Tam se začne zdvořile učit další jazyk, aby ke konci znal v dané řeči zas jen Achoj a Tjekuji. Slušnou češtinou bývají vybaveni Američané. Rusové při první návštěvě Karlových Var poznají, že stačí počkat a – rusky se bude mluvit všude. Pro diplomata malé země má být jeden dobře zvládaný světový jazyk podmínkou. Kdo umí jen po našem, nemá tam co hledat, je to zásadní známka naprosté nevhodnosti.

Diplomat, s různým označením, patří k nejstarším profesím stejně jako vládce, voják, kat a dorota. Zásluhou diplomatů nevy pukla leckterá válka. Vinou diplomatů pominul leckterý mír. Dobrý diplomat často zachrání špatnou politiku. Bohužel jsou teď na posty Excelencí odkládáni stále častěji i zkrachovalí politici, diplomatická obdoba rychlokvašených okurek, kteří budí posměch svého personálu a údiv politiků zemí, v nichž dostali tu vytouženou trafiku.

Diplomaté jsou elitní druh Cikánů, úspěšní prokočují za kariéru i tucet tábořišť po celé zeměkouli. Jejich děti začínají svou pouť v střídajících se mezinárodních školkách, pokračují v domácích internátech a končí často v diplomacii, někdy však i v blázinci nebo za mřížemi. Povede-li se jim najít správnou cestu, mohou se stát legendou jako nezapomenutelný Walter Jaeggi.

102. Trilobit Pavla Kohouta pro MfDNES 9. 10. 2010

Vláda schválila nové platy pro doktory, jejich protest skončil

V Česku fakticky skončila několikaměsíční protestní akce lékařů Děkujeme, odcházíme, v níž lékaři hrozili k 1. březnu hromadným odchodem z nemocnic, pokud nedostanou přidáno. Vláda schválila nové platové tabulky, které jim v nemocnicích mají zajistit o 5 000 až 8 000 korun měsíčně víc. Doktoři současně pokračovali ve stahování výpovědí. Původně je dalo 3 800 z 18 000 nemocničních doktorů, nakonec podle neoficiálních propočtů odejdou asi jen jednotlivci. Situace v regionech se postupně vrací do normálního stavu, už brzy by mohly být odvolány krizové plány, které krajské úřady chystaly pro případ, že by lékaři odešli. Problémy přetrvávají jen lokálně, zejména v nemocnici v Uherském Hradišti na Zlínsku, jejíž ředitel požaduje, aby si doktoři podali znovu žádost o přijetí do pracovního poměru. Lékaři s tím nesouhlasí. Dozorčí rada nemocnice bude o této situaci ještě jednat.

Vláda schválila zavedení trestní odpovědnosti právnických osob

Vláda Petra Nečase ve středu schválila návrh ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila na zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. Pokud návrh projde legislativním procesem bez velkých zpoždění, měl by začít zákon platit letos na podzim. Norma bude obsahovat přesný výčet trestných činů, za které by mohla být vedení firem odpovědná. Premiér po jednání kabinetu připomenul, že Česko je jednou z posledních zemí EU, která nemá trestní odpovědnost právnických osob zavedenou. ČSSD přijetí normy vítá. Návrh má znemožnit lidem z vedení firem vyhýbat se trestní odpovědnosti tím, že se odvolají na rozhodnutí kolektivního orgánu právnické osoby. Spolu se změnami dalších souvisejících norem se nyní bude návrhem zabývat sněmovna a Senát. Stát, obce a kraje budou ze zákona vyčleněny, například na státní fondy se ale vztahovat budou. „Nebudou moci být ale soudem zrušeny,“ uvedl po jednání vlády Pospíšil.

Na summitu EU k Libyi ČR reprezentoval prezident Klaus

Na mimořádném summitu EU k Libyi Českou republiku zastupoval prezident Václav Klaus. Lídři zemí unie se sešli v Bruselu 11. března a na programu jednání měli postoj unie k napjaté situaci nejen v Libyi, ale i v dalších zemích severní Afriky.

Vláda schválila změnu výpočtu důchodů od října letošního roku

Vláda schválila návrh na nový výpočet důchodů, který se dotkne lidí odcházejících do penze od října. Většina z nich bude mít nižší výměr než ti, kteří odcházejí do důchodu nyní. Takzvanou malou důchodovou reformou kabinet reaguje na nález Ústavního soudu. Ten loni konstatoval, že se kvůli nízkým důchodům u lidí s vysokými příjmy musí změnit způsob jejich výpočtu. Ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek ČTK sdělil, že dokument odráží změny dohodnuté se sociálními partnery. Podle Drábkova vyjádření

půjde zhruba sedmdesát procent lidí po 30. září do penze s nižším důchodem než za současných podmínek. Dvaceti procentům lidí s nejvyššími příjmy penze vzroste. Propad by podle Drábka měla vyrovnat valorizace, takže penze by fakticky klesnout neměly. Novela také snižuje stropy pro placení sociálního pojištění ze šestinásobku průměrné mzdy na čtyřnásobek.

Prezident Klaus navštíví Argentinu a Chile

Prezident Václav Klaus navštíví na přelomu března a dubna Argentinu a Chile, doprovodit by ho měl ministr zahraničí Karel Schwarzenberg. V Argentině by měl Klaus pobývat mezi 30. březnem a 3. dubnem, poté se přesune do Chile, kde bude do 7. dubna. V obou zemích Klaus již v minulosti byl jako premiér. V Argentině žijí čeští krajané. Podle statistik se v letech 1922-1937 do Argentiny vystěhovalo 28 000 Čechoslováků. Dnes jich v Argentině žije prý odhadem kolem 30 000. Většina argentinských Čechů ale už neovládá mateřštinu předků a v zemi svého původu nikdy nebyli. Česko zástupcům krajských sdružení v provincii Misiones věnovalo finanční dar ve výši tři milionů korun na stavbu nového „českého domu“ ve městě Oberá a na nákup knih, učebnic a slovníků.

Van Rompuy se setkal na Hradě s prezidentem ČR

Stálý předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, který je označován také jako prezident EU, v rámci jednání s českými politiky zamířil i na Pražský hrad, kde se setkal s prezidentem Václavem Klausem. Právě Klaus patřil mezi nejzatvrzelejší odpůrce lisabonské smlouvy, která funkci „prezidenta EU“ vytvořila. Hrad ani úřad Van Rompuye zatím obsah schůzky nekomentovaly. Van Rompuye „uvítaly“ na Hradě také skupinky českých odpůrců Evropské unie. Van Rompuy ještě před setkáním s Klausem jednal s premiérem Petrem Nečasem (ODS), se kterým vystoupil na tiskové konferenci. Klaus je znám svými euroskeptickými názory. Odmítá mimo jiné vyvěšovat na Pražském hradě vlajku EU. Vzhledem k tomu, že EU není stát, nemůže mít vlajka EU takové postavení jako vlajky při oficiálních státních návštěvách představitelů jiných států, zdůvodňuje to Hrad.

Havel: Kaddáfí byl brán jako šašek, je to však zločinec

Libyjský vůdce Muammar Kaddáfí byl považován za „kuriózní úkaz“, pohlíželo se na něj trochu jako na „klauna a šaška“, ovšem teď se ukazuje, že to je vlastně zločinec. Myslí si to český exprezident Václav Havel. Podle něj se v minulosti při jednání s Kaddáfím nadřazovaly ekonomické zájmy. To je třeba zastavit i při vědomí možných problémů s produkcí ropy. Libye je totiž 12. největším vývozcem ropy na světě. Havel současně míní, že s důrazem na lidská práva a svobody je zároveň třeba zachovat úctu k jinakosti arabských zemí. „Infekční arabskou vzpouru“ přirovnal k pádu železné opony v Evropě, vidí mezi tím podobnosti, ale i rozdíly. „Konec konců ty autoritativní režimy arabské vlastně jsou produktem týchž desetiletí, jejichž produktem byla kdysi železná opona,“ řekl. Podobnost vidí i v tom, že

takový vývoj žádní experti nepředvíдали. Otázkou nyní podle Havla je, jaký postoj má k arabským zemím zaujmout Evropská unie.

Aféra ministra Alexandra Vondry – stopa vede i do Rakouska

Současná česká vláda má na místní poměry neobyčejně silnou pozici, neznamená to však, že by se jejím členům jakkoliv vyhýbaly aféry. Dokonce se zdá, že kabinet, který boj proti korupci a zneužívání státních peněz prohlašuje za jeden z hlavních bodů svého programu, různé skandály přímo přitahuje. Nedávno musel rezignovat ministr životního prostředí Drobil z Občanské demokratické strany poté, co se objevilo velmi silné podezření podložené věrohodnými důkazy, že se pokusil peníze z Fondu životního prostředí přesunout do pokladny své strany. Ještě ani nestačila celou kauzu česká média důkladněji probrat, objevila se další aféra, která se tentokrát týká dalšího ministra za Občanskou demokratickou stranu, ministra obrany Alexandra Vondry. Ten měl být údajně zodpovědný za předražení zakázky na technické zajištění českého předsednictví v Evropské unie – v té době totiž právě odpovídal jako místopředseda ve vládě Mirka Topolánka za evropské záležitosti. Zakázku získala bez veřejné soutěže společnost Promopro za asi půl miliardy korun, přestože reálné náklady byly patrně nižší o desítky procent. Celou kauzu rozpoutalo ministerstvo financí vedené Miroslavem Kalouskem z strany TOP 09, která zápolí s Občanskou demokratickou stranou o pozici lídra pravicové části politického spektra. Alexandr Vondra, známý svou aktivitou v disentu v okruhu Charty 77, byl dosud vnímán jako jedna z hlavních tváří „nové ODS“ očištěné od „regionálních kmotrů“, pojímajících politickou sféru jen jako penězovod státních peněz na jejich privátní konta. Ani tentokrát se přitom nezdá, že by se Vondra osobně obohacoval. Zdá se však, že zcela selhal jako manažer a nedokázal zajistit, aby peníze nerozkrádali lidé působící v jeho okolí. Vondra se sice pokusil vinu přehodit na tehdejšího šéfa Úřadu předsednictva vlády Jana Nováka, ale zdá se pravděpodobné, že hlavní zodpovědnost zůstane na jeho osobě. Proti Vondrově verzi ostře vystoupil i dřívější premiér Topolánek, který se zastal Jana Nováka. Je však třeba vzít v úvahu, že Mirek Topolánek je vůči své vlastní straně, tedy občanským demokratům, poněkud zatrpklý kvůli způsobu, jakým byl před parlamentními volbami vymanévrován z funkce předsedy. Navíc právě s Miroslavem Kalouskem ho pojí zřejmě upřímné přátelství a dokonce se objevily i jen částečně nadsazené spekulace, že by mohl uvažovat o přechodu do TOP 09. Policie v únoru pokračovala v pátrání po osudu peněz. Zjistili, že vlastníci firmy Promopro, manželé Veselí, na svá osobní konta ze zakázky předisponovali skoro 45 milionů korun. Dalšími podezřelými 135 milionů korun zablokovala rakouská prokuratura na účtech zdejší pobočky švýcarské Vontobel Bank. Sumu předisponoval na účet londýnské firmy Deeside Service Solutions hlavní subdodavatel Promopro, společnost NWDC, která z celé zakázky inkasovala 378 milionů. Přitom k účtu Deeside Service Solutions měl přístup Čech Libor Veverka, dřívější společník manželů Veselých. Existuje silné podezření, že firma Deeside Service Solutions ve skutečnosti je pouze prázdná schránka, což dokládá i minimum referencí o této firmě, údajně působí

cí ve sféře IT. Pokud by 135 milionů pro tuto společnost společně se 45 miliony putujícími na privátní konto manželů Veselých a s 61 miliony zisku společnosti Promopro tvořilo celkovou sumu předražení zakázky, jednalo by se skoro o čtvrt miliardy korun, tedy asi o 10 milionů eur. Na definitivní soudy je však třeba počkat až do uzavření celého případu českými i rakouskými vyšetřovateli. Nicméně v současné době si Alexandr Vondra svoji pozici v kabinetu Petra Nečase stále na rozdíl od svého stranického kolegy Pavla Drobila drží. Mezitím už stačila propuknout další ministerská aféra, která má však na rozdíl od předchozích dvou kauz doslova zanedbatelné rozměry. Týká se ministra školství za Věci veřejné Josefa Dobeše. Tisk totiž přišel s informacemi, že jeho nejbližší spolupracovníci dostali stotisícové odměny. A to za situace, kdy ministerstvo mimořádně razantně propouštělo. Navíc obří odměny se dočkala i velmi působná šéfka ministerstva sekretariátu, která si teprve nyní dodělává bakalářské vzdělání, navíc na soukromé Univerzitě Jana Amose Komenského nepoživající nijak velkého renomé. S jejím studiem se váže i jedna kuriozita – ministr Dobeš totiž za tuto svou úřednickou údajně napsal seminární práci na pozoruhodné téma – Politická komunikace ministra Josefa Dobeše. Ministr sice tvrdí, že k seminární práci se pouze vyjadřoval a provedl jen některé dílčí úpravy, ale přesto celá záležitost vyznívá značně trapně. Vládní strana Věci veřejné celou kauzu ovšem označila za vykonstruovaný nesmysl a svého ministra podržela. Zdá se tedy, že i Josef Dobeš útok ustojí. Je ale otázka, zda všechny aféry zásadně nenaruší důvěru v kabinet, který se chystá k mimořádně razantním „reformám“ znamenajícím pro většinu občanů především výrazné zdražení značné části sociálně citlivých položek v rozpočtech prostřednictvím faktického zrušení snížené sazby DPH a přesunu naprosté většiny položek v této sazbě do základní sazby (tedy zvýšení DPH z 10 na 20 %). Vládní koalice se však může spolehnout na svou pohodlnou většinu v parlamentě a těžko lze očekávat, že by některá ze stran vládní koalice chtěla opustit nynější bezpečný přístav vlády a pustit se na nevyzpytatelnou cestu směrem k předčasným volbám. A tak jen jejich předáci doufají, že na všechny aféry se rychle zapomene a před volbami se podaří najít podobný strašák, jako před těmi loňskými představovala sociální demokracie vedená Jiřím Paroubkem.

(MaFr)

Ocenění pro Tomáše Halíka

Předání diplomu vyznamenání v hlavní varšavské synagoze

Tomáš Halík se stal prvním Čechem, který obdržel cenu Polské rady křesťanů a židů čestný titul Člověk smíření. Český filozof a katolický kněz převzal v lednu tuto cenu v hlavní varšavské synagoze. Rada uděluje toto vyznamenání střídavě křesťanským a židovským osobnostem, které se významným způsobem zasloužily o dialog mezi křesťany a židy. Tomáš Halík (1948) je filozof, sociolog, teolog a religionista. Působí jako profesor Filozofické

fakulty Univerzity Karlovy, farář Akademické farnosti v Praze a prezident České křesťanské akademie. Je také například držitelem rakouské Ceny kardinála Königa za rok 2003 a v loňském roce dostal prestižní Cenu Romana Guardiniho, kterou každé dva roky uděluje Katolická akademie za vynikající zásluhy o interpretaci naší doby. Titul Člověk smíření udělila poprvé Polská rada křesťanů a židů v roce 1992 – mezi jeho držiteli jsou například vrchní polský rabín Michael Schudrich nebo publicista a vedoucí polské sekce Rádia Svobodná Evropa Jan Nosák-Jezioranski. (mk)

Mene Tekel

V Praze proběhl již pátý ročník festivalu Mene Tekel, který každoročně připomíná období totality a boje proti zlu ve formě výstav, koncertů, filmových představení a besed s bývalými politickými vězni a programy pro školy. Muklovskou hymnou na Staroměstském náměstí v Praze byl festival Mene Tekel zahájen. Pořadatelé zvolili už tradičně balkón paláce Kinských, odkud v únoru 1948 promlouval k Pražanům Klement Gottwald. Právě zde probíhal komunistický puč, který si po dalších čtyřicet let totalitní

režim připomínal jako Vítězství pracujících lidu. Festival zahájila předsedkyně Konfederace politických vězňů Naďežda Kavalírová, totalitní režimy ve svém vystoupení odsoudil i prezident Mezinárodní asociace politických vězňů, k účastníkům setkání na Staroměstském náměstí promluvil také pražský primátor Bohuslav Svoboda. Letošní ročník se zaměřil zejména na dva další státy, které byly komunistickou totalitou postiženy, a to Maďarsko a Polsko. Více informací najdete na webu www.menetekel.cz.

Vláda našla peníze na stavbu Památníku romského holokaustu

Vláda našla 70 milionů korun na vybudování Památníku romského holokaustu v areálu Žalov v Hodoníně u Kunštátu. Zde byl za druhé světové války internační tábor pro Romy. Zařízení bude sloužit i jako vzdělávací centrum. Polovina částky půjde na samotnou výstavbu památníku, zbylá část prostředků zajistí provoz. Sběrným táborem v Hodoníně u Kunštátu prošlo za války 1 300 Romů včetně starých lidí, žen a dětí. Z koncentračních táborů se v roce 1945 vrátilo jen asi 580 z 6 000 internovaných českých a moravských Romů.

VZPOMÍNKA

Už je to pět let, co se s námi rozloučila a odešla z tohoto rozporuplného světa. Jedna z největších osobností, kterou Československo mělo. Žena, která svou inteligencí, svým uměním, svým politickým postojem, svým vědeckým zaujetím, svým spisovatelským nadáním předčila myšleni mnoha mužů své generace. Čímkoli byla, čímkoli bylo jí být, tím byla ráda, tím byla ráda, tím byla ráda. Všechno vykonávala s pílí a nadšením a všude zanechala hlubokou stopu. Ať jako vynikající lékařka plastické chirurgie se specializací na popáleniny, kdy se s nadlidským úsilím pokoušela zachránit Jana Palacha, i když to bylo úsilí marné, ať jako naše velvyslankyně v Austrálii, kde byla právě v době, kdy se Československo rozpadalo a ona měla ten obtížný úkol předat naše velvyslanectví v Canbeře Slovákům a odebrat se do „podnájmu“, ať jako instruktorka lyžařských kurzů v Americe, kudy se v mládí toulala a přivydělávala na cestu kolem světa, ať jako senátorka, snažící se o lepší příští naší republiky, ať u malířského plátna, kde její rukou vznikaly krásné obrazy a ilustrace knih, ať jako předsedající české komise pro vzdělání, vědu a kulturu v UNESCO, ať jako překladatelka knih Dicka Francise z angličtiny, kterou

ovládala jako svou mateřštinu a vzhledem k tomu, že jeho detektivky se odehrávají vždycky mezi koňmi, vyhledávala známé veterináře, od kterých se učila, co takový kuň obnáší jak po tělesné, tak psychologické stránce, maximalistku v sobě nikdy nezapřela, ať při psaní vlastních knih a scénářů k úspěšným filmům jako např. *Dvojrole* nebo *Vlastně se nic nestalo*, ať jako kandidátka na prezidentský úřad, kde bohužel k lítosti desetitisíců lidí její kandidatura neprošla, možná proto, že byla žena (?), ať jako vědecká pracovnice, z jejíhož pera vznikla řada odborných statí. A když si sedla ke klavíru, rozezněl se jako pod prsty profesionální pianistky, tóny se nesly vzduchem s naplněním celého jejího srdce.

O kom je řeč? O paní doktorce **Jaroslavě Moserové-Davidové**. 23. 3. 2006 zákeřná choroba skončila její život. Sama napsala: „Nikdy nelhat a dělat svou práci co nejlépe. Kdyby se pro mne zastavil čas zítra, nemohla bych si na život a na osud stěžovat.“ Jí se čas zastavil, ale pro nás, kteří tím časem ještě bloudíme na této zemi, paní docentka, doktorka, Člověk s velkým Č, pořád ještě žije.

Spor o Radeckého

Jde o téma, které se poslední léta čas od času do českého prostoru vrací. Naposledy ho zde připomněl v jednom ze svých komentářů Pavel Kohout a rezonovalo i na letošním tradičním plzeňském sympoziu k dějinám 19. století, které se i s ohledem na 150. výročí sjednocení Itálie věnovalo česko-italským vztahům. Se slavným rakouským vojevůdcem a vítězem od Custozy a Novarry Janem Jo-

sefem Václavem Radeckým z Radče má české historické povědomí dlouhodobě problémy. S rozpaky byl přijímán českou veřejností už ve své době. Na jednu stranu část veřejnosti pocítovala velkou hrdost na úspěchy muže českého původu a zejména veteránské spolky často pěstovaly doslova Radeckého kult. Na straně druhé mu někteří vlastenci nemohli zapomenout jeho neochvějnou loajalitu k vládnoucím Habsburkům i skutečnost, že patřil společně s generálem Windischgrätzem a chorvatským bánem

Jelačičem mezi hlavní aktéry porážky revolučního hnutí v habsburské monarchii v letech 1848-1849. Zatímco v rakouském prostředí Radeckého připomíná především *Radetzky-Marsch*, který na počest maršála složil Johann Strauss starší a který je tradiční součástí programu novoročního koncertu Vídeňských filharmoniků, z Prahy hlavní připomínka hrdinských činů rakouského vojevůdce zmizela z očí veřejnosti již po roce 1918. Jedná se o Radeckého pomník z Malostranského náměstí od Josefa a Emanuela Maxových. Pomník vyrobený z ukořistěných děl byl doslova impozantním dílem. Populárního důstojníka na něm nesli na štítě rakouští vojáci. Po roce 1918 byl však přemístěn do lapidária Národního muzea, nejenom jako symbol tehdy tak nenáviděné habsburské monarchie, ale také kvůli podnětu italského velvyslance, který v Radeckého pomníku viděl poctu utlačovatelům své vlasti. Pavel Kohout se ve svém článku v *Mladé frontě* přimlouvá za jeho navrácení na původní místo, kde se v současnosti nachází pouze květinářský stánek a nepříliš pohledné parkoviště. Podle spisovatele by tak byla alespoň kompenzována zkáza proslulé Malostranské kavárny, která se nacházela na stejném náměstí. Připomíná, že například Olomouc, kde Radecký působil jako posádkový velitel, se již k odkazu slavného maršála oficiálně přihlásila a každoročně pořádá jemu věnované oslavy. Zasloužilé pozornosti se dočkala i hrobka Radeckého na Heldenbergu nedaleko Vídně, který se podařilo zachránit i před zkázou v posledních fázích druhé světové války. Jestli v budoucnosti poputují ctitelé maršálka kromě Heldenbergu a Olomouce i na Malostranské náměstí, se ještě ukáže. Koneckonců na pražské nábřeží se před několika lety vrátila i jezdecká socha Františka I., který měl v české společnosti historicky ještě podstatně problematičtější pověst než starý vojevůdce. V případě Radeckého pomníku se navíc jedná o skutečně mimořádně kvalitní dílo. Ale jeho znovuinstalace na Malé Straně by si nepochybně vyžádala nemalé náklady a město Praha se v atmosféře všeobecného škrtání a šetření určitě nepožene do jejich hrazení. Širší veřejnost navíc celá záležitost nijak výrazně nezajímá a atmosféra ve společnosti alespoň v současnosti stavění či obnovování jakýchkoliv pomníků příliš nepřeje. Na druhou stranu však nelze očekávat, že by se proti případnému obnovení Radeckého pomníku zvedl nějaký výraznější odpor, zejména pokud by se podařilo najít sponzora, který by jeho instalaci alespoň zčásti zaplatil. Jen stále zůstává otázka, co by na Radeckého i dnes, po desítkách let, říkali představitelé italské ambasády. (MaFr)

Zmizí v ČR nádraží?

Neodmyslitelnou součástí urbánní české krajiny tvoří již od dob Rakouska-Uherska hustá síť nádraží. Jejich cihlové budovy si neodmyslitelně spojíme s menšími i většími městy – pro cestující často představují jakousi symbolickou vstupní bránu do určité lokality. Jenže nyní mnohá města o tuto svou součást přicházejí. V rámci úspor se totiž vlastník naprosté většiny nádražních budov, společnost České dráhy, rozhodla některá nádraží prostě uzavřít. Například v severních Čechách tento osud potkal nejenom budovu v Jirkově, Hrobu či Libochovicích, ale i v sedmnáctistém Varnsdorfu. Ani tam nemají možnost si cestující třeba odejít na toaletu nebo si koupit jízdenku. V případě Varnsdorfu má ovšem postup Českých drah speciální důvod. Právě ve Varnsdorfu totiž staví od konce loňského roku

vlak nového dopravce, společnosti Vogtlandbahn. Ten se však stejně jako objednatel dopravy, Ústecký kraj, nechce podílet na financování provozu budovy. Zákon sice stanovuje povinnost Českým drahám zpřístupnit nemovitost všem dopravcům, ale podle společnosti nikoliv bezplatně. České dráhy se tak snaží dosáhnout změny zákona, aby v něm výslovně bylo uvedeno, že se musí ostatní dopravci na fungování nádražních budov finančně podílet. Jinak by prý byly České dráhy v soutěži na trhu významně diskriminovány. Uzavřená nádraží společnost České dráhy nabízí k pronájmu, případně i k prodeji, zájem však zatím není příliš velký. Budovy jsou zchátralé a vyžadovaly by rozsáhlejší investice. V současné době s Českými drahami v některých lokalitách jednájí městské správy, které mají eminentní zájem na řešení situace. Není však vyloučeno, že k brzké dohodě nedojde a zavřené budovy budou chátrat stále rychleji. Místo pozoruhodných charakteristických budov by tak v české krajině mohly zbyť jenom zříceniny. Možná kolem nich ovšem budou jezdit alespoň modernější vlaky. (MaFr)

Kampa druhá na světě

V prestižním žebříčku, který sestavila cestovní firma VirtualTourist, se pražská Kampa zařadila mezi tři nejkrásnější městské ostrovy světa. První místo obsadil Ostrov svatého Ludvíka v Paříži a třetí místo patří bělehradskému Ada Ciganlija. Na dalších místech se umístily ostrovy v Římě, Kodani, Sydney, Káhiře a Budapešti. Pražský ostrov Kampa vznikl vytvořením umělého vodního náhonu pro mlýn zvaný Čertovka. Mnozí cestovatelé ho považují za nejromantičtější část celé Prahy, je zde spousta zeleně a historických i kulturních památek. Kampa se proslavila i známou „Lenonovou zdí“, na které lidé z celého světa vzdávají hold členu skupiny Beatles Johnu Lennonovi, zavražděnému před jedenatřiceti lety. (mk)

Národní technické muzeum – znovuotevření i další aféry

Národní technické muzeum v Praze se v posledních letech často objevovalo v médiích ve značně nelichotivých souvislostech. Cenné sbírky i lukrativní nemovitosti lákaly různé podvodníky a skandály provázely také vleklou a finančně velmi nákladnou rekonstrukci hlavní budovy v Praze na Letné. Dosavadní ředitel Národního technického muzea Horymír Kubíček musel loni odejít ze svého postu nejenom kvůli nejasnostem ohledně financování rekonstrukce a protahování termínu znovuotevření expozic, ale i kvůli obvinění, že si neoprávněně vyplácel z fondů muzea různé odměny formou honorářů a ztratil některé inventarizační a přírůstkové knihy, což mohlo vést až k manipulaci se vzácnými exponáty. Jeho nástupce Karel Ksandr se pokouší celou instituci nově stabilizovat a podařilo se mu urychleně otevřít alespoň část expozic v hlavní budově Národního technického muzea, což byl krok, na který česká veřejnost již dlouho netrpělivě čekala. V muzeu, které je oblíbeným cílem rodin i školních výprav, byla zpřístupněna především ta nejatraktivnější a také nejpopulárnější část – dopravní hala s řadou nesmírně vzácných exponátů včetně prvního automobilu vyrobeného na českém území značky President, letounu Kašpar JK, s nímž v roce 1911 ing. Jan Kašpar absolvoval první dálkový let na českém území nebo

automobilu Tatra 80 z roku 1935 používaném Tomáše Gariguem Masarykem. Mezi další přístupné části muzea patří astronomické sbírky se vzácnými exponáty z rudolfinské éry a také nová perla muzea – stálá výstava věnovaná architektuře a designu, kde jsou představeny plány a modely nejvýznamnějších českých architektů. Rovněž jsou zde simulována různá slohová prostředí, např. secese či kubismus. Návštěvníci v Národním technickém muzeu již od února mohou také zhlédnout expozice věnované tiskařství nebo fotografie. Nutno přitom konstatovat, že podobně jako u Technisches Museum ve Vídni rekonstrukce pozměnila celkový charakter jednotlivých expozic a posunula je směrem k moderní prezentaci zdůrazňující samotný proces poznávání a stírající nadbytečný odstup mezi exponáty a samotnými návštěvníky. I Národní technické muzeum má určitou ambici vykročit z úzkého kruhu tradičního muzea směrem k expozicím umožňujícím aktivní spoluúčast návštěvníků hlavně z řad dětí a mládeže při procesu poznávání technického vývoje. Tendence sice není tak silná jako ve Vídni, což je dáno i do určité míry omezenými prostředky a výraznějším tradicionalismu českých muzejníků i návštěvníků, ale přesto zůstává velmi výrazná. Lze přitom doufat, že v dalších letech bude ještě dále prohlubována. Odborní pracovníci Národního technického muzea se podle nového vedení této instituce v době rekonstrukce expozic uzavřeli veřejnosti a soustředili se nadměrně na „oprašování“ svých sbírek – to by se ovšem mělo nyní změnit. Lze očekávat, že se Národní technické muzeum stejně jako před rekonstrukcí zařadí mezi nejnavštěvovanější pražské pamětihodnosti a zájem o jeho návštěvu ještě poroste s otvíráním dalších expozic v následujících měsících. Bohužel i slavnostní znovuotevření ale provázal stín další aféry. Muzeum totiž zjistilo, že z takzvané Bittnerovy sbírky z počátku 20. století pojmenované podle zakladatele leteckého archivu Karla Bittnera zmizelo celkem 177 nesmírně vzácných fotografií letadel, významných letců či záběrů z výroby letadel včetně originální podobizny prvního vojenského pilota rakouskouherské armády Rudolfa Holeka. Snímky byly neznámým pachatelem zaměněny poměrně dobře provedenými kopiemi patrně někdy kolem poloviny devadesátých let. Na falzifikáty přišli pracovníci muzea při digitalizaci záběrů ze sbírky. Vedení muzea odhadlo škodu na asi půl milionu korun (tj. asi 20 000 euro), podle odborníků však může jít ve skutečnosti vzhledem k světovým cenám o asi dvojnásobnou sumu. Představitel Národního technického muzea věří, že na něj nevypadnou nějak další „kostlivci“ v podobě ztracených exponátů. Vyloučit to však bohužel nelze. A nemusí jít jen o fotografie, daleko větší nebezpečí se skrývá v manipulaci s některými výstavními exponáty, velmi žádanými různými sběrateli a ještě zhoubnější dopad by mohly mít tlaky spojené se snahami některých developerů získat více či méně pokoutním způsobem některé cenné nemovitosti muzea, třeba v okolí nynějšího pražského Masarykova nádraží, kde by měla vzniknout železniční expozice. (MaFr)

Slavnost piva a minerálních vod s triumfem harrachovského piva

V mohutném stylu proběhly v Táboře v únoru Slavnosti piva a minerálních vod. Letos, při 21. ročníku, zde představilo své výrobky více než sto pivovarů z České republiky i ze zahraničí. Mezi vzorky přitom nechyběla piva výrobců

z Německa, Belgie či Velká Británie, ale také pivařsky exotičtějších zemí, jako je Kazachstán. Podle novinových zpráv se slavností účastnily i rakouské pivovary, ale v seznamu vzorků, které se účastnily soutěže, piva rakouských producentů chybí. Pomyslné medaile si ovšem stejně rozdělily piva z České republiky a ze Slovenska, žádný z účastníků z dalších zemí se ani v jedné z celkem třinácti kategorií piv i minerálních vod nepropracoval mezi první tři místa. Mezi světlými výčepními pivy kralovalo při neúčasti matutích pivovarů v Plzni či českobudějovického Budvaru Starobrno tradiční z pivovaru vlastněného společností Heineken, mezi světlými ležáky nejvíce bodů získala jednáctka Staropramen. Mezi tmavými ležáky i prémiovými světlými ležáky dominoval náchodský pivovar Primátor. Vůbec nejvíce hlasů a tak i absolutní vítězství ovšem získal světlý ležák František z minipivovaru Novosad z Harrachova na Semilsku. Zajímavostí je snad i to, že minipivovar Novosad je spojen zároveň se sklárnou. Snad tedy zdejší skláři při práci v horkých provozech mají k dispozici mimořádně kvalitní nápoj hasící žízeň, který se od nynějška může pyšnit i Extra pivní pečeti. Dařilo se i různým pivním specialitám včetně ochucených piv z humpoleckého pivovaru Bernard nebo speciálním pivům z minipivovaru Matuška v Broumcech nebo některým pivním svatonorborským specialitám ze Strahovského klášterního pivovaru Aleš Kocvera. Snad se v příštích letech podaří v Táboře uspořádat ještě reprezentativnější soutěž, kde se představí i rakouští pivovarníci. I když samozřejmě česká a částečně i slovenská piva představují velmi silnou konkurenci, není vyloučeno, že by se i rakouským pivovarům podařilo alespoň v některé z kategorií bodovat. (MaFr)

Pravé není pravé

O olomoucké tvarůžky, o jejichž původ a originalitu byl sveden na půdě Evropské unie v předešlých letech obrovský boj, skončil českým úspěchem. Producenti z Hané uhájili jedinečnost svého výrobku oproti konkurenci podobných výrobků z Německa a Rakouska a získali právo používat exkluzivně chráněné geografické označení „olomoucké tvarůžky“. Pro producenty proslulého a oblíbeného sýra však tím vznikl drobný problém. Až dosud ve snaze odlišit své výrobky od nekalé konkurence používali podobně jako četní výrobci v období Rakouska-Uherska přívlastek „pravé“. Něco podobného však bruselská legislativa nepřipouští a tak pravé olomoucké tvarůžky se budou muset bez označení „pravé“ paradoxně na svých obalech obejít. Výrobci tvarůžků se však shodují, že v tom nevidí žádný zásadní problém a běžní konzumenti si podle jejich názoru změny ani nevšimnou. Změnu však uvádějí spíše postupně, protože někteří z nich chtějí ještě využít zbylé obaly se starým označením. Napříště však už opravdu pravé olomoucké tvarůžky budou svou jedinečnost prokazovat výhradně odkazem na místo svého původu. Kupující v České republice, ale i v jiných zemích Evropské unie, tak budou mít jistotu, že si pod názvem olomoucké tvarůžky koupí skutečně specialitu z žirné Hané. Bohužel ve Vídni a dalších rakouských městech i v krámech s velkým výběrem sýrů z celého světa olomoucké tvarůžky velmi často chybí. Přitom jejich proslulý pach není o nic větší než pach mnoha běžně dostupných francouzských a k pivu chutnají jedinečně. Snad si to uvědomí i rakouští obchodníci s potraviny a obohatí náležitě svůj sortiment. (MaFr)

V pražských Dejvicích vznikne pomník vědce Nikoly Tesly

V pražských Dejvicích vznikne na jaře příštího roku pomník elektrotechnika srbského původu Nikoly Tesly. Jeho autory budou výtvarník Stefan Milkov a architekt Jiří Trojan. Vítězný návrh schválila v minulých dnech rada šesté městské části. Pomník představuje elektrický výboj, který byl základem Teslových vynálezů. Vevnitř bude prosvícen. Všechny návrhy, které se zúčastnily soutěže, radnice nyní vystavuje v takzvaném skleněném paláci v Bubenci. Radnice chce na výrobu a osazení pomníku dát maximálně 1,85 milionu korun. Za dalších 650 000 korun upraví okolní park a přístupové cesty k pomníku. Pomník by měl být v parku postaven na jaře příštího roku. V letech 1936-1937 pobýval Tesla v tehdejší Československu. Prezident Edvard Beneš mu udělil Řád bílého lva 1. třídy. Získal také čestný doktorát věd na Českém vysokém učení technickém.

Nikola Tesla (10. 7. 1856, Smiljan, Rakouské císařství, dnes Chorvatsko – 7. 1. 1943, New York) byl geniální vynálezce srbského původu. Průkopník na poli fyziky především v té době začínající elektrotechniky. Mimo jiné vynalezl indukční motor a objevil vícefázový střídavý proud, pracoval s rentgenovými paprsky. Je po něm pojmenována jednotka magnetická jednotka tesla. V létě 1883 zkonstruoval první motor na střídavý proud. Tesla se snažil svoje vynálezy uplatnit v praxi, ale nepovedlo se mu získat potřebný kapitál, odešel proto v roce 1884 do Ameriky, kde se stal Edisonovým asistentem. V roce 1887 založil Teslovu elektrickou společnost a velmi intenzivně pracoval na tom, aby mohl přihlásit základní vynálezy pro rozvod střídavého proudu a různé typy strojů a generátorů na střídavý proud. Tato událost byla počátkem, jak historikové nazývají, „války proudů“. V této „válce“ stál proti sobě Edison, který věřil, že svět elektrifikuje stejnosměrnými motory, avšak Tesla byl zastáncem motoru na střídavý proud. Tuto soutěž vyhrál Tesla, když dokázal, že na větší vzdálenosti vede střídavý proud k daleko menším ztrátám. *kk*

Češi v Afghánistánu postavili farmu produkující hedvábí

Provinciální rekonstrukční tým (PRT) české armády v afghánské provincii Lógar dokončil tento týden stavbu farmy pro chov bource morušového. Kromě toho Češi zorganizovali školení pro stovku místních farmářů, kteří se chovem bource živí a budou farmu využívat pro dodávky vajíček a odkup hedvábných kokonů, sdělila ČTK mluvčí PRT Kristýna Greplová. „Hedvábnictví poskytuje hodně pracovních míst, zároveň je nenáročné na technologie, proto je jedním z oborů vhodných pro rozvoj afghánského zemědělství,“ uvedla zemědělská inženýrka zaměstnaná v PRT Lenka Huberová. Farma začne fungovat v březnu. První vajíčka bource zemědělci dovezou ze státní hedvábnické farmy na předměstí Kábulu. Stovky moruší dodalo afghánské ministerstvo zemědělství, které Lógar vybralo jako jednu z oblastí vhodných pro produkci hedvábí. *kk*

V Třebíči vzniklo muzeum připomínající život židovské rodiny mezi válkami

Třebíčská židovská čtvrť je už přes několik let zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO, v únoru se zde ote-

vřelo nové muzeum, které má přiblížit život a zvyky někdejších židovských obyvatel města. Jedná se o malé židovské muzeum, dům Seligmanna Bauera. Je to historický dům v židovské čtvrti, který těsně sousedí se Zadní synagogou. Město jako vlastník tento dům, který pochází pravděpodobně z druhé poloviny 17. století nebo ze začátku 18. století, opravilo a zřídilo v něm expozici krámků a dobového židovského bydlení. Ta expozice zobrazuje obchod a život průměrné, nepříliš bohaté židovské rodiny mezi dvěma světovými válkami. V podkroví je pak zřízena přednášková místnost. Dům je zajímavý především tím, že je bezprostředně propojen se Zadní synagogou. V tomto domě je schodiště, které vede na ženskou galerii Zadní synagogy. Ženy, jak známo, měly své speciální místo v synagoze a na toto místo vstupovaly skrze ten dům. Majitelé domu byli právně zavázáni, že musí umožňovat tímto schodištěm vstup na ženskou galerii Zadní synagogy.

Český rozhlas připomene výročí Rádia Svobodná Evropa

Speciální web (svobodne.rozhlas.cz), soutěž pro mladé lidi, ale i publikaci, konferenci a výstavu přichystal Český rozhlas (ČRo) k 60. výročí zahájení vysílání Rádia Svobodná Evropa do Československa. Od března až do května se mohou diváci v rámci speciálního projektu Svobodně! těšit na desítky hodin pořadů, mimo jiné o Ferdinandu Peroutkovi či Karlu Krylovi. Výročí se budou věnovat také jednotlivé stanice Českého rozhlasu. Nejvíce se projekt bude objevovat ve vysílání Českého rozhlasu 6, který z původní československé redakce Rádia Svobodná Evropa vznikl. Speciální pořady připravují také tematické stanice ČRo jako Leonardo či Wave. Zapojí se i ČRo 1-Radiožurnál, který se ovšem bude zabývat spíše současností a budoucností stanice Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda. Součástí projektu je také vydání publikace *Svobodně!*, která bude mapovat historii československého vysílání stanice od roku 1951, konference a výstava v Senátu či slavnostní mše celebrowaná biskupem Václavem Malým.

Rakouské, nebo české maso

Nadnárodní obchodní řetězce opakovaně přispívají k nedůvěře spotřebitelů ohledně zveřejňovaných údajů o prodávaném masu. Příkladem by se dala uvést celá řada, skandálů, v nichž temnou roli hrálo maso s pochybným původem, navíc často všemožným způsobem kontaminované nebo dokonce zkažené, registrovala střeoevropská média více než dost. K jednomu z posledních případů došlo v Plzni v prodejně Tesco. Krajská veterinární správa zde totiž zjistila, že čerstvé hovězí maso, které bylo deklarováno jako maso českého původu, většinou pocházelo z Irska, Velké Británie nebo Rakouska. Na celé kauze je zajímavé, jak se v průběhu let změnilo hodnocení původu potravin v České republice spotřebiteli. Ještě před patnácti lety by bezpochyby většina obchodů naopak hrdě zdůraznila, že prodávané zboží je „západního“ původu, i když to znamenalo, že muselo strávit určitou dobu na cestách při přepravě. Dnes však čeští občané stále více důvěřují především domácím potravinám. Na druhou stranu ale lze očekávat, že po plánovaném zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty budou kupující v českých krámech opět především hledat potraviny podle ceny. V posledních letech se

sice již zdálo, že spotřebitelé trochu změní své preference, ale tomu je dost možná na nějakou dobu konec. (MaFr)

O Praze (něco z historie)

Dějiny páté městské části jsou poutavé a bohaté a jsou také poměrně dobře zmapovány. Praha 5 se řadí rozlohou, lidnatostí a ekonomickou silou k nejvýznamnějším celkům hlavního města Prahy. Průmyslový rozmach zde nastal již v 18. století, kdy vyrostly první manufaktury, továrna a železniční komunikace, porcelánka, kartounky, strojírna, pivovar a parní mlýny. Obec se stala důležitou železniční křižovatkou a díky silné průmyslové koncentraci a výstavbě činžovních domů byla nazývána „stokomínovým Manchesterem“. Stávala zde kartounka bratří Porgesů (1815), Bayerlova továrna na porcelán (1852), Barenreiterova továrna na cukr, papírna a Hercogova továrna na olověný cukr. Byla tu také Kohoutova továrna na mlýnské stroje, grafické závody a tiskárny, parní mlýny a v Radlicích mlékárna. Na břehu Vltavy bylo zimní přístaviště parníků. Definitivní průmyslový ráz vtiskla Smíchovu Ringhofferova továrna na kolejová vozidla, lokomotivy a tendry (1852), která se stala jedním z nejúspěšnějších strojírenských podniků rakousko-uherské monarchie. V roce 1871 zahájil svoji výrobu měšťanský pivovar Staropramen, který byl druhým největším v Čechách a svojí kvalitou piva konkuroval pilsenskému Prazdroji.

Na Smíchově také působil množství řemeslníků a živnostníků – obuvníci, hostinští, zahradníci, krejčí, truhláři a kramář s vetešníkem. Spisovatel Jakub Arbes napsal, že s třiceti tisíci obyvateli byl Smíchov v roce 1903 třetím nejlidnatějším a nejprůmyslovějším českým městem, které si ale stále zachovávalo idylický venkovský ráz.

Smíchov byl také působištěm řady kulturních společností a spolků. V roce 1928 zde byl například založen Klub Starosmíchováků a přátel starého Smíchova, který začal právně existovat 28. února 1929. K čelným představitelům této organizace náležel spisovatel a herec Václav Sedláček, který byl autorem řady drobných próz o Smíchově v duchu Jakuba Arbese. Na výzvu výboru začal v roce 1932 psát rozsáhlé *Dějiny Smíchova*, v nichž hodlal zachytit jeho historii, růst, obyvatelstvo, osobnosti a život spolkový i rodinný, s připojením monografie vynikajících Smíchováků.

V kapitole, která byla věnována slavným rodákům, zachytil Václav Sedláček životní osudy zdejších významných osobností. Na prvním místě připomněl spisovatele Jakuba Arbese. Z výtvarných umělců se zaměřil na životní osudy jednoho z nejvýznamnějších českých malířů Václava Brožíka. Ten začal svoji uměleckou dráhu jako učedník ve smíchovské porcelánce. Nejvyšší poct pak dosáhl, když byl jmenován členem Francouzské akademie a rakouský císař František Josef I. ho povýšil do šlechtického stavu. Kromě mnoha dalších významných umělců žil na Smíchově a rovněž zde i působil například hudební pedagog Jan Malát, který se proslavil houslovými školami, dále pak hudebníci bratři Ondříčkové nebo světově proslulý virtuos hry na harfu Jirmus.

Na bohatou historii Klubu Starosmíchováků a přátel starého Smíchova navázal v roce 2003 Klub přátel starého Smíchova, který byl založen skupinou nadšenců scházejících se ve vinárně U Zlatého hada na rohu Plaské a Šeříkovy ulice. Klub si dal do svého programu snahu organizovat a realizovat výchovné, vzdělávací a kulturní aktivity a zá-

roveň přispívat k obnovení a udržování historické podoby starého Smíchova.

V roce 2006 byla vydána první část encyklopedie *Slavné osobnosti v dějinách Prahy 5. Příběhy nevšedních životů*. V dalších dílech čtenář objeví osudy více než 350 vynikajících osobností, jejichž život byl nebo dosud je spojen s touto částí Prahy. Objevují se tu jména jako Barrande, Mozart, Porgesové, Ringhofferové, Masaryk, Einstein, katolický prelát Pauly, Šalda, Švanda ze Semčic, Holeček, Brožík, Teute, podnikatelská rodina Havlů, Alberto V. Frič, Malát, Langer, Peroutka, Horáková, Engliš, Sekora, Walter, Bergerové, Karásek, Lešehrad, Fromek, Pekař, Puchmajer, Hašler, Trnka, Werich, Sirotko, Poláček, Nejedlý, Šlitr nebo Toyen. Ze současníků pak lze zmínit například biskupa Václava Malého, bratry Saudkovy, Zdeňka Svěráka, Jáchyma Topola, prof. Josefa Kouteckého, spisovatele Pavla Kohouta nebo Valtra Komárka.

V publikaci se objevila i plejáda jmen české šlechty, jejichž panství bylo spojeno s vývojem zdejšího území. Přínos tohoto rozsáhlého encyklopedického díla spočívá především v uceleném pohledu na společenský vývoj Prahy 5, která se zapsala do dějin hlavního města významnými podnikatelskými a kulturními projekty. (mk)

Akcionářský pivovar na Smíchově v sedmdesátých letech 19. století

Smíchov z Kinského zahrady (1867)

Ještě něco z historie

Pro pamětníky to zní až neuvěřitelně, ale v prosinci loňského roku to bylo již třicet let, kdy přestaly na Václavském náměstí v Praze jezdit tramvaje. Poslední tramvajová souprava projela na Václavském náměstí 13. prosince 1980. Celé náměstí bylo v době, kdy zde probíhala tramvajová doprava, významným uzlem, ze kterého bylo možné se dostat téměř do všech koutů města, kde vedly koleje. První vozy, které byly ještě taženy koňmi, vezly obyvatele Prahy

20. května 1884. V roce 1900 je ale již definitivně vystřídaly elektrické tramvaje. Na začátku roku 1930 byl na křižovatce s Jindřišskou a Vodičkovou ulicí uveden do činnosti první pražský automatický semafor a v roce 1947 se na křižovatce Můstek poprvé objevily třetí rozřadovací koleje, které výrazným způsobem urychlily provoz po kolejích. Ve druhé polovině 20. století došlo k postupnému ústupu tramvajů z Václavského náměstí. Postupná výstavba metra a zahájení provozu jeho jednotlivých linek znamenalo definitivní zánik tramvajů na Václavském náměstí. V létě roku 1985 zmizely tramvaje i z ulice Na Příkopech a od té doby projíždí Václavským náměstím jen napříč z Jindřišské ulice do Vodičkovy. Od poloviny devadesátých let minulého století se ale již opět uvažuje o tom, že by se tramvaje mohly v budoucnosti na Václavské náměstí vrátit. (mk)

Po okrajích. Kolem roku 1901 byly koleje blíž chodníků

Uprostřed. V posledních letech tramvajového provozu v roce 1978

Začíná rok sv. Anežky

Ve středu 2. března 2011 v 18.00 hodin při mši svaté zahájil pražský arcibiskup Dominik Duka OP v kostele sv. Františka z Assisi u Karlova mostu rok sv. Anežky České. Součástí oslav budou také koncerty duchovní hudby a mezinárodní vědecká konference pořádaná Katolickou teologickou fakultou UK i další aktivity a vyvrcholí unikátní výstavou o sv. Anežce.

Anežka Česká se podle některých pramenů narodila 20. ledna před osmi sty lety. Životní dílo, osobní vlastnosti i dějinný význam této mimořádné postavy je v mnoha směrech vzorem jednání i pro současnost. Její osobnost a dílo hovoří zároveň k mnoha palčivým problémům současné společnosti. Život a odkaz Anežky České promlouvá k lidem i osm set let po jejím narození. Její svatořečení v listopadu 1989 předznamenalo zhroucení komunistického režimu v Československu. U příležitosti kanonizace (12. listopadu 1989), tehdy vyjelo do Říma více než 10 000 československých poutníků.

Svatá Anežka Česká byla nejmladší dcera českého krále Přemysla Otakara I. a Konstancie Uherské, česká princez-

na a abatyše kláštera Na Františku, která namísto života v přepychu si zvolila chudobu a péči o potřebné. Založila nemocnice, útulky pro chudé a řád křižovníků s červenou hvězdou.

Národní patronku připomene po celý rok 2011 série výstav, přednášek a mší. První z výstav začíná v Klášteře sv. Anežky České na Starém Městě. Ukáže práce oceněné v dětské výtvarné soutěži Přemyslovna sv. Anežka Česká a její doba. Před otevřením výstavy bude představena pamětní medaile, kterou nechalo pražské arcibiskupství vyrazit k 800. výročí narození Anežky. Česká mincovna v Jablonci nad Nisou vyrazila osm set kusů medailí ve stříbře a osmdesát kusů v ryzím zlatě. V lednu navíc vydala Česká pošta dvanáctikorunovou známku s motivem Anežky. Anežce se bude dále věnovat výstava, kterou na listopad plánuje Národní galerie v Klášteře sv. Anežky.

Kláster sv. Anežky České založila Anežka, dcera krále Přemysla Otakara I. a sestra krále Václava I., zřejmě roku 1231 jako první klášter klarisek severně od Alp. Jde o první gotickou stavbu v Praze. Areál se původně skládal z většího kláštera klarisek a méně významného kláštera menších bratří, který později zanikl. Klášter byl ve své době významným duchovním centrem ovlivňujícím dějiny našeho národa, ale také přemyslovským pohřebišťem. Po smrti jeho zakladatelky však skončila doba rozkvětu a význam kláštera postupně upadal.

Krátce po polovině 16. století byly klarisky vyhnány a objekt připadl zhruba na sedmdesát let dominikánům. Poté byly klarisky do rozpadajícího se kláštera násilně navráceny, ale zdevastované budovy doznaly pouze částečných barokních úprav. Klášter byl jako jeden z prvních, již v lednu 1782, zrušen. Poté se celý přeměnil na dílny, sklady a byty pro chudinu. Před demolicí v rámci „asanace Starého Města“ ho zachránilo úsilí Jednoty pro obnovu kláštera blahoslavené Anežky. Od roku 1963 byl rekonstruován pro potřeby NG a od listopadu roku 2000 je zpřístupněna nově koncipovaná expozice středověkého a raně renesančního umění.

Adresa: Klášter sv. Anežky České, U Milosrdných 17, 110 00 Praha 1, Otevírací doba: 10:00-18:00 denně mimo pondělí.

Po hrobě sv. Anežky se pátrá celá staletí. Anežka Přemyslovna zemřela **2. března 1282** a byla pohřbena v Anežském klášteře do hrobky Přemyslovců v kapli Panny Marie. Patrně z obav před záplavami byly její ostatky asi roku 1322 z kaple vyzvednuty a přeneseny. Traduje se také, že později řádové sestry prchající před husitským běsněním ostatky znovu odnesly a uložily na neznámé místo. Pověst říká, až se najdou ostatky Anežky, zavládne mír a blahobyť.

Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou, jediný řád českého původu, se vyvinul z laického špitálního bratrstva, založeného roku 1233 sv. Anežkou Přemyslovnou (1211-1282) u kostela sv. Haštala v Praze. Roku 1237 povýšil papež Řehoř IX. bratrstvo na řád s řeholními pravidly. Od roku 1238 měl řád již vlastní samosprávu. Po kratším pobytu u kostela sv. Petra na Poříčí se roku 1252 křižovníci trvale usídlují u Juditina mostu, kde byl záhy vybudován klášter, špitál Svatého Ducha s kostelem sv. Františka. Z výhodné polohy konventu při důležité obchodní trase vyplývaly řeholníkům i jisté povinnosti (opevňovací práce, údržba mostu aj.). Pražský konvent se stal hlavním sídlem nejvyššího představeného. Po svém vzniku se řád rychle rozšířil na území Moravy, Slezska, Polska i Uher.

Řád velmi utrpěl tvrdým pronásledováním za komunistického režimu, kdy řada jeho členů skončila ve vězení nebo táborech nucených prací při uranových dolech. V současné době významně působí v České republice a Rakousku. Hlavní náplní činnosti řádu bylo zakládání a provozování špitálů a působení v duchovní správě, které v současné době dominuje a řád existuje jako společenství řeholních kanovníků. Velmistr sídlí v Praze.

Několik dat:

- O kanonizaci Anežky České usilovala už Eliška Přemyslovna a poté i Karel IV., ale jejich snaha se nesesetkala s úspěchem.
- Roku 1733 zřídil císař Karel VI. komendu u nového velkolepého chrámu sv. Karla Boromejského ve Vídni a odevzdal ji křižovníkům.
- Teprve v roce 1874 byla Anežka prohlášena za blahoslavenou.
- 1952 – Escorial, augustiniánský klášter, Španělsko – P. Šimon Jar. Zuska OFM s pomocí Boží nalézá relikvii sv. Anežky.
- 1953 – Areál kláštera Na Františku v Praze převzala Národní galerie.
- 1978 – Areál kláštera Na Františku v Praze prohlášen za Národní kulturní památku.
- 1982 – Předána část relikvie sv. Anežky (jediný zachovaný zub) Otcí Josefu Novotnému, provinciálovi křižovníků pro Rakousko a Německo.
- 1988 – Převor augustiniánského kláštera v Escorialu předal relikvii sv. Anežky (kloubní výstupek dolní čelisti) do Prahy – depozitáře katedrály sv. Víta, Vojtěcha a Václava.
- 1988 – Zhruba v téže době je převezena relikvie sv. Anežky z křižovnického kostela sv. Karla Boromejského ve Vídni do čerstvě restituovaného křižovnického kostela sv. Františka v Praze, kde je umístěna v boční kapli v relikviáři ve tvaru kříže křižovnického řádu.
- 12. 11. 1989 byla Anežka díky pražskému arcibiskupovi kardinálovi Tomáškoví svatořečena (kanonizace) papežem Janem Pavlem II. v Římě.

VZPOMÍNKA

Marie Palacká, provdaná Riegrová (18. 4. 1833 – 29. 3. 1891, Řím)

Průkopnice sociální a humanitární práce v Čechách. Dcera historika a politika, zakladatele českého vědeckého dějepisectví Františka Palackého a Terezie Měchurové-Palacké, která pocházela z přední pražské rodiny, po matce ze šlechtické krve. Marie nechodila v dětských letech do školy, byla vychovávána matkou a domácími učiteli, zprvu německy a později česky. Ve společnosti dospělých předčasně duševně i povahově vyspěla. Byla silně ovlivněna ideály Bolzanova učení, který jí přiblížil Bolzanův žák a pokračovatel páter František Schneider. I když vyrostla v německy mluvícím prostředí, záhy se u ní vznítil vlastenecký zápal. Palacký dceru podporoval v jejích prvních pokusech v českém dopisování. „Naděje se, že bude z tebe někdy hodná Češka, jakž to na dceru mou sluší,“ píše desetileté Marii. K jejímu duševnímu rozvoji jistě přispěl i několikrát pobyt v cizině v Gmündu, Římě a v Nice, kdy doprovázela nemocnou matku. V Nice navštěvoval i dívčí školu a naučila se francouzsky. Ve dvaceti letech se provdala za politika Františka Ladislava Riegra.

První český slovní naučný, který Rieger začal podle myšlenky Palackého vydávat, byl skutečně z velké části také zásluhou jeho manželky, která převzala starost o finanční stránku podniku, rozpočítávala a rozesílala honoráře, získávala nové spolupracovníky a přispěvovatele, četla korektury atd. Později plně podporovala manžela v jeho politické činnosti. Vlastní veřejné činnosti se Marie Riegrová začala věnovat, teprve když jí odrůstaly děti. Jejím prvním vystoupením na veřejnosti byla účast na pořádání loterie pro osiřelou Havlíčkovu dceru Zdenku. V roce 1863 řídila Marie Riegrová národní sbírku pro výstavbu nového chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně. Již v roce 1859 chtěla založit vzdělávací ženskou jednotu, která by probouzela v ženách vyšší kulturní a národní zájmy. Nové podněty dal myšlenkám o práci žen ve prospěch národa Vojta Náprstek. Na podnět Náprška začala sbírat látku o chudinské

péči v cizině a navázala rozsáhlé písemné styky s ústavy i jednotlivci v Německu, Itálii, Francii a Holandsku. Vstupuje do spolku sv. Ludmily, který v té době již jen živoří, ale vydrží soukromou školu pro dívky. Po obnově činnosti spolku a změně statutu spolku (na změně pracovali jak její manžel, tak i její otec) zakládá roku 1865 první dívčí průmyslovou školu ve střední Evropě, která se po počátečních překážkách mohla vydržovat téměř úplně sama, ale zaniká z řevnivosti „starých“ členek spolku sv. Ludmily a v roce 1873 její budovatelka ze spolku sama vystupuje.

Nová dětská opatrovna u sv. Jakuba byla vybudována podle jejích návrhů po získání a zužitkování inspirace z ciziny (Francie), taktéž prosadila, aby vyučování v nové opatrovně bylo také svěřeno ženám, což bylo v tehdejší době naprosto neobvyklé. Nový svérázný typ české opatrovny dostal název „škola mateřská“ podle Komenského a byl otevřen 1. ledna 1869 a stává se vzorem pro nově zakládané mateřské školy v Praze. Do konce roku 1877 bylo v Praze jejím přičiněním zřízeno šest ústavů a do konce jejího života šestnáct.

Riegrová se neomezuje pouze zakládáním mateřských škol a jejich vydržováním, ale stará se také o stravování a ošacení chudých dětí. Komitét dam byl založen v roce 1869, později byl rozšířen a přejmenován na Výbor paní pro městské mateřské školy a opatrovny, její předsedkyní až do své smrti byla paní Riegrová, která kolem sebe soustředila kruh paní ze zámožných pražských rodin a dávala jim příklad svou obětavostí. Účast dámského komitétu měla svůj význam pro národní sociální práci, ale také pro uplatnění žen ve veřejném životě. Byla snad prvním případem spolupráce žen s veřejnou správou v Čechách. V roce 1883 navrhla pražskému primátoru zřízení fondu pro podporu chudých novorozenců a jejich matek. Městská rada pražská návrh přijala a svěřila správu fondu do rukou Výboru paní v čele s paní Riegrovou. Mimo jiné vypracovala plán organizace městských jeslí a dosáhla, že v březnu 1884 byly otevřeny první české jesle, o které opět pečoval

Výbor paní. Po lednových demonstracích roku 1891 namířených proti Riegrovi se rozhodla na jaře odjet do ciziny do Říma, aby unikla národu, nevďěčnému k muži, který pro něj žil a pracoval. Mohla s uspokojením pohlížet na své dílo, kromě fondu pro matky-rodilky a novorozenata byly v Praze vybudovány dvojice jesle úplné (s oddělením pro kojence a batolata), pět jeslí pro děti od prvního do třetího roku a šestnáct opatroven a mateřských škol. Dovedla získat pro tuto sociální práci široký okruh spolupracovníků a vybudovat za dvacet pět let své činnosti v tomto oboru dílo, které jí důstojně staví po bok otce a manžela. Část svého bohatého materiálu zpracovala ve studiích a člancích, jež jsou prvními pracemi z oboru sociální péče v Čechách. Ještě před odjezdem pracovala na výroční zprávě Komitétu a učinila všechna opatření pro budoucnost, aby Výbor paní mohl nerušeně pokračovat v práci pro chudé. Zemřela vyčerpáním v Římě 29. března 1891 na Boží hod velikonoční. *kk*

Redakční poznámka:

V rodině Palackých se skutečně mluvilo německy, to byl také důvod, proč sem například Božena Němcová přišla

pouze dvakrát v životě. Byt Palackého a Riegra se podle závěti jedné z Riegrových dcer stal natrvalo muzeem a v roce 1960 byt s veškerým původním zařízením i sbírkami získalo Národní muzeum jako jednu ze svých expozic.

Památník Františka Palackého a Františka Ladislava Riegra

Adresa: Palackého 7, Praha 1

V prvním patře rokokového Mac Nevenova paláce se v pěti místnostech představuje domácnost pěti generací od šlechticů po zámožné měšťany. K unikátně dochovanému původnímu zařízení bytu patří společenský a hudební salón, jídelna, ložnice a pracovny historika Františka Palackého a jeho zetě, právníka, politika a encyklopedisty Františka Ladislava Riegra. Pozoruhodné sbírky umělecké, historické a rodové portréty 19. století obsahují mimo jiné obrazy Josefa Mánesa, Julia Mařáka či sochy J. V. Myslbeka a nábytek od klasicismu a biedermeieru až po secesi.

Otevírací doba: IV. – X.: Vstup možný pouze po předběžné objednávce pro skupiny 3-15 osob. Telefon pro objednání: 233 375 636, e-mail: pamatnik_palackeho@nm.cz. Mimo sezónu (od listopadu až do konce března) je Památník pro veřejnost uzavřen.

BŘEZEN, DUBEN

Březen

Název měsíce března je pravděpodobně odvozen od přírody, a to od doby, kdy kvetou břízy. Ve starém římském kalendáři byl března prvním měsícem v roce. Slované také slavili nový rok v březnu v den jarní rovnodennosti, kdy jakože začínal nový život. V březnu kolem 21. dne nastává jarní rovnodennost, to znamená, že slunce překračuje světový rovník a přesouvá se na severní polokouli. Den začíná být delší než noc, takže se země více prohřeje a teploty se začínají razantněji zvyšovat. Březnové počasí se vyznačuje proměnlivostí a během měsíce se ve většině let vyskytuje minimálně týden, kdy počasí má zimní ráz, jsou celodenní mrazy, z oblohy padá sníh a vytváří se krátkodobá sněhová pokrývka. Březen má zpravidla také minimálně týden teplého počasí, kdy převládá jasná až polojasná obloha a teplota během dne překoná 12 °C. Březen je tak měsícem, kdy se zima „perá“ s jarem o nadvládu nad počasím a až v dubnu jaro zvítězí.

Duben

V tomto měsíci jest obvykle mnoho silných větrů, nato hned sníh, déšť, kroupy, slunečnost a stále proměnitelné povětrí, že se sotva v celém roku takové nalézá. *(mk)*

Pranostiky

Když záhy taje, dlouho neroztaje.

Když větrové na konci února uhoď, moc obilí se na poli urodí.

Teplý únor – studené jaro, teplé léto.

Sněhový únor – sílí úhor.

Když na Hromnice ze střeš teče, zima dlouho se povleče. V únoru-li vítr neburácí, jistě v dubnu krovky kácí.

Svatá Agáta bývá na sníh bohatá.

Svatá Dorota sněhem stromy ometá.

Svatá Apolena v mlhu je často zahalena.

Svatý Matěj láme vždy led, není-li ho, zmrzne hned.

Na svatého Matěje každá myš díra se zavěje.

Svatý Josef přichází na led s pantokem.

Na svatého Josefa sníh – urodí se hojně bílého jetele.

Nenajde-li led Matějova pila, najde Josefova širočina.

Josef s Marií (23. 3.) zimu zarýjí.

Je-li na svatého Josefa hezky, urodí se málo obilí.

Pěkný den na svatého Josefa zvěstuje dobrý rok.

Je-li na svatého Josefa vítr, potrvá čtvrt roku.

Sníh v březnu škodí osení i vinné révě.

Březen – za kamna vlezem; duben – ještě tam budem.

Jak hluboko v dubnu namokne, tak hluboko v máji vyschne.

Na mokrý duben – suchý červen.

Hodně-li v dubnu vítr duje, stodola se naplňuje.

Je-li v dubnu krásně a povětrí čisté, bude květen nepříjemný jistě.

Když se ozve v dubnu hrom, chyt si kámen nebo strom.

Bouřky v dubnu zvěstují dobré léto.

Prší-li na 1. dubna, bývá mokrý máj.

Je-li Zelený čtvrtek bílý, tak je léto teplé.

Když na Velký pátek hřmí, na poli se urodí.

Prší-li v noci na Bílou sobotu, bude málo třešní.

Prší-li na Boží hod velikonoční, bude v létě nouze o vodu.

Velikonoční a velkopáteční déšť zřídka přináší známé požehnání.

Prší-li na svatého Vojtěcha, neurodí se švestky.

Ondřej mosty staví, Jiří je odplaví.

Kolik mrazů do svatého Jiří, tolik do svatého Václava.

Svatého Marka deštivo – sedm týdnů blátivo.

Mrzne-li na svatého Vítala, mrzne ještě čtyřicet dní.

(mk)

Praha je šestý nejbohatší region Evropské unie

Praha je šestým nejbohatším regionem Evropské unie a vůbec nejbohatším regionem střední a východní Evropy. Její hrubý domácí produkt v přepočtu na obyvatele dosahuje 172 procent průměru EU. Informoval o tom Eurostat. Českou metropoli v každoročně zveřejňované statistice předstihly jen německý Hamburk, nizozemský Groningen, belgický Brusel, lucemburská metropole Lucemburk a takzvaný vnitřní Londýn, který je suverénně nejbohatším regionem evropské sedmadvacítky. Do první desítky nejbohatších regionů se ze střední a východní Evropy se dostala kromě Prahy ještě Bratislava se 167 procenty průměru, patří jí celkově deváté místo. Hlavní města Česka i Slovenska za sebou nechaly celou řadu významných evropských metropolí. Praha je tak například bohatší než francouzský region Île-de-France, kam patří Paříž a její okolí. Bratislava dokonce „předběhla“ jen několik desítek kilometrů vzdálenou Vídeň, kde přepočet HDP na obyvatele činí 163 procent unijního průměru.

Čistý zisk ČEZ loni klesl o devět procent na 47,16 miliardy korun

Energetické společnosti ČEZ loni klesl čistý zisk o devět procent na 47,16 miliardy korun. Provozní výnosy firmě vzrostly o procento na 198,85 miliardy korun, výroba elektřiny se zvýšila o dvě procenta. Výsledky podle jejího generálního ředitele Martina Romana ovlivnila krize v regionu. Provozní zisk před odpisy (EBITDA) firmě klesl o dvě procenta na 89,09 miliardy korun. ČEZ ale uvedl, že čistý i provozní zisk byly vyšší, než firma předpokládala. V rámci programu Nová vize se chce ČEZ do roku 2015 finančně stabilizovat. „Na další investice má ČEZ v nejbližších pěti letech připraveno více než 300 miliard korun a i přes snížení jde o částku vyšší než v předchozím období. Investice budou směřovat hlavně do Česka,“ uvedl Roman.

Těžební společnost NWR se loni dostala do zisku 233 milionu eur

Těžební společnost New World Resources, majitelka černouhelné firmy OKD, se loni přehoupla do zisku 233 milionů eur (5,7 miliardy korun) po ztrátě 61,6 milionu eur v roce 2009. Tržby firmě stouply o 42 procent na 1,59 miliardy eur. ČTK to dnes sdělila NWR. V samotném čtvrtém čtvrtletí společnost zvýšila zisk proti třetímu čtvrtletí loňského roku o 44 procent na 70 milionů eur. Tržby jí za poslední loňské čtvrtletí stouply o 14 procent na 466 milionů eur. „Po obtížném roce 2009 následovalo v roce 2010 na našich trzích silné oživení poptávky po uhlí a koksu a my jsme v reakci na tuto poptávku úspěšně navýšili objemy našich dodávek,“ uvedl k výsledkům předseda představenstva NWR Mike Salamon. „Dokázali jsme splnit své stanovené cíle celkové produkce a dosáhli jsme významného pokroku ve zvyšování efektivity a maximalizaci návratnosti našich stávajících aktiv,“ dodal. NWR je přední těžební firmou ve střední Evropě a jednou z největších průmyslových skupin v Česku. Klíčový majetek NWR představuje černouhelná těžební společnost OKD, která provozuje na Ostravsku a Karvinsku pět dolů.

Navýšení poplatků

Podle *Lidových novin* se zvýšení DPH promítne i do zdražení pitné vody. A nejen to, stát hodlá zavést poplatek, který domácnostem zvedne cenu vodného ještě o několik stovek navíc. Vodárny a další firmy totiž podle představ ministerstva zemědělství odvedou v příštím roce jakousi „vodní daň“. Bude to ve skutečnosti vyšší poplatek za čerpání vody, který zaplatí koncoví zákazníci, tedy domácnosti. Zhruba dvě miliardy korun, které se takto vyberou, chce ministerstvo použít na financování protipovodňových opatření. Navýšení poplatku bude mít dopad na ceny vody hlavně ve městech zásobovaných z podzemních zdrojů. K nim patří například Mělník. Mnohem méně postihne navýšení poplatků zákazníky vodáren využívajících povrchovou vodu. Většina Pražanů například odebírá vodu z přehrady Želivka. Poplatek ale nepostihne malé odběratele v domku s vlastní studnou. Zatím není jasné, zda „vodní daň“ projde. Výhrady k ní mají pravíci ekonomové i zelení, píše *Lidové noviny*.

Jižním Čechám chybí turisté

Jihočeský kraj patří z hlediska historických pamětihodností i přírodních krás k těm nejatraktivnějším regionům České republiky. Stačí jen třeba zmínit taková proslulá centra turistického ruchu jako Český Krumlov s nádherným zámkem a křivolakými uličkami s renesančními domy nebo jeden z nejnavštěvovanějších českých zámků, novogotické sídlo Schwarzenbergů v Hluboké nad Vltavou. Za zmínku jistě stojí i idylická krajina s jihočeskými rybníky a lesy, romantické vesničky jako Putim, proslavená díky knize Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka*, nebo historická města jako třeba Písek nebo Strakonice. Seznam turisticky atraktivních míst v Jihočeském kraji by jistě mohl být ještě mnohem delší. Přesto se zdá, že turisty přitahují památky i příroda jižních Čech stále méně. Ukázaly to statistické údaje, podle nichž již počtvrté za sebou loni poklesl počet ubytovaných turistů. Jestliže v roce 2006 zde přenocovalo 1,1 milionu lidí, loni tento počet poklesl těsně pod 900 tisíc. Na nepříznivém vývoji se podíleli především čeští turisté, kterých ve srovnání s rokem 2009 přijelo celkem o 3,8 % méně, naopak cizinců mírně o 2,2 procenta přibýlo. Jenže rakouští stejně jako němečtí turisté v tomto ohledu představují určitou výjimkou – těch totiž přijelo méně. Za vzestupem stojí především Japonci, kterých přibýlo o plnou třetinu. Nepomáhají přitom ani akce na podporu získání rakouských turistů, třeba organizování školních zájezdů. Podle hoteliérů ovšem celkově největší roli hraje změna životního stylu a snaha ušetřit v době hospodářské krize. Ubývá lidí, kteří by v Jihočeském kraji trávili tradiční týdenní pobyty a stále více lidí preferuje prodloužené víkendy. Řada zahraničních turistů pak přijíždí pouze na jednodenní výlet a vůbec v jihočeských městech a vesnicích nepřespává. Celostátní údaje ukazují, že roste zájem o hotely vyšších kategorií, těch se však v Jihočeském kraji příliš nedostává. Odborníci upozorňují, že právě zde je možno vidět výzvu pro místní podnikatele, aby se snažili vyhovět náročnější klientele. Na druhou stranu se však nezdá, že by Jihočeskému kraji škodila jaderná elektrárna v Temelíně – podle statistik rakouských turistů do tohoto regionu přijelo nejvíce v roce 2001, tedy krátce poté, co

byl spuštěn její první blok. Zdá se tedy, že spíše než hrozba jaderného nebezpečí Rakušany od návštěvy jižních Čech zrazují poměrně vysoké náklady na zdejší pobyt. Inu, kde jsou ty časy, kdy zde bylo pro návštěvníky z Rakouska vše takřka za hubičku. Dnes naopak jezdí mnozí Jihočeši někteřé zboží či benzín nakupovat ke svým rakouským sousedům. A Rakušané se radši omezují jen na jednodenní krátké výlety, při kterých toho mnoho nenakoupí.

(MaFr)

Druhý pokus o expanzi rakouského řetězce

Rakouskému řetězci Spar se v České republice zatím příliš nedaří. V zemi provozuje především hypermarkety Interspar, které však již dlouhá léta zápasí s nemalými ztrátami. Na vysoce konkurenčním českém trhu jen s obtížemi zápolí s takovými giganty, jako je Tesco nebo Ahold. Navíc společnost výrazně postihly změny v chování českých spotřebitelů v posledním období, kdy nakupující začali místo hypermarketů více upřednostňovat prodejny s menší obchodní plochou. Těmi ovšem Spar ve větší míře nedisponuje. Již před pěti lety sice bývalý ředitel české pobočky Interspar sliboval velkolepý projekt výstavby supermarketů a hovořil dokonce o desítkách plánovaných projektů a o plánech na sto až sto padesát supermarketů rozestých po celé České republice, ale z velkolepých plánů zbyly pouhé čtyři prodejny v Třebíči, České Lípě a v Kroměříži. Nyní však Spar získal nového ředitele, který celý projekt sítě supermarketů oživil. Přecházející plány podle něj ztroskotaly na neujasněnosti plánů a jejich špatné koordinaci. Supermarkety Spar jsou od sebe velmi vzdálené a nemají ani jednotnou podobu. Nyní však byl již schválen jednotný model, který bude možno využít v různých místech. Spar je posledním z velkých hráčů na českém trhu, který chce své aktivity rozšířit i na pole supermarketů. Podle odborníků to ovšem nemusí znamenat výraznou nevýhodu – v současné době jsou totiž pozemky vhodné pro budování nákupních středisek na nízké úrovni. Na druhé straně však samozřejmě nejvýhodnější místa ve středu měst či v zavedených obchodních centrech jsou již dávno zabraná a není příliš pravděpodobné, že by se je podařilo získat rakouskému řetězci. Spar se přitom chce prioritně zaměřit na největší česká města, jako je Praha nebo Brno, kde pochopitelně atraktivních stavebních pozemků není nazbyt. Teprve v druhé fázi chce rozšířit rakouská společnost svoje supermarkety i do menších lokalit. Proto také v současné době prodává některé pozemky, které v minulosti nakoupila, například v Rumburku, Tišnově či v Nové Pace. Vesměs se totiž jedná o města, která nelze považovat za příliš obchodně zajímavá. Naopak v metropoli by mělo v následujících dvou třech letech vyrůst až dvanáct prodejen se značkou Spar. Prvním supermarketem nové vlny expanze se má stát prodejna v Praze-Jahodnici, na jednom z menších pražských sídlišť. V průběhu několika let by se měl z menších prodejen stát druhý pilíř řetězce v České republice, který by měl výrazně přispět k jeho ziskovosti. Zároveň však bude muset firma Spar v letošním roce řešit dopady jiné aktivity nového generálního ředitele Sparu Martina Dítmara hned po jeho nástupu. Kromě plánu na vybudování sítě supermarketů totiž přišel ještě s dalším nápadem, který rozbouril hladinu v České republice. Rozeslal totiž dopisy dodavatelům Intersparu s požadavkem, aby v souvislosti

s jeho nástupem snížily ceny zboží pro jím vedenou firmu. Někteří výrobci potravinářského zboží označily tyto dopisy vcelku pochopitelně jako mimořádně hrubý nátlak a jako doklad velmi tvrdých metod používaných mezinárodními řetězci vůči svým dodavatelům. Lze však očekávat, že nakonec tato aféra jen prosumí bez vážnějších dopadů. Jestli se i plán na síť supermarketů vytratí do ztracena, se ukáže až v následujících měsících a letech, ale rozhodně tento projekt vypadá daleko věrohodněji a morálněji než nápad na vynucené snížení cen dodavatelů.

(MaFr)

Železniční doprava na Slovensku

Hromadné prepúšťanie železničiarov na Slovensku sa zatiaľ nekoná

Pozastavený je plán rozsiahlych škrtov v regionálnej doprave, ktorý čaká na prepracovanie slovenskej verzie dopravnej „superkonceptie“ z dielne ministerstva dopavy. Plán na ozdravenie štátnych železničných podnikov, ktorých spoločný dlh v minulom roku prekročil 900 miliónov eur (21,85 mld. Kč), sa teda rozbieha v komornom duchu: znížením počtu členov predstavenstiev približne na polovicu. Rozporuplné sú zatiaľ výstupy rozhovorov za okrúhlym stolom medzi vládou, železnicami, odborármi a samosprávami – aj napriek tomu ale priniesli dve podstatné a často prehliadané novinky: jednak s prípravou koncepcie ministerstvu bude po novom pomáhať Výskumný ústav dopravný a Žilinská univerzita; jednak sa na Slovensku opäť otvára dlho tabuizovaná téma zapojenia krajov do objednávaní regionálnych vlakov.

Vláda: časť predstavenstva sú vyhodené peniaze

Rokovania medzi všetkými dotknutými stranami plánovaných ozdravných opatrení nepriniesli žiadnu revolúciu. Dalo sa to ostatne čakať, keď ministerstvo dopavy požiadalo o odklad predloženia novej dopravnej stratégie Slovenska na nasledujúce roky. Tento krok v zásade nie je prekvapivý: český minister Vít Bárta na zostavenie svojej „superkonceptie“ potreboval približne pol roka; zostaviť podobný dokument na Slovensku, ktoré za celú dobu svojej existencie žiadne ucelený súbor pravidiel pre rozvoj dopavy nemalo, nemôže trvať výrazne kratšie. S konkrétnymi návrhmi navyše ministerstvo neuspelo pri viacstranných rozhovoroch. Minister Ján Figeľ preto dostal za úlohu výsledný dokument prispôbiť aktuálnej situácii. Finálnu verziu by MDVRR malo predstaviť na prelome februára a marca.

Prvým konkrétnym krokom v dlhom procese finančnej stabilizácie štátnych železničných podnikov tak paradoxne bude malá zmena vo vedeniach spoločností. Počet členov ich predstavenstiev sa má zo súčasných 5-6 znížiť na troch. Podľa premiérky Ivety Radičovej personálne náklady na jedného z nich približne zodpovedajú ročnému príspevku na prevádzku jednej lokálnej trate. Podľa analýz navyše štátne dopravné podniky dlhodobo trpia nadbytkom administratívnych zamestnancov, ktorí predstavujú zvýšené fixné náklady v kontraste s klesajúcimi výnosmi z dopravných výkonov.

Krajská objednávka dopavy? Žiadna novinka

Kolo rokovaní medzi jednotlivými stranami vojny o slovenské lokálky otvorilo aj tému, ktorá doteraz zotrvala v ústraní: zapojenie vyšších územných celkov do objednávaní a financovania železničnej dopavy. Väčšina slo-

venských médií má zatiaľ tendenciu tento bod prehliadať, v skutočnosti ale môže byť kľúčovým pre ďalší vývoj kauzy rušenia regionálnych spojov. Myšlienka zveriť regionálne vlaky do kompetencie krajov po vzore mnohých iných krajín pritom ani na Slovensku nie je nová: na takomto postupe sa v skutočnosti dohodla už druhá Dzurindova vláda v uznesení č. 377/2005.

Konkrétny plán vtedy rátal s trojročným transformačným obdobím, z ktorého však po zmene politického smerovania krajiny bola realizovaná iba prvá fáza, zatiaľ čo ďalší vývoj bol nasmerovaný späť k centralizovanej správe železničnej dopravy. Stalo sa tak čiastočne pod tlakom samotných krajov, ktoré dlhodobo odmietali prevziať ďalšiu kompetenciu v oblasti dopravnej obslužnosti a namiesto toho sa sústredili prakticky výhradne na rozvoj svojich autobusových sietí. Krach zámeru preniesť železnice na kraje tak na nasledujúce roky zakonzervoval stav, v ktorom napr. trati 128, dnes navrhutej na zastavenie dopravy, v úseku Čadca – Turzovka konkuruje až 500 súběžných autobusových spojov za týždeň.

Podľa pôvodného harmonogramu pritom mali kraje objednávať vlaky od ZSSK v GVD 2008/2009, pričom výkony by dočasne platil štát. Od ďalšieho grafikonu už potom mali VÚC svoje osobné vlaky aj financovať na základe upravenej alokácie zo štátneho rozpočtu v rozsahu asi 40 % všetkých prostriedkov na krytie straty osobnej železničnej dopravy. Plán z roku 2007 okrem iného čerpal zo skúseností z Českej republiky, na základe ktorých mali regióny platiť len spoje, ktoré začínajú a končia na ich území. Medziregionálnu vrstvu, bez ohľadu na kategóriu vlaku, mal naopak aj naďalej zaistovať štát v koordinácii s kraji. Jeden z ekonomických modelov dokonca rátal

s možnosťou, že by kraje hradili železničným dopravcom len variabilné náklady, zatiaľ čo platby za vozidlá a využitie infraštruktúry, dosahujúce často až 85 % celkových nákladov, by aj naďalej zostali v gescii ministerstva.

Ani jeden z týchto zámerov nakoniec nebol prenesený do praxe. Koncepcia z roku 2005 ustrnula v prvej fáze realizácie, pričom vláda, vzišla z volieb 2006, uprednostnila jedinú celoštátnu objednávku u ZSSK na roky 2008-2010 v hodnote skoro 228 mil. € (5,7 mld. Kč), z ktorej však nakoniec reálne uhradila len necelé dve tretiny. S príspevkom kraja dnes operuje len trať 113 Záhorská Ves – Zohor, i keď v uplynulých rokoch v rámci „záchranu lokálok“ určité linky dočasne finančne podporovali aj iné regióny.

Ďalší pokus pre kraje

Otázku krajských vlakov teraz znova otvorili predstavitelia trnavského a banskobystrického VÚC po stretnutí s vedením ZSSK. Riaditeľ sekcie hospodárskej stratégie TSK Ľubomír Klobošiak už pripustil, že región môže dopravu prevziať, ak budú jasne stanovené pravidlá na celoštátnej úrovni. Práve tu je šanca pre ministerstvo dopravy, aby využilo získaný čas na vytvorenie čo najperspektívnejšej stratégie rozvoja verejnej dopravy. Podľa najnovších vyjadrení však už úrad na túto úlohu nebude sám, ale bude dokument vypracovávať v spolupráci s Výskumným ústavom dopravným v Žiline a Žilinskou univerzitou. Tie stoja predovšetkým pred úlohou dať nejaký systém súčasným chaotickým riešeniam regionálnej dopravy, v ktorej kraje svojimi autobusmi aktívne konkurujú štátnym vlakom, nekvalitné prestupné väzby poškodzujú celý systém a v ktorej dodnes neexistuje funkčný model integrácie.

Zdroje: ZSSK, SME, MDVRR, ŽeIPage

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Změna technologie – zlepšení nebo naopak?

Velké diskuse místních obyvatel vyvolávají nové plány na změny ve výrobě podniku Biocelu Paskov, které přinesl jeho nový majitel, rakouská společnost Lenzing, která drží v Biocelu tříčtvrtinový podíl (zbytek drží další rakouská firma Heinzl). V současnosti závod, vybudovaný v osmdesátých letech minulého století, vyrábí bělenou papírenskou buničinu, které je největším světovým producentem. To však chtějí noví rakouští vlastníci změnit a přejít na výrobu viskózové buničiny, tedy výrobku s podstatně vyšší přídavnou hodnotou. To se ale příliš nelíbí místním obyvatelům, podle kterých by nová technologie ještě výrazněji poškodila okolní životní prostředí a neblaze by se dotkla především lidí z dvou okolních obcí – Paskova a Žabně. Jako hlavní problém se jeví zvýšení dopravní zátěže, která by nutně provázela očekávaný růst produkce závodu a vliv nových druhů chemikálií. Naopak vedení závodu se brání, že nová výroba naopak životnímu prostředí uleví. Především zanikne výroba krmných kvasnic, která způsobuje typický zápach v okolí továrny. Zároveň tvrdí, že s růstem kapacity závodu nepočítá. Tomu však místní obyvatelé oponují tvrzením, že v současné době není ani dosavadní kapacita závodu plně využívána, takže pokud by v budoucnu jela

na pomyslných 100 %, reálně to bude znamenat zhoršení dosavadního stavu. V současné době zástupci společnosti diskutují na veřejných shromážděních s občany z dotčených obcí a lze očekávat, že představitelé Paskova a Žabně se zapojí do dalších jednání. Již také podle svých slov zadali k vypracování odborné posudky. Na jejich základě pak hodlají požadovat například vybudování dalších protihlukových stěn. Firma Lenzing asi přistoupí na nějaký kompromis, jeho podobu však určí asi až vyjednávání na úřadech a síla tlaku obyvatel Žabně a Paskova.

(MaFr)

Česku podle deníku *Právo* hrozí, že bude zavaleno odpady

Už za šest let, tedy v roce 2017, totiž nesmí ČR podle nařízení Evropské unie ukládat více než polovinu roční produkce domovního odpadu na skládky, ale musí ho čistě spalovat. Mnohamiliardové investice do spaloven však stojí. Investoři i vyspělé ekologické technologie jsou podle deníku k dispozici, vše ale blokuje fakt, že nikdo dnes nechce mít za humny skládku nebo spalovnu. Jeden Čech nyní vyprodukuje půl tuny odpadu za rok a během několika let se toto množství zdvojnásobí. V Česku tak vznikne kolem 2,5

milionu tun domácího odpadu. Do spaloven ale jde pouze 700 tisíc tun, zbytek leží na skládkách. Pro to, aby bylo splněno nařízení Evropy, je třeba vystavět kapacity na více než milion tun odpadu, vypočítá *Právo*.

Nová publikace: *Aby se ve městech dalo dýchat*

Společná tisková zpráva Ekologického institutu Veronica, Děti Země a Centra pro životní prostředí a zdraví ze dne 1. prosince 2010:

Ekologický institut Veronica vydává ve spolupráci s organizacemi Děti Země a Centrum pro životní prostředí a zdraví (CpŽPZ) novou publikaci *Aby se ve městech dalo dýchat*. Kniha přináší příklady efektivních dopravních opatření pro zlepšení kvality ovzduší ve městech, která jsou s úspěchem používána v zahraničí.

V knize jsou popsány pozitivní efekty zavádění nízkemisních zón, zpoplatnění vjezdu do městských center, snižování maximální rychlosti na vybraných silnicích, použití alternativních paliv v dopravě nebo zavádění prachových filtrů u automobilů s dieslovými motory. Text je autorským dílem Miroslava Šuty a Miroslava Patrika, přičemž tematicky navazuje na publikaci *Účinky výfukových plynů z automobilů na lidské zdraví*, kterou Ekologický institut Veronica vydal v září.

„Opatření popsaná v publikaci by měla být inspirací pro města a obce v České republice v tom, jak chránit zdraví vlastních obyvatel. Např. jemné prachové částice z výfuků automobilů každoročně zabíjejí velké množství lidí a zároveň významně přispívají ke klimatickým změnám,“ uvedla Yvonna Gaillyová, ředitelka Ekologického institutu Veronica.

„Když přednáším o negativních zdravotních důsledcích znečištění ovzduší, lidé se mne ptají, co se dá dělat proto, aby se i v jejich městě dalo dýchat bez obav o zdraví. Proto jsem po několik let shromažďoval příklady opatření, která jinde úspěšně fungují. Kontaktoval jsem lidi, kteří se podílejí na jejich prosazování nebo zavádění. Některá opatření jsem měl možnost vidět na vlastní oči. Doufám, že vydání publikace přispěje k tomu, aby se obce v Česku inspirovaly tím, co je v zahraničí ověřeno,“ uvedl Miroslav Šuta z Centra pro životní prostředí a zdraví.

„Dnes mají desítky měst v Česku vážné problémy s překračováním platných limitů pro znečištění ovzduší, zejména prachovými částicemi. Pokud se tato situace nezmění, hrozí Česku citelné sankce ze strany Evropské komise za dlouhodobé porušování limitů pro kvalitu ovzduší. Opatření, která jsme v publikaci popsali, mohou řadě měst pomoci snížit znečištění, a tak se postihu vyhnout,“ uvedl Miroslav Patrik, předseda Děti Země.

Publikace byla vydána jako součást projektu „Dva v jednom – Ochrana klimatu a ovzduší v obcích“ realizovaného za finanční podpory Státního fondu životního prostředí a Ministerstva životního prostředí ČR. K dostání bude v Ekoporadně Veronice (Panská 9), na webu www.veronica.cz, případně na vyžádání zašleme.

Další informace:

RNDr. Yvonna Gaillyová,
ředitelka Ekologického institutu Veronica,
tel.: 777 323 792, e-mail: yvonna.gailly@veronica.cz

RNDr. Miroslav Patrik,
spoluautor publikace, předseda Děti Země,
tel.: 603 574 289, e-mail: miroslav.patrik@ecn.cz
MUDr. Miroslav Šuta, spoluautor publikace,
konzultant pro ekologická a zdravotní rizika,
Centrum pro životní prostředí a zdraví,
tel.: 608 775 754, e-mail: miroslav.suta@centrum.cz

Na Nových Mlýnech zimují tisíce hus ze severu, počasí jim přeje

Na vodním díle Nové Mlýny na Břeclavsku, které patří k nevýznamnějším ptačím oblastem ve střední Evropě, nyní zimuje asi 20 000 severských hus. Ve srovnání s loňskou zimou, kdy bylo v okolí mnoho sněhu, mají dobré podmínky k přezimování. Zpět na sever se vydají v četných hejnech při oteplení v březnu. ČTK to řekl Petr Macháček z mikulovského muzea, který se věnuje ochraně přírody. Mezi husami našel při jejich nedávném monitoringu i dvacet bernešek bělolících. Obvykle zimují v oblasti Nizozemska. K dalším raritám patřily dvě bernešky rudokrké. Ani ty nebývají na Nových Mlýnech častými hosty. Zimují až v deltě Dunaje.

Lékaři bijí na poplach: cukrovku už má skoro každý desátý Čech

V České republice se s cukrovkou léčí přes 800 tisíc pacientů, varují lékaři. Přitom ve skutečnosti je nemocných ještě daleko víc, protože mnoho lidí o své cukrovce vůbec neví. Podle odhadu odborníků je to dalších až 200 tisíc diabetiků. Počet diabetiků v ČR roste nejvíc v Evropě. Průměrné náklady na léčbu jednoho diabetika dosahují téměř 26 tisíc korun za rok, což celkově představuje 20 miliard ročně, tedy 10 procent všech zdravotních výdajů v ČR. „Pokud se nepodaří důslednou prevencí snížit počet nemocných cukrovkou a intenzivní léčbou oddálit komplikace u toho, kdo ji již má, nebude brzy vůbec možné náklady související s cukrovkou ufinancovat,“ tvrdí doktor Tomáš Doležal z České farmakoekonomické společnosti. „Většinou nemocní mají diabetes druhého typu, který lze ovlivnit životním stylem,“ sdělil diabetolog, prorektor Univerzity Karlovy, profesor Jan Škrha.

Dramaticky stoupají i komplikace diabetu. Postižením ledvin trpí 83 000 pacientů, zraku téměř 100 000 diabetiků, z toho 2 400 je slepých. Diabetickou nohou, kdy odumírá tkáň a noha černá, trpí 44 000 lidí a 8 400 už muselo podstoupit amputaci. „Cukrovka je zákeřné onemocnění. Zpočátku nebolí a nepřekáží, ale pak postihuje cévy, působí srdeční infarkty, mozkové mrtvice, postihuje ledviny, oči a dolní končetiny,“ shrnul předseda Diabetické asociace ČR profesor Milan Kvapil, který je přednostou interní kliniky FN Motol v Praze, kde se cukrovka léčí.

Problémy s růstem cukrovky mají ale i jinde ve světě. Například v USA: více než polovina Američanů (přes 300 milionů) může během deseti let onemocnět cukrovkou, nebo k ní budou náchylní. Varuje před tím studie pojišťovny UnitedHealth Group, podle níž diabetici mohou kolem roku 2020 znamenat až deset procent ročních zdravotních nákladů. Podle studie má nyní cukrovku 27 milionů obyvatel USA a dalších 67 milionů sice ještě nevykazuje symptomy, ale má zvýšenou hladinu cukru, uvedl server RedOrbit.

ARCHEOLOGIE

Čeští archeologové zjišťují škody na místě svých nálezů v Egyptě

Český archeolog Miroslav Bárta, který vede českou expedici v Egyptě, už dorazil na místo a zjišťuje míru poškození památek v Údolí králů v Abúsíru, kde česká expedice působí. Zatím je prý brzo na zhodnocení rozsahu škod způsobených rabováním během nepokojů. „Naše lokality to přežily. Teď jsem právě u nich,“ řekl Bárta pro ČTK. Nejcenější nálezy jsou prý převáženy pod ochranou vojá-

ků. Bárta je optimistický v otázce výstavy staroegyptských uměleckých památek v Česku, která je plánována na příští rok. Podle Bárty se v úterý konala důležitá schůzka s ředitelem Egyptského muzea. Egyptská strana je prý velmi vstřícná a pro výstavu na příští rok schválila množství cenných artefaktů. Mezi exponáty, které by se měly na výstavě objevit, jsou i nálezy z hrobky faraona Tutanchamona, který se stal díky zachované mumii a bohatým nálezům z pohřební výbavy nejznámějším staroegyptským panovníkem. V Čechách nic srovnatelného dosud nebylo.

VĚDA, TECHNIKA

Advanced grant

Nejprestižnější evropský grant získal vědecký pracovník z Fyzikálního ústavu Akademie věd České republiky, fyzik Tomáš Jungwirth. Jde o grant pro pokročilé vědecké pracovníky od Evropské výzkumné rady, podporující významné vědce a jejich projekty v oblasti hraničního výzkumu. Je to první tzv. Advanced grant udělený českému žadateli na projekt z oblasti věd o neživé přírodě.

Čeští vědci míří z ciziny zpět do České republiky

Špičkový vědec se vrací domů, uvádějí *Hospodářské noviny*. Jde například o mladého fyzika Jana Čížka, který strávil uplynulých sedm let v centru světového nanotechnologického výzkumu – na prestižní technické univerzitě v Singapuru, nebo chemičku Janu Křenkovou, která působila v Národní laboratoři Ernesta Orlanda Lawrence v Berkeley, USA. Od Jihomoravského kraje ve spolupráci s Jihomoravským centrem v rámci projektu SoMoPro například teď získal Jan Čížek grant 50 tisíc euro. Kraj se tak snaží získat do regionu mezinárodně uznávané české i zahraniční vědce, kteří odjeli za kariérou do ciziny. Zlákal tak už šestadvacet výzkumníků, devatenáct cizinců a sedm Čechů, mezi které rozdělí celkem sto milionů korun. Na projekt částečně přispívá i Evropská unie. O Jana Čížka stála špičková centra v Japonsku, Spojených státech, Austrálii nebo Francii. Přišla prý i nabídka ze Saudské Arábie v takové výši, že se snad ani nedala utratit. Mladý fyzik si ale vybral Brno. Na zdejší Vysokém učení technickém teď bude rok bádát nad tím, jestli se unikátní nanotechnologie dají využít v českých jaderných a tepelných elektrárnách.

Česká revoluce v geografii?

Jak je všeobecně známo, výška hor a kopců se v mapách uvádí jako nadmořská výška a počítá se od hladiny moře. Jenže jakého moře? Tady začíná problém – jednotlivé státy totiž nadmořskou výšku vypočítávají k jinému moři. Například v České republice je jako základ brána hladina Baltského moře, v Německu jde o Severní moře a v Rakousku upřednostnili Jadran. To ovšem přináší s sebou značné faktické rozdíly. Výška jednotlivých „nulových bodů“ jsou přitom někdy i čtyři metry. Existujícímu zmatku, který vede k paradoxní situaci, že stejně vysoký kopec podle národních systémů může měřit o několik metrů více či méně, se snaží čelit čeští vědci z Vojenského geografického a hydro-meteorologického úřadu v Dobrušce za pomoci jimi vypočítané nové konstanty střední hladiny moří nazývané W_0 . Svoji práci zahájili už v roce 1993 a počítali, že s ní budou hotovi zhruba za deset let. Ve skutečnosti se výzkum, během něhož museli zpracovat doslova miliony údajů z družic, protáhl až do letoška. I přesto v této oblasti Češi údajně předběhli zbytek světa o více než deset let. Jejich objev se může uplatnit i v jiných oblastech, než je nějaké přepsání školních map. Velké využití objevitelé v čele s Viliamem Vatrtem očekávají například v letecké dopravě, kde umožní přesně stanovit výšku letadla v jakémkoliv místě a pomůže nahradit některé méně spolehlivé přístroje, jako je například barometr. Jako první pak začali novou konstantu, která se možná již brzy zařadí do světových tabulek, využívat astronomové. Díky ní byl totiž odstraněn problém s různou rychlostí plynutí času v různých výškách a čas se konečně celosvětově skutečně sjednotil. Letos v červnu se na Valném shromáždění geodetické a geofyzikální unie definitivně rozhodne, zda se konstanta W_0 stane celosvětově uznávanou. Čeští objevitelé zde budou muset dokázat, že konstanta skutečně bezpečně odolává všem nahodilým vlivům a zůstává stále stejná. Pokud vše půjde hladce, bude se jednat o objev se skutečně celosvětovým významem, který se natrvalo zapíše do učebnic. Konstanta byla změněna s přesností setin milimetru a lze jen doufat, že jí nakonec výrazně neovlivní takové globální procesy, jako je tání ledovců a obecné zvyšování mořské hladiny v mnoha zemích světa. (MaFr)

Minimálna mzda na Slovensku nevybočuje z priemeru

Ak by slovenská minimálna mzda rástla rýchlejšie ako platy v ekonomike, ohrozilo by to zamestnanosť. Je minimálna mzda na Slovensku primeraná možnostiam ekonomiky? Porovnanie najnižšieho platu, ktorý povoľuje slovenský Zákoník práce v riadnom pracovnom pomere, s pomermi v iných európskych krajinách ukazuje, že nie.

Tento rok bude minimálna mzda na Slovensku 317 eur, poberať ju budú podľa analytičky Poštovej banky Evy Sadovskej dve až tri percentá ľudí. Medziročne stúpil minimálny hrubý plat o 10 eur. V priamom porovnaní patrí výška slovenskej minimálnej mzdy medzi najnižšie v Európskej únii. Napriek tomu existujú aj krajiny, ktoré majú ani nie polovičnú minimálnu mzdu ako my. Napríklad v Bulharsku je minimálna mzda len 123 eur. Naproti tomu v Luxembursku je pri riadnej pracovnej zmluve minimálna mzda 1 683 eur, čo je dokonca dvakrát viac ako priemerný mesačný príjem slovenského zamestnanca. Ak v absolútnom čísle patrí slovenská minimálna mzda medzi nižšie, v porovnaní s priemernou mzdou v krajine už nevyčnieva. Vo väčšine krajín únie, kde vôbec majú zavedenú minimálnu mzdu, dosahuje jej výška od 30 do 45 percent priemernej mzdy. Slovenská minimálna mzda mala minulý rok výšku 41 percent z priemernej. Najnižší pomer medzi týmito platmi majú vo Veľkej Británii. Legálne pracujúci tam získa s minimálnou mzdou 28 percent z priemerného platu, ktorý tam bol vlani prepočítaný vo výške 3 837 eur. Na opačnom konci rebríčka sú Gréci. Tam minimálna mzda vo výške 863 eur predstavuje až 62 percent z priemerného platu. Ten bol vlani 1 394 eur.

Podiel minimálnej a priemernej mzdy má byť podľa analytičky Sadovskej čo najnižší. Investorov totiž môžu odradiť vysoké náklady na prácu. „Privysoká minimálna mzda môže obmedziť tvorbu nových pracovných miest pre ľudí s najnižšou kvalifikáciou,“ povedal hlavný analytik Volksbank Vladimír Vaňo. Niektoré štáty, napríklad Rakúsko, Nemecko či škandinávske krajiny únie, minimálnu mzdu nepoznajú. Inde ju upravujú podľa odvetvia či zamestnania. „Najohrozenejší je textilný priemysel pre jeho nízku produktivitu práce,“ povedala Sadovská.

Nemci a Rakúšania sa boja otvorenia trhu

Firma, ktorá ponúkne prácu za mzdu pod „rakúskym štandardom“, môže dostať pokutu. Od mája otvorí Nemecko a Rakúsko svoj pracovný trh. Obe krajiny ale už intenzívne pracujú na tom, ako by prípadnú inváziu lacnej pracovnej sily obmedzili. Pripravujú zákony, ktoré by mali potrestať firmy za príliš nízke, teda „dumpingové mzdy“. Cieľ je jednoduchý – zabezpečiť, aby tamojšie firmy zamestnávaním cudzincov neušetrili a radšej dali prednosť svojim občanom. Zároveň ale budú môcť získať z nových krajín EÚ odborníkov, ktorých majú v Rakúsku či Nemecku nedostatok.

Zatiaľ čo politici tvrdia, že nič nehrozí a nič sa 1. mája nestane, v pozadí už beží intenzívna legislatívna práca. Tá, na ktorú nemali čas posledných sedem rokov prechodného obdobia, ktoré si Nemecko a Rakúsko v EÚ vyrokovali. „Nemali by sme sa pýtať, ako môžeme voľnému pohybu pracovníkov zabrániť, ale ako byť ešte atraktívnejším pre

najlepších pracovníkov z východnej Európy,“ nechal sa počuť napríklad saský minister hospodárstva Sven Morlok. Politici oboch krajín sa ale snažia, aby cudzinci boli pre miestne firmy čo najmenej atraktívni.

Najďalej sú zatiaľ Rakúšania. Zákon už majú pripravený a do mája by ho mali schváliť. Firma, ktorá ponúkne prácu za mzdu pod „rakúskym štandardom“, dostane pokutu. Tá bude rásť podľa toho, ako nízka mzda to bude a koľko ľudí na danú pozíciu hľadá. Pri opakovanom zistení vyplácania nízkych miezd by tak hrozila sankcia až 50 000 eur. Rakúske plány inšpirujú aj Nemcov a už majú pripravený návrh na zavedenie minimálnej mzdy 7,5 eura na hodinu. Minimálnu mzdu pritom doteraz Nemecko ani Rakúsko nemá. Zákon chcú stihnúť práve do 1. mája. Inak sa môže stať, že lacná konkurencia ohrozí nemeckú ekonomiku a zamestnanosť a pribudnú sektory s nízkymi mzdami. „Alternativen: keine“, teda žiadne alternatívy neexistujú, píše sa v návrhu zákona.

Minimálna mzda by sa mala zaviesť na jeden až tri roky, aby sa medzitým „zmiernili obavy a budovala dôvera“. Opatrenie by malo nemeckej štátnej kase ušetriť 1,5 miliardy eur ročne.

Odhady toho, čo presne sa 1. mája stane, sa výrazne líšia. Nemecká vláda očakáva tento rok príchod 100 000 ľudí zo zahraničia, podľa niektorých odhadov však na nemecký pracovný trh môže prísť až milión Poliakov.

Zmeny zákonov vo veľkom podporujú odbory a pridávajú sa k nim napríklad aj tie české. „Rakúsky návrh by mohol byť inšpiráciou aj pre Česko, pretože v dôsledku dumpingových cien práce štát prichádza o miliardy korún,“ tvrdí šéf odborov kovopriemyslu Josef Středula. „Chyba ale nie je v ľuďoch z Ukrajiny, Vietnamu či Mongolska. Zamestnávateľia často ponúkajú podmienky, ktoré sú pre Čechov neakceptovateľné,“ dodal. (ao)

Fanúšikov nový zimný štadión sklamal

Ukázať fanúšikom nedokončený zimný štadión v Bratislave a zároveň im ponúknuť duely najlepších slovenských hokejistov s výnimkou hráčov NHL. Víkendový Slovakia Cup doslova šokoval.

Hokej na stavbe. Najvýstižnejší opis toho, ako vyzeral víkendový hokejový turnaj v hlavnom meste. Fanúšik prichádza na hokej, no v tlačnici sa zdrží hneď pri oplotení štadióna. Teda stavby. Bezpečnostná služba musí každého skontrolovať, aby náhodou nepreniesol dnu nič zakázané. Kontroly boli neprijemné a formálne. Kto by chcel preniesť nožík, nemal by aj tak najmenší problém, napríklad pod peňaženkou a mobilom v taštičke prehodené cez rameno. Po vstupe cez turnikety ďalšia kontrola: znovu vybrať veci z batohov, esbéeskári nemali problém ani prehrabávať sa dámmam v kabelkách. Do hľadiska bez nápojov – konečne pozitívna zmena, na akú v Bratislave na hokeji nebol fanúšik zvyknutý. Obrázky s prečiarknutou fľašou na dverách však vyvesili až po prvom piatkovom zápase. Organizátori vychytávali muchy.

Divák vstúpi do hľadiska, no nevie nájsť svoje miesto. Sektor akotak našiel, sedadlá sú očíslované dosť zvláštne. A nikde žiadna navigácia na miesta. Ľudia tak zmätkovali, nadávali na hokejový zväz. Pred zápasmi hymny. Znili však dosť zvláštne, zistil to aj fanúšik bez hudobného sluchu. Akoby zo starého magnetofónu. Aj hokejisti sa na seba iba

nechápavo pozerali. Na nedokončenom štadióne neboli ešte ani bránkové kamery, o sporných góloch by museli rozhodnúť ako v minulosti bránkovi arbitri. Toalety pekné, nové, priestranné. Pred umývadlami si mnohí fanúšikovia čistili bundy. Asi sa opreli, kde nemali. O čerstvo namaľované múry pri sedačkách. Nedokončené sú aj chodby. Síce priestranné, ale holé, špinavé, zaprášené. Nad ich hlavami ešte robotníci v prilbách a oranžových vestách na rebríkoch dorábajú posledné detaily, ďalší si aspoň zadarmo pozreli hokej. Počas piatkového zápasu Slovákov spadla v spodnom sektore za bránkou po pravej ruke od hráčskych lavíc sedačka. Bez akéhokoľvek dotyku. Na rýchlo dokončených sklápacích tribúnkach bola jednoducho slabá upevnená.

Aby vedenie hokejového zväzu donútilo stavbárov ponáhľať sa s prestavbou štadióna, zorganizovali na ňom turnaj štyroch krajín. Hokejisti boli síce spokojní, hovorili len o mäkkom ľade, ale fanúšikov šokovalo viac vecí. Za 96 miliónov eur by sa dala postaviť nová hala mimo mesta s vyššou kapacitou. Neboli by ani uzavreté ulice, bolo by kde zaparkovať. Priznal to už aj hokejový šéf Juraj Široký. Nová aréna nepomôže ani iným športom: ak budú na bratislavskom zimáku prestavenom na multifunkčnú halu chcieť hrať hádzanári európsky šampionát alebo krasokorčuliari svetový, budú musieť pýtať zasa len výnimku. (ao)

O majstrovstvách sa dá informovať cez e-mail

Bratislavská samospráva zriadila špeciálnu e-mailovú adresu, ktorú môžu aktívne využívať obyvatelia aj fanúšikovia ľadového hokeja pre získanie podrobnejších informácií o organizácii tohtoročného svetového šampionátu. Občania môžu svoje podnety a konkrétne pripomienky na organizáciu dopravy, bezpečnosť či dodržiavanie verejného poriadku poslať na e-mailovú adresu ms2011@bratislava.sk. Mesto okrem toho pripravuje zriadenie mimoriadnej non-stop linky, ktorá bude počas hokejového šampionátu poskytovať dôležité informácie nielen domácim fanúšikom, ale aj zahraničným návštevníkom v anglickom, nemeckom a ruskom jazyku. (ao)

Bratislava sa stala dejiskom výročného summitu V4

Bratislava sa 15. 2. 2011 stala dejiskom summitu predsedov vlád krajín Visegrádskej skupiny (V4) v rámci svojho ročného predsedníctva v organizácii. Okrem zástupcov Českej republiky, Maďarska a Poľska pricestovali do hlavného mesta SR aj predsedovia vlád Nemecka, Rakúska a Ukrajiny. Summit sa uskutočnil v deň 20. výročia vzniku tzv. Visegrádskej štvorky a jeho hlavnými témami boli maďarské predsedníctvo v Európskej únii, problémy v eurozóne a energetická bezpečnosť.

Slovensko na summite zastupovala predsedníčka vlády Iveta Radičová, Českú republiku premiér Petr Nečas, Maďarsko šéf tamajšej exekutívy Viktor Orbán a poľský premiér Donald Tusk. Radičová sa neskôr v rámci druhej časti summitu stretla aj s nemeckou kancelárkou Angelou Merkelovou, rakúskym spolkovým kancelárom Wernerom Faymannom a ukrajinským premiérom Mykolom Azarovom. Kľúčovými témami rokovania v rámci rozšíreného formátu

V4 boli najmä energetická problematika, európska susedská politika a tzv. Východné partnerstvo ako aj regionálna spolupráca v oblasti krízového manažmentu.

Slovensko predsedá skupine V4 od 1. júla 2010 do 30. júna 2011. Posledné stretnutie predsedov vlád krajín V4 sa uskutočnilo v Budapešti v júli 2010. (ao)

Ochranári chcú, aby premiéri V4 hovorili o životnom prostredí

Ochranári a občianski aktivisti využili stretnutie premiérov krajín Visegrádskej štvorky (V4) ako možnosť predostrieť svoje požiadavky na ochranu životného prostredia. Ako informoval predseda občianskeho združenia Nie ropovodu cez Žitný ostrov Tomáš Mikulec, toto občianske združenie vyzýva predsedníčku vlády Slovenskej republiky Ivetu Radičovú, aby počas stretnutia predsedov vlád krajín V4, Nemecka, Rakúska a Ukrajiny otvorila tému projektu Bratislava – Schwechat Pipeline. „Podľa nášho názoru je dôležité, aby predsedníčka vlády na tomto stretnutí premiérov jasne a priamo tlmočila svojmu rakúskemu kolegovi, že Slovenská republika sa nestotožňuje s trasou ropovodného prepojenia, ako navrhuje rakúska strana,“ zdôvodnil výzvu Mikulec. Podľa združenia toto ropovodné prepojenie z energetického hľadiska pre Slovensko nič nerieši. „Prepojenie sa nám zdá ako krátkozraké riešenie, ktoré môže ohrozovať vodné zdroje,“ tvrdí Mikulec a dodáva, že voda sa stáva strategickou surovinou 21. storočia.

Organizácia Greenpeace využíva bratislavský summit, aby vyzvala premiérov V4 na ochranu klímy a podporu vyššieho cieľa redukcie emisií v Európskej únii. „Podľa oficiálneho programu budú premiéri rokovať o energetickej bezpečnosti. Veríme, že energetická bezpečnosť a klimatické zmeny by sa mali považovať za úzko súvisiace problémy,“ povedala koordinátorka kampaní Greenpeace Andrea Zlatňanská. Všetky štyri krajiny Visegrádskej skupiny sú závislé od zahraničných dodávok zdrojov energie. V záujme zníženia našej závislosti je preto podľa organizácie dôležité začať s budovaním bezpečného a udržateľného energetického systému.

Aktivisti tiež vyzývajú premiérov, aby prediskutovali zvýšenie cieľa Európskej únie na redukcie emisií. Tento rok sa budú jednotlivé členské krajiny EÚ rozhodovať, či podporia zvýšenie cieľa redukcie emisií z 12 na 30 percent do roku 2020. Ochranári argumentujú, že niektoré štúdie už ukazujú, že znižovanie emisií by nemalo byť príťažou pre európsku ekonomiku. „EÚ môže dosiahnuť veľkú časť zníženia emisií so zápornými nákladmi, čiže prínos pre ekonomiku bude vyšší ako investície. Rovnako Visegrádsky región by mal túto otázku vnímať ako výzvu a šancu na trvalo udržateľné posilnenie jeho ekonomiky,“ dodala Zlatňanská. (ao)

Výstava Putovanie do krajiny zázračna v Bratislave

Výstava *Putovanie do krajiny zázračna* s podtitulom *Slovenské divadlá deťom* sa po Subotici, Novom Sade, Báčskom Petrovci (Srbsko) a Banskej Bystrici predstavuje aj v Bratislave. Výstava je sprístupnená od 8. februára 2011 v malej galérii Bibiany, Medzinárodný dom umenia pre deti, a potrvá do 27. marca 2011.

Putovanie do krajiny zázračna predstavuje tvorbu slovenských profesionálnych bábkových divadiel a nezávislých skupín a inscenácie činoherných, operných a baletných súborov venované detskému divákovi.

Výstava, ktorá začala svoju púť na 17. ročníku medzinárodného festivalu profesionálnych bábkových divadiel v Subotici v Srbsku, bola otvorená vernisážou vo výstavných priestoroch Otvorenej univerzity 16. mája 2010. Výstava je putovná, jej reінštalácie sa ďalej realizovali v Galérii výkonného výboru autonómnej oblasti Vojvodina v Novom Sade, v Slovenskom vojvodinskom divadle – v Galérii Zuzky Medveckej v Báčskom Petrovci a naposledy v Stredoslovenskej galérii v Banskej Bystrici v septembri 2010 ako sprievodné podujatie medzinárodného festivalu Bábkarská Bystrica 2010.

Na Slovensku pôsobí päť profesionálnych bábkových divadiel, ktoré vznikli od začiatku päťdesiatych rokov 20. storočia. Po roku 1990 vzniklo na Slovensku viacero nezávislých a súkromných skupín hrajúcich pre deti. Niektoré činoherné divadlá uvádzajú pravidelne tituly určené detskému divákovi. Ostatné divadlá, vrátane Slovenského národného divadla v Bratislave, zaraďujú príležitostne do svojho repertoáru činoherné, operné a baletné inscenácie pre svojich detských návštevníkov. Divadlá národnostných menšín hrajú v maďarskom, rusínskom a rómskom jazyku. Na Vysokej škole múzických umení v Bratislave pôsobí Katedra bábkarskej tvorby, kde sa vyučuje bábkoherectvo, réžia a dramaturgia a scénické výtvarníctvo.

Výstava je otvorená každý deň okrem pondelka od 10:00 do 18:00 hod. a potrvá do 27. marca 2011. Po ukončení výstava odchádza do Záhorskej galérie v Senici, kde bude otvorená vernisážou 1. apríla 2011.

Autori: architektonické riešenie Eva Farkašová, grafické riešenie Vladimír Slaninka, kurátor výstavy Vladimír Predmerský.
(ao, DÚ)

Gašparovičova operácia prebehla dobre

Operácia bedrového kĺbu, ktorú podstúpil prezident Ivan Gašparovič, bola štandardná a nevykytli sa počas nej žiadne komplikácie. „Po operácii sa prezident usmieval a tvrdil, že nemá bolesti,“ informoval na tlačovej besede prednosta kliniky úrazovej chirurgie Univerzitnej nemocnice akademika Ladislava Dérera v Bratislave Peter Šimko. Ako priblížila primárka kliniky anesteziológie a intenzívnej medicíny Jaroslava Macková, s anestéziou začali ráno o 8:00, hlavu štátu uviedli do celkovej anestézie a zaviedli mu epidurálny katéter, ktorý slúži na tlmenie bolesti po operácii. Operačný zákrok trval 68 minút, anestézia s celkovou prípravou 110 minút a prezident sa prebral k vedomiu desať minút po operácii. Gašparovič by mal zostať v nemocnici týždeň a potom začne s rehabilitáciou.

Slovensko má druhú najkrajšiu fotoknihu v Európe

Medzinárodný úspech získal slovenský fotograf a cestovateľ Filip Kulišev. Jeho v poradí tretia monografia *Úžasná planéta* uspela na súťaži o Európsku fotografickú knihu za rok 2010 – The FEP European Photo Book of the Year Award 2010 – a umiestnila sa na druhom mieste. „Nečakal som to, no o to väčšiu mám radosť. V tejto knihe som chcel

ukázať najkrajšie miesta našej planéty, ktoré sa nachádzajú na všetkých kontinentoch,“ uviedol Kulišev. Jeho *Úžasná planéta* uspela v kategórii Príroda hneď v prvom ročníku súťaže, ktorej organizátorom je Európska federácia profesionálnych fotografov (FEP).

„Rozhodovanie nebolo jednoduché a výsledok bol tesný. U Filipa Kuliševa oceňujem jeho technicky dokonalé prevedenie fotografií, vycibrený zmysel pre detail i posolstvo knihy, aby ľudia chránili nádherné miesta planéty aj pre ďalšie generácie,“ vyhlásil prezident FEP Neil Warner.

Ocenená kniha predstavuje 111 najkrajších miest na Zemi. V zozname sú zastúpené všetky kontinenty a široká škála prírodných krás, od ľadovcov, cez horské jazerá, púšte, oceány, kaňony až po ťažko prístupné miesta v národných parkoch po celom svete.

Úžasná planéta prináša viac ako 500 fotografií rôznych formátov a mapy, ktoré lokalizujú polohu konkrétneho prírodného divu. Má 624 strán a s rozmermi 29 × 29 cm váži viac ako päť kilogramov. Knihu vydalo súčasne v 13 jazykoch vydavateľstvo Slovart v spolupráci s Frechmann Kolon z Kolína nad Rýnom.

Bratislava sa musí pripraviť na drahšiu MHD

Cestovné pôjde hore asi o dvadsať percent. Zrušiť by sa mali pásma. O zdražovaní MHD asi o dvadsať percent rozhodne bratislavský primátor Milan Ftáčnik (nezávislý s podporou Smeru) a nie mestskí poslanci. Tí budú len informovaní. „Je to jeho kompetencia,“ povedal Ftáčnikov hovorca Lubomír Andrassy. „Nechce rozhodnúť sám, ale na základe odporúčania mestskej dopravnej komisie a po rokovaniach.“

Na zdražovanie by sa však vraj mali ľudia pripraviť už v prvom štvrťroku. Cestovné v hromadnej doprave by malo ísť hore asi ho dvadsať percent, pričom zdražovanie sa nebude týkať len lístkov, ale aj električieniek. Ako kompenzáciu chce dopravný podnik zrušiť tarifné pásma a príplatok v nočnej doprave. Teraz musia totiž v nočáku platiť 70-centový lístok aj ľudia jazdiaci na električienku. Koľko presne bude stáť nočný a aj denný lístok mesto zatiaľ nezverejnilo. Druhou výraznou zmenou má byť zrušenie dvoch pásiem. Električienka by sa tak mala byť celosieťová. Dnes je napríklad trojmesačná električienka platná v oboch pásmach drahšia o približne desať eur, pri ročnej je cena vyššia až o 40 eur.

O rušení pásiem sa hovorí už niekoľko rokov, vytvorené boli podľa dopravcu preto, aby cestujúci platili podľa toho, aký dlhý úsek precestujú. Predseda predstavenstva dopravného podniku Pavol Derkay vraví, že chcú ľudí motivovať cestovať na električienku. Jazda s predplateným lístkom by mala byť výhodnejšia než s jednorazovým. Derkay tvrdí, že pri kúpe celoročnej električienky s využitím desaťpercentnej zľavy na Bratislavskú mestskú kartu sa cestovné po zdražení zdvihne o osem percent a nie o dvadsať, ako by to malo byť pri lístkoch.

Mestská karta dáva ľuďom s trvalým pobytom v Bratislave desaťpercentnú zľavu na električienku. Vykrytie tejto zľavy v rozpočte dopravného podniku nie je doriešené. Vedenie mesta to zdedilo po predchádzajúcom. Kompenzovať by ju paradoxne malo práve zdražovanie.

Cestovné v MHD šlo hore naposledy v roku 2004, v roku 2009 sa upravovalo pri prechode na euro.

Čo navrhujú:

- **Cestovné v bratislavskej MHD by malo ísť hore o 20 percent.** Zdražovať sa majú lístky aj električky.
- Dopravný podnik navrhuje **zrušiť dve tarifné pásma**, platiť by malo len jedno, električka by tak mala byť vždy celosieťová.
- Dopravca chce **zrušiť aj príplatok za nočný spoj**, či pre všetkých alebo len pre električkárov, je zatiaľ nejasné.

Bratislava bude potrebovať ďalšie dva mosty

Bratislava bude v budúcnosti musieť uvažovať minimálne o dvoch mestských mostoch. Uviedol to hlavný doprav-

ný inžinier mesta Tibor Schlosser. Kde by mali byť mosty umiestnené, je však podľa Schlossera ešte predčasné uvažovať, pretože nie je jednoznačne definovaný územný generel dopravy. „My chceme predstaviť územný generel dopravy, to znamená úvahu o tom, ako má vyzeráť mesto z dlhodobého hľadiska, pripravovaný odborníkmi s nejakou dlhodobější viziou,“ uviedol primátor Bratislavy.

Šiesty most bude pre Bratislavu súčasťou nultého okruhu. Ak však mesto do 10 rokov neurobí výrazný krok v riešení dopravy do mestskej časti Petržalka, kolóny na mostoch budú čoraz dlhšie a prejazd bude trvať aj 1,5 hodiny. Podľa Schlossera bude rozvoj koľajovej dopravy na území Bratislavy pokračovať ďalej, pretože je to územie, ktoré je veľmi zaujímavé pre investorov. Mesto však bude musieť investorom vytvoriť aj vhodné podmienky.

(ao)

Postrehy zo Slovenska

VÝCHODNÉ SLOVENSKO – VYSOKÉ TATRY

Ing. Ján Mokoš, primátor Vysokých Tatier, predstaviteľ mestského zastupiteľstva, verejný činiteľ

Vážený pán primátor, prichádzam z podnetu šéfredaktorky Klubu, časopisu Čechov a Slovákov vo Viedni, Ing. Heleny Baslerovej. Odovzdávam Vám, samospráve a poslancom mestského zastupiteľstva pozdrav a prosím o rozhovor.

Pán primátor, Vysoké Tatry sú symbolom našej národnej hrdosti a svojbýtosti. Sú vzácnym výkvetom prírody, okrasou Slovenska. Aký je Váš pohľad na Vysoké Tatry?

Vysoké Tatry sú krásnym a jedinečným kútom slovenskej zeme a symbolom slovenského národa. Z ničoho nič vystupujúce končiare pôsobia majestátne. Na jednej strane lákajú svojím zjavom na zdolanie, no na druhej strane vzbudzujú rešpekt. Možno práve preto kompaktnú históriu osídlenia začali písať až v 18.-19. storočí. Vysoké Tatry ako symbol poznajú aj zahraniční návštevníci či Slováci žijúci v cudzine. Vysoké Tatry sú dominantou, ktorá všeobecne vzbudzuje rešpekt. Zvykneme im dávať rôzne prívlastky, ktoré sa už skôr stali akýmsi klišé. Ja sa na ne pozerám ako človek, ktorý tu žije a pracuje. Z tohto pohľadu si myslím, že sa Vysokým Tatrám nevenuje taká pozornosť, akú by si zaslúžili. Sme špecifickým regiónom s odlišnými požiadavkami,

a preto je potrebné k nášmu prírodnému bohatstvu aj s týmto zreteľom pristupovať.

Pán primátor, špecifické danosti Vášho mesta Vysoké Tatry vyplývajú z toho, že má vysokohorský charakter. Môžete pomenovať zvláštnosti mesta?

Mesto Vysoké Tatry dnes svojou rozlohou patrí medzi najväčšie mestá v Slovenskej republike. Pokrýva podstatnú časť rovnomenného pohoria a tvorí ho 15 mestských častí, pôvodne samostatných osád, ktoré boli postupne integrované do jedného územného celku. Dopravnou osou celého územia mesta je „Cesta Slobody“, ktorou sa návštevník približne za jednu hodinu dostane z najzápadnejšej mestskej časti Podbanské cez všetky tatranské osady s výnimkou Dolného Smokovca až na východnú hranicu mesta, do osady Tatranská Kotlina. Administratívnym centrom mesta je Starý Smokovec, ktorý spolu s Tatranskou Lomnicou a Štrbským Plesom patrí tiež medzi najvýznamnejšie tatranské strediská cestovného ruchu. Na rozlohe 380 km² žije niečo vyše 4 260 obyvateľov. A práve to, čo som uviedol vyššie, hovorí o špecifickosti mesta. Na veľkej rozlohe máme málo obyvateľov, napriek tomu plníme všetky funkcie kompaktného mesta. Zabezpečujeme predškolskú a povinnú školskú dochádzku, máme zdravotné strediská, v intravilánoch mesta sa staráme o poriadok, snažíme sa vyjsť v ústrety sprostredkovateľom služieb cestovného ruchu. Niekedy je skutočne náročné sklbiť požiadavky

občanov s nárokmi strediska cestovného ruchu. Život vo vysokohorskom meste, akým bezpochyby sú Vysoké Tatry, je oveľa nákladnejší.

Pán primátor, akú vývojovú cestu zaznamenalo mesto Vysoké Tatry a samospráva po 17. novembri 1989?

Ak dovoľíte, rád by som sa vrátil ešte skôr, a to na začiatok vzniku mesta Vysoké Tatry. Po oslobodení v roku 1945 sa opäť do Vysokých Tatier vrátila myšlienka vytvorenia spoločného administratívneho celku. 15. marca 1947, teda presne pred šesťdesiatimi štyrmi rokmi, sa na rokovaní pléna Slovenskej národnej rady dostal aj návrh Nariadenia o utvorení okresu a obce Vysoké Tatry. Nariadenie Slovenskej národnej rady č. 52 zo dňa 15. marca 1947 o utvorení obce Vysoké Tatry bolo schválené. Nebol to koniec, práve naopak, história priniesla ďalšie úskalia, s ktorými sa Tatranci musia pasovať dodnes. Najväčšieho rozkvetu sa Vysokým Tatrám dostalo v sedemdesiatych rokoch minulého storočia. Po revolúcii v roku 1989 sme sa museli aj my, podobne ako v iných samosprávach, vysporiadať s privatizáciami a reštitúciami pozemkov a existujúcich objektov, čo prinieslo mnohé problémy. Názornou ukážkou sú dodnes chátrajúce objekty, ktoré boli pýchou nášho mesta. Dnes spomínajú na zašlú slávu v ruinách.

Pán primátor, mestské zastupiteľstvo, teda poslanci, prezentujú jadro samosprávy mesta. Ako sa Vám spolupracuje s poslancami?

Aké priority si stanovila Vaša samospráva vo volebnom období 2010-2014?

Do komunálnych volieb som išiel s heslom Občan naďalej mojou prioritou. Toto je pre mňa tretie volebné obdobie a mnohé veci sme rozpracovali už v predchádzajúcich rokoch. Spomeniem len niektoré, výstavba cyklo-lyžiarskej magistrály, ktorá bude spájať územie celého mesta a plánované je aj prepojenie miest Vysoké Tatry a Poprad cyklistickým chodníkom. Ďalšou úpravou chodníkov, ciest, parkov, školských areálov a zón pre seniorov či výstavbou nájomných bytov. Mojim osobným a najdôležitejším cieľom je však dosiahnuť spokojnosť občanov i návštevníkov Vysokých Tatier.

Pán primátor, Vysoké Tatry sú jedinečným, dá sa povedať najväčším prírodným ozdravovacím organizmom na Slovensku. Vo Vysokých Tatrách pôsobí sieť liečebno-medicínskych zariadení, ktoré sa orientujú na choroby dýchacích ciest. Čo k tomu môžete dodať?

Módna klimatoterapia dorazila v 19. storočí z alpských krajín aj do Tatier. V roku 1839 vznikli prvé klimatické kúpele v Starom Smokovci. Postupne aj v ostatných tatranských osadách, ktoré dnes tvoria celok mesta, vznikali sanatória a ozdravovne, ktoré tu navštevovali ľudia všetkých vrstiev obyvateľstva. Liečili sa tu Jiří Wolker, Franz Kafka či Vladimír Roy. Práve tieto zariadenia sa stali základom ďalšieho rozvoja. Mesto Vysoké Tatry si zachovalo štatút kúpeľného mesta a dodnes tu prichádza množstvo ľudí za účelom liečby tuberkulózy a respiračných ochorení. Pôsobia tu vysokošpecializované pracoviská pre dospelých i pre deti.

Pán primátor, vo Vysokých Tatrách vykonávajú nezastupiteľnú činnosť Tatranský národný park a Horská záchranná služba. Vo Vysokých Tatrách má sídlo Astronomický ústav SAV. Aké sú väzby a spojitosti mestskej samosprávy na tieto subjekty?

Zo všetkými organizáciami pôsobiacim na území mesta Vysoké Tatry máme korektné vzťahy. Ľudia, ktorí v nich pracujú, sú poväčšine aj obyvateľmi mesta, takže tieto pracovné vzťahy sú poprepletané aj osobnými.

Vysoké Tatry sú i sídlom Asociácie horských sídel Slovenska združujúcej 140 členov samospráv s nadmorskou výškou nad 540 m n. m.

Pán primátor, Vysoké Tatry sú vyhľadávaným vysokohorským strediskom turistiky a športu, no sú tiež spoločensko-kultúrnym centrom. Môžete to bližšie charakterizovať?

Mesto Vysoké Tatry sa od svojho vzniku snaží plniť tri funkcie, a to liečebnú, športovú a oddychovú. V meste sa nerozvíja žiaden priemysel, ale hlavným sektorom je práve cestovný ruch. Jedinečné prírodné prostredie, kde sa na malej ploche rýchlo mení reliéf krajiny (podhorské lúky, ihličnaté lesy, ľadovcové doliny, strmé štíty, plesá a dravé horské potoky), je doslova turistickým rajom. Po celý rok priťahujú klimatické kúpele, horolezectvo, lyžovanie a ďalšie turistické atrakcie návštevníkov z celého sveta. Oblubujú ich tí, ktorí vedia oceniť čistý vzduch, horskú klímu a tradičnú slovenskú pohostinnosť. Na území mesta sa nachádza prírodná rezervácia „Tatranský národný park“ – TANAP.

TANAP je najstarším národným parkom na Slovensku založeným v roku 1948. Ide o najvyššie horstvo Karpát s jedinečnou geomorfológiou a výraznými stopami ľadovej činnosti, ale zároveň aj najväčším počtom plies, pôvodných druhov rastlín a živočíchov. Nachádza sa tu i najviac turistických chat vo vysokohorskom prostredí a liečebno-rehabilitačných zariadení i rekreačných možností. Súčasťou TANAPu je poľsko-slovenská Biosférická rezervácia Tatry, ktorá je zapísaná do svetového zoznamu biosférických rezervácií UNESCO.

Vysoké Tatry sú dovolenkovou destináciou. Ponúkajú široké možnosti využitia voľného času. Tieto destinácie sú vhodné pre turistov, rodiny s deťmi, seniorov, športovcov, takisto ako aj pre milovníkov adrenalínových športov. V letnej sezóne sú najčastejšie využívané na vysokohorskú turistiku, horolezectvo, horskú cyklistiku a pod. Čaro hôr dotvára desiatka vysokohorských chat ponúkajúca návštevníkom stať sa aspoň na okamih súčasťou života v horách. Na chaty poväčšine vedie len turistický chodník, ich zásobovanie je zabezpečované vysokohorskými nosičmi, ktorí sa stali folklórnym koloritom tatranských turistických chodníkov.

V intravilánoch mesta je bohatá ponuka aj ďalších doplnkových aktivít. V posledných rokoch sa hitom stalo kombinovanie vysokohorskej turistiky a relaxácie v neďalekom popradskom Aquacity.

V zimnej sezóne sú aktivity návštevníkov spojené s lyžiarskym náradím. Bežecké trate, zjazdovky v centrálnych mestských častiach na Štrbskom Plese, v Starom Smokovci a v Tatranskej Lomnici ponúkajú možnosti pre začiatočníkov, ale aj zdatných lyžiarov. V Starom Smokovci sa vyhľadávanou atrakciou stali nočné sánkovačky. Niekoľko pretekov európskeho pohára v akrobatickom lyžovaní bolo usporiadaných na Štrbskom Plese. Masovo rozvíjajúci sa skialpinistický šport ponúka jeho milovníkom jedinečné možnosti, preto Vysoké Tatry bývajú často vyhľadávaným miestom pre usporadúvanie skialpinistických pretekov.

Aj keď situácia v slovenskom športe nie je ružová, vo Vysokých Tatrách vyrástlo množstvo skvelých reprezentantov Československej republiky, ale aj samostatného Slovenska v zimných športoch.

Vážený pán docent, ďakujem Vám za návštevu. Úprimne sa teším z toho, že sa o Vysokých Tatrách, o meste a jeho samospráve bude písať vo Vašom časopise. Pokladám Vaš časopis za významné medzi národno-spoločenské periodikum. Odovzdajte prosím pozdrav šéfredaktorky Klubu, časopisu Čechov a Slovákov vo Viedni, Ing. Helene Baslerovej.

*Ing. Ján Mokoš,
primátor mesta Vysoké Tatry
Vysoké Tatry – Starý Smokovec, 2011*

Vážený pán primátor, ďakujem Vám za prijatie a rozhovor. Prajem Vám veľa pracovných úspechov vo verejno-politickej činnosti v prospech obyvateľov mesta Vysoké Tatry.

*Univ. doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.
spolupracovník Klubu, časopisu
Čechov a Slovákov vo Viedni*

Poznámky

Milan Rastislav Štefánik – spoluzakladateľ ČSR 1918 – sa zaujímal o Vysoké Tatry už ako poslucháč Filozofickej fakulty Karlovej univerzity

v Prahe. Boli to predovšetkým vedecké a astronomické záujmy. Vysoké Tatry navštívil v lete roku 1900. Bolo to v čase, keď pod vplyvom realistickej filozofie Tomáša Garrigua Masaryka, univerzitného profesora Karlovej univerzity a svojho učiteľa, postupne mladý Štefánik opúšťal dogmatické chápanie náboženskej vierouky a korigoval svoje kresťanské názory. Na Štrbskom Plese sformuloval afo-

rizmus, ktorý odrážal v tomto zmysle jeho citové rozpoloženie:

„Bože nebies,
Bože zemi!
Cítim, že si
i žes' není.“

Vysoké Tatry navštevuje množstvo turistov z Českej republiky, Rakúskej republiky ako aj takmer zo všetkých štátov Európy i celého sveta. Nie sú

to iba turisti, ale aj pacienti, ktorým Vysoké Tatry pomáhajú zlepšovať zdravotný stav. V tomto ohľade majú naozaj Vysoké Tatry nezastupiteľnú funkciu.

Univ. doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.
Vysoké Tatry – Starý Smokovec – Bratislava – Viedeň, 2011

Literatúra:

Juríček, J.: *Milan Rastislav Štefánik*, Bratislava 2006.

Výkonný výbor ČSTV vyhlásí tendr na výber partnera pro Sazku

Výkonný výbor ČSTV vyhlásí nezávislý transparentní tendr na výber partnera pro loterijní společnost Sazka. Nabídky vyhodnotí firma Erste Corporate Finance. Veškeré nakládání s akciemi Sazky bude schvalovat valná hromada společnosti. Na těchto krocích se shodl výkonný výbor ČSTV, řekl po jednání jeho člen Ivo Kaderka. ČSTV, který je s 68 % většinovým vlastníkem loterijní společnosti Sazka, dal při jednání o investoru dvě podmínky: musí být zachována akcionářská struktura a nesmí být porušena dluhopisová dokumentace. Podnikatel Radovan Vítek předložil výkonnému výboru ČSTV další nabídku na záchranu Sazky. Sdělil, že Sazce půjčí více peněz a s výhodnějším úrokem, než kolik nabízejí společnosti E-Invest a Penta. Podle něj také nebyla uzavřena žádná dohoda o splácení dluhopisů. Radovan Vítek je spolu s podnikatelem Karlem Komárkem podle svých slov více než padesátiprocentním držitelem dluhopisů Sazky.

Fotbalová česká legenda slaví 80

Jako každý rok i letos probíhal slavnostní večer s vyhlášením vítězů ankety o českého fotbalistu roku. Tento ročník měl však jednu zvláštnost – odehrával se zcela v duchu oslav kulatých narozenin jednoho z nejslavnějších českých fotbalistů všech dob Josefa Masopusta. Již dříve získal tituly jako Nejlepší český fotbalista uplynulých 50 let, v roce 2000 vyhrál anketu o titul České fotbalové osobnosti století. Nejslavnější léta své kariéry na konci padesátých a v první polovině šedesátých let strávil tento rodák z Mostecka v dresu armádního mužstva Dukly Praha, tehdy patrně vůbec nejlepšího československého fotbalového klubu. Poprvé reprezentoval Československo v roce 1954 a v národním mužstvu odehrál v levé záloze celkem třiasedesát zápasů, v nichž střelil celkem deset branek. Některé z nich se do análů českého fotbalu zapsaly svou neobyčejnou krásou, jako například gól v přátelském utkání Československa s Rakouskem v květnu 1960, při kterém předvedl slalom mezi soupeři přes polovinu hřiště. Ale určitě nejslavnější Masopustovou brankou zůstává ta, kterou vstřelil ve finále mistrovství světa v roce 1962 v Chile do brazilské sítě. Bohužel Československo, přestože díky Masopustovi vedlo, celý zápas prohrálo 1:3. I tak ale stříbrné medaile z mistrovství světa v roce 1962 zůstávají největším úspěchem československé fotbalové reprezentace. Masopust

hrál na tomto mistrovství v oslnivé formě a dařilo se mu i v dresu Dukly Praha. Ne nadarmo se tak jako první Čech v roce 1962 stal držitelem ocenění pro nejlepšího fotbalistu Evropy – Zlatého míče. Svoji aktivní kariéru ukončil Josef Masopust na sklonku šedesátých let v Belgii a později se věnoval trenérské činnosti. V roce 1978 například dovedl k mistrovskému ligovému titulu hráče Brna. Od roku 1984 do roku 1988 také působil jako hlavní trenér československé fotbalové reprezentace, ale té se pod jeho vedením nijak výrazně nedařilo a v roce 1986 ani československý tým nepostoupil na mistrovství světa v Mexiku. Sám Masopust pak ještě na sklonku osmdesátých a na počátku devadesátých let vedl juniorskou reprezentaci Indonésie. Oslavy jeho osmdesátin letos v únoru proběhly opravdu v monumentálním stylu. Jubilantovi nepřáli pouze představitelé českého sportu, ale gratulovali mu i slavní sportovci jeho éry ze světa včetně brazilského fotbalisty Pelého. Osobně do Prahy přiletěl také jeden z jeho největších fotbalových přátel a zároveň další z legend světového fotbalu Masopustovy éry, portugalský hráč Eusebio. Mohutně se na oslavách podílel také klub, v němž Zdeněk Masopust strávil největší díl své kariéry, tedy pražská Dukla. Ta je sice dnes již jen stínem týmu, který v minulosti bojoval o přední umístění v první lize, ale pomalu znovu nabírá dech. Svého nejslavnějšího hráče na svém stadionu v Praze na Julisce uctila mimo jiné odhalením jeho sochy v nadživotní velikosti. Sám oslavenec se však soše dlouho bránil a uvolil se stát modelem až poté, co ho zodpovědní činovníci přesvědčili, že jde o hold celé jeho generaci. Realita je však taková, že například o účasti ve finále mistrovství světa ve fotbale nebo o vítězných duelech v českých klubových barvách s nejslavnějšími týmy světa může dnešní česká fotbalové generace jen zbožně snít.

(MaFr)

Menšinová akcionáři chtějí vstup strategického investora do Sazky

Menšinová akcionáři Sazky, kteří ovládají zhruba třetinu akcií firmy, se mimo jiné shodli, že současná situace v Sazce vyžaduje vstup strategického investora. Zároveň ale požadují, aby jejich akciové podíly v Sazce byly alespoň částečně zachovány a finanční situace Sazky byla dlouhodobě udržitelná. Informoval o tom první místostarosta Sokola Oldřich Lomecký. Akcionáři se dohodli na společném postupu. Předseda ČSTV Pavel Kořan potvrdil, že nadále preferuje zachování stávající akcionářské struktury. Stanovisko byl měl podle něj přijmout výkonný výbor ČSTV, který bude posuzovat předložené nabídky, tedy Penty a E-Investu, KKCG Karla Komárka a nabídku podnikatele Radovana Vítka. Konečné řešení by měla přijmout až valná hromada ČSTV plánovaná na 16. dubna. Sazka je od 17. ledna na návrh podnikatele Radovana Vítka v insolvenčním řízení. V současnosti mají akcionáři firmy k dispozici tři různé nabídky na uspokojení věřitelů a odvrácení insolvence. První soudní jednání v insolvenčním řízení se má uskutečnit v polovině dubna.

Erbanová získala na závěr MSJ v rychlobruslení čtvrté zlato

Česká rychlobruslařka Karolína Erbanová získala v závěrečný den mistrovství světa juniorů v Seinäjoki už čtvrté zlato. Svěženky Petra Nováka a týmová kolegyně Martiny Sáblikové vyhrála na otevřené dráze ve Finsku nejkratší sprint na 500 metrů. „Z medailí jsem nadšená, s něčím podobným jsem nepočítala. Určitě to byl můj životní závod, životní víkend,“ radovala se Erbanová v rozhovoru pro ČTK. Úspěchu v Seinäjoki podřídila vše, vynechala zámořskou část Světového poháru a připravovala se doma. Osmnáctiletá Erbanová připojila tento triumf k titulům, které získala v závodech na 1 000, 1 500 metrů a ve čtyřboji. „Nejcennější je zlato ve víceboji a nejpřekvapivější na patnáctistovce. Tam jsem nevěřila, že bych mohla vyhrát. A ještě s takovým náskokem,“ podotkla.

Martin Srba tragicky zahynul

14. ledna 2011 zahynul po mnohametrovém pádu při free-ridovém lyžování v rámci tréninkového kempu konaném ve Švýcarsku, den po oslavě svých čtyřicetin, milovník extrémních sportů, sedminásobný mistr republiky a loňský evropský šampion ve sjezdu na horských kolech Martin Srba. Zanechal po sobě manželku a tříletého synka.

Sokolské informace:

Sokolská župa rakouská
zve na

TURNAJ VE STOLNÍM TENISU

10. 04. 2011

Začátek turnaje v 10:00 v sokolovně ve Steinergergasse,
1170 Wien, Steinergergasse 7

Přihlášky a současné informace: s.sterba@gmx.at
nebo tel.: 0650 967 90 90

Letošní tradiční **38. sokolské setkání v Tyršově OETZU**, které se koná od **11.-13. června 2011**, organizuje Sokolská župa Rakouská. Do OETZU se každoročně sjíždějí sokolové ze všech konců Evropy i mnohdy ze zámoří. V krásné horské krajině prožijete nezapomenutelné chvíle v kruhu sokolských přátel.

Od soboty do pondělí jsou na programu:

volejbalový turnaj
běh kolem Piburského jezera
horské túry
koupání
táborák
kulturní program

Sanotours Reisebüro GmbH nabízí:

Tel.: 01/715 95 55 | Fax: 01/715 95 56 | info@sanotours.at; www.sanotours.at

Termín 11.-14. 6. 2011

POZOR: v nabízené ceně ubytování pro hromadný zájezd až dvaceti účastníků není zahrnuta cena za autobus, která se rozpočte podle skutečného počtu cestujících!

Celková cena za autobus pro 20 osob cca 1 700 EURO

Wien – Ötz – diverse Ausflüge – Wien

(Unterkunft und Verpflegung, mindestens Halbpension)

HABICHERHOF****

Einzelzimmer ohne Zuschlag.

Landeskategorie: 4 Sterne.

Lage: Ruhig, zum Zentrum ca. 1,2 km. Höhe Hotel: 820 m.

Nächster Bahnhof: Ötztal-Bahnhof (ca. 8 km).

Ausstattung: 42 Zimmer, Rezeption, Empfangsbereich, Aufenthalts-, Lese- und TV-Raum, verschiedene Stüberl, Internetecke (ohne Gebühr), Speiseraum, Restaurant, Bar, Lift. Terrasse, Garten, Liegewiese mit Liegestühlen und Sonnenschirmen. Ihr Zimmer: Alles Nichtraucherzimmer, mit Telefon, Radio, Sat-TV, Safe (ohne Gebühr), Föhn, Bademantel, Balkon. DZ/EZ: Dusche oder Bad/WC. DZE: Dusche/WC.

Verpflegung: Halbpension. Frühstücksbuffet, abends 4-Gänge-Wahlmenü mit Salatbuffet.

Preis pro Person im Doppelzimmer, bzw. Einzelzimmer für 3 Nächte € 159.

Současné informace lze získat u ses. župní jednatelky Jaroslavy Hovorkové, tel: 0699 12 68 12 46 nebo jar.hovorka@gmx.at.

Informace o ubytování v Oetz: Tiroler Landereisebüro c7o Tourismusverband OETZ, Hauptstr. 66, 6433 Oetz Tel.: 0/57 2000 500, fax: 0/57 200 501, www.oetz.com.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
e-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
e-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
e-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské
Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová,
tel. 0650/90 194 90
Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX
Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
16:30 – 17:30

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 21:00	muži
---------	---------------	------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	17:00 – 18:00	tanečky pro malé děti Sokol X
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	foťbal Sokol X
Středa	18:00 – 22:00	Volejbal Sokol III (18:00-20:00, 20:00-22:00)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorstenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 3-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	17:30 – 18:30	cvičení žactva
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Středa	17:00 – 19:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	18:00 – 19:15	cvičení žactva a stolní tenis
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Sokol Vídeň XXI

(Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Kritika kritiky

Reakce na recenzi románu *Der helle Weg in die Dunkelheit* autora Milana Ráčka, zveřejněnou v posledním čísle *Klubu* pod titulem *Nové dílo*.

Nejsem zcela nezaujatá. Autora Milana Ráčka znám, stejně jako Dejnara, skutečnou předlohu hlavního hrdiny. Dejnara není fiktivní postava, je to parafráze našeho blízkého příbuzného. Byla jsem svědkem častých rozhovorů autora s mým mužem, společně se vydávali na fact finding missions do Normandie. Dílo není biografií ani historickým románem, ale beletristickým zpracováním rozsáhlé reálné předlohy, ze které musela být vyškrtána řada postav a absurdních situací; výsledek by byl jinak příliš objemný a nepřehledný.

Aniž bych se chtěla dotknout svatého práva svobodné kritiky, ráda bych konstatovala, že kritika „mb“ není věcná. Nevěnuje se obsahu, nevěnuje se stavbě textu, nevěnuje se slohu, syntaxi, volbě slov. Kritika vyzvedává několik údajně nelogických bodů, které se však v textu buď nevyskytují, anebo byly mylně interpretovány.

Konkrétně:

Dílo popisuje „*historické etapy Československé republiky – ... poválečná léta, ...totalitu, sametovou revoluci*“, píše „mb“. Upozorňuji, že hlavní hrdina díla *Der helle Weg in die Dunkelheit* umírá v roce 1968 a sametovou revoluci tudíž zažít nemůže.

Kritik či kritička pod zkratkou „mb“ se pozastavuje nad další věcí. Tvrdí, že „*pozorný čtenář si musí např. položit otázku, kde se Luise Mrázová naučila německy, když se baví s SS-oficíry*“. Je notoricky známou věcí, že za první republiky byla inteligence v Praze často dvojjazyčná a němčina patřila k fundovanému vzdělání měšťtanských rodin.

„mb“ dále: „*jak mohla Luise v roce 1938 vědět o vypalování Ukrajiny a o »programu« Endlösung*.“ Listovala jsem v knize a hledala poslušnosti. Luise o těchto událostech uvažuje při setkání českých kolaborantů s německými okupanty v hotelu Royal. Jako časové rozmezí přichází v úvahu doba od vytvoření Československé armády v Anglii v druhé polovině roku 1940 do heydrichiády. Luisina úvaha mi pomohla přibližně stanovit dobu setkání – musela to být druhá polovina roku 1941. Nedovedu si vysvětlit, jak kritik přišel na rok 1938.

„mb“ zpochybňuje oprávněnost knihy nést označení román. V této souvislosti bych ráda citovala Duden 2003: *Roman, der ... literarische Gattung erzählender Prosa, in der das Schicksal eines Einzelnen ... geschildert wird*. Kritizovaná kniha má 272 stran a marně pátrám po literární formě, která by označení román mohla nahradit.

S nečekanou rozverností přirovnává „mb“ Ráčkův román k „... *opusům Rosamunde Pilcher*“. Pro čtenáře, kteří tuto autorku neznají, připomínám, že R. Pilcher se květnatě rozepisuje o náladách jednajících osob a podrobně popisuje romantická místa, kde se odehrává srdceryvný děj. Těžko u Ráčka hledat romantizující popisy krajiny či pohnutí jednajících osob. Naopak, „mb“ dokonce autorovi vyčítá, že „*hrdinové zůstali bez vnější charakteristiky, čtenář si musí jejich obraz namalovat sám*“.

„mb“ uzavírá svou kritiku tím, že „*není vyloučeno, že román v jiné recenzi dopadne úplně jinak*“. S tímto tvrzením nelze než souhlasit. Příkládám kompetentní recenzi Franze Blahy z *Driesch – Zeitschrift für Literatur & Kultur* 4/2010

a v zájmu objektivitě žádám o zveřejnění. Vydavatel Dr. Heimo Handl souhlasí s přetiskem a má zájem o spolupráci s Klubem.

Mgr. Ladislava Baxant-Cejnar

DOPIS

Vážená redakce,

minulý týden mi poslala Mag. Ladislava Baxant-Cejnar její reakci na kritiku mé poslední knihy zveřejněnou v *Klubu*. Nebyl bych upřímný, kdybych nepřiznal, že mě její reakce potěšila. Jako autor bych jakoukoliv obranou reakci vzbudil podezření z ješitnosti. Jsem proto rád, že si někdo jiný, po pečlivém přečtení knihy, všiml nonsensních bodů, o které se kritika „mb“ opírá a vyvrátil je. Je zajímavé, že právě tato kniha, která byla kompetentní kritikou přijata velmi dobře (... autorovo vrcholné dílo...), dala autorovi či autorce recenze podnět knihu ztrhat. Přirovnání k literární činnosti Rosamunde Pichler hovoří samo za sebe.

Je mi zcela jasné, že při psaní recenze hraje roli mnoho komponent; osobní přístup k tematice, ale také k autorovi jako osobě může ovlivnit výsledek práce. V žádném případě by nemělo dojít k tomu, že si člověk stanoví cíl a pak hledat jakékoliv, i neoprávněné argumenty k jeho dosažení. Relativizující věta: *Není vyloučeno, že román v jiné recenzi dopadne úplně jinak* je pro mne důkazem vědomé tendenčnosti recenze.

Nezkráceným zveřejněním *Kritiky kritiky* a také zajímavé recenze z periodika *Driesch* (Franz Blaha) stvrdíte objektivitu *Klubu* a povzbudíte čtenáře k častějším reakcím na publikované informace. Tím se stane *Klub* ještě živějším fórem čtenářů, což je nepochybně i Vaším cílem.

Již předem Vás chci požádat o další recenzi. V květnu mi vyjde pod titulem *Vánoce – štědrovečerní příběhy ze střední Evropy*, které by raději měly zůstat utajeny druhá bilingvní kniha obsahující čtyři „ujeté“ povídky z České republiky, Německa, Rakouska a Itálie.

Srdečné pozdravy

Milan Ráček

P. S. Vážený pane Ráčku, srdečně děkujeme za Vaši důvěru.

Helena Basler,
vedoucí redaktorka, *Kulturní klub*

Der helle Weg in die Dunkelheit

Im Prolog stirbt Dejnár, der Protagonist des Romans, an einer Herzattacke. Seine letzte Handlung ist das Herabreißen eines blutigen Rinderstücks, an das er sich stürzend klammert und das seine todesstarrten Finger auch in der Prosektur noch nicht freigeben.

Unmittelbar vor dem Epilog ist die, nach dem vorangestellten Ende linear verlaufende, Handlung wieder an dieser Todesszene angelangt. Diesmal aus der Sicht des Sterbenden. Auch seine eigene letzte Imagination ist mit blutigen Fingern befasst. Aber es sind die Finger einer Leiche, über die er gegangen ist. Finger, die er einem toten Nationalhelden abgetrennt hat, um ihm die Schuld an einem Verbrechen, das er, Dejnár begangen hat, in die Schuhe zu schieben.

Blut an den Fingern, dieses Bild umklammert einen Bericht von 30 Jahren Zeitgeschichte, zusammen mit dem Schicksalsgeschehen eng und fern miteinander verstrickter Personen auf 260 Seiten komprimiert. Die profane Division 260 durch 30 ergibt nicht einmal 9 Seiten für jedes der Jahre 1938 bis 1968 in den geografischen Räumen Tschechoslowakei, England, Deutschland und Frankreich, für das politische Geschehen, für die Schicksale der handelnden Personen, für die Verflechtungen dieser Schicksale, für das Geschehen im und um das Protektorat, vor während und nach dem zweiten Weltkrieg, für die unpolemische Beschreibung des Opportunismus, dem das Zerreißen aller menschlichen Gemeinschaften, der Zerfall aller gesellschaftlichen, staatlichen und ethischen Strukturen Tür und Tor zu einem erschreckenden und erschreckend plausiblen, einhaltlosen Wuchern öffnet.

Da bleibt kein Platz für die allergeringste Länge. Präzise und detailliert werden alle Fakten aufgeführt, die den Lauf der Ereignisse widerspruchsfrei und luzide zusammenfügen. Kein Raum für ausschweifende Landschafts- oder Stadtbildbeschreibung. Eine kalkulierte Knappheit, die den Leser kaum zu Atem kommen lässt, bemächtigt sich sogar des Erzählstils, der sich durchgehend kurzer, beinahe dokumentarisch karger Sätze befleißigt.

Die Spannung, die über den gesamten Buchumfang keinen Augenblick nachlässt, wird einerseits von der ständigen Unsicherheit und Wechselhaftigkeit getragen, der das Leben der Handelnden ausgesetzt ist, andererseits von der Faszination, die von der völligen Skrupellosigkeit der Hauptfigur ausgeht. Dejnár bemächtigt sich mit Hilfe der Nazis einer verheirateten Frau, deren Mann er für tot erklären lässt. Er bemächtigt sich ihrer Firma und macht den Krieg hindurch glänzende Geschäfte mit den Machthabern, tritt bei Kriegsende als Widerstandskämpfer auf, während die Frau zur Nazi-Kollaborateurin erklart und ins Gefängnis geworfen wird und betrügt seine neuen Protegés in einem Geniestreich, der ihm eine Luxus-Existenz in der Sieger-Macht Frankreich, fern von der kommenden Ostblock-Diktatur ermöglicht. Was immer er an Abscheulichkeiten tut, vermag er als altruistischen Dienst gerade an jenen dar-

zustellen, die er gerade hintergeht, verrät und über deren Leichen er seinen Weg zum Erfolg geht.

Ráček gelingt es, eine Figur zu zeichnen, der der Leser widerwillig folgt, ohne sich von ihr trennen zu können. Der Sog der bösen Genialität, die zuerst noch durch das Retten müssen der eigenen Haut teilgerechtfertigt erscheint, ergreift vom Leser Besitz. Trotz aller Abscheu siegt stets die Neugier auf den nächsten Schachzug des Gewissenlosen. Schließlich, in der neuen Existenz in Freiheit und unter demokratischen Gegebenheiten, wird die manische Besessenheit des Romanhelden, stets an allen Fäden zu ziehen, die andere zu seinen Gunsten zu Fall bringen, jeder entschuldigenden Begründbarkeit entblóbt. Der Abscheu steigt, die Faszination bleibt. Man will wissen, wo und ob er Halt macht. Politik produziert Marionetten. Dejnár ist zu Beginn selbst Marionette. Er ist die Marionette, die es schafft, ihre Fäden stets in die günstigen Hände zu spielen, auch wenn andere, zu Puppen Degradiertere, dafür fallen müssen. Am Ende ist er der Spieler, der an Schnüren tanzen lässt, und der zugleich zur Marionette am andern Ende wird, die die Schnüre nicht loslassen kann – wie das blutige Fleischstück im Todeskrampf.

Ráček, 1943 in der Tschechoslowakei geboren und 1968 nach Österreich emigriert, spinn mit diesen Kriegs- und Nachkriegs-Marionettenfäden vor den Augen des Lesers ein Stück europäischer Geschichte, deren partieller Zeitzeuge er ist, was ihn zu einer Erzählung befähigt, die an Authentizität und polemikfreier Analyse kaum zu übertreffen ist.

Franz Blaha

Milan Ráček: Der helle Weg in die Dunkelheit. Gebunden, 272 Seiten. Literaturedition Niederösterreich, St. Pölten 2010

Osudy hrdinů filmu Sissi

Inšpiráciou k napísaniu tohto textu bolo vysielanie v rakúskom rozhlase Ö1 dňa 20. 2. 2011 o činnosti organizácie „Menschen für Menschen“ – Ľudia pre ľudí –, ktorú založil v roku 1981 rakúsky herec Karl Heinz Böhm.

Snáď nieto na Slovensku a v Čechách človeka, ktorý by nevidel slávny rakúsky film o živote habsburskej kráľovnej Elizabeth – ľudovo nazývanej Sissi. Tento film z roku 1955 patrí v Rakúsku do série tzv. zlatého fondu – Heimatfilme – filmov o histórii a kultúre vlastnej krajiny.

Pretože ide o svetoznámy kráľovský pár Franza Jozefa II. a jeho manželku, dostal sa tento film i do povedomia ľudí žijúcich vo všetkých krajinách niekdajšej habsburskej monarchie. Film bol zároveň akoby štartovacou dráhou dnes už svetoznámej rakúskej herečky Romy Schneider. I keď sa táto herečka neskôr už nikdy nechcela s úlohou, ktorú vo filme stvárnila, identifikovať – vyčítala jej gyčovitost a silný rozprávko-romantický nádych namiesto reálneho obrazu historických faktov, bol to práve tento film, ktorý ju preslávil a vďaka jej perfektným znalostiam francúzštiny ju čoskoro katapultoval medzi najznámejšiu hviezdu francúzskej kinematografie. Jej meno je dnes spájané s veľikánmi francúzskeho filmu – Alainom Delonom,

Michelom Piccolim, Yvesom Montandom a mnohými inými. Filmy, v ktorých hrala, sú dnes klasikou. Rozprávajú verným jazykom o živote doby, v ktorej boli nakrútené. Sú to psychologické rozbory situácií a konfliktov, do akých sa človek počas svojho života dostáva. Nastavujú zrkadlo spoločnosti, morálke, myšlienkovému svetu, poodhaľujú zákuľisie rôznych udalostí, nazývajú veci správnym menom, sú prejavom civilnej odvahy a vyjadrujú sa k témam, ktoré sú z akýchkoľvek dôvodov často hlavne s predsudkami tabu. Romy Schneider stvárňuje geniálnym spôsobom všetko to, čo človek prežíva na základe osobných kríz, nech už boli pôvod vo výchove, v prostredí či v čomkoľvek inom. Cítiť z nej človeka, ktorý viac než po sexe túži po podstate bytia – po láske. Cítiť z nej človeka utekajúceho sám pred sebou, schovávať sa v ulite samoty a alkohole, keď sa bojí vyjsť na verejnosť každodennosti z bežných komplikovaných, často neriešiteľných situácií. O kvalite jej hereckých výkonov a filmov, v ktorých hrala, existujú dnes trvalé a definitívne vyjadrenia celosvetových expertov na kinematografiu. Ja sa k takým vôbec neprirovnávam, to, čo teraz píšem, je výrazom môjho subjektívneho názoru umocneného lektúrou z odborných publikácií. Napriek úžasným výkonom v tak kvalitných filmoch mala však Romy Schneider – vidiac z dnešného pohľadu – strastiplný

život, ktorý skončil predčasne za doposiaľ nikdy neobjasnených okolností. Po rozchode s mužmi, s ktorými žila, venovala všetku svoju lásku a energiu výchove jediného syna Dávida. Keď však tento syn ako štrnásťročný v roku 1981 náhle tragicky zomrel, Romy sa dostala do ťažkého psychického rozpoloženia, z ktorého sa už nikdy poriadne nevymanila. Zomrela nečakane v roku 1982 po predávkovaní liekov spolu s koktailom alkoholu. Či to bola smrť dobrovoľná, alebo náhodná, zostane navždy nezodpovedanou otázkou...

O druhom hlavnom protagonistovi filmu *Sissi* – Karl Heinz Böhmovi, ktorý stvárnil vo filme jej manžela Franza Jozefa II., v porovnaní s tým, čo sa všetko popísalo o Romy Schneider, vieme toho podstatne menej. Na jednej strane už nikdy nevytvoril žiadnu významnú hereckú rolu, i keď hral ešte dlhé roky v mnohých filmoch. Na druhej strane, i keď bol trikrát rozvedený a z týchto manželstiev má 5 detí, nebol jeho život nikdy natoľko vystavený škandálom, aby sa o ňom muselo písať. Napokon sa po skončení hereckej kariéry začal venovať činnosti, ktorá je síce veľmi záslužná a nasledovaniachodná, avšak takýto druh činnosti nie je vo všeobecnosti vyhľadávaný médiami. Média potrebujú stále niečo písať, poukazovať, stále musia niekoho a niečo vyhľadávať, vymýšľať, no a to, čo sa najlepšie predáva, je žiaľ dnes spojené až príliš často so škandálmi, sexom a podvádzaním, drogami, alkoholom... Žiaľ.

Pred tridsiatimi rokmi navštívil Karl Heinz Böhm Etiópiu. Videl obrovskú biedu, hlad, hlavne však smäd. Viac ako dve tretiny národa nemali vtedy prístup k čistej pitnej vode. Je to fenomén, ktorý si tu v Európe ani nedokážeme predstaviť. Karl Heinz Böhm si pri návšteve krajiny uvedomil, že by týmto úbožiacom mohol pomôcť, keby boli aspoň nejaké peniaze na zaplatenie ľudí a prístrojov na hĺbkové vrty a budovanie studní. To, čo pri návšteve Etiópie videl, zanechalo v ňom hlboké stopy, nedokázal sa zbaviť pocitu nečinnosti v konfrontácii s toľkou biedou. Po návrate z Etiópie ho pozvali ako hosťa do nemeckej televíznej show: „Wetten, dass...“ – Tipnite si, či... V tom vystúpení informoval televíznych divákov presvedčujúcim zapáleným tónom o naliehavosti pomoci Etiópcanom. Vo všetkých nemecky hovoriacich krajinách je Karl Heinz Böhm známym a rešpektovaným hercom. A tak si dovoľil vysloviť domnienku – tip – že sa staví, že z divákov, ktorí sa na živé vysielanie pozerajú, sa nenájde ani len každý tretí, kto bude ochotný prispieť finančným darom na pomoc Etiópcanom. Ako sa neskôr ukázalo, skutočne to nebol ani len každý tretí divák, ktorý niečo daroval. Televízne spoločnosti dokážu totiž dosť presne odhadnúť sledovanosť ich programov. Avšak napriek tomu ľudia poslali viacej ako 2,1 miliónov nemeckých mariek. Na tú dobu to bola neuveriteľne vysoká čiastka peňazí. To mu dodalo úžasnú odvahu a inšpiráciu. Vybral sa do Etiópie a začal stavať studne. Odvtedy tam zostal. Založil organizáciu „Menschen für die Menschen“. Zamíloval sa do Etiópanky Almaz, oženil sa s ňou, majú dve deti. Dnes, na staré kolená (je ročník 1928), žije v Salzburgu. Avšak minimálne štyrikrát do roka cestuje do Etiópie, aby dohliadol na to, akým spôsobom sú použité peniaze, ktoré naďalej pre pomoc Etiópii zháňa. Dnes totiž táto organizácia zredukovala počet ľudí, ktorí majú nedostatok pitnej vody z dvoch tretín na jednu tretinu. Peniaze sú proporcionálne rozdeľované – jednak na výstavbu studní, ale i na vzde-

lávania a školstvo, na medicínu, infraštruktúru, sociálnu činnosť, poľnohospodárstvo a na organizácie dohliadajúce na ochranu práv žien, aby neboli zneužívané a nútené na obriezky.

Relácia o Karl Heinz Böhmovi ma dnes veľmi potešila, i keď som o jeho činnosti už dávno vedel. Zároveň však vo mne evokovala tieto myšlienky a úmysel k napísaniu tohto textu.

Poznám veľa katolíckych kňazov, ktorí by na adresu Karl Heinza Böhma povedali: „Ten človek žije zmysluplný život, je na ňom vidieť Božie požehnanie.“ A na adresu Romy Schneider by možno dodali: „Ako žila, tak zomrela.“ Viem, o čom hovorím, viem, ako často odchádzam z kostolov, počúvajúc moralizujúce kázne kňazov.

Tento názor nezdieľam. Moja predstava o Bohu je predstava o milujúcom Otcovi, ktorý nás vždy žehná a vždy nám chce pomôcť.

Karl Heinz Böhm našiel zmysel života v pomoci chudobným ľuďom. Romy Schneider našla zmysel života v hereckej činnosti. Karl Heinz Böhm oslovil svojim dielom tisíce Etiópcanov. Romy Schneider oslovila svojim umením možno milióny ľudí. Nastavila im v perfektné stvárnených úlohách akoby zrkadlo: pozrite, takto žijeme – nemali by sme radšej niečo zmeniť, aby život na zemi bol lepší? Ak by boli na celom svete len chudobní, nemal by im kto pomáhať. Všetkým by sa darilo rovnako. Ak však tí, ktorým sa darí finančne a materiálne podstatne lepšie, budú mať jemné srdce ochotne sa deliť a pomáhať, bude sa dariť všetkým lepšie. Chudoba má veľa tvárí. Myslím však, že chudoba ducha, samota, opustenosť uprostred sveta, v ktorom je prebytok všetkého a zároveň nedostatok lásky – je oveľa horšia než chudoba materiálna. Romy Schneider na takúto chudobu poukazovala a v úlohách, ktoré akceptovala, ju stvárnila tak živo a realisticky, že nikoho, kto videl jej filmy, nenechá ľahostajným. Koľkí slávni spisovatelia či hudobní skladatelia mali podobne ako Romy Schneider ťažký a strastiplný život, o koľkých vieme, že svoj život ukončili sami dobrovoľne. Napriek tomu nám pre celé generácie a ľudstvo zostali ich jedinečné a výrečné diela, ktoré i po dlhých rokoch inšpirujú a nabádajú ľudí k plnšiemu a hodnotnejšiemu životu.

Vďaka Romy Schneider. Vďaka Karl Heinz Böhmovi. Film *Sissi* vás dal dohromady, vaše životné poslanstvá sa stali prameňom múdrosti a ukazovateľmi správnej cesty do budúcnosti.

Peter Žaloudek, Viedeň, 20. februára 2011

Margot Käßmann **Je cirkev znamením pre svet?**

2. januára 2011 vysielať rakúsky rozhlas Ö1 v relácii *Motive aus dem evangelischen Leben* – Motívy zo života evanjelikov – výber z myšlienok nemeckej pastorky Margot Käßmann, ktorú predniesla v máji minulého roku na II. ekumenickom kongrese v Mníchove na túto tému. V prednáške zaznelo mnoho podnetných myšlienok. Celá jej prednáška je k dispozícii na internete. Reláciu, ktorú rozhlas odvysielal, som preložil a predkladám slovensko-českej verejnosti. Margot Käßmann je významná nemecká protestantská teologička, vydatá, je matkou štyroch detí. Do povedomia širokej verejnosti sa dostala začiatkom minulého roku, keď ju krátko po menovaní za biskupku za-

držala polícia a nedovolila jej pokračovať v jazde autom pre nadmerné požitie alkoholu. Než sa celá aféra stihla nafúknuť a zmedializovať, Margot odstúpila z funkcie biskupky i predsedníčky rady nemeckých evanjelických cirkví. Dnes pôsobí znovu ako pastorka v Hannoveri. (pozn. prekladateľa)

Jedna z najznámejších nemeckých protestantských teologičiek vidí veľký potenciál nádeje, ktorý má cirkev, hlavne v konfrontácii ľudí s krízami, terorizmom, pri strate zamestnania a všetkých tých nespočetných katastrofách, ktoré neustále stihajú ľudstvo. Tento potenciál sa však stáva aktívnym až vtedy, keď má cirkev odvahu pozdvihnúť svoj hlas všade tam, kde je to nepohodlné a nepríjemné. „V situáciách, kedy cirkev bagatelizovala konflikty či zneužívanie moci, keď ignorovala a nereagovala na násilie,“ hovorí Margot Käßmann, „cirkev vlastne utekala pred tým, čo je jej poslaním – byť prorockou a múdrou,“ pokračuje niekdajšia biskupka z Hannoveru a bývalá predsedníčka evanjelickej rady cirkví Nemecka. Ona sama si zvolila nepohodlnú cestu. Ako vodička riadila auto pod vplyvom alkoholu. Pri bežnej cestnej kontrole ju zastavila polícia. Dôsledkom tohto činu sa rozhodla pre konsekventnú rezignáciu zo všetkých oficiálnych funkcií. K tomuto činu sa priznala verejne pred 6 000 členným publikom na II. ekumenickom kongrese v Mníchove 12. – 16. mája minulého roku. Zároveň vyznala svoju vieru a presvedčenie, že ukrižovaný Kristus môže byť i dnes symbolom nádeje pre tento svet pre všetkých trpiacich bez výnimky vierovyznania. „V evanjeliu sv. Lukáša čítame, že mocní budú zhodení z trónov, ponížení budú povýšení, hladní budú nakrmení dobrotami... (Lk 1, 52-53) To je východisková situácia pre činnosť cirkvi dnes. Pred pár rokmi sa tomu tak stalo pri teológii oslobodenia v Južnej Amerike, dnes je to výzva pre politickú teológiu v Európe,“ zdôrazňuje Margot Käßmann.

Na začiatku svojej prednášky hovorí o teológii nádeje, ktorá silno ovplyvnila kedysi protestantského teológa Jürgena Moltmanna. V jeho teológii ide hlavne o súčasno, o konkrétnu situáciu dnes a tu. Teológia nádeje nie je teda len chlácholivé zameranie sa na večný život po skončení strastiplného života, ale zameriava sa predovšetkým na situáciu všetkých tých, ktorým sa dnes a všade na svete vedie z akýchkoľvek príčin zle – všetkým týmto trpiacim prináša optimizmus, odvahu, ponúka nový pohľad a dodáva silu v utrpení. Táto prezentovaná eschatológia, ktorá vnáša budúcnosť Božiu do súčasna, do nášho života, je a zostáva fascinujúcou. Otvorila tak novú cestu politickej teológii. Ako bolo už na jednom ekumenickom kongrese zdôraznené, teológia nádeje sa pretvorila v dvojakú dimenziu: na jednej strane obdržala nadkonfesionálny charakter – medzi najznámejších katolíckych teológov – jej zástancov – patrí napr. Johann Baptista Metz, Karl Barth, Karl Rahner a Hans Urs von Balthasar. Na druhej strane však prerástla z tzv. európskeho ekumenizmu do širších celosvetových kontextov života cirkví v Afrike, Latinskej Amerike, Ázii. Knihy Jürgena Moltmanna sa čítali určite oveľa viac v Afrike, Južnej Amerike a Ázii než v Nemecku. Ukrižovaný Kristus ako znamenie nádeje pre svet. Spolu s Máriou – budú mocní zosadení z trónov, ponížení budú povýšení, hladujúci budú nasýtení. Tieto biblické vyjadrenia majú revolučnú silu. Toto bolo pre mnohých v minulom storočí z teologického hľadiska východiskovou situáciou – evident-

né to bolo najmä pre tvorcov a zástancov teológie oslobodenia v Južnej Amerike a pre tvorcov a obhajcov politickej teológie v Nemecku. Kresťanská nádej sýtená životodárnou božou silou sa tak stala hybnou pákou pre politickú činnosť uprostred tohto sveta.

Keď som bola ešte biskupkou, ale i dnes často dostávam otázku, či môže byť cirkev politická. Konkrétne sa ma pýtali napr.: Smiete ako predstaviteľka cirkvi niečo povedať napr. k téme zákonodarstva, k udeľovaniu politického azylu, k vývozu zbraní, k finančnej kríze atď? Politická teológia hovorí: „áno“, my nemôžeme žiť našu nádej ináč než tak, že ju integrujeme do konkrétnych situácií, v ktorých sa nachádzame. To vyvíera koniec koncov i z dobre známych kongresov katolíckej i protestantskej cirkvi: z II. vatikánskeho koncilu (1962-1965) a z Kongresu ekumenickej rady protestantských cirkví v Uppsale v roku 1968. Na obidvoch kongresoch sa už vtedy s veľkým zápalom diskutovalo o tom, čo tvorí podstatu toho, aby sa cirkev stala znamením pre svet. Boli to nadšené debaty! H. J. Pottmeyer píše: Posolstvo o nebeskom kráľovstve znamená nielen obrátenie srdc, ale nabáda k premene spoločnosti, ktorá sa postupne vizionársky začína v malej skupine ľudu Božieho pretvárať a cez plausibilitu tejto malej skupiny veriacich si získava čoraz viacej sympatizantov a nasledovateľov. V konaní tejto malej skupiny kresťanov sa stáva cirkev božím znamením. To sa stáva čoraz viacej viditeľným, čitateľným, tvorí sa nová čoraz väčšia rodina sestier a bratov. Táto nová rodina začína búrať národné a sociálne bariéry, zrieka sa vlády, spoločenstvo veriacich funguje ako ideálny vzor. Áno, to nie je žiadna sociálna utópia, je to cirkevná utópia. Ak by cirkev takto dokázala fungovať, mohla by byť znamením. Takto si často predstavujeme i my našu cirkev – cirkev bez hierarchie, v ktorej ten, ktorý je najväčší, je služobníkom všetkých, v ktorej sa nachádzajú chudobní v samom centre, deti sú akceptované všetkými a sú chcené, nedochádza k ich zneužitiu. Tak si skutočne prajeme mať našu cirkev. Ale táto vízia obsahuje v sebe i nebezpečenstvo, pretože nepočíta s ľudskosťou tých, ktorí cirkev tvoria. A preto môže viesť cirkevnú utópiu k enormným sklamaniam. Od samého začiatku spočívala cirkev na omylných ľuďoch. Petrus, skala, na ktorej Kristus založil cirkev, zaprel Krista pár hodín po jeho zatknutí. Mária Magdaléna, významná postava cirkevných dejín, mala extrémne pochybné meno. Šavol sa musel stať najskôr Pavlom. K cirkvi patrí pokora ako jej znamenie byť cirkvou i tam, kde sú evidentné poklesky. A to sme v minulých mesiacoch zažili – na verejnosť prepukli dlhé roky tutlané sexuálne škandály. Už v dobách apoštolov utópia nefungovala. Všetko chceli mať spoločné, o všetko sa chceli deliť, žiť v absolútnej dobročinnnej spoločnosti – čítame v evanjeliu podľa Lukáša. Ale už Ananiáš a Zafira sú prvé príklady, že to nefunguje a už vtedy v tak ideálnom spoločenstve sa dostávajú k slovu egoizmus a lakomstvo. (Skutky 5, 1-11)

Pretože poznáme ľudské slabosti, sklony k pokleskom a zbabelosti i v súvislosti s činnosťou cirkvi, je pre mňa na prvom mieste tým hlavným znakom, tou centrálnou silou, ktorá dokáže v sebe zlúčiť všetky ľudské nedostatky s nádejou na lepšiu spoločnosť práve Posledná večera – Eucharistia. Tu sa nachádza pre mňa centrálny bod, v ktorom dokážeme spojiť v jeden celok učenie cirkvi s našimi mravmi. Ak chceme byť znamením pre tento svet, tak to dokážeme len vtedy, keď ku problematike rozdielnosti na-

šich dvoch cirkví – protestantskej a katolíckej – pripojíme i otázku našich ľudských slabostí.

Käßmann je presvedčená, že práve táto „eucharistická vízia“ by mohla byť v dnešnej modernej spoločnosti tým spoločným motivačným cieľom pre činnosť cirkvi. Hovorí: „Ten, kto slávi eucharistiu, je cirkev, pretože každá taká slávnosť je výzvou pre všetkých, ktorí kladú dôraz na hierarchiu. Pri slávení eucharistie sa totiž všetci schádzame pri jednom stole. Ten, kto »slávi eucharistiu«, je spoločenstvo, pretože je to obrovská výzva predísť tak akémukolvek rozkolu kvôli rase, pohlaviu či kvôli tomu, aký má kto majetok, či je bohatý alebo chudobný. Ten, kto »slávi eucharistiu« na jednom spoločnom mieste, je tak spoločenstvo v solidarite so všetkými sestrami a bratmi na celom svete. Je to výzva akémukolvek ideovému zmyšľaniu, smeru, filozofii. »Slávenie eucharistie« tak stabilizuje kresťanstvu skutočnú jednotu. Jednotu, ktorá odmieta hranice konfesii a etabluje tak jednotu, ktorá radikálne odporuje ekonomickým a politickým rozkolom dnešnej doby. Pritom vôbec nejde o uniformitu. Avšak ako sa to môže v praxi, v živote realizovať? Rozdiely vo vedúcom postavení, ale i v cirkevných spoločenstvách sú až príliš veľké,“ pýta sa sama seba. Odpovedá si vzápätí citátom jedného z otcov reformačného hnutia Philippa Melanchthona z jeho slávneho textu *Confessio augustana*, kde v odseku číslo sedem píše: „Učíme sa, že musí byť za každú cenu navždy zachovaná svätá cirkev Kristova, ktorá je zhromaždením všetkých veriacich ľudí, ktorým sa číta evanjelium a udeľujú evanjeliové sviatosti. Lebo už tento samotný fakt postačuje k tomu, aby bola zachovaná jednota v kresťanskej cirkvi – ohlasovanie evanjelia v tej najčistejšej forme a udeľovanie sakramentov. Pre zachovanie jednoty nie je vôbec dôležité, aby boli všade slávené presne tie isté ceremónie, ktoré niekto vymyslel na jednom konci sveta v určitom historickom kontexte. Veď už sv. Pavol píše: Jedno telo, jeden duch, ste povolani v jednom krste a v jednej nádeji. (Ef 4, 4-5) Vidíme, že Melanchthon bol veľkým pedagógom, keď už v roku 1530 napísal slová, ktorým v roku 2010 stále rozumieme. To je naozaj niečo úžasné. Iste, je to reformačný – luterovský koncept jednoty. Jedná sa o jednotu v odpustenej (zmierenej) rozdielnosti. Myslím však, že práve dnes môžeme túto Melanchthonovu vizionársku teóriu veľmi dobre potrebovať. Som si istá, že veľa rímskokatolíkov nebude mať nič proti tejto téze o to viac, že Melanchthon bol ešte v tom čase, keď to napísal, rímskokatolíckym teológom.

Možno si niekto myslí, že je príliš teologicky naivné myslieť si, že dôjde k zásadnej zmene vo vzťahu medzi katolicizmom a protestantstvom. Ale ak sa tejto nádeje zriekneme – nádeje na spoločné slávenie eucharistie – ako chceme potom realizovať nádej na zmierenie? Pre mňa má zásadný význam teológia kríža: kresťanská existencia a tým i cirkevná existencia. Múdrost a krehkosť kolabujú, neomylnosť stráca pôdu pod nohami. Ako kresťania nemôžeme viesť žiadnu hádku o karikatúrach, pretože tá najstrašnejšia karikatúra Boha sa už dávno odohrala a je na celom svete už celé storočia známa – Boh zomiera smrťou najväčšieho úbožiaka na kríži pod ceduľou, ktorá ho zosmiešňuje: »Ježiš nazaretský, kráľ židov«. Úbohejší obraz o Bohu než tento už ani nemôže existovať. Preto musí kresťan, kresťanka, cirkev vedieť, čo je to pokora. Pokora, ktorá nevystavuje na ceduľu úspechy, čísla ekonomického rastu a pokroku, finančné príjmy, ale pokora, ktorá pozná ľudské

a tým i kresťansko-cirkevné poklesky. Pokora, ktorá vidí vo svojom centre vieru, lásku a nádej, pokora, ktorá prekonáva hranice práve tam, kde je ich prekonanie považované za slabosť. Prekonávaním týchto hraníc sa stáva cirkev znamením nádeje pre tento svet, lebo uprostred mizérie tohto sveta oslavuje život. Stáva sa znamením tam, kde uprostred ohraničení a strachu praktikuje lásku. Stáva sa znamením tam, kde rešpektuje to, čo je slabé – nalomenú trst nedolomí. Stáva sa znamením tam, kde lieči rany a preto vie, že jazvy sú súčasťou života, veď i vzkriesený Kristus odišiel do nebeského kráľovstva s jazvami. Tam, kde cirkev črtá obrazy budúcnosti, tam, kde žiadna budúcnosť už neexistuje, kde sa radikálne odvracia od finančného zisku, od tých monštier proklamujúcich stále viac, stále ďalej, stále rýchlejšie, stále krajšie, väčšie, úspešnejšie... Všade tu sa stáva cirkev znamením pre svet.“

Po tomto prorockom, vizionárskom obraze pôsobenia cirkvi sa Margot Käßmann zamýšľa nad praktickým životom cirkvi. Hovorí o cirkvi ako o spoločenstve plnom kontrastov a o tom, v čom cirkev podľa nej stroskotáva. Neodpúšťa si poznámku ani na svoju vlastnú adresu, hovoriac: „Myslím, že na základe toho, čo sa v nedávnej minulosti stalo, nikto z nás nebude s nadšením a radosťou hovoriť o tom, že cirkev je znamením pre svet. Tí, ktorí si mysleli, že ja ako biskupka som lepším človekom, museli v šoku pripustiť, že keď som pri dopravnej kontrole nafúkala alkohol, že i ja som obyčajným slabým človekom. A v rímskokatolíckej cirkvi sa stalo evidentným, že ak cirkev postaví ochranu inštitúcie nad ochranou jedinca, nemôže byť ani len reči o tom, že je znamením nádeje pre svet. Bola to veľmi trpká skúsenosť. Môžeme to však chápať i ako nutný proces učenia sa, dozrievania.

V kréde vyznávame, že cirkev je spoločenstvo svätých. A tu zrazu počúvame zo všetkých strán: pozrite len na tých pokrytcoch, tak svätí vôbec nie sú. Takéto vyjadrenia však svedčia o totálnej dezinformácii o svätosti z hľadiska biblie. Ak si niekto myslí, že je bez chýb a nedostatkov, je to len obyčajné svätuškárstvo, nie svätosť. Svätý nie je žiaden človek. Podľa biblie sú svätcami tí, ktorí zasvätili celý svoj život Bohu. Títo ľudia zároveň vedia, že nie sú neomylní a že i keď sú členmi spoločenstva – cirkvi –, nie je ani cirkev spoločenstvom dokonalých bezchybných osôb. Keď vyznávame: veríme v svätú všeobecnú cirkev, chceme tým vyjadriť našu túžbu po spoločenstve ľudí, ktorí sú dokonale spojení s Bohom a sú teda bez hriechu. Zároveň sme však realistami a uvedomujeme si, že v takomto spoločenstve ešte nežijeme. Slovom Melanchthona v ôsmej kapitole *Confessio augustana* z roku 1530 to znie takto: V tomto živote sa nachádzajú medzi zbožnými mnohí falošní kresťania, mnohí pokrytci a tiež verejne známi hriešnici.

Cirkev nie je protiklad sveta, či niečo, čo je nad svetom. Cirkev je spoločenstvo ľudí uprostred sveta. A k tomuto spoločenstvu patria i všetky bežné chyby. Práve preto je cirkev znamením nádeje.

Až v momente, keď dochádza uprostred cirkvi k snahám vytvoriť z cirkvi nadľudské dokonalé kráľovstvo, vlastniace absolutizmus dobra a neomylnosti, dochádza čoraz viac k prejavom zahalovania chýb, tutlania a k pokrytectvu. Učenie z nedávnej minulosti o tom, že cirkev je lepšia ako svet, je fundamentálne a teologicky tragické. Ide o to, ako sa zachádza s ľudskými omylmi a vinou. Práve v tomto bode som o tom definitívne presvedčená, že cirkev môže

byť znamením nádeje pro svět. Vie totiž čosi viacej, čo vie svet – vie niečo o odpustení, o zmierení, o novom začiatku, o prísľube života. V našej cirkvi si nikto nemusí brať život za to, že zlyhal, pretože Boh neodníma nikomu, ani hriešnikovi či zlyhávajúcemu človeku, svoje požehnanie. A cirkev nemôže konať ináč ako Boh! Okrem toho ide tiež o to, či je cirkev dostatočne odvážna a dokáže povzniesť hlas všade tam, kde je to nepohodlné, kde treba riskovať, kde je potrebné vyhnúť sa kompromisom a treba pomenovať veci a udalosti správnym menom. Vždy v minulosti, keď cirkev brala na ľahkú váhu konfrontáciu so zneužívateľmi moci, v násilím, keď mlčanlivo ustupovala očividnému zlu, vždy sa akoby vyvliekala zo zodpovednosti a z toho, čo by malo byť jej prvoradým poslaním.“ Vo svojej prednáške sa nakoniec zmieňuje Margot Käßmann o najnovšej štúdii, ktorá sa zaoberá problematikou zapojenia veriacych ľudí do krízových konfliktov kdekolvek na svete.

„Štúdia ukazuje, že úspech religiózne zmysľajúcich ľudí vo funkcii sprostredkovateľov mieru plne závisí od ich stupňa zápalu a schopnosti dokázať nadchnúť a presvedčiť obe strany. Vierohodnými sa stávajú títo sprostredkovatelia len vtedy, keď si dokážu nielen získať dôveru znepriatelených strán, keď dokážu zvládnuť emócie a vecnou konštruktívnou argumentáciou primäť obe strany k rozhovoru, ale keď dokážu tiež zapojiť do svojich vyjednávacích schopností i malé gestá ľudskosti – návšteva utečeneckého tábora, účasť na demonštrácii, nadviazanie kontaktov s vodcami

rebelov, modlitba uprostred zamínovaného poľa, ochota ísť kvôli túžbe za dosiahnutie mieru i do väzenia, ba dokonca v snahe získať si dôveru za účelom dosiahnutia mieru riskovať i svoj vlastný život. Som presvedčená, že ako kresťania a kresťanky by sme sa mali nechať vzdelávať a profesionálne vyškoliť v spôsoboch nenásilného, pokojamilovného zvládania konfliktných situácií. Myslím, že podobné školenia by mali podstúpiť i členovia iných náboženstiev, nielen kresťania. Ďalšou úlohou dobrých vyjednávačov by mala byť i ich ochota zotrvať na krízovom území i po vyriešení konfliktu. Tu cítim obrovský potenciál náboženstiev. Tento potenciál by mal byť oveľa lepšie využitý. Tak by mala povstať iná nová pluralitná spoločnosť, uvedomujúc si však zároveň hranice svojich možností a vedomá si svojich slabostí. Toto by bola zároveň šanca vytvoriť spoločenstvo jedného stola – eucharistie – uprostred tej novej, akokoľvek ťažkej a nepríjemnej situácie, lebo len vtedy, ak dokážeme prekročiť vlastné hranice, dokážeme vnášať do sveta, v ktorom žijeme, i nádej.“

Margot Käßmann venovala v tomto príhovore veľkú časť i nedávnym sexuálnym škandálom v cirkvi. Pretože o tejto téme som už viackrát informoval, uzatváram túto jej prednášku práve na tomto mieste, kde hovorí o jednom stole ako o symbole nádeje pre svet. Kiež povzbudia tieto myšlienky každého, kto ich bude čítať prinajmenšom tak, ako povzbudili mňa.

Peter Žaloudek, február 2011, Wien

Čeština je in

Již víckrát jsme zaregistrovali potěšitelné zprávy, že v rakouském pohraničí roste zájem mladší generace o znalosti češtiny. Potvrdil to i zájezd rakouských studentů ze střední školy v Hagenbergu na Česko-anglické gymnázium v Českých Budějovicích. I když hlavním jazykem společné konference byla všeobecně se prosazující angličtina, značná část mladých rakouských účastníků se snažila alespoň částečně mluvit česky. V Hagenbergu si tento nepochybně velmi obtížný jazyk jako volitelný předmět zvolila plná jedna třetina studentů. Samozřejmě většina z nich zatím zvládne konverzaci jen na určité úrovni a zápolí s nástrahami české mluvnice i souhlásek, jako je ř. Přesto za dva roky vyučování někteří již udělali slušné pokroky. Znalost jazyka jim jistě umožní nahlédnout různé problémové otázky česko-rakouských vztahů z mnoha hledisek a zbavit je dosud často přežívajících předsudků. Jistě také povede ke snížení iracionálního strachu záplavy z Východu – studenti se mohli přesvědčit, že za hranicemi nečekají nějaké barbarské hordy snažící se rozvrátit spořádanou rakouskou civilizaci, ale jejich vrstevníci, kteří mají podobné starosti a zájmy jako mají oni sami.

(MaFr)

Mezinárodní den žen

8. březen je dnem, kdy se v mnoha zemích světa slaví Mezinárodní den žen, jehož historie sahá až do přelomu 19. a 20. století. Mnozí, kteří vyrostli v bývalém komunistickém Československu, mají s tímto svátkem určité potíže. Je samozřejmě pravdou, že MDŽ byl komunistickým

režimem silně zneužit, avšak takový Den matek byl zase zneužit fašisty. V období změn, které následovalo po sametové revoluci v roce 1989 v Československu, byl tedy Mezinárodní den žen jako nepatřičný z kalendáře opravdu vyškrtnut. Statut významného dne mu byl v ČR navrácen až v roce 2004.

Jak tedy vznikl svátek Mezinárodní den žen? V roce 1857 stávkovaly americké ženy pracující v textilních továrnách za zlepšení pracovních podmínek. V této době začaly ženy masově vstupovat do sféry placeného zaměstnání, avšak pracovní podmínky i výdělky byly ubohé. Proto začaly vznikat první odborové svazy. V roce 1903 vznikla v USA Women's Trade Union League, která o pět let později stála v čele stávky v newyorské textilní továrně. Tehdy přes dvacet tisíc zaměstnankyň stávkovalo po třináct mrazivých zimních týdnů za zlepšení pracovních podmínek a zvýšení mezd. Majitel továrny odmítl se jejich požadavky zabývat a většina žen přišla o práci. Situace v továrně však měla

tragické vyústění v roce 1911. Při požáru budovy s falešnými požárními východy, zamčeným hlavním vchodem a halami plnými hořlavin zahynulo mnoho žen. Paradoxem je, že pouhý týden před touto tragédií proběhly v Německu, Rakousku a Dánsku oficiální oslavy prvního Mezinárodního dne žen. Návrh na ustanovení tohoto svátku byl totiž přijat již o rok dříve na Mezinárodní konferenci socialistických žen v Kodani. Tehdy ještě nebyl určen konkrétní den, až později se datum MDŽ ustálilo na druhé březnové neděli a následně na 8. březnu.

Vídeňská radnice ve znamení Mezinárodního svátku žen

Také Rakousko a Vídeň slaví 100 let Frauentag/Den žen. V tento významný den „otevřela“ městská radní pro ženy Sandra Frauenberg ženám pro tento den vídeňskou radnici. Zde byly pro zájemkyně připraveny různé programy. Tato akce byla jedna z mnohých a o některé z nich, a to o pozvání žen do Parlamentu, budeme referovat v příštím čísle Klubu.

Zavedení volebního práva, stejná odměna za stejnou práci, zavedení minimální výše platu, to vše byly požadavky Ženského hnutí před sto lety. Mnohý z těchto požadavků není stále ještě dosažen.

Muzeum pro Volkskunde připravilo výstavu z názvem *Feste. Kaempfe. 100 Jahre Frauentag*. Výstava otevřena do 30. 6. 2011. Museum für Volkskunde, Wien 1080, Laudongasse 15-19, www.volkskundemuseum.at.

Talk „Effektiver Visegrad – Kontinuität, Kohäsion, Solidarität und Information“

U příležitosti dvaceti let od založení skupiny Visegrad Group – Visegrádská spolupráce V4 uspořádal 16. února 2011 Slovenský institut ve Vídni ve spolupráci s Rakousko-slovenskou společností na toto téma diskusní večer. Hostem pořadu byla slovenská poslankyně, bývalá velvyslankyně ČSFR v Rakousku a velvyslankyně v Polsku paní Magdalena Vášáryová. Pořad moderovala korespondentka *Wiener Zeitung* v Bratislavě paní Karin Bachmann. Hudeb-

ního doprovodu se úspěšně ujalo komorní Československé duo Zuzana Berešová (SK), klavír a Pavel Burdych (CZ), housle.

Karin Bachmann, korespondentka *Wiener Zeitung* v Bratislavě, Magdalena Vášáryová, poslankyně SR, Dr. Viera Polakovičová, ředitelka Slovenského institutu ve Vídni

Československé duo Zuzana Berešová (SK), klavír a Pavel Burdych (CZ), housle

Pohled do sálu Slovenského institutu

Fota: Vladimír Čevela

Kolíne, Kolíne... stálo to za to

Příjemný, usměvavý, ale i informativní večer byl naplněn ukázkami z autobiografické knihy Dipl. Ing. Radovana Dršaty *Kolíne, Kolíne... stálo to za to*. Program, který do Českého centra ve středu 2. února 2011 přilákal velké množství návštěvníků a také autorovu maminku a rodinu, připravil Kulturní klub ve spolupráci s Českým centrem v rámci Kulatého stolu – významní Čechorakušané, česká integrace v Rakousku. Pořad obohatil svojí účastí pražský nakladatel a majitel nakladatelství Prostor Aleš Lederer, syn známého (exilového) novináře, spisovatele a signatáře Charty 77 Jiřího Lederera. Mj. seznámil posluchače s tím, jak vůbec k setkání s autorem knihy začalo, pokračo-

Pražský herec pan Jiří Brož a Helena Basler, Kulturní Klub

Helena Basler, Kulturní klub, a autor Radovan Dršata

valo spoluprací a vyvrcholilo vydáním této půvabné knihy. O úspěch večera se z velkého dílu zasloužil pražský host, herec Jiří Brož, specialista na komorní herecké literární pořady pro děti, mládež a dospělé. Pan Brož „zkomponovat“ a zpestřit program nejen brilantním přednesem ukázek z knihy, ale také muzikálně navedl posluchače do patřičného roku a tehdejší atmosféry příběhu. Na konci každého úseku moderátorsky „vypovídal“ autora a tak jsme se dozvěděli o Kolíně, autorově rodném městě, že již napsal novou knihu, také co ho přivedlo do Vídně, zda-li měl

německy a kdy a jak se tento jazyk učil, že v současnosti překládá svou prvotinu do němčiny a mnoho dalších zajímavostí. Na konci pořadu přišli na řadu i diváci, diskuse se při skleničce vína, na které zvalo České centrum, příjemně protáhla do pozdních hodin.

Redakční poznámka: Omlouváme se, že jsme pana Dršatu na stránce minulého vydání Klubu udělali o deset let starším. Pan Radovan Dršata se narodil v roce 1962.

Protagonisté literárního večera: autor Radovan Dršata a herec Jiří Brož

Zprava první sedící nakladatel Aleš Lederer

Fota: Mag. Eva Zemanová

Vzácný obraz z Prahy do Vídně

Na velkých vídeňských výstavách stejně jako v minulých letech bude výrazně vidět i díla spojená s českými zeměmi. Nemám přitom na mysli jen velkou expozici děl Egona Schieleho. Česká díla budou vidět i na výstavě ve vídeňském Belvederu věnované abstraktnímu umění z let 1919-1926 a nazvané *DYNAMIK! Kubismus/Futurismus/Kinetismus*. Jednou z perel expozice by se měl stát i obraz Františka Kupky *Čáry, plochy, hloubka II* z roku 1913. Mistrovské dílo bylo z České republiky do Vídně převezeno ve speciálně upraveném klimatizovaném voze. Kupkův olej je v současnosti v soukromém držení – již ve dvacátých letech ho zakoupil do své proslulé, obrovské sbírky vynálezce patentky, továrník Jindřich Waldes. I jeho kolekci

postihlo nacistické rasové třesnění, v jehož rámci byl i Kupkův obraz zabaven. Samotný Jindřich Waldes v té době naštěstí stihl uprchnout do exilu v USA. Po skončení druhé světové války však k navrácení obrovských sbírek, zahrnujících především četná výtvarná díla českých autorů z 19.-20. století, nedošlo. Celá kolekce včetně Kupkova oleje přešla do sbírek pražské Národní galerie, která největší sbírky vystavila ve svých stálých expozicích. K restituci sbírky dědicům Jindřicha Waldese došlo až v devadesátých letech 20. století. Velké množství děl včetně některých kreseb či olejů Františka Kupky ze sbírky potom bylo prodáno v různých aukcích, některé zvláště vzácné a pozoruhodné obrazy si však Waldesovi dědici ponechali ve svém vlastnictví. Patří k nim i jedno z děl z Kupkova nejvýznamnějšího období, které nyní mohou obdivovat návštěvníci vídeňské galerie Belvedere. I když do poetiky abstraktních obrazů pronikají návštěvníci obtížněji než k obrazům třeba starých holandských mistrů, lze doufat, že vídeňská expozice dále rozšíří popularitu Kupkova díla, které je zde zařazeno do společnosti nejvýznamnějších abstraktních malířů svého období. (MaFr)

Vzpomínka na B. Kreiskyho

Spolkový kancléř Dr. Bruno Kreisky u příležitosti slavnostního odhalení pamětní desky T. G. Masaryka ve Vídni v září 1982, kde kancléř pronesl úvodní řeč a ocenil zásluhy TGM. Na snímku mu děkuje tehdejší předseda Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku Mag. Přemysl Janýr, zcela vpravo stojí tehdejší ministryně pro vědu H. Fürnbergová.

Přednáška v Českém centru ve Vídni

Kdo přišel na ohlášenou přednášku „Diagnóza – smrtelné onemocnění“ dne 23. 2. 2011, kterou připravil Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku ve spolupráci s Českým centrem, mohl být trochu překvapen. Přednášející – pan Peter Žaloudek, ThLic. – nemluvil o onkologickém onemocnění z hlediska medicíny, ale z pozice nemocného, se kterým je jako radiologický asistent v nejužším kontaktu. Myšlenky z rozhovorů s pacienty během ozařování, které P. Žaloudek při přednášce představil, vtáhly posluchače do této citlivé tematiky. Dobře navštívená akce přinesla poučení i řadu impulsů k přemýšlení o mnohostrannosti života. mb

Dr. T. Langášková, ředitelka Českého centra, ing. H. Basler, Kulturní klub, Th.Lic. P. Žaloudek

Helena Basler, Kulturní klub, Peter Žaloudek

Peter Žaloudek

Fota: Vladimír Čevela

Rakušané tlačí na výstavbu spojení do Českých Budějovic

Se skutečností, že ze „superkoncepce“ českého ministerstva dopravy zcela vypadla výstavba rychlostní silnice R3, se nechtějí smířit ani představitelé Jihočeského kraje ani rakouské úřady. I když se výstavba rakouské části poněkud zpozdila a byly omezeny náklady na její budování, zdá se jen těžko představitelné, aby na české straně po jejím dokončení neměla prakticky žádné připojení. V únoru o celé problematice jednal rakouský velvyslanec v České republice Ferdinand Trautmansdorff s jihočeským hejtmánem Jiřím Zimolou. Oba pak po jednání zdůraznili, že severojižní propojení obou zemí považují za mimořádně důležité a vyzvali k hledání společného postupu, který by měl zajistit zbudování silnice v původním pojetí. Jejich požadavek přitom podporují i starostové jihočeských obcí, kteří dlouhodobě upozorňují na přetíženost dosavadní komunikace, která vede k řadě nebezpečných havárií. Právě mezi Českými Budějovicemi a rakouskými hranicemi se na silnicích vyskytuje hned několik tzv. úseků smrti. K těm, které si vyžádaly nejvíce životů, patří cesta u Nažidel, kde při nehodě autobusu v roce 2003 zahynulo najednou dvacet lidí. Již tehdy přitom politici na regionální i celostátní úrovni slibovali nápravu, k zlepšení situace však dosud nedošlo. Je samozřejmě otázka, zda intervence jihočeského hejtmána a představitelů Rakouska dokážou přimět ministerstvo dopravy v čele s Vítem Bártoou z Věcí veřejných ke změně dosavadních postojů. Na budování silnic bude v následujících letech méně peněz než v minulosti a je jasné, že některé důležité spojnici musel zůstat v ruce pomyslný Černý Petr. Jihočechy však patrně zcela oprávněně zlobí, že tuto kartu drží v při rozhodování o různých investicích v ruce už nadměrně dlouho. Přece jen nejsou tak strategickým regionem jako například Severní Morava nebo Severní Čechy. Ale požadavek na odpovídající spojení mezi Rakouskem a Jižními Čechami je natolik oprávněný, že ho nepůjde jen tak snadno přehlédnout. Snad tedy stále zbývá i v tomto ohledu jistá naděje na změnu. (MaFr)

Pompéznost kontra funkcionalismus

Když v padesátých letech na místě budovy poničené za druhé světové války bylo rozhodnuto postavit novou úřední budovu, zvítězil projekt výškové kancelářské stavby, která se svým strohým charakterem výrazně odlišovala od jiných úředních budov na Ringu zbudovaných koncem 19. století v pompézním zdobném historizujícím stylu, známém právě jako styl Ringstrasse. Až do samého centra Vídně tak zavanula funkcionalistická moderna a pozoruhodně se dokázala s místním prostředím sžít. Nová budova na Schottenringu dostala na základě ankety název Ringturm a sídlí zde centrála koncernu Vienna Insurance Group. Zároveň se však zde nachází i výstavní centrum, které představuje především architekturu. A symbolicky v těchto ve své době tak moderních prostorech proběhla výstava jedné z nejproslulejších osobností českého funkcionalismu, brněnského architekta Bohuslava Fuchse. Vrchol působení tohoto žáka Jana Kotěry spadá do druhé poloviny dvacátých let, kdy vedl brněnský stavební úřad. V období hospodářské prosperity vznikly jeho dodnes slavné brněn-

ské stavby jako Zemanova kavárna, hotel Avion, městské lázně v Zábrdovicích, Moravská banka na náměstí Svobody, pavilon Brno na brněnském výstavišti nebo Masarykův studentský domov v Cihlářské ulici. Současní odborníci nejvýše cení zmíněný hotel Avion, kde se mistrovsky vyrovnal se složitými technickými podmínkami, především s neobyčejně úzkou parcelou. V dalších letech vedl Bohuslav Fuchs vlastní ateliér a působil na uměleckoprůmyslové škole ve Zlíně. Později nastoupil na brněnské Vysoké učení technické. Z jeho pozdějších realizací jistě stojí za zmínku třeba budova zemského vojenského velitelství v Brně na Kounicově náměstí. V roce 1947 se stal profesorem na brněnské technice, v pounorovém období však jeho situace nebyla úplně jednoduchá. Byl přinucen vzdát se své soukromé firmy a v období prověrek a čistek v roce 1958 byl odstraněn i ze svého učitelského místa. V roce 1961 byl dokonce odsouzen k dvouletému vězení, ale proces se dále vlekl, až ho ukončila amnestie o dva roky později. Paradoxně v době procesu zvítězil v prestižní soutěži o výstavbu Národního divadla v Praze projektem, v němž pionýrsky počítal s bezrámovou skleněnou závěsnou fasádou. Vítězství obhájil i v další soutěži o dva roky později, projekt však nakonec nebyl realizován. Určité satisfakce se nejvýraznější postavě brněnského funkcionalismu dostalo až v roce 1968, kdy mu byl udělen titul národní umělec a zároveň se dočkal i rehabilitace. Vysokého ocenění došel na sklonku šedesátých let právě ve Vídni, kde mu byla v roce 1969 udělena cena Gottfrieda von Herdera. Do rakouské metropole byl také pozván k proslovení úvodní přednášky k výstavě Architektura v Československu ve 20. století. Na vídeňské a mnichovské technice se také údajně i v osmdesátých letech minulého století v rámci výuky vyráběly modely jeho nejproslulejších staveb, především hotelu Avion. Samotný Bohuslav Fuchs zemřel v září 1972. Výstava v Ringturm ukázala výběr zhruba čtyřiceti nejvýznamnějších staveb prostřednictvím originálních fotografií, plánů, dobových textů včetně článků z tehdejších odborných časopisů *Stavba* a *Stavitel*. Nechyběly ani trojrozměrné modely a také originální prvky z některých staveb. Patří k nim třeba židle z původního mobiliáře brněnských městských lázní, kus originálního zábradlí z hotelu Avion nebo původní dveřní kliky a rukojeti z Moravské banky na Náměstí Svobody v Brně. Úspěch výstavy dokazuje, že i v městě proslulém spíše rozkošnickým bohatým historismem nebo neméně rafinovanými secesními křivkami dokáže uspět citlivá funkcionalistická architektura, typická pro nejvýznamnější československé architektky meziválečné avantgardy. (MaFr)

Letecká linka Karlovy Vary – Vídeň

Provoz mezinárodního letiště v Karlových Varech má sloužit především k usnadnění přílivu turistů do západočeských lázeňských měst. Od toho se také odvíjí konstrukce jednotlivých linek. Asi nepřekvapí, že se do Karlových Varů létá především z Ruska. Západočeské lázně se tradičně těší velké oblibě u bohaté ruské klientely, dokonce v takové míře, že třeba v Karlových Varech zvučí ruština pomalu více než čeština nebo němčina. Spojení už funguje s Moskvou a Petrohradem a letos se počítá se zavedením linky Jekatěrinburg – Karlovy Vary. Tu chtějí provozovat

dokonce dvě společnosti – Czech Connect Airlines a Ural Airlines. Stranou zájmu leteckých dopravců nezůstalo ani spojení Karlových Varů s dalšími městy v dřívějším Sovětském svazu – ukrajinská společnost Aerosvit chce například do lázní dopravovat letadlem cestující z ukrajinského Kyjeva a firma Azerbaijan Airlines plánuje vybudování linky mezi azerbajdžánskou metropolí Baku a Karlovými Vary. Co je však zajímavé a důležité z hlediska česko-rakouských vztahů, je skutečnost, že na karlovarské letiště budou do sedat již v letošním roce i letadla přepravující pasažéry z Vídně. Linka by měla fungovat pětikrát týdně od pondělí do pátku a jejím provozovatelem se podle všeho stane společnost Job Air – Central Connect Airlines, která využívá turboprotulová letadla Saab s kapacitou třiatřiceti míst. Pochopitelně rakouští turisté objevili Karlovy Vary již dávno. Ostatně mnohé z toho, čím se tyto lázně dodnes chlubí, má svoje kořeny v éře Rakouska-Uherska. Tehdy západočeské lázně prožívaly obrovský rozkvět a navštěvovala je skutečně nejvybranější klientela. Je to také doba, kdy vznikl populární likér nazývaný Becherovka a v plné slávě se skvěl Grandhotel Pupp. V současnosti ovšem Rakušané jezdí do západních Čech buď za místními proslulými golfovými hřišti, nebo za neméně slavnými památkami. Připomeňme si v této souvislosti alespoň fakt, že prakticky v lázeňském západočeském trojúhelníku leží zámek Kynžvart, sídlo jednoho z nejproslulejších rakouských státníků 19. století knížete Clemense Wenzla Lothara Metternicha. Přesto budou muset čeští podnikatelé v cestovním ruchu vyvinout velké úsilí, aby linka prosperovala a v letadlech se nenudilo pár jednotlivců. Samozřejmě se také naskytá otázka, zda je z Vídně do Karlových Varů tak daleko, aby zájemci o cestu riskovali všechny nepříjemnosti spojené s leteckou dopravou, které zahrnují mimo jiné i nepříjemné a často i trapné prohlídky. Navíc k nutnému času je ve Vídni potřeba přičíst dobu nutnou na cestu na letiště a z letiště. Při stavu silnic a kvalitě silničního spojení mezi Vídni a západními Čechami však plán jistě svou logiku má. Jestli však projekt uspěje, se nejspíš jasně ukáže až při hodnocení celé letošní letecké sezóny. (MaFr)

Michael Stavarič – Brenntage

Ve vydavatelství C. H. Beck Mnichov vyšel nejnovější román rakousko-českého spisovatele a překladatele Michaela Stavariče – *Brenntage*. Je to po románech *Stillborn* (2006), *Terminifera* (2007), *Magna* (2008) a *Boese Spiele* (2009) jeho pátý román. Po lyrických juveniliích se jeho tvorba zaměřovala spíše na prozaické útvary. Za svou

románovou prvotinu *Stillborn* obdržel prestižní rakouskou Knižní cenu za rok 2007. Tato kniha vyšla v českém překladu spisovatelky Radky Denemarkové v Labyrintu roku 2010.

Michael Stavarič se narodil 7. ledna 1972 v Brně. O sedm let později emigrovali jeho rodiče z tehdejšího Československa do Rakouska. Studijní léta strávil na Univerzitě ve Vídni, kde se věnoval bohemistice a publicistice. Po ukončení studia publikoval recenze v rakouském deníku *Die Presse* (Spektrum) a vídeňském časopisu *Falter*. Následovaly publikace v časopisech a antologiích. Byl zaměstnán na České velvyslanectví a v Českém centru ve Vídni, pracoval pro mezinárodní PEN klub také jako sekretář bývalého mezinárodního prezidenta PEN klubu Jiřího Gruši, který byl mj. velvyslancem České republiky v Rakousku a později ředitelem Diplomatické akademie ve Vídni.

Do německého literárního prostředí uvedl díla Patrika Ouředníka, Jiřího Gruši a Petry Hůlové. Dnes žije jako spisovatel na volné noze a účastní se mezinárodních literárních festivalů či knižních veletrhů.

Michael Stavarič – *Brenntage*
Román, 232 str., EUR 19,50

ÚVAHA

„Nie cirkev, ale jej forma zomiera“

„Nezomiera cirkev, ale jej dlhoročný, dôverne známy obraz.“ Týmito slovami poukázal známy viedenský pastorálny teológ Paul Zulehner 14. januára tohto roku na konferencii o pastorácii v Salzburgu na epochálnu transformačnú krízu, ktorá dnes postihla cirkev. „Viera už nie je osudom, ale voľbou.“

„Mnoho členov cirkvi sa nachádza v akomsi *výstupovom standby*,“ hovorí Zulehner. „Ten, kto nemá silné väzby na cirkev a vieru, odchádza z cirkvi preč. Iritácie, akými boli nedávne sexuálne škandály či fatálne omyly pri menovaní biskupov, pôsobia ako prilievanie benzínu do ohňa,“ pokračuje Zulehner. „V mnohých cirkevných komunitách sa prejavuje *ekleziálna starecká depresia*, ktorá sa prezentuje v otázke: »Máme ešte vôbec pred sebou budúcnosť?«“

Zulehner prirovnal dnešnú cirkev k stareckému páru Abraháma a Sára z knihy Genesis, ktorí sami od seba už nemohli počať dieťa a tak už podľa nich nemal ich rod budúcnosť. Napriek tomu sa však na nich splnilo Božie prisľúbenie, ktoré ich predurčilo ku kmeňovým prarodičom izraelského národa. Zulehner ďalej pripomenul proroka Izaiáša, ktorý zvolal v mene Boha: „Pozrite, tvorím čosi nové. Či to snáď nevidíte?“ Cirkev by si teda mala položiť otázku: „Máme stále ešte nádej na život?“

Odpoveď sa ponúka v potrebe oživiť tie väzby na cirkev, ktoré ešte stále pretrvávajú. Pritom by však mali byť vytvárané nové väzby. Je nadovšetko dôležité žiť tak, aby sa cirkev za každú cenu vyvarovala škandálov a je zároveň najvyšší čas, aby tie škandály, ktoré sú podmienené jej samotnou historickou štruktúrou, boli konečne odstránené.

„Zvláštnu pozornosť,“ zdôraznil Zulehner, „je potrebné venovať tým, ktorí sú mimo cirkvi – skeptikom a ateistom.“

Podľa poslednej štatistiky narástol v Rakúsku ich počet na 70 percent. Cirkevné sily sa už nesmú ďalej orientovať len na klasické *jadro*."

„Boh je tiež Bohom ateistov a skeptikov,“ hovorí Zulehner. „To momentálne prevládajúce *Downsizing* starej cirkevnej štruktúry bez substanciálnych dôrazov na novú orientáciu neotvára žiadne dvere do budúcnosti. Zulehner varoval pred trojakým vykrvácaním: 1. úloha farára *kedysi* sa dnes diametrálne líši od tej, akú by mal zastávať skutočný dušpastier; 2. cirkevný život na vidieku sa stáva neznesiteľne fádny; 3. podobne je to i so slávením Eucharistie. Namiesto budovania nových farských zväzkov či organizácií by mala znieť otázka: Aká pastorálna prednosť je najvhodnejšia v tom ktorom prostredí a okolnostiach?

Laické farské rady sú síce vysoko motivované angažovať sa, avšak bez hybných chýbajúcich vízií by tieto iniciatívy mohli skončiť v nebezpečnosti nezmyselnej, samoučelnej a prehnanej aktivity.“

Je zrejme, že situácia v cirkvi a spoločnosti je na Slovensku odlišná od situácie v Rakúsku. Ale i Slovensko je neustále vystavené zmenám a dynamike života. A tak snáď môžu byť tieto myšlienky prof. Zulehnera podnetom k zamysleniu, aby sa cirkevné spoločenstvá nestali zahŕňujúcimi stojacimi vodami, ale živou a čistou tečúcou vodou.

„JA“, *Die neue Kirchenzeitung*, č. 4/2011, str. 3, 23. 1. 2011. Z nemčiny voľne preložil a spracoval Peter Žaloudek

JUBILEUM

Civilní portrét herečky
Zdenky Procházkové

Umělkyně, herečka **Zdenka Procházková-Hartmann** se narodila v Praze 4. 4. 1926. V dětství se věnovala baletu a hře na klavír, především díky své matce, která byla vynikající klavíristkou. S divadlem se poprvé setkala při studiu na reálném gymnáziu, po ukončení gymnázia úspěšně absolvovala zkoušky na pražskou konzervatoř, která však byla po roce zavřena Němci. Po válce se opět

vrátila na konzervatoř a získala hlavní roli ve filmu *Mrtví mezi živými*, kde se jejím hereckým partnerem stal Karel Höger. Ten se stal později jejím skutečným životním partnerem.

Další film, ve kterém získala úlohu, byl Nerudův *Týden v tichém domě*. V této době přešla také z pražské konzervatoře k brněnské, protože studenti v Praze měli zakázáno hrát ve filmech. V Brně hrála ve Svobodném divadle, například hlavní roli v Pugetově *Šťastném věku*. Po ukončení školy se vydala na turné po Slovensku s Bernsteinovou *Láskou*, kde hrála společně s Jiřím Dohnalem a poté nastoupila do angažmá v Opavě. Zde ztvárnila Helenu v Čapkově *R. U. R.* Jejím dalším hereckým domovem se stalo Divadlo státního filmu, dnešní ABC, kde pracovala pouhé tři roky. Další nabídku dostala z Městských divadel pražských, kde setrvala sedmáct let. Hostovala i v Národním divadle ve *Ztraceném štěstí*, *Sluhovi dvou pánů*, v Shawově *Živnosti paní Warrenové*, Suchovo-Kobylandově *Svatbě Krečnického*. V MDP pak hrála hlavní roli Lízy Doolittlové v Shawově *Pygmalionu* spolu se Svatoplukem Benešem, Zápolské *Slečně Maličevské*, Čechovově *Ivanovi*, ve Fredrových *Paneských slibech*, Shakespeareově komedii *Jak se vám líbí*, Priestleyově *Začalo to v ráji* a jiných.

V té době také dost filmovala, objevila se v *Návratu* Martina Friče, úspěšné Radokově *Daleké cestě*, *Písnice za groš*, v Krškově *Mladých letech* a *Z mého života*, Čechovově *Nezlob, Kristino!*, Hoblově *Ztracené tváři* a ve filmu *...a pátý jezdec je Strach*. Z pozdějších let můžeme uvést film *Jak napálit advokáta* a *Upír z Feratu*. Objevila se také v úspěšném seriálu *Nemocnice na kraji města* v roli matky Viktora Preisse.

Roku 1957 působila jako konferenciérka v Laterně Magice na výstavě Expo '58 v Bruselu. Dále jezdila na různá zájezdová představení, nejúspěšnějším z nich byla inscenace *Drahý lhář* od J. Kiltyho, kde hrála se svým partnerem Karlem Högerem. Tímto představením se v roce 1977 na dlouhou dobu rozloučila s českým jevištěm a zároveň to bylo také poslední představení Karla Högera.

Je důležité zmínit také její zahraniční úspěchy, kde se díky své vynikající němčině dostala na jeviště v Německu a také ve Vídni v Burgtheatru. V roce 1965 reprezentovala s Miroslavem Macháčkem na filmovém festivalu v Argentině film *...a pátý jezdec je Strach*. V roce 1968 hrála ve Vídni hlavní roli ve hře *Julie, ty jsi kouzelná* pod režii Oldřicha Nového. V šedesátých letech se podruhé provdala za Rakušana Ericha Hartmanna a stala se česko-rakouskou občankou, tím se pro ni na dlouhou dobu uzavřela česká jeviště. Naneštěstí jí vše vynahradila zahraniční divadla, zde hrála například v Gogolově *Ženitbě*, ve hře *Král Jan* od F. Dürnmatta, v *Ženách z Trachidy* od E. Pounda, *Fiescovi* od Schillera, v pozdějších letech v *Nedorozumění* od A. Camuse či v Euripidových *Trójankách* aj. Roku 1974 získala první cenu v mezinárodní soutěži dramát v Buenos Aires za hru *Jean a já*, kterou uvedla na několika evropských scénách. Protože však nechtěla ztratit kontakt s českým jevištěm, nadále vystupovala v estrádních zájezdových programech.

Po smrti manžela v první polovině devadesátých let zůstala ve Vídni a začala opět hrát. V roce 2004 získala cenu ministra kultury Artis Bohemiae amicis za šíření české kultury a zároveň vydala vzpomínkovou knihu *Na jevišti mezi Prahou a Vídni – Nezapomenutelná Líza Doolittlová*.

V poslední době ji čeští diváci mohli vidět v třídílné televizní inscenaci *I ve smrti sami*, v seriálu *Ulice* a nově v *Hraběnkách* nebo na scéně Lyry Pragensis v představení *Drahý Diego*, které sama upravila.

Vídeňští Češi měli možnost vedle mnoha jejích vystoupení (red. pozn. – zmiňujeme se pouze o těch v českém jazyku), např. na Českém velvyslanectví či v Českém centru, se obdivovat vyzrálému hereckému mistrovství Zdeny Procházkové v představení *Drahý Diego*.

Své životní osudy popsala v autobiografické knize *Na jevišti mezi Prahou a Vídní* (2004), další kniha *Vášně, chutě, neřesti* (2007) čerpá z jejích setkání s významnými osobnostmi, které na své umělecké dráze potkala.

V nejbližších dnech vyjde v Praze Zdeně Procházkové její třetí nová kniha *Chuť na lásku*; ukázky z ní přinášíme v Příloze na s. IX-X.

Zdenka Procházková žije v Praze a Vídní.

Milá paní Zdeno, vážená paní Procházková,

vše nejlepší a neutuchající elán do budoucnosti
Ti a Vám přeje

Helena Basler a redakce a výbor
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

A takhle se jubilantka v současnosti sama vnímá:

Když se blíží pětáosmdesátka, a já k ní už mám jenom pár dní, tak nastane doba, kdy se člověk začne ohlížet za sebou a posuzovat, co se událo v tom běhu života rychlého, co pomalého, kde uklouzl, eventuálně padl na nos a kde běžel sprintérsky k cíli a kolemjdoucí mu mávali na pozdrav a tleskali a volali bravo, jako např. v Bruselu na světové výstavě při naší Laterně magice. Osobně jsem vedla velmi turbulentní život, těch zakopnutí v něm bylo dost, ale nelituji ničeho a zůstávají ve mně převážně vzpomínky na to, kdy jsem vyhrávala a byla chvílkami šťastná, než na to nedobré, umazané. A vůbec. Trvalé štěstí není štěstí, ale spokojenost. Zatímco skutečné štěstí je jiskření toho vrcholného okamžiku, který může nastat kdykoli. Když se např. dozvím, že jsem se uzdravila ze smrtelného onemocnění, když jsem prvně v objetí milovaného muže, když se na jevišti děkuji obecenstvu po úspěšné premiéře,

Zdenka Procházková a Karel Höger ve filmu *Mrtvý mezi živými*

ale i v tichu zasněžených hor pozorujíc nad bílou přírodou červeně zapadající slunce. Takových drobných štěstí jsem měla hodně, ve všech etapách svého života a mám je ještě teď. Hodně cestuju, znám všechny světadíly, všude se mi líbilo, svět je krásný, když si člověk odmyslí, co v něm tropí lidé. Na otázku, jak se mi daří, odpovídám: vždycky skvěle. A je to pravda. Už jsem na té životní skluzavce, kterou se řítím do nenávratna, takže vždycky, když ráno zjistím, že ještě žiju a jsem poměrně zdravá, zaraduju se a dám se do práce. Protože jsem sama a nemám žádné blízké příbuzné, je pro mne mé povolání oporou proti kostnatění a kornatění, už si nevybírám, přijímám všechny mně nabízené úkoly a všechny splňuji ráda. Hodně jezdím v Německu s přednáškami o pražských básnících německého jazyka (Kafka, Werfel, Brod, Rilke, Kisch, Urzidil aj.), povídám o jejich životě, který byl mnohdy dost bezuzdný, a čtu z jejich literatury. V Rakousku jsem vklouzla jako babička do reklamy XXXLutz, je to má první zkušenost s reklamou a docela se mi v ní líbí. V pražském rozhlasu jsem natáčela na pokračování monolog Lída Baarové, prý se moc povedl. Připravuji pro Berlín pořad o K. H. Máchovi. Jezdím s výstavou o Karlu Čapkovi, jsem myslím posledním žijícím člověkem, který měl tu možnost a čest se s ním ještě v dětství setkat. Nedávno jsem na univerzitách ve Finsku četla z díla Gun Margaret Forss, finsko-rakouské spisovatelky, kterou zde málokdo zná a přesto patří k těm nejinspirativnějším, co mi kdy přišly do ruky. A v nakladatelství Brána mi teď vychází má třetí knížka s názvem *Chuť na lásku*, která je plná erotiky a sexu, no co, v mých letech už vím, o čem píšu a erotika přece patří k životu! Po svých memoárech (*Na jevišti mezi Prahou a Vídní*) a vzpomínkách na velké české osobnosti, se kterými jsem se setkávala (*Vášně, chutě, neřesti*), jsem se vrhla na to, co hýbe našimi těly, srdcem i duší. A abych si udělala patřičnou reklamu, v Příloze naleznete ukázky z mé knížky pro chuť (na lásku).

Jako babička v reklamě XXXLutz

VZPOMÍNKA

400 let narození**Zdeněk Kašpar hrabě Kaplíř ze Sulevic (Sulejovic)**

(1611 – 6. října 1686) byl český šlechtic a vojevůdce, polní maršálek rakouských Habsburků, příslušník rodu Kaplířů ze Sulevic.

Jeho otcem byl Albrecht Kaplíř ze Sulevic z třebívlické větve Kaplířů, dědem Kašpar Kaplíř ze Sulevic, popravený roku 1621 za účast na stavovském odboji. Zdeněk Kašpar byl původně evangelík, mládí strávil v exilu a bojoval pak během třicetileté války ve službách Sasů a Švédů proti Habsburkům. V roce 1640, jako mnozí před ním, změnil stranu, vstoupil do vojska císařských a o sedm let později již velel habsburskému pluku kyrysníků. Zároveň konvertoval ke katolicismu.

Po uzavření vestfálského míru (1648) válčil Kaplíř celkem deset let v Itálii ve službách španělských Habsburků a později se stal jedním z odborníků dvorské válečné rady ve Vídni. Jistou dobu byl též vojenským guvernérem Tyrolska.

Největší proslulost mu však vynesla účast na obraně Vídně před Turky roku 1683.

Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic byl při obléhání Vídně Turky v roce 1683 jedním ze dvou hlavních velitelů Vídně. Obrana obležené Vídně se stala klíčovým zájmem celé evropské křesťanské civilizace. Kaplíř ze Sulevic stál po dvašedesát dnů hrůzného obléhání v čele města. V době, kdy vojenského velitele města hraběte Starhemberga vyřadilo zranění, převzal i vrchní velení, dvakrát jej dokonce přímo zastupoval ve funkci vrchního velitele (15. – 18. července a 8. – 19. srpna).

Zdeněk Kašpar hrabě Kaplíř ze Sulevic

Teprve 12. září porazila Turky spojenecká vojska v bitvě u vrchu Kahlenberg. Kaplířova zásluha na záchraně Vídně byla obrovská.

Zdeněk Kašpar, povýšený za své zásluhy do stavu říšských hrabat, byl třikrát ženat. Ve vsi Milešov (Velemín), jež mu náležela, nechal přestavět hrad na barokní zámek (1662-1667), nad vsí dal podle projektu Antonia della Porta vystavět kostel sv. Antonína Paduánského, koncipovaný jako rodinná hrobka.

Zemřel 6. října 1686 ve věku pětasedmdesáti let, jeho tělo bylo do rodinné hrobky uloženo 20. října 1686.

V den výročí bitvy se pravidelně scházejí zástupci obce Milešov, katolické církve, vojenských historických regimentů a Republiky Rakousko, aby uctili památku významného krajana.

Bitva u Vídně (11.–12. září 1683) představuje jednu z klíčových bitev válek mezi Habsburky (resp. křesťanskou Evropou) a Osmanskou říší a jednu z nejvýznamnějších bitev 17. století. Bitva znamenala ve svých důsledcích ukončení turecké hegemonie ve střední Evropě a zahájila období strmého vzestupu habsburské monarchie. Spojená říšská, habsburská, polská vojska, čítající asi 70 000 mužů, přitáhla 12. září k Vídni, aby metropoli habsburského impéria osvobodila od obležení cca 138 000 mužů Kary Mustafy Paši. V relativně krátké, ale velice zuřivé a krvavé bitvě křesťanská vojska vedená polským králem Janem III. Sobieskim a knížetem Karlem V. Lotrinským osmanskou armádu rozdrtila a zahnila na útěk.

František Vincenc Kramář Krommer

(27. 11. 1759, Kamenice – 8. 1. 1831, Vídeň)

Skladatel, dirigent, představitel českého hudebního klasicismu. Jeho děd (přistěhoval se z Brtnice) i otec byli nájemci obecní hospody ve Staré radnici. Poté se odstěhovali na „Novou hospodu“ do Třebíče – Podklášteří. Františku Vincenci bylo tehdy čtrnáct let – odešel ke svému strýci Antonínovi, učiteli a regenschorimu v Tuřanech, studovat hudbu (1773-1776). Působil tam potom jako varhaník. V roce 1785 odešel do Vídně, kde zůstal několik let. Po pobytu ve Vídni přijal zaměstnání v Uhrách. V letech 1783-1791 byl údajně kapelníkem hudby hraběte Károlyho. Po obsazení Bělehradu psaly Krameriusovy c. k. vlastenecké noviny, že: „W čas této ceremony muzikanti od regymentu Károly neustále hráli, a tak pěkné kausky uwedli, že Turci nad tjm ussi, oči a huby otwjrali.“

Do Vídně se vrátil v roce 1795 jako houslista, kapelník, skladatel a pedagog a nakonec byl ve službách u císařského dvora (kolem roku 1810 jmenován komořím císaře Františka I.). Roku 1818 (13. září) byl jmenován nástupcem Leopolda Koželuha coby ředitel komorní hudby a dvorní skladatel. Byl posledním držitelem tohoto titulu a toto místo zastával až do konce svého života.

Kramář (pro zjednodušení výslovnosti používal jméno Krommer) udržoval, jak svědčí česky psané dopisy, stále kontakt se svým rodným krajem. Jeho tištěné skladby se

začaly objevovat po roce 1790 a potom následovaly v rychlém sledu další. Byly vydávány v mnoha reediciích v Německu, Dánsku, Francii, Anglii, Itálii a v Americe. Dostalo se mu mnoha poct a vyznamenání.

Kramář je autorem devíti symfonií a celé řady instrumentálních koncertů. Těžiště jeho díla leží v oblasti hudby komorní. Skladby věnované klarinetu a hoboji patří k jeho nejhranějším.

Jordan Kajetan Markus

(22. 1. 1831, Frymburk, okres Český Krumlov – 23. 7. 1893, Mauthausen)

Šumavský německý spisovatel, autor drobných, ale významných prací o Horní Plané, Frymburku a Vítkově Kameni, jakož i stručné biografie Stifterovy, který dal podnět k postavení památníku Adalberta Stiftera nad Plešným jezerem.

Franz Isidor Prosho

(2. 4. 1816, Vyšší Brod, okres Český Krumlov – 6. 2. 1891, Vídeň)

Básník a spisovatel. Obecnou školu navštěvoval ve Vyšším Brodě, od roku 1828 pokračuje ve studiích na gymnáziu v Českých Budějovicích a posléze na univerzitě v Praze, kde se zabývá státním i civilním právem. Po ukončení studia nastupuje v roce 1842 jako praktikant u policejního ředitelství v Linci. Zde časem postupuje na vyšší místa, až je v roce 1865 přeložen k policejnímu ředitelství ve Štýrském Hradci a v roce 1867 k policejnímu ředitelství ve Vídni. Jeho kariéra je završena postupem do policejní rady v roce 1878, kde končí jeho penzionováním v roce 1883. Mezitím Prosho promuje na hessenské Ludvíkově akademii v Gissenu na doktora filozofie a magistra volného umění a v roce 1857 na Císařsko-královské univerzitě ve Vídni na doktora práv. Z jeho pera vyšlo celkem pětasedmdesát děl – básnických sbírek, historických románů a novel. Mezi nejvýznamnější patří *Die Höllenmaschine* (1854), *Der Jesuit* (1857), *Ein böhmischer Student* (1861), *Der Letzte der Rosenberger* (1861) a *Ein Hexenprozess*. Za svou činnost byl mnohokrát oceněn. Získal Zlatý záslužný kříž s korunou, Velkou medaili s podobiznou a mottem císaře, císařem Františkem Josefem I. byl vyznamenán Velkou zlatou medailí za umění a vědu a papežem Piem řádem Svatého Jiří. 6. února 1891 zemřel ve svém vídeňském domě, na kterém se nachází jeho pamětní deska. Další deska se nachází na jeho rodném domě ve Vyšším Brodě.

Herbert Marouschek von Maroo

(1. 11. 1909, Vídeň – 11. 2. 1961, Vídeň)

Do roku 1945 majitel tiskárny v Prachaticích a časopisu *Mein Böhmerwald*, v jehož vydávání pokračoval později ve Vídni, kde spoluzaložil i Šumavské vlastivědné muzeum. Jeho děd Karl Johann Ferdinand Marouschek, po němž vnuk používal i šlechtický přídomek von Maroo, byl rodák z Příbyslavi a působil jako lékař mimo jiné v letech 1880-1891 i v Českých Budějovicích. Ve Vídni později založil tzv. Impfgewinnunganstalt, první rakouský očkovací institut svého druhu vůbec. Děd zemřel rok před osudnou první světovou válkou v Litoměřicích. Když rodiče jeho vnuka získali dům v Prachaticích, stalo se Herbertu von Marouschkovi to město už navždy druhým domovem

a Šumava krajinou jeho srdce. Z vily zvané Am Säumersteg (Na Soumarské stezce) vydával i významný šumavský literární časopis *Mein Böhmerwald*, který později přenesl do rodné Vídně a jehož existence znamenala jisté pokračování českobudějovického časopisu *Waldheimat*, zaniklého roku 1933. *Mein Böhmerwald* vycházel v letech 1933-1957.

Marie Tauberová na scéně ND

Marie (Maria) Tauberová

(28. 4. 1911, Vysoké Mýto – 16. 1. 2003, Praha)

Operní pěvkyně, sopránistka Národního divadla v Praze. Od devíti do pětadvaceti let žila ve Vídni, kam se rodina v roce 1919 přestěhovala. Zde studovala klavírní hru na hudební akademii u F. Rebaye a pak pokračovala na mistrovské škole. Zpěv studovala u L. Rippera, R. Eibenschützové, v letech 1933-1935 u F. Car-

pího v Miláně. Pokračovala ve studiu i po přesídlení do Prahy. Členkou Národního divadla se stala 15. listopadu 1936. Své tamní účinkování ukončila 1. září 1973. Manžel Jaroslav Krombholc byl dirigentem a šéfem opery ND. Její doménou byly kolorатурní sopránové role. Byla vynikající Zuzanou (*Figarova svatba*), Violetou (*La traviata*), Gildou (*Rigoletto*), Rosinou (*Lazebník sevillský*), Karolínou (*Dvě vdovy*), Barčetem (*Hubička*), Bystrouškou (*Příhody lišky Bystroušky*), Markétou (*Faust a Markéta*) a také první českou Natašou Rostovovou (*Vojna a mír*). V období 1933 až 1935 vystupovala i v několika filmech (*Jindra, U nás v Kocourkově* a další). Často hostovala také v zahraničí, např. v Německu, Maďarsku, Polsku, Rakousku, Itálii a dalších zemích.

Míla Kočová na scéně ND

Míla Kočová

(10. 6. 1898, Vídeň – 9. 2. 1951, Praha)

Sopranistka. Od roku 1924 pravidelně hostovala v ND, v letech 1927-1945 zde byla angažována. Začínala jako koloraturní pěvkyně, brzy si však repertoár rozšířila. Byla první pražskou Liškou Bystrouškou (1925). Svůj pozoruhodný umělecký vývoj dovršila interpretací Aidy. Při premiéře (1. 3. 1938) měla na sobě originální Verdim navržené

divadelní šperky z milánské premiéry po Tereze Stolzové. Hostovala často v zahraničí i v USA. Po skončení pěvecké kariéry učila zpěv.

Pavel Březina je vítězem Juvenes Translatores

Žák Bilingvního reálného gymnázia II. stupně Školského spolku „Komenský“ Pavel Březina obsadil 1. místo v mezinárodní překladatelské soutěži a bude reprezentovat Rakousko na setkání mladých překladatelů v Bruselu. Otiskujeme rozhovor, který vedla paní Mag. Martina Prokesch-Predanovic, Außenstelle der Generaldirektion Übersetzung (DGT), Europäische Kommission, s výhercem Pavlem Březinou a jeho učitelem prof. Langerem.

Vítězi Pavlu Březinovi, jeho učiteli panu prof. Langerovi a paní ředitelce reálného gymnázia Mag. Heleně Huberové srdečně gratulujeme!

Máte možnost se slavnostního předání cen sedmadvaceti vítězkám a vítězům ze všech států EU, které se koná v Bruselu 7. dubna 2011, zúčastnit live s pomocí Webstreaming-Link na Juvenes Translatores-Website.

DGT: Pavel, herzlichen Glückwunsch zu Deinem Erfolg! Wer hat Dir die Nachricht Deines Sieges überbracht und wie hast Du darauf reagiert?

Pavel: Die Frau Direktor. Sie ist vor einer Biologiestunde hereingekommen und hat verkündet, dass sie uns etwas Erfreuliches mitteilen muss. Ich hab natürlich gar nicht gewusst, worum es geht, und dann hat sie gesagt, dass es einen Wettbewerb gab und ein bisschen geheimnisvoll getan und dann, dass ich den für ganz Österreich gewonnen hab. Das war natürlich eine schöne Überraschung!

DGT: Herr Professor Langer, hätten Sie gedacht, dass Pavel so gut abschneidet?

Langer: Das hab ich mir schon vorgestellt. Aber die Wahrscheinlichkeit österreichweit zu siegen ist natürlich objektiv gesehen schon gering – und dann ist es der Pavel! Das ist schon toll! Eine schöne Überraschung, aber er ist wirklich ein sehr guter Schüler und es wundert mich nicht, dass er gewonnen hat.

DGT: Pavel, Du hast vom Deutschen ins Tschechische übersetzt, das zeigt, dass Du Dich in der tschechischen Sprache sehr sicher fühlst. Sprichst Du auch in der Schule nur Tschechisch?

Pavel: In der Schule ist es so: Die Sprachen werden in den Sprachen selbst unterrichtet, aber die meisten Fächer sind so angelegt, dass die Bücher auf Deutsch sind und die Lehrer alles auf Tschechisch oder Slowakisch erklären. Unsere Schule ist wirklich bilingual, da kommt beides rüber. Und ich hab jetzt vom Deutschen ins Tschechische übersetzt, weil Tschechisch doch meine Muttersprache ist und weil ich glaube, dass das Gefühl für Tschechisch bei mir schon besser ist als das für Deutsch.

DGT: Welche Sprachen sprichst bzw. lernst Du noch?

Pavel: Naja, also das Tschechische und das Slowakische sind sich sehr ähnlich. Die Grammatik ist zwar verschieden, aber im Mündlichen sind das zwei sehr ähnliche Sprachen. Ich würde nicht behaupten, dass ich wirklich Slowakisch kann, aber die Slowaken verstehen alles Tschechische und die Tschechen verstehen alles Slowakische. Dann spreche ich natürlich Deutsch und Englisch. Früher hab ich einmal mit Russisch angefangen und jetzt mach ich seit der Oberstufe Französisch.

DGT: Herr Professor, welche Fächer unterrichten Sie und in welchen Sprachen unterrichten Sie diese?

Langer: Also ich hab Deutsch und das unterrichte ich auf Deutsch. Ich kann zwar auch Tschechisch, aber natürlich nicht in der Perfektion wie der Pavel. Aber es hilft mir, auch Fehler zu verstehen, die Tschechen und Slowaken machen, oder grammatische Probleme zu erkennen und darauf einzugehen. Und dann hab ich noch Musik als zweites Fach und das unterrichte ich vorwiegend auch auf Deutsch und nur in den Klassen, die nicht so gut Deutsch können, auf Tschechisch.

DGT: Wie haben Sie Tschechisch gelernt?

Langer: Ich hab es selbst gelernt, mit einem alten Sprachbuch aus den 60er Jahren, in dem etwas alte Formulierungen drinnen sind. Als ich das erste Mal in Tschechien das Tschechisch verwendete, das ich mir selbst beigebracht hatte, da sagten die Leute „Ups, was war denn das, wieso spricht denn der so komisch?“

DGT: Sie konnten aber schon Tschechisch, bevor Sie an dieser Schule zu unterrichten begonnen haben?

Langer: Ja, also ich hab das zuerst einmal für mich gelernt, weil ich mich für Sprachen grundsätzlich sehr interessiere und vor allem einmal die Sprachen der Nachbarländer lernen wollte. Zur Zeit lerne ich zum Beispiel gerade Ungarisch. Fremdsprachen sind aber auch ein sehr interessantes Hobby, das einem immer wieder eine neue Welt eröffnet. Dann hab ich drei Jahre in Prag gelebt. Ich bin mit einem schlechten mündlichen Tschechisch hingekommen, ich konnte nicht viel sprechen, aber ich konnte schon ganz gut lesen. Dann hab ich das alles nachgeholt.

DGT: Pavel, übersetzt Du im Unterricht auch oft, oder war das das erste Mal, dass Du etwas übersetzt hast?

Pavel: Gerade im Deutschunterricht übersetzen wir oft, weil Tschechisch oder Slowakisch die Ausgangssprachen der meisten Schüler sind. Also war es nicht meine erste Übersetzung, aber das erste Mal, dass ich für einen Wettbewerb übersetzt habe.

DGT: Pavel, weißt Du schon, was Du nach der Matura machen wirst?

Pavel: Ja, schon, ich hab mich jetzt für Jus angemeldet und ich werde mich wahrscheinlich auch an der Wirtschaftsuniversität anmelden. Ich glaube, für die Wirtschaft sind Sprachen auch sehr interessant.

DGT: Könntest Du Dir vorstellen, im Ausland zu arbeiten?

Pavel: Ja, schon, ich hab schon jetzt geplant, während meiner Studienzzeit irgendwann im ersten Abschnitt für ein Semester in ein englischsprachiges Land zu gehen und im zweiten Abschnitt auch irgendwo ein Jahr zu verbringen, wo man Französisch spricht. Ich bin eigentlich für alles offen. Ich bin ja so eine Art „Zwischenbürger“ zwischen Tschechien und Österreich, weil doch alle meine Verwandten in Tschechien sind und ich oft hin- und herreise. Also kann ich mir sehr gut vorstellen, irgendwo im Ausland zu leben und zu arbeiten.

DGT: Heuer dürfen auch die Lehrkräfte mit nach Brüssel und Herr Professor Langer, Sie werden Pavel ja begleiten. Du darfst aber noch jemanden mitnehmen, Pavel. Wer wird das sein?

Pavel: Mein Vater, weil meine Mutter bei meinem kleinen Bruder bleiben möchte.

DGT: *Warst Du schon einmal in Brüssel?*

Pavel: Ich nicht, aber der Herr Professor war schon da, der wird mich

dann dort herumführen und mir zeigen, was interessant ist.

DGT: *Dann wünsche ich beiden noch einen schönen Aufenthalt in Brüssel und bedanke mich herzlich für das Gespräch!*

Das Interview mit Pavel Březina und seinem Lehrer, Johannes Langer, führte Martina Prokesch-Predanovic, Außenstelle der Generaldirektion Übersetzung (DGT).

Divadelní spolek Vlastenecká omladina
zve na muzikál

My Fair Lady

v hlavních rolích
Kateřina Andrejsová a Zbyněk Háder
v režii Viktora Vaňury

v sobotu 9. dubna 2011
ve 14 h a 19 h

v divadelním sále
školy Školského spolku
„Komenský“
Vídeň 3, Sebastianplatz 3

vstupenky:
Jiřina Rozehnalová
tel. 0699 19239506

www.omladina.at

Zajímáte se o zaměstnání v zahraničí?

Nová platforma jobtour.eu nabízí základní informace o možnostech práce v zahraničí. Co musím umět, když chci pracovat jako stolař na Slovensku? S jakou kvalifikací přichází z České republiky technik stavebních strojů? A co bych si měl zjistit, když hledám práci v Maďarsku? Internetový portál jobtour.eu je užitečný nástroj pro každého, kdo by se chtěl zaměstnat jako přeshraniční pracovník v Rakousku, na Slovensku, v České republice nebo Maďarsku. Zájemci na něm najdou profily povolání,

informace o vzdělání a kvalifikaci a také o pracovněprávních a sociálněprávních předpisech pro více než stovku profesí. Kromě toho si mohou přečíst užitečné informace o životě v sousedních zemích. Portál jobtour.eu byl vytvořen jako součást tří přeshraničních projektů financovaných z prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje (EFRE). Cílem webové stránky je rozšířit znalosti a vykreslit přehledný obrázek společného pracovního a hospodářského prostoru v příhraničí.

Více informací najdete na adrese: www.jobtour.eu.

NÖ Landesaustellung 2011

Erobern – Entdecken – Erleben im Römerland Carnuntum – 16. April bis 15. November 2011

Der Twin City Liner ist offizieller Partner der Niederösterreichischen Landesaustellung und macht in der Vor- und Nachsaison erstmals einen Zwischenstopp in der Station Hainburg. Gemeinsam mit Ihrem Twin City Liner Ticket erhalten Sie gratis die Eintrittskarte zur Niederösterreichischen Landesaustellung 2011.

10 % Frühbucherbonus:

Frühbucherbonus: Planen Sie eine Fahrt nach Bratislava? Jetzt noch schnell bis zum 31. 03. 2011 telefonisch Ihr Ticket buchen und 10 % Frühbucherbonus sparen...

Muttertag:

€ 99,-/ P. tour-retour inklusive Sekt-Frühstück an Bord und Bummelzug – Stadtführung in Bratislava, Kinder bis 16 Jahre: halber Preis.

Muttertag (8. 5. 2011), 8:30/16:00 oder 9:00/18:30, tour-retour nur als Kombi buchbar

Central Danube Region Marketing & Development GmbH
• Handelskai 265 • A-1020 Wien

Buchung: Tel.: +43 1 588 80 • www.twincityliner.com

<p>Internationale Pensionsberatung</p> <p>Sie sind oder waren in der Slowakei, Deutschland oder Österreich tätig? Experten der Pensionsversicherungsträger beraten Sie.</p>	<p>Medzinárodné dôchodkové poradenstvo</p> <p>Pracujete alebo pracovali ste na Slovensku, v Nemecku alebo v Rakúsku? Experti pre oblasť dôchodkového poistenia Vám poradia.</p>
Ort / Termin	Miesto / čas
<p>Wien im Bürogebäude der Pensionsversicherungsanstalt 1021 Wien, Friedrich-Hillegeist-Straße 1</p>	
<p>10.05.2011 11.05.2011</p>	
<p>Dienstag und Mittwoch, von 8.30 bis 12.00 Uhr und 13.00 bis 15.30 Uhr</p>	<p>utorok a streda, od 8.30 do 12.00 hod. od 13.00 do 15.30 hod.</p>
Terminvereinbarung:	Dohodnutie termínu:
☎ 05 0303 23 723	
☎ Fax 05 0303 23 790	
<p>Verpassen Sie nicht Ihre Versicherungsunterlagen und Ihren Personalausweis oder Reisepass nicht!</p>	<p>Prezasa, prinesite si doklady k Vámu potrebné, občiansky preukaz alebo OSB</p>

První rakousko-český monitor příhraničí 2010

Mírné uvolnění napětí na trhu práce

První zpráva o situaci na trhu práce v příhraničí („monitor příhraničí“) byla dokončena a její dvě jazykové verze jsou k dispozici pro stažení na webové stránce www.expak-at.cz. Zpráva se zabývá vývojem trhu práce v česko-rakouském příhraničí v období od roku 2008 do první poloviny roku 2010 a prognózou dalšího vývoje po zrušení přechodných lhůt, k němuž dojde v květnu 2011. Výsledky analýzy jasně ukazují, že rámcové podmínky na trhu práce jsou v důsledku hospodářské krize pro všechny aktéry

obtížnější. Rizikovou skupinou jsou na obou stranách hranice především lidé s nízkou kvalifikací. Oproti roku 2009 se však situace na trhu práce v roce 2010 přece jen poněkud zklidnila. Součástí přípravy zprávy byla interview s experty na problematiku trhu práce. Oslovení odborníci nepočítají s tím, že zrušení přechodných lhůt s sebou přinese velké migrační proudy. Přitom argumentují jednak celkově malou mobilitou obyvatel České republiky, jednak tím, že v určitých profesích (např. cestovním ruchu) jsou zahraniční pracovníci zaměstnáni v Rakousku už dnes. Česká strana se však obává, že volný pohyb pracovních sil povede k „úniku mozků“.

Pilotní projekt Expak-at.cz se rozbíhá Poradenství ve zdravotnictví

Tento pilotní projekt je zaměřen na specifické problémy zdravotnických zařízení a jejich zaměstnanců. Zdravotnictví bylo vybráno po fundované analýze a rozvojovém workshopu proto, že právě v této oblasti bylo zjištěno na obou stranách hranice mnoho shod. Společnost ÖSB Consulting, která vypracovala detailní koncepci pilotního projektu, byla pověřena také jeho realizací. Jako projektový region byla určena příhraniční oblast mezi Hollabrunnem a Znojmem, resp. mezi Mistelbachem a Břeclaví. Cíle ná nabídka poradenských služeb má přispět ke zlepšení podmínek zdravotnických pracovníků v těchto oblastech. V první fázi projektu, která proběhne v prvním pololetí roku 2011, bude upřesněno územní a tematické zaměření poradenství. Na ně navážou pilotní poradenské aktivity pro vybraná zdravotnická zařízení. Na základě jejich výsledků pak budou vypracovány perspektivní strategie.

www.expak-at.cz

www.expak.at

Rodný dům Maxe Broda zdobí pamětní deska

V Haštalské 25, na domě, kde se v roce 1884 narodil Max Brod, byla 26. ledna 2011 odhalena pamětní deska na počest tohoto významného spisovatele, básníka, dramatika, publicisty, divadelního, hudebního a literárního kritika, ale také skladatele, překladatele a jedinečného organizátora akcí německé a české kultury v předválečné Praze. Brod vykonal pro českou, německou a posléze izraelskou kulturu mnoho. Na to však svět bohužel postupně zapomíná. Na co však bezpochyby nikdy nezapomene, je Brodovo seznámení světa s Franzem Kafkou. Byl to on, kdo nedbal Kafkova přání, a místo toho, aby dnes celosvětově známé dílo zničil, nabídl ho svým současníkům i následujícím generacím. Třeba jen proto si Max Brod zaslouží naši vděčnost a více takovýchto pamětních desek, řekla při odhalení desky v Haštalské ulici Karolina Polverini, radní Městské části Praha 1. Kromě ní se slavnostního aktu zúčastnili mimo jiné velvyslanci Izraele, Německa, velvyslanec Rakouska J. E. Dr. Ferdinand Trauttmansdorff a také český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg. Autory pamětní desky jsou Marcela Steinbachová a Martin Rusina z architektonického ateliéru Skupina a grafik Mojmir Pukl. Des-

ka vznikla z iniciativy Společnosti Franze Kafky za finanční podpory Česko-izraelské smíšené obchodní komory. Max Brod zemřel v roce 1968 v Tel Avivu, kam v roce 1939 emigroval. Kromě Franze Kafky přispěl ke světové proslulosti Jaroslava Haška a Leoše Janáčka.

Spolupráce ČR a Rakouska při vyšetřování kauzy Pandur pokračuje

Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman a šéf Centrálního státního zastupitelství pro stíhání korupce ve Vídni Walter Geyer v Brně podepsali dohodu o pokračování společného vyšetřovacího týmu v kauze údajné korupce při nákupu obrněných transportérů Pandur. Spolupráci svým podpisem prodloužili o dalších šest měsíců. „Obě strany hodnotily dosavadní práci společného vyšetřovacího týmu pozitivně a zdůraznily, že konkrétní výsledky vyšetřování, ke kterým tým dospěl v uplynulých týdnech, dávají naději na úspěšné dokončení celého vyšetřování,“ informovala ČTK mluvčí Nejvyššího státního zastupitelství (NSZ) Helena Markusová. „Tato forma spolupráce, ač to není nic nového, ve výsledku usnadní výměnu informací a důkazních materiálů v šetřené věci,“ sdělil k fungování česko-rakouského týmu státních zástupců a policistů Zeman. Jeho rakouský kolega Geyer podle Markusové uvedl, že díky spolupráci s novým vedením NSZ bude činnost česko-rakouského týmu efektivnější.

Sonntag, 20. März 2011 16:00

Der Onkel aus Pressburg – Auf österreichischen Spuren durch die Slowakei

Lesung: Dietmar Grieser

Musikalische Umrahmung mit Werken von A. Zimmermann, J. B. Fuß, J. N. Hummel und F. Lehár

Reinhold Brunner: Klarinette | Paul Angerer: Violine und Viola | Christoph Angerer: Viola | Ute Groh: Violoncello
Die Konzerte finden in Zusammenarbeit mit dem „Österreichischen Gewerbeverein“ statt.

Ab 15:00 Uhr bietet das Palais Eschenbach Kaffee und Kuchen zum Preis von € 5 an.

Konzertbeginn: 16:00 Uhr

Kartenpreise: € 20 | € 17 ermäßigt | freie Platzwahl.

Palais Eschenbach | A 1010 Wien, Eschenbachgasse 11

Eröffnungsabend Schausammlung

Dienstag, 22. März 2011, um 18:30 Uhr

Die Ausstellung *Monet bis Picasso. Die Sammlung Batliner* präsentiert den umfangreichen Bestand der Albertina

an Malerei der klassischen Moderne. Der Zeitraum, den diese Neuauftellung der Schausammlung abdeckt, reicht von Impressionismus und Fauvismus über den deutschen Expressionismus und das Bauhaus bis zur russischen Avantgarde. Den Abschluss der Ausstellung bildet das Werk Picassos.

Informace k Senátu ČR – personální změny

8. funkční období

Údaje ke dni 25. 1. 2011

Senát je po čtrnácti letech své existence již etablovanou institucí v českém ústavním pořádku. Jeho role v legislativním procesu se mnohokrát v minulosti ukázala jako klíčová a jeho přínos ke kultivaci české politické scény je značný...

Sídlo Senátu by se mělo stát živoucím dynamickým centrem konferencí, seminářů, přednášek, kulturních produkcí a pořadů, výstav a koncertů...

(Z editorialem předsedy Senátu Milana Štěcha)

Milan Štěch, předseda Senátu

MUDr. Přemysl Sobotka, 1. místopředseda

PaedDr. Alena Gajdůšková doc. JUDr. Petr Pithart, Ing. Zdeněk Škromach, RNDr. Alena Palečková, místopředsedové

PhDr. Tomáš Grulich, předseda Stálé senátní komise pro krajany žijící v zahraničí

Milý čtenáři,

redakce Klubu měla v úmyslu Vás krátce informovat o tradičním plesu rakouských občanů žijících v České republice. Při kontrolních rešerších našla tyto dva texty, původní originální německý text a pozdější v českém překladu. Posuďte sami, jak se tyto dva texty významově rozcházejí. Příští rok budeme informovat pouze o plesu.

Rakouský ples v Praze

27. ledna 2011, Palác Žofín

V roce 2011 se po jedenácté konal Ples Asociace rakouských občanů žijících v České republice. V elegantním prostředí Paláce Žofín v Praze byla vytvořena tradice pořádání Vídeňských plesů aristokratů. Pro mnoho Rakušanů jako i pro mnoho mladých Čechů a vysoce postavených politiků bylo velkou ctí zúčastnit se této události. Ples je benefiční událostí pro dobročinné účely.

27. 1. 2011, Palais Žofín

Im Jahre 2011 findet der Ball der Vereinigung der Österreicher in der Tschechischen Republik zum elften Mal statt. In den eleganten Räumlichkeiten des Palais Žofín ist es uns gelungen, die Tradition Wiener Nobelbälle in Prag neu entstehen zu lassen. Diese Bemühungen wurden durch den Besuch vieler Österreicher, vieler vor allem junger Tschechen und auch durch die Anwesenheit hoher politischer Repräsentanten gewürdigt. Der Ball ist eine Benefizaktion zu wohltätigen Zwecken.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Schlüsselgasse 18

A-1080 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2011 činí **33,- €** (členský příspěvek 16 € + předplatné 17 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2011 činí **35,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2011 činí včetně poštovního **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY PRO INZERENTY (včetně cen)

Rozměry v cm	Cena v €
2,5 × 5,2	6,13
3,2 × 10,5	15,31
6,5 × 5,2	15,31
7,0 × 8,5	26,88
7,0 × 10,5	34,38
5,0 × 17,3	40,00
12,5 × 17,3	100,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otiskem inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví:

Centrální telefon a fax (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilí.

Zájemci, hlaste se na tel. č. 602 36 51, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
Mag. dr. Brandeis.

Kurzy

slovenského jazyka
na Slovenskom inštitúte

miesto: priestory Slovenského inštitútu,
 Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
 informácie: tel. 01/535 40 57

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
 ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
 ředitelka dr. Taťjana Langášková
 tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: **ccwien@czech.cz**

Po – St 10:00-17:00

Čt 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

Slowakisches Institut

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.sivieden.mfa.sk

e-mail: **si.wien@gmx.at**

CzechTourism Wien

Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien

ředitelka Mag. iur. Michaela Kratzer

tel.: 0043 1 533 21 933, fax: 0043 1 533 21 934

e-mail: **info-at@czechtourism.com**

www.czechtourism.com

Mag.

Sylvie Šebelová

Sprachtrainerin für Tschechisch

+43 1 920 70 48 **tel+fax**

+43 699 12 64 29 38 **mobil**

office@sebelova.at **e-mail**

www.sebelova.at **web**

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
 předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
 tel. / fax 604 54 85,
 po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9-12 hod.

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc

Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9

tel./fax: **+420-284 818 008**

mobil: **+420-602 850 267**

e-mail: **Josef.FRANC@seznam.cz**

Výhodné ubytování ve Vídni
M. SEĎA

Westbahnstr. 18, 1070 Wien

Tel. 524 38 73, 617 27 06

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků
v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: **info@kulturklub.at**

www.kulturklub.at

Knihy vydané Kulturním klubem si
 můžete zakoupit/objednat přímo
 v Kulturním klubu.

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik

Universitätscampus

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3

www.univie.ac.at/pawlatsche

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenec

Spittelberggasse 7, 1070 Wien

tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder

tel. 505 98 06, **www.theater-moki.at**

Feiern bis Ob 20 oder 200 Personen,
wir bieten den passenden Rahmen!

in die Morgenstunden!

Der elegante **Glaspalast** mit angrenzender Terrasse in der Luftburg, das Feenzelt mit den öffenbaren Seitenwänden oder exklusiv das gesamte Himmelreich samt **Garten!** Genießen Sie im **glanzvollen Ambiente** unsere kulinarischen Kreationen, ob als Menü oder Buffet mit **Schauküche**, begleitet von ausgesuchten Weinen oder unserem Budweiser Bier.

Wir sind für **Familienfreundlichkeit** bekannt und besonders darauf bedacht, dass auch die kleinen Gästen einen **unvergesslichen Festtag** erleben! Wir freuen uns, Sie und Ihre Gäste bei uns **willkommen** zu heißen!

HIGHLIGHTS

- keine Saalmiete
- Feiern & Tanzen bis in den Morgen
- viele Aktivitätsangebote für Kinder
- All-inclusive-Pakete
- umfangreiches technisches Equipment (Beamer, Leinwand etc.)

Kolariks Freizeitbetriebe GmbH • Prater 128, Waldsteingartenstraße • A - 1020 Wien • Tel.: +43 1 729 49 99 • Email: events@kolarik.at

LUFTBURG® PRATERFEE®
FEENZELT® HIMMELREICH®
www.kolarik.at

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 02264/200 82
www.hroch.at

**Máte problémy s identifikací
neznámých znaků?**

Obrat'te se s důvěrou
na naši heraldickou kancelář!

Újezdský herold
Heraldická kancelář

VÁCLAV KULLE

Jeřovická è. 114
190 16 Praha 9
Èeská republika

Tel./fax:
pondìlí - pátek
+420/281 972 116

Koniasch Latin Press

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6
tel./fax: +420-220 511 681
koniasch@gmail.com

KLP

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Èeská kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
èeské a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

**Restaurant
Schönbrunner Stöckl**

beim Meidlinger Tor
Èeské a slovenské speciality!

rodina
Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29
tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

SPECIALITY ÈESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNÌ

OTEVŘENO: pondìlí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schlüsselgasse 18
tel.: +43-(0)1-402 57 31 (Dagmar Ficenec)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagsmenü - Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie - Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímou v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**Kleines
Wiener Cafe**

DENIS BEZUCHA

1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
sobota a neděle
zavřeno

Kavárna s èeskou kuchyní.
Oslavy na objednávku.
Budějovické pivo.

Ukázky z Klubového literárního pořadu *Romantické siluety v české a slovenské literatuře – K 200. výročí narození K. H. Máchy*, konaného v rámci Evropského dne jazyků 26. 9. 2010.

Karel Hynek Mácha

Marinka (1834)

Povídka, která rozvíjí děj jako přímý básníkův zážitek. Zachycuje prostředí chudé čtvrti Na Františku s výjimečnou postavou nemocné dívky – jako kontrast mezi uměním a všední skutečností.

Dějství první

Máji! Ó máji! – krásný máji!! – V obejmutí tvém plesá znovu živoucí země! Však běda, že žádný cit tak čistý není, aby nebyl smíšený s citem sobě odporným! – Jako v potěšení pocestného, vidoucího ponejprve rozkošnou při cestě své krajinu, se mísí žalost brzkého s ní rozloučení, jako v sladkost prvního políbení ihned hořkost posledního vplyne, tak i při vši radosti a plesu země z příchodu tvého, krásný máji, tvář její jeví smutek a bol brzkého s tebou se rozestání, a srdce mně jí co ozvěna zhluboka odpovídá!

Jaké to hemžení lidstva rozličného! Strakatý ženský šat míhá se temným oblekem mužským. – Vpravo vlevo pozdravování a poklony. – Kanálská zahrado, tvá sláva znovu se zdvíhá obživlými stromy; krásotinky pražské znovu k obvyklým se do tebe hrnou schůzkám! Tuto hrdě si vykrač-

je dáma v opéřeném klobouku po boku štíhlého jonáka, zakrucujícího si mladá, krátká vousiska a řinkajícího dlouhým ostruhama, které uvečer po návratu odsud mnohá ženština proklínati bude, svlíkající se z jediného svého svátečního šatu; dále ještě hrději se prochází nějaká paní děvečka ve velikém čepci po straně vojákově; zde zas hustým tlumem se tlačí, malinkou hlavu vstrčenou majíc v ještě větším děveččině čepce klobouku, městská dcerka s řeznickým tovaryšem, ohlížejíc se za davem studentů, který se za dlouhou řadou nastrojených dívek valí. Právě podle vůle své v největší tlačení dostihnou studenti řadu dívek a jedenkaždý z nich považuje se za šťastného, jestli aspoň o šat neb o ruku své milenky lehkým dotknutím mohl zavaditi. –

Jaké to hemžení lidstva rozličného! – A nad celým tím sborem láska rozprostírá perut svou, jako hudba, po celý den uprostřed rozlehlého místa před kafírnou hrající, poslední názvuk nad obsazenými stoly; jako jasný večer růžové červánky nad zelenými zahrady stíny po přešlém, parném dni.

Ruka mne bolí od smekání klobouku; poodejdu stranou ze sklepení stromoví toho pod modré klenutí večerního nebe. – Jsem sám.

Adolf Heyduk

Hoj, víno dejte červené...

Hoj, víno dejte červené,
já divoce chci víno pít,
jen víno – nechť bych poslední
měl do hrdla již pohár lít!

Že není pohár srdce tvé!
Krev lakotně bych z něho pil,
tak zničil bych tě pojednou,
a krví tvou se otrávil.

Adolf Heyduk

Slovensko, ty ještě spíš?

Už roztál sníš z těch vrchů vyvětralých
a dolů kalné bystřiny se ženou,
i Perun zase v mračnech černokalých
svým kopím blýská rukou napřaženou
a slunko teplej svítí níž a níž –
a Slovensko, ty ještě spíš?

Už z hájů bujných na pouť vesna kráčí
a různé svěží kvítí nese v klíně,
zas plna zpěvu je ta chasa ptačí,
čil skáče srn i jelen v doubravině,
a všecko hledá svoji rodnou skrýš –
a Slovensko, ty ještě spíš?

Už přišli čápi, přišly vlaštovice,
a vše se navrátilo ve své chatky,
už kvete hloh i keře ostružnice,
což nepospíšíš k rodné matce zpátky?
což naše jaro za nic neceníš?
Ach, Slovensko, ty ještě spíš?

Jaroslav Seifert

Hálekův domek

Když vcházeli jsme do síňky,
rozhlížel jsem se plaše,
bylo to tam tak chudičké
a chudší snad než naše.

Tenkrát jsem byl tam s dědečkem,
šel v starém kaiserroku;
do půlstoletí od těch dob
chybí jen pět šest roků.

Okénka jako lucerny
a všude málo místa.
Na zdi byl věnec se stuhou
a pod ním stála busta.

Měl hezké čelo, hustý knír,
malou, šviháckou bradku.
Z vavřínu jsem si ulomil
smetličku na památku.

Vonělo to tam starobou
a knížkami a plísní,
když před básníkem šeptal jsem
veršík z Večerních písní.

Ač do dneška jsem neslyšel,
jak v noci slavík zpívá,
z těch veršů však ten ptačí hlas
znám dávno, odjakživa.

Také mi básník prozradil,
proč v máji je tak kvítí
a co říkají milenci,
když jdou a měsíc svítí.

Od něho jsem se dozvěděl,
co toužil znát jsem skrytě:
proč jsou ty struny ze zlata,
když hraje na varytě.

Poprvé na nich slyšel jsem
hrát jeho měkkou ruku
a dnes bych za to vlastně měl
padnout mu kolem krku.
(*Maminka*)

Vítězslav Hálek

A kdyby vše potěšení
v tom světě bylo vzato,
a jenom láska zůstala –
ten život stál by za to.

A kdyby pravda bylo vše
a láska jenom snění –
já bych se k spánku položil
a nechtěl probuzení.

A jestliže jsem posud snil –
tož snil jsem sladce, mile,
a věčně nezapomenu,
kdo usnil mne v ty chvíle.

Vítězslav Hálek

Přilítlo jaro zdaleka
a všude plno touhy,
vše tlačilo se k slunci ven,
že snilo sen tak dlouhý.

Vylítly z hnízda pěnkavy
a drobné děti z chýše,
a pestré kvítí na lukách
přesladkou vůní dýše.

Z větví se lístek tlačí ven
a ptáčkům z hrdla hlásky,
a v ňadrech v srdci mladounkém –
tam klíčí poupě lásky.

Vítězslav Hálek

Má milá, pojď, přisedni blíž,
ať zobejímám Tebe;
pánbůh Ti krásnou duši dal,
žes jako anděl z nebe.

Mně jest tak často, jako bych
se zpovídat měl Tobě,
leč slova v ústech zamknutá
tak jako mrtvý v hrobě.

A co tak často Ti chci říct,
to ani jména nemá,
má duše toho plna jest,
leč ústa moje němá.

Jen když Tě mám obejmoutou
a duši v Tebe vhrůžím,
tu zdá se mi, že všechno víš,
co povědět Ti toužím.

**Jan Neruda
Také růže smrt**

Můj první máj, můj první máj,
jak byl tak blahý, jasný,
on posud stkví se v duši mé
co dýmá nad vše krásný.

Ach tenkrát slunce vinulo
kraj zlatý k srdci úže
a zkvetl krásný, teplý máj
a májem zkvetla růže.

Já díval se a díval zas,
až leskem zrak mně přešel
a zlatý kraj a teplý máj
i s růží v srdce vešel.

* * *

Máj tak krásný, jak jen první
lásky býti může,
a v něm vypučela mladá
z poupěte mně růže.

Mladounká ta růže krásná,
krasší než vše kvítí,
že mne příliš milovala,
musela umřítí.

UKÁZKA

16. listopadu 2010 zvalo České centrum ve Vídni na besedu s bývalým vězňem koncentračních táborů nacistického Německa Oldřichem Stránským u příležitosti prezentace jeho autobiografické knihy přeložené do němčiny pod názvem *Es gibt keine Gerechtigkeit auf Erden*. O lidství pana Stránského za sebe mluví vybraná část z jeho textu a kapitoly Odsun Němců.

Oldřich Stránský se narodil v Mostě v roce 1921 do jazykově smíšené židovské rodiny. V dětství ovládal mnohem lépe němčinu, ale rodiče ho z důvodu své náklonnosti k T. G. Masarykovi a prvorepublikovým ideálům poslali do české školy. V půli dvacátých let se rodina přestěhovala do Českého Brodu, kde tatínek převzal rodinný obchod. Oldřich tu chodil (spolu s bratrem Jiřím) do skautského oddílu, což dle jeho vlastních slov zásadně ovlivnilo jeho celý život. Nacistická okupace znamenala pro rodinu Stránských stejnou katastrofu jako pro ostatní židovské obyvatelstvo. Dne 22. června 1941 byl deportován do prvního židovského koncentračního tábora v protektorátu, do Lípy u Havlíčkova Brodu. Své rodiče a bratra už nikdy neviděl – byli po atentátu na R. Heydricha odvezeni do terezínského ghetta a zahynuli v polském vyhlazovacím táboře v Majdanku. Do Terezína musel v září 1943 i Oldřich Stránský, ještě v prosinci téhož roku byl zařazen do transportu do Osvětimi. Byl přidělen do tzv. rodinného tábora a na paži mu vytetovali číslo 168830. Oldřichu Stránskému se podařilo projít selekcí, na niž dohlížel Josef Mengele, takže

30. června 1944 Osvětim opustil. O necelé dva týdny později dorazil v transportu do pracovního tábora Schwarzhöhe v Sasku. Osvobození se Oldřich Stránský dočkal 22. dubna v koncentračním táboře v Sachsenhausenu.

Ukázka z autobiografické knihy Oldřicha Stránského *Není spravedlnost na zemi*.

...návrat do vlasti

Hned po prvních krocích na svobodě dostaly moje vzletné pocity studenou sprchu. Franta mi oznámil, že v hadiměřce není místo pro dalšího pasažéra. Sedadlo, původně určené pro mě, obsadil spisovatel Ivan Herben. Později jsem se dověděl, že to pro Frantu bylo důležité z prestižních důvodů, aby se mohl ukázat, jakou známou osobnost přivezl. Herben byl za války členem odboje a redaktorem časopisu *V boj*, zatímco já jsem byl ve Frantových očích jen bezvýznamným židovským mladíkem. Neaprotestoval jsem, Herben byl starší člověk; v té době mu bylo kolem pětáctyřiceti.

Vykročil jsem tedy k jednomu z nákladních vozů. Tam na mě ale čekala další překážka. Počet odvážených osob podléhal schválení Rusů, kteří chtěli zabránit, aby s vězni neodjel esesman převlečený do vězeňských hadrů. Lidé na korbě, bývalí vězni jako já, měli proto strach, že kdyby ruští vojáci zjistili, že je jich o jednoho více, všechny by nás postříleli. Nechtěli mě proto mezi sebe pustit. Z posledních sil jsem začal šplhat na korbou, nákladák se už rozjížděl. Oni ale nadávali a tloukli mě přes ruce, abych se pustil. Nakonec jsem se vysápal nahoru a jim nezbylo než se smířit s tím, že pojedou s nimi.

Projeli jsme Berlínem a poté Drážďany. Viděl jsem, jaké ruiny zbyly z těchto výstavných německých měst. Napadlo mě, že kdybych se v některé z ulic postavil na hromadu sutin, přehlédl bych celé město. Hlavní ulice byly průjezdné,

ale vedlejší, zvláště v Drážďanech, byly zasypané troskami domů a mezi sutinami vedly jen cestičky pro pěší. Měl jsem pocit zadostiučinění nad odvetou, kterou Spojenci uštědřili nacistickému Německu. Ale uvnitř duše se ozýval také smutek nad šílenstvím nacistů, kteří to všechno způsobili. A také nad tím, že demokratické státy nedokázaly včas válce zabránit.

Pozůstatky bojů jsem viděl opět při přejezdu Krušných hor. Okolo silnice ležely vraky zbraní, projížděli jsme zdevastovanými obcemi. Čím blíže jsme byli Praze, tím méně bylo škod. Do hlavního města jsme dojeli 7. června odpoledne. V Lékařském domě na dnešním náměstí I. P. Pavlova nás podrobili zdravotní prohlídce. Obdržel jsem repatriační průkaz, v němž bylo mimo jiné napsáno, že nemám vší. To bylo důležité. Hrozilo totiž nebezpečí, že vězni z koncentračních táborů zanesou do vlasti skvrnitý tyfus. Dostal jsem také kapesné ve výši tisíc korun.

Český Brod není daleko od Prahy a zpráva o příjezdu vězňů ze Sachsenhausenu se dostala do města dříve než vězni sami. Z vyprávění vím, že na náměstí před pomníkem Prokopa Holého úřady postavily malou tribunu a sezvaly občany. Dechovka zahrála československou a sovětskou hymnu, řečník přivítal hosty i oslavence, poté promluvili další prominenti. Zlatým hřebem programu byl tanec na náměstí. Ženy a dívky se oblékly do národních krojů, muži nosili vlajky, především československou a sovětskou. Amerických, britských a francouzských vlálo méně. Konaly se přehlídky obnovené československé armády. Hasičské a další spolky za okupace zakázané se chlubily svými prapory, jež byly schovány po celou válku na půdách nebo zakopány na zahradách. Někteří sokolové si vyšlapovali v holínkách, které ukořistili prchajícím esesmanům. Skauti měli na sobě košile po Hitlerjugend. Kolem tribuny se tísnili zvědavci. Všichni tleskali a provolávali slávu hrdinům a vítězným mocnostem.

Velkolepé uvítání bylo přichystáno především pro advokáta Axamita, bývalého člena městské rady. Franta jej do města přivezl dříve než mě, protože ve chvíli, kdy do Prahy dorazil zbytek kolony, v níž jsem se vezl, byl s Axamitem už na cestě do Brodu. Hned odpoledne se ale autem vrátil do Prahy, takže jsme do Brodu dorazili k večeru. Oslavy sice už doznávaly, ale ještě neskončily. Přijeli jsme vedlejšími ulicemi, zřejmě proto, aby si mého příjezdu nikdo nevšiml. Byl jsem obětí holocaustu a mnozí si v té době mysleli, že věznění za rasu nebylo tak hrozné jako za odbojovou činnost. Na rozdíl od Axamita se se mnou Franta asi nechtěl chlubit.

Nikdy jsem s ním o tom nemluvil – ani tehdy, ani později. Nabídl mi, abych první dny bydlel u něj. Ulehl jsem ten večer na gauč v malém pokojíku s oknem na dvorek. Po čtyřech letech jsem poprvé spal v peřinách. Před několika dny jsem byl v těsné blízkosti smrti, nyní jsem stál na prahu nového života. Bylo to krásné a zoufalé zároveň. Nikdo z mých blízkých už nežil. Ráno po probuzení jsem si ohmatal nohy. Byly stále oteklé, ale méně než dříve. Měl jsem pocit, že mi začaly dorůstat vlasy. Radoval jsem se, že se už brzy budu moci česat hřebem. Rozhodl jsem se, že se půjdu podívat na náš dům a že navštívím místní lidi, o nichž mi rodiče psali, že se od nich dočkali pomoci. Přemítal jsem, že možná budou mít uschované některé naše věci. Nechám se také vyfotografovat, abych mohl později lidem ukázat, jak jsem vypadal po návratu. Bude to mé

první vydání z částky tisíce korun, které jsem po návratu dostal od repatriační komise.

Vstal jsem a umyl se. Paní Procházková mě pozvala na snídani. Přinesla mi kafáč bílé kávy a buchty. Splnil se mi sen, o kterém jsem tak často mluvil s kamarády při šichkách v lágrech, když nás šlehal déšť a každou chvíli někdo navždy zkolaboval. Kolik z mých spoluvězňů, s nimiž jsem takto v duchu vařil, se dočkalo splnění této touhy?

Po snídani nastala první potíž. Neměl jsem co na sebe, jen hadry, v nichž jsem přijel ze Sachsenhausenu. Paní Procházková mi půjčila jedny Frantovy šaty, musel jsem však slíbit, že je vrátím, až se zmožu na vlastní. Vyprávěla mi, že i oni trpěli za války bídou. Na nové šaty neměli, naopak museli, jak zdůraznila, některé prodat, aby mohli nakoupit potraviny. Slíbil jsem, že oblek určitě vrátím. Po čtyřech letech jsem měl na sobě civilní oděv, nikoli pruhované kalhoty a kabátec se znamením. Vydal jsem se přes náměstí k našemu domu. Měl jsem strach, že mě potkají lidé a začnou se vyptávat, kde skončila moje rodina a co všechno se mi za ta léta přihodilo. Cítil jsem se zesláblé. Snad i kvůli rozčilení. Mnohokrát se mi zdálo, že kolemjdoucí znám, ale nemohl jsem si vzpomenout na jejich jméno. Na budovách jsem si nevšiml žádných zásadních změn, jen některé vývěsní štíty byly jiné, především na obchodech, které před válkou patřily židovskému majiteli.

Náhle mě někdo zastavil a srdečně mi stiskl ruku. Zmateně jsem na něj hleděl, až posléze mi došlo, o koho jde. Byl to pan Dvořák, který u nás léta pracoval jako dělník a na zádech přenesl bezpočet těžkých pytlů. Vyptávání bylo předlouhé, jak jsem se obával. Mluvili jsme o mém osudu a o naději, že by se někdo z rodiny mohl vrátit. Když uslyšel mé pochybnosti, i jemu zvlhly oči. Snažil se mě utěšit. Nechápal bestialitu, která vedla ke zničení životů tolika lidí jen proto, že vyznávali jiné náboženství a podle nacistické ideologie neměli patřičný rasový původ.

Trpce jsme se na sebe usmáli a rozloučili se. Pokračoval jsem dál. Zmizela kovárna, kde pan Lupoměský koval podkovy a nasazoval rámy na kola selských vozů. Místo, kde jsem jako chlapec dlouhé hodiny postával a obdivoval šikovného řemeslníka, jak ková koně, bylo nenávratnou minulostí. A naproti stál náš dům. Vrata, u kterých jsem se před čtyřmi lety rozloučil s rodiči, byla otevřená, roleta do krámu spuštěná, okenice do mého a bratrova pokoje zavřené. Naleznu odvahu vstoupit? Průjezdem jsem vzadu v domě zahlédl povoz s koňmi. Někdo tam něco nakládal. O krok dál byly místnosti, kde jsme bydleli. Stěny pokrývala vlhkost, nábytek zmizel, místo něj tam byly naskládány pytle s hnojivem. Dům zjevně nikdo neudržoval. Opadaná omítka, shnilé podlahy, některé tabulky v oknech byly rozbité nebo scházely. Zíral jsem na to a vybavoval si, jak to tam vypadalo dříve. Kde byla kuchyňská kamna, kde stál stůl, kde byl zavěšený telefon, v té době tak vzácný, kde se nacházely postele a skříňe a kam jsme dávali kastrol se žrádlem pro psa. Kde stály v krámě nezbytné váhy, pult a pytle s moukou. A támhle býval pokoj, kde jsme s bratrem Jiřím měli každý svůj psací stůl a skříň s knihami.

Hruza. Na dvoře jsem zahlédl studnu s rozbitou pumpou. A také znamenitý kurník, který jsme pod otcovým velením stavěli, když jsme už nesměli vést obchod. Dále se nacházela zahrádka s hrušní a záhony na zeleninu. Vše zpustošené, zarostlé trávou a kopřivami. Kdo to stál za tři roky, co naši odjeli transportem, takhle zničit?

Vzpomněl jsem si na poslední dopis od rodičů, který jsem dostal v Lípě. Psali, že všechno uklidili, aby za sebou zanechali pořádek, aby dokázali, že jsou slušnými a civilizovanými lidmi, nikoli barbary. Že nejsou „Saujuden“, jak nacisté Židům nadávali. Psali klidným písmem, s vírou v budoucnost a rozum lidí. Jejich pravda zvítězila, ale jejich těla nevydržela nacistickou nenávist a krutost. A náš dům nepřečkal lidskou chamtivost.

Hlavou mi vrtala nepochopitelná věc. Franta Procházka mi přece s úsměvem vyprávěl, že se stal správcem našeho opuštěného domu a že učinil, jak říkal, všechna opatření, která znamenají jeho zhodnocení. Dodnes si na tuto jeho větu pamatuji. Majitelem domu se stala Obilní společnost. Kdo tedy nese zodpovědnost za jeho stav, když je on správcem? V tu chvíli jsem pochopil, proč se za mnou do Sachsenhausenu vydal. Chtěl nejen splnit dluh, který vůči mé rodině splnit musel, ale také odčinit, co napáchal s majetkem, jenž mu naši svěřili. Neměl jsem sílu ten den už v pochůzkách pokračovat a navštívit lidi, kteří byli našimi přáteli. Kalich hořkosti jsem dopil do dna.

Národní výbor mi v následujících dnech přidělil jednopokojový byt po uprchlých Němcích, včetně nábytku, který jsem musel splácet Fondu národního majetku. Byl to byt ve vile, která před válkou patřila rodičům Ireny Frischmannové, mé kamarádce, jež mi do Lípy napsala poslední zprávu o rodičích a bratrovi. Z lágru Trawniki u Lublinu se nevrátila, stejně jako celá její rodina.

Odsun Němců

Po maturitě na Vyšší průmyslové škole strojnické v Praze na Smíchově, kterou jsem absolvoval ve zkráceném termínu už v lednu 1946, jsem dostal povolávací rozkaz do školy pro důstojníky v záloze v Rokytnici v Orlických horách. V tamějším kraji hospodařili na většině statků a usedlostí Němci. Moje jednotka byla požádána o asistenci při jejich vysídlení. Už předtím jsem přemýšlel, jak se zachovám, budu-li se muset zhostit takového úkolu. Mou mysl tehdy ovládaly spíše pocity nenávisti než smířlivosti. Ovlivňovalo mě ostře protiněmecké veřejné mínění a skutečnost, že všechny politické strany i sám prezident Edvard Beneš vysídlení Němců požadovali, aby navždy zabránili možnosti opětného rozbití země. Navíc to byl krok, který odsouhlasily spojenecké mocnosti při konferenci v Postupimi. Pořád se o tom psalo v novinách a mluvilo v rozhlase. Měl jsem však nepříjemný pocit z divokého odsunu, když lidé sami vzali věci do svých rukou. Dnes vím, že zločiny na Němcích páchali hlavně kolaboranti a udavači, kteří chtěli agresivitou prokázat svou nevinu a zahladit stopy svých dřívějších činů. Je smutné, že později nebyli potrestáni, přestože to legislativa umožňovala. I ty nejhorší případy zůstaly zpravidla bez trestu.

Když jsem po příchodu k německým usedlostem v Orlických horách spatřil, koho vlastně máme vysídlit, byla moje nenávist rázem zviklána. Dorazili jsme k hospodářství na příkré stráni. V domě se nacházelo plno žen a dětí. Na první pohled bylo zřejmé, že musejí tvrdě pracovat, aby se užívaly. Bezradně balily svá skromná zavazadla. Nejstarší žena se mě zeptala, proč musí všichni odejít. Snažil jsem se jí vysvětlit, že to je proto, jak se zachovali k nám Čechům. Pověděl jsem jí, že jsem byl v koncentračním táboře, a ukázal číslo vytetované na předloktí. Celá udivená se tázala, co to mám na paži. Nikdy zřejmě neslyšela o Osvětimi, přesto-

že určitě věděla, co to jsou koncentráky. Odpověděl jsem otázkou, kde jsou muži. Vypočítala, kolik jich odešlo na vojnu, kdo z nich padl na frontě, kdo je v zajetí a o kolika z nich se neví, kde jsou. Zůstaly zde jen ony s dětmi. Poté náš rozhovor skončil. Armádní nákladní vůz ji s ostatními odvezl na nádraží do Rokytnice, odkud odjely vlakem do Německa. Tím jsme splnili úkol. Jako polehčující okolnost mohu uvést jen to, že jsem si během celé události nevyšiml žádného násilí, hrubosti či posměšných poznámek. K dalším podobným akcím jsme již nebyli přizváni.

Od této chvíle jsem nedokázal s odsunem zcela souhlasit. Cítil jsem, že je nespravedlivé – pokud se na světě dá o spravedlnosti vůbec mluvit – svalovat na všechny sudetské Němce kolektivně vinu za to, co se stalo ve druhé světové válce. Mnozí lidé, jako právě tyto ženy, se mohli jen pramálo zasloužit o rozbití Československa. Byli prostě zmanipulováni jako Češi, kteří přišli v roce 1942 na rozkaz nacistů na Václavské náměstí slíbit věrnost protektorátní vládě. Nebylo i mezi našimi lidmi mnoho těch, kteří se hlásili k okupantům nebo alespoň k vlajkařům? Koho lze vinít za všechno, co se stalo? Kdo má na svědomí vysídlení Němců, deportace Židů, plynové komory, popravy, vraždy, koncentráky, nálety na Německo i na Británii a vůbec všechny válečné hrůzy? Scéna z odsunu ve mně zanechala hluboký dojem. Dodnes mám pocit, že vinu nesou mocní tohoto světa, jež jsou ochotni udělat vše, jen aby se dostali na nejvyšší pozice. Údajnou snahu o prospěch národů zahalují do ideologií o čisté rase, dělnické třídě či jediném náboženství a nesou odpovědnost za většinu krutostí na světě. Tehdy jsem usoudil, že obětovat život má cenu pouze tehdy, pakliže jsou ohrožena práva a svobody jedince bez ohledu na jeho národnost, barvu pleti, náboženství nebo světový názor.

Po mnoha letech, když se emoce v mé hlavě zklidnily a začal jsem uvažovat o tom, co se vlastně s Čechy, Němci, Židy a dalšími národy stalo, jsem dospěl k názoru, že každé velké bezpráví, spáchané v dějinách střední Evropy, začalo nebo skončilo vyhnáním lidí z domovů. Není asi přehnané tvrdit, že ztrátu rodinného krbu prožívali všichni podobně. Někde to přišlo náhle bez předchozího varování, jinde s patřičným předstihem. Lidé, kteří po staletí sídlili ve svých domech a usedlostech; sedláci odjakživa obdělávající svá pole; vesničané, jejichž předci vedle sebe odpočívali na místních hřbitovech; zkrátka lidé, jež se vzájemně znali, ženili a vdávali, chodili společně na bohoslužby a jako děti si hráli a docházeli do školy, se najednou stali nepřáteli těch, kteří směli zůstat ve svých domovech. Mnozí se už těšili, jak se usídlí v opuštěných příbytcích, zmocní se majetku svých sousedů a odvedou si opuštěná domácí zvířata.

Vyhnaní se v takových okamžicích museli rozloučit se svým okolím. Zvažovali, co vzít s sebou, jak se obléknout a co zanechat. Vzpomínali, od koho co dostali, kolik námahy je stálo všechno vytvořit, získat a nashromáždit. Kolik lásky a štěstí prožili, když vychovávali děti v těchto místnostech, v tomto nábytku, v těchto peřinách, v tomto šatstvu. Muži museli opustit živnosti – obchody, dílny a náradí, své zamilované knihy, obrazy na stěnách a hudební nástroje. Ženy s lítostí a nerozhodností způsobenou tím, že nikdo neměl představu, co je čeká, prohlížely uložené prádlo, nádobí a vybavu zděděnou po předcích. Připravovaly na cestu trvanlivé potraviny. Jejich život ztratil půdu

pod nohama. Všichni se loučili s předměty připomínajícími jim nejkrásnější chvíle života.

Loučili se i se zvířaty. Němým živočichům se omlouvali za to, že je budou muset opustit. Naposledy očima pohládili domov a odešli tam, kam jim bylo nařizeno. Až po tuto chvíli prožívali totéž, ať se jednalo o Čechy, kteří museli utéct ze Sudet po rozbití Československa, o Němce, vysídlené po porážce nacismu, nebo o Židy, deportované během válečných let. Všem zůstala hořkost ze ztráty domova. Pokud se někdo dožil lepších časů, pocit křivdy v něm stejně zanechal nesmazatelné stopy. V tom, co následovalo po odchodu, je však jeden propastný rozdíl. Němci, přestože v mnohých případech čelili nelidskému zacházení, odjížděli do podobné země, mezi lidi stejného jazyka. Podobně i Češi – solidarita obyvatel ve zbytku republiky byla obrovská a nakonec se všichni někde umístili, našli nové sousedy a někteří se po válce vrátili do původních domovů. Židé ale měli před sebou jen utrpení a smrt.

Po celá devadesátá léta dvacátého století probíhala v české společnosti diskuse o tom, jak nazývat poválečně vykázaní Němců z českého území. Zda to byl odsun, což sudetští Němci označovali za zlehčující eufemismus, nebo vyhnání, což zase odmítali mnozí na české straně, neboť akce proběhla v souladu s rozhodnutím Spojenců. Buď jak buď, na samotné tragédii slovo nic nezmění. V mnoha případech divokého odsunu neprobíhal odchod dvou až tří milionů Němců spořádaně. Lidé se jim chtěli pomstít za ponížení, způsobené mnichovskou dohodou, za heydrichiádu a za všechno, co se odehrálo v koncentračních táborech a ve věznicích gestapa. Jak v devadesátých letech zjistila společná česko-německá historická komise, při násilnostech zahynulo asi čtyřicet tisíc osob německé národnosti, tedy zhruba dvě procenta vyhnáných. Pro dokreslení válečné aritmetiky je však třeba dodat, že z téměř devadesáti tisíc Židů deportovaných nacisty z protektorátu se nevrátilo kolem pětadevadesáti procent osob.

KRÁTKÝ HISTORICKÝ PŘEHLED

791-796

V letech 791 až 795 proběhla řada vojenských tažení franského vojska do Podunají proti Avarům (ve franském vojsku bojovali i Slované); došlo k rozvrácení avarské říše. Avari uznali franskou svrchovanost, začali přijímat křesťanství a postupně podléhali asimilaci. **Roku 795** se vojenské výpravy proti Avarům zúčastnil i **vévoda Vonomír**. **Jde o první konkrétní zmínku o českých Slovanech ve franských pramenech.**

871

jaro

Karlomanem vězněný Svatopluk byl propuštěn a vyslán na Moravu v čele franské výpravy, aby potlačil moravský odboj. Svatopluk však přešel na stranu Moravanů. Vítězství Svatopluka proti franskému vojsku znamenalo restituci samostatnosti moravského státu.

Panovníkem **Velké Moravy se stal Svatopluk (871-894).**

921

13. února

Úmrtí **knížete Vratislava I.** S jeho jménem je spojeno založení **kostela sv. Jiří na Pražském hradě** (kolem roku 916). Za jeho nezletilé syny Václava a Boleslava vládly dvě kněžny: Drahomíra a Ludmila.

1061 nebo 1071

Zahájena velkorysá **přestavba kostelíka sv. Víta** na Pražském hradě.

1311

Vedena **nejstarší městská soudní kniha v Čechách** – Nového Bydžova.

7. února

Koronovace Jana Lucemburského a jeho manželky Elišky Přemyslovny ve Svatovítské bazilice arcibiskupem mohučským Petrem z Aspeltu za krále českého.

1351

Říšské insignie převezeny do Prahy.

V Českých Budějovicích byl doložen **první tovaryšský cech** – soukeničtí tovaryši.

1361

26. února

Karlu IV. a Anně Svidnické se narodil v Norimberku syn **Václav IV.** – dědic trůnu.

1411

18. ledna

Na brněnském Špilberku zemřel **markrabě Jošt**. Odešel poslední moravský skutečně v zemi sídlící a vládnoucí markrabě.

březen

Na příkaz papežské kurie byl M. Jan Hus prohlášen za odpadlíka.

1421

polovina ledna

Moravští táboři z Nedakonic zpustošili a vypálili klášter Velehrad.

duben

Jan Žižka nechal vojensky zlikvidovat táborské pikarty (adamity).

1471

březen

Nečekaně **zemřel Jiří z Poděbrad**, český král v letech 1458-1471. Zásluhy Jiřího z Poděbrad: Jiří z Poděbrad byl nejmocnější a nejbohatší pán východočeského kališnického svazu. Přispěl k rozvoji českého království, a to jak hmotně, tak i kulturně. Obnovil hospodářství země, které narušily dlouholeté války. Zasloužil se o obnovu dolování stříbra v Kutné Hoře, o ražbu českého groše. Podporoval obchodní cesty, které byly nutné pro rozvoj zahraničního obchodu. Pro podporu řemesla a obchodu uděloval cla

a tržní předpisy. Stejně jako Karel IV. chtěl obnovit jednotu českého státu a posílit královskou moc navrácením statků.

1581

Na hlubockém panství Adama z Hradce v jižních Čechách došlo ke sporu poddaných o tzv. sirotčí peníze. Rebelii vedl sedlák, snad i rychtář **Kubata**, který byl v témže roce popraven. Příslovecnými „Blaty“ se nazývaly místní pastviny (úsloví „Kubata dal hlavu za Blata.“).

1611

15. února

Útok Pasovských, které pozval do Prahy Rudolf II., na obsazení celé Prahy nestačil. Pasovští všude rabovali a drancovali.

11. března

Poslední jednotky Pasovských tajně opustily Prahu, avšak loupily a devastovaly střední a jižní Čechy s odůvodnění, že jim nebyl vyplacen žold.

12. dubna

Matyáš Habsburský

V Praze byl zahájen generální sněm Království českého, Markrabství moravského, knížecí slezských i obou Lužic. Ujednána **abdikace Rudolfa II. v prospěch jeho bratra Matyáše II.**

1621

17. ledna

Kardinál Dietrichštejn jmenován císařským komisařem na Moravě.

polovina ledna – únor

Evangeličtí Valaši nepřijali bělohorskou porážku a postavili se Habsburkům na odpor.

20. února

Do Prahy přišel seznam exponovaných povstalců, uvedeno na devadesát osob.

březen

Zahájeno vypovídání kalvínských a bratrských duchovních.

15. března

Mimořádný soudní tribunál v Praze zahájil za předsednictví Karla z Lichtenštejna svou činnost na Pražském hradě. Každý z obžalovaných musel odpovědět na 236 otázek.

během dubna

Císaři bylo předloženo ke schválení čtyřicet tři návrhů na trest smrti, potvrzeno bylo **sedmadvacet rozsudků**.

1631

Kardinál Dietrichštejn povolal na Moravu nový **církevní školský řád piaristů** a první jejich kolej zřídil na svém panství v Mikulově.

1701

Dominik Ondřej z Kounic založil ve Slavkově u Brna manufakturu na výrobu jemných vlněných látek.

V paláci hraběte F. A. Šporka v Praze Na Poříčí začalo působit **nejstarší divadlo v Království českém**.

1751

23. ledna

Císařským reskriptem bylo uskutečněno postátnění krajských úřadů, čímž se staly druhou hlavní instancí veřejné správy.

1761

Vyšel první díl **Annales Boemorum (České kroniky) Václava Hájka z Libočan** s kritickým komentářem editora Gelasia Dobnera, zakladatele české kritické historiografie. Dobner ji dokonce označil za úplný falzifikát a jejího autora za „lháře, šarlatána a nactiurhače“. Tento vydavatelský počín vyvolal živý ohlas mezi vzdělanci, názorově je diferencoval.

Marie Terezie vydala **nový hrdelní zákon**.

1771

Za hladomoru (velká neúroda způsobena dlouhotrvajícími dešti) **zemřelo** v Českých zemích asi **půl milionu lidí**, tj. **přes 12 % všeho obyvatelstva**.

1781

Vydán **nový soudní řád**, který prohlašoval za vůdčí princip rovnost všech občanů před zákonem. **Trest smrti se připouštěl jen v době stanného práva**.

23. dubna

Josef II. v dopise dvorské kanceláři dal **podnět ke zrušení nevolnictví**.

1792

V Horním Slavkově byla založena J. Paulusem **první porcelánka v Čechách**, další manufaktury na výrobu porcelánu vznikaly posléze v Praze, Klášterci nad Ohří, Týnci nad Sázavou.

Založena **první rolnická škola** v Trnově u Zbraslavi.

Byla zostřena cenzura, která postihla nejen spisy francouzských osvícenců, ale i česky psané brožury a mnohé německé spisy.

1801

Schwarzenberkové založili v Českém Krumlově **soukromou hospodářskou školu** pro výchovu hospodářských úředníků.

leden

Hrabě R. Wrba zřídil v Hořovicích **první řepný cukrovar** v českých zemích.

1811

V **Brně** vznikla první **reálná škola**, která byla zaměřena **k výchově podnikatelů**.

Byla provedena nová sekularizace církevního majetku. Stát, vyčerpaný napoleonskými válkami, nechal zabavit v kostelích zlaté a stříbrné předměty, které byly přetaveny a jako válečná náhrada putovaly do Francie.

20. února

Vydán finanční patent.

15. března

Vyhlášen státní bankrot. Stát se tak zbavil **čtyř pětín svých dluhů** tím, že je z **80 % přesunul na obyvatelstvo**.

1821

V železárnách U Zlatých Hor byla zřízena **první válcovna** v českých zemích. Např. ve Vítkovicích v roce 1831.

V Darové u Rokycan byla **poprvé v Rakousku** usku-
tečněna **tavba koksem**. Experiment lze označit za počátek
moderní metalurgie.

Ve Šlapanicích u Brna byla uvedena do provozu prv-
ní významná **strojírna v českých zemích** – firma Schoell
a Luz. V letech 1836-1838 byla přenesena do Brna, ná-
stupcem byla **První brněnská strojírna**.

polovina února

Byl založen první **česky psaný vědecký časopis Krok**.

1831**1. ledna**

Z iniciativy Sboru pro vědecké vzdělávací řeči a literatu-
ry české vyšlo v muzejním časopise provolání Vlastencům
národní literatury naší milovaným, které vyzývalo po vzoru
srbském k založení zvláštního peněžního fondu nazvaného
Matice česká, jenž by sloužil k vydávání dobrých českých
knih. Matice česká působila do roku 1949.

1851

**Cukrovar v Židlochovicích se stal největším a technicky
nejdokonalejším cukrovarem v Rakousku.**

1861**1. ledna**

**Vyšlo první číslo Ná-
rodních listů**, v němž
F. L. Rieger nastínil český
politický program obsa-
hující požadavek národní
rovnoprávnosti, občan-
ských práv a rozsáhlé sa-
mosprávy.

26. února

Byla vyhlášena únorová
ústava (též Schmerlingo-
va). Vzbudila u většiny
neněmeckých národů od-
por, nejdůraznější v Uh-
rách. Čechům bylo upřeno
české historické právo.

18. a 20. března

Proběhly první volby do zemských sněmů. Rieger předne-
sl první z dlouhé řady českého „ohrazení“. V moravském
zemském sněmu podali ústy svého vůdce A. Pražáka rov-
něž ohrazení. Ve slezském sněmu neměli Češi zastoupení.

1871

Skupina českých podnikatelů založila v Libni u Prahy no-
vou strojírnou – **První českomoravskou strojírnou**, jeden
z kmenových podniků budoucího ČKD.

14. února

Výnosem ministerstva obchodu byl schválen burzovní řád
pražské burzy.

1891

Ustanovila se **samostatná česká bohoslovecká fakulta**
jako součást české univerzity.

2. a 4. března

Po rozpuštění říšské rady v lednu 1891 proběhly nové vol-
by, které skončily naprostou porážkou Staročechů.

16. březen

Zahájena stavba **Petřínské rozhledny**.

1901

Zahájena stavba **secesní budovy Hlavního nádraží
v Praze – architekt J. Franta**. Secese se prosadila i ve ve-
řejné plastice a také v malířství.

únor

**Vznikl stálý a samostatný orchestr Česká filharmo-
nie.**

1921**15. – 17. ledna**

Sjednocením Svazu československých legionářů, Družiny
československých legionářů a Jednoty československých
legionářů **vznikla Československá obec legionářská**.

únor

Podle statistiky žilo v tomto roce na území republiky
13 613 000 obyvatel, z toho 6 850 000 Čechů, 3 123 000
Němců, 1 910 000 Slováků, 745 tisíc Maďarů, 461 tisíc Ru-
sínů, Rusů a Ukrajinců, 180 tisíc Židů, 75 tisíc Poláků.

27. března

Pokus bývalého císaře Karla I. o monarchistický převrat
v Maďarsku.

1931**19. ledna**

Z podnětu M. Hodži založen **Národohospodářský ústav
pro Slovensko**.

15. – 16. března

V Praze se sešel celonárodní sjezd nezaměstnaných.

1941**23. ledna**

**Protektorátní vláda vydala nařízení o nucených pracích
mužů od osmnácti do padesáti let.**

1951**21. – 24. února**

Na zasedání ÚV KSČ rozhodlo stranické vedení úplně
opustit dosavadní koncepci pětiletky a vytyčit strategii pre-
ference těžkého průmyslu.

1. května

Rozhlasová stanice **Rádio Svobodná Evropa zahájila vy-
sílání pro Československo** a stala se významnou silou an-
tikomunistického odporu. Prvním ředitelem byl významný
publicista F. Peroutka.

1961

Britskými a americkými liberálními právníky **byla založe-
na Amnesty International**, mezinárodní nevládní orga-
nizace pro ochranu lidských práv a svobod. Především
spolupracovala s výborem na obranu nespravedlivě stí-
haných.

1. března

Proběhlo sčítání lidu. V ČSSR žilo 13 745 577 obyvatel.

28. dubna

Československo navštívil první kosmonaut světa – J. Ga-
garin.

1971

V kanadském Torontu založili spisovatelé J. Škvorecký a Z. Salivarová exilové nakladatelství Sixty-Eight-Publishers.

Zahájen provoz na dálnici z Prahy do Mirošovic.

1981**2. dubna**

V Praze byl otevřen Palác kultury.

6. – 10. dubna

V Praze se konal XVI. sjezd KSČ. Z hlavního projevu G. Husáka zmizelo vychloubání ekonomickou převahou socialismu nad kapitalismem a bylo přiznáno nesplnění nárůstu národního produktu. Přesto si ještě G. Husák neodpustil tvrzení o přitažlivosti a úspěšnosti socialismu a o krizi kapitalismu.

1991**1. ledna**

V ČSFR byla zavedena volná tvorba cen.

9. ledna

Federální shromáždění přijalo do právního systému ČSFR Listinu základních práv a svobod.

16. – 27. ledna

Prvními aukcemi byla zahájena malá privatizace.

3. února

Zahájena série jednání o novém státoprávním uspořádání.

11. února

V Brně zasedal „kulatý stůl“, kde se zvažovala možnost vytvoření samostatné „moravskoslezské ústavy“.

15. února

Na setkání prezidenta České a Slovenské federativní republiky Václava Havla, prezidenta Polské republiky Lecha Wałęsy a předsedy vlády Maďarské republiky Józsefa Antala byla v maďarském Visegrádu podepsána Deklarace o spolupráci mezi Českou a Slovenskou federativní republikou, Polskou republikou a Maďarskou republikou na cestě evropské integrace. Tento dokument se stal základem pro spolupráci tří, po rozpadu Československa čtyř středoevropských zemí, pro niž se vžil název **Visegrádská skupina (Visegrad Group)**. Kromě tohoto názvu se lze setkat s termínem **Visegrádská spolupráce (Visegrad-cooperation) či zkratkou V4**. Místo, kde k setkání Havel – Wałęsa – Antal došlo, bylo symbolické: ve Visegrádu se roku 1335 sešli panovníci Jan Lucemburský, král český, Karel Robert, král uherský, a Kazimír III., král polský, aby se dohodli na vyřešení vzájemných neshod a spolupráci. Jak o tomto setkání napsal F. Palacký: „...porady a úchvaly sjezdu tohoto byly pro ten věk veledůležité, spořádavše nadobro všelike poměry státní na východu Evropy.“ Shodné místo setkání však není jedinou historickou paralelou: jak schůzka středoevropských monarchů, tak setkání zástupců nových středoevropských demokracií byly jednáním představitelů zemí nastupujících novou etapu svého vývoje – etapu budování sebevědomých a prosperujících států. Po rozpadu komunistického bloku řešili představitelé těchto zemí podobné problémy a převážil mezi nimi názor, že s řadou z nich bude lepší vypořádat se ve vzájemné spolupráci. Za hlavní faktory vedoucí ke vzniku novodobé visegrádské spolupráce lze tedy označit především:

- snahu o likvidaci pozůstatků komunistického bloku ve střední Evropě;

- snahu o překonání historických animozit mezi zeměmi střední Evropy;

- přesvědčení, že společným úsilím bude jednodušší dosáhnout naplnění vytyčených cílů, tj. úspěšně provést společenskou transformaci a začlenit se do evropské integrace;

- ideovou blízkost tehdejších politických elit.

21. února

ČSFR byla přijata za člena Rady Evropy.

26. února

Federální shromáždění přijalo zákon o velké privatizaci.

1. března

V Bruselu byly dohodnuty oficiální vojenské kontakty mezi NATO a ČSFR.

27. března

Z funkce pražského arcibiskupa odstoupil kardinál F. Tomášek (zemřel 4. srpna 1992 ve věku třidevadesáti let), byl **nahrazen** biskupem **M. Vlkem**.

20. – 21. duben

Oficiálně byla ustanovena ODS, česká pravicová politická strana, zdůrazňující politický pragmatismus a důsledný volný trh. Předsedou strany se stal Václav Klaus.

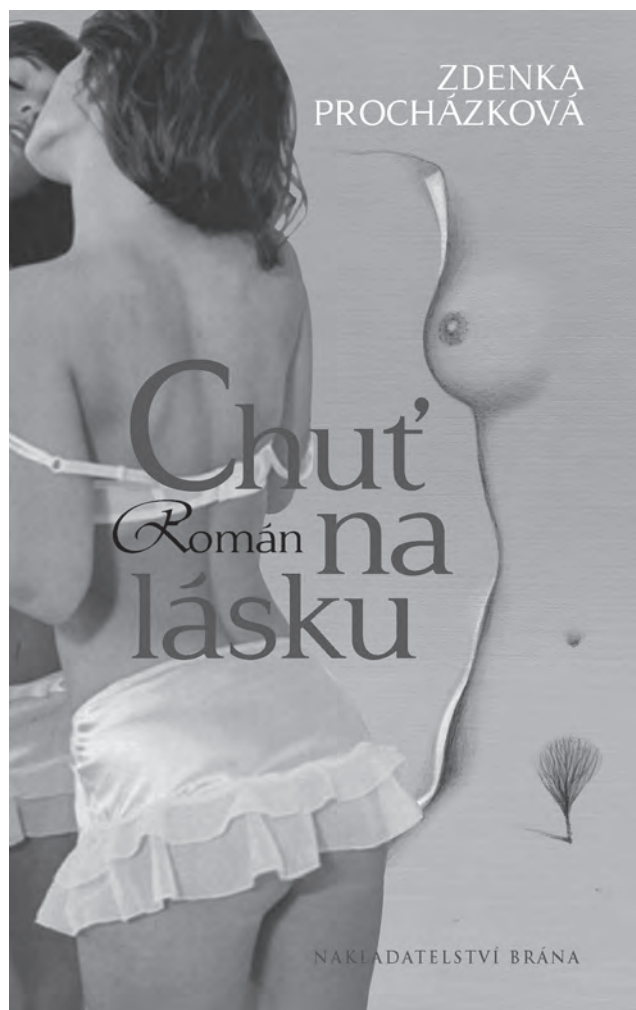
2001**leden – březen**

Rakouský kancléř **Wolfgang Schüssel** oficiálně zahájil **činnost Fondu usmíření**, z nějž budou odškodněny oběti nucených prací za druhé světové války na území dnešního Rakouska. Do fondu stát vloží 3,7 miliardy, spolkové země dalších 500 milionů a soukromé podniky 1,8 miliardy šilinků.

Temelínská krize skončila – zatím bez vítěze a poraženého. „Uvidíme, zda zvítězí býk, nebo toreador. Každopádně musí zvítězit pravda,“ prohlásil premiér **Miloš Zeman** poté, co podepsal s rakouským kancléřem **Wolfgangem Schüsselem** dohodu uzavírající vystupňovaný spor o Temelín. Konečné slovo, zda bude jaderná elektrárna fungovat, dostanou odborníci Evropské unie, kteří mají Čechy a Rakušany rozsoudit. V dohodě, která byla uzavřena pod patronátem evropského komisaře pro rozšíření **Günthera Verheugena**, se Praha zavázala ke kompletnímu přezkoušení Temelína z hlediska vlivu na životní prostředí i jaderné bezpečnosti. „Temelín bude posuzován podle standardů v Evropské unii obvyklých,“ uvedl Verheugen, aniž dokázal upřesnit, jaké standardy tím myslí. Zeman zopakoval, že Praha je v případě negativního výsledku prověrek připravena jadernou elektrárnu uzavřít.

Jediným kandidátem na nového předsedu Senátu byl staronový šéf horní komory **Petr Pithart**, který v nedávných volbách porazil kontroverzního premiérova poradce Šloufa. Pro Pitharta je to politický comeback – byl totiž historicky prvním předsedou Senátu. Podobně jako tehdy, i nyní je kandidátem za lidovce, respektive Čtyřkoalici. Místopředsedy Senátu se stali Jan Ruml z Unie svobody, sociální demokrat Zdeněk Vojtíš a Přemysl Sobotka (ODS).

Krajané žijící v zahraničí budou mít v příštích letech možnost získat **stipendium na vysokých školách v České republice** a učitelé budou naopak moci vycestovat ke krajaňským komunitám v zahraničí. **Vláda na program pomoci krajanům a krajaňským spolkům udržovat a rozvíjet český jazyk a kulturu vyčlenila na pět let celkem zhruba 79 milionů korun.**

Zdena Procházková:**Chut' na lásku**

Příběh nekonvenční spisovatelky, která popisuje, s čím vším se v životě setkala, jak jsou chutě lásky a sexu rozdílné podobně jako ty kulinářské. Existují přece vegetariáni, lidé, kteří nejedí vnitřnosti, nebo ryby, nebo zvěřinu. Někdy něco sníš a je ti po tom špatně, nebo ti to zachutná víc než cokoliv jiného. A stejně tak jsou záliby v lásce velice různorodé. Na rozdíl od chutí na jídlo se o chutích v lásce málokdo svěruje a v této knížce, inspirované skutečnými zážitky, se mluví o různých způsobech, jak lidé svou lásku a sex prožívají, bez obalu, přímo. Podle Rilkeho, který na úvod svých eroticko-pornografických básní říká: chci mluvit tak, jak se mi mluvit chce, ne jako žáček někde u tabule, chci říkat nebe, peklo, jak chce vůle... I v této knížce se mluví o nebi a pekle v lásce otevřeně, tak jak je v životě prožíváme, jak nám je život dává i bere.

Ukázky:

Narodila jsem se. Dali mi jméno Milena. Vážila jsem přes čtyři kila a měla pořád hlad. Přisávala jsem se k plnému prsu své maminky a žíznivě pila, s rozkoší nemluvněte, které se opíjí tím bílým nevysychajícím pramenem, prýšticím z vzrušujícího růžového pupence na špičce oblé polokoule. Byly to mé první erotické zážitky, první poznání světa. Ještě dnes, když zavřu oči, cítím smyslnou touhu po mléce z mateřských prsou.

* * *

Myslím, že mi byl vrozen silný sexuální pud. I teď, už jako velmi stará paní, v noci sním o milování, které bych tak ráda ještě jednou zažila. Když se pak podívám do zrcadla a vidím tu zvrásněnou pleť, visící prsa, kůži s hnědými skvrnami, kruhy pod očima, vím, že se už nedočkám.

* * *

Jsem jedináček. Maminka byla velice hezká, oblíbená, veselá, ráda se bavila, ráda vykládala, bývala vždycky středem společnosti a tatínek byl hrdý na svou ženu, stál vždycky v jejím pozadí, moc nemluvil, ale byl spolehlivě na svém místě, když bylo zapotřebí.

Od dvou let jsem měla svůj pokojíček vedle ložnice mých rodičů, kde byly vždycky pootevřené dveře, aby se maminka probudila, kdybych měla nějaký ošklivý sen a začala plakat. To pak vstala, pochovala mne a někdy i přenesla do rodičovské postele, kde jsem se vždycky uklidnila a mezi oběma ulebedila k slastnému spánku. Pamatovat si to nemohu, ale někde v podvědomí cítím to blaho, mít z každé strany teplo mých zploditelů. A také vím, že jsem za dveřmi slyšela, jak si naši šeptají, potichu se smějí, jak spolu pracují, nevěděla jsem na čem, ale asi to bylo moc namáhavé, protože pak tvrdě usnuli a už jsem slyšela jen tatínkovo chrupání.

Byla jsem chtěné, milované dítě, i když jedináček, způsobila jsem mamince moc těžký porod, tak se dalšího už bála. Asi to, jak jsem do maminky vcházela, bylo daleko příjemnější, než jak jsem z ní odešla. Ale odpustila mi to. A já vyrůstala obklopena láskou, i když někdy neporozuměním.

* * *

Byly mi něco přes tři roky a celá rodina se shromáždila ve velkém bytě mých prarodičů v Brně, kam nás svolala babička, jejíž přání bylo, aby se všichni rozloučili s dědečkem, ležícím ve své ložnici na široké posteli, kterou přes padesát let sdílel se svou ženou, vyhublý, s černými kruhy pod očima, osamělý, pod těžkým baldachýnem, kdysi znamením vyšších vrstev, většinu doby uspaný morfiem, tisíci jeho bolesti. Ještě jsem nechápala, co je to smrt, a zatímco se rodina připravovala na dědeč-

kův odchod dělením majetku, já jsem se často vplížila k němu do pokoje, sedla na empirickou židličku, dívala se na něho a čekala zvědavě, jak to udělá, až se sebeře a půjde do nebe. Většinou měl zavřené oči a mne vůbec nevnímal, jednou jsem však cítila, že je vzhůru, neležel jako jindy rovně na zádech, nohy měl pokrčené, kolena zvedal pokrývkou, která odkrývala shrnutou noční košili a část jeho těla, kterou jsem nikdy u nikoho ještě neviděla, takový podivný zvonec, na který bych byla chtěla zazvonit, chtěla vědět, jak zní. Sklouzla jsem se své židličky a blížila jsem se podivně rozrušena k němu, natáhla jsem ruku, dědeček se však náhle pohnul, a já, naplněná náhlou bází, že jsem udělala něco nedovoleného, jsem utekla do salonu za maminkou a schovala tvář do její sukně. Na její otázku, co se stalo, jsem začala plakat, ale za živého Boha bych nebyla prozradila, co jsem viděla. Rodiče se nakonec přiklonili k názoru, že mne tak rozlícil chudák dědeček, a vlastně měli pravdu.

* * *

Už jako malé dítě jsem mívala tak živé sny, že jsem je považovala za skutečně prožité, vykládala jsem své zajímavé zážitky a mí rodiče mne asi začali považovat za notorickou lhářku. Ve své pragmatičnosti nepřipustili dětskou fantazii, neporadili se s žádným psychologem a za každou „lež“, při které mne přistihli, jsem byla trestána. Ne, bita jsem nebyla, ale třeba jsem nedostala své oblíbené cucavé fialky, byl mi na pár hodin odebrán můj milovaný medvídek, nebo jsem nesměla za kamarádkami do parku. Nechácala jsem, proč se naši zlobí, uzavírala jsem se do sebe, začala jsem koktat, stala se málomluvnou, tak jsem se nejlíp vyhnula jejich nechápavým reakcím. Oni v té době nechápali mne, já je. Jenomže jsem potřebovala jakousi komunikaci, to vysněné muselo ven, a tak jsem se svěřovala přítelkyním. Když se pak jejich maminka mé maminky ptala: - Vaše holčička má kratší nožičku? A já si toho vůbec nevšimla. Nebo od kdy se kamarádím s nějakými liliputány, jestli jsou z cirkusu?, nebo jak to a kde že jsem letěla balonem?, narazila jsem doma na zoufalé: - Dítě, co z tebe bude.

V pěti letech jsem se sama od sebe naučila číst a hůlkovým písmem psát a od té doby jsem své snové fantazie, pořád ještě věříc, že jsou to mé pravé zážitky, dávala na papír a samozřejmě si je schovávala. Byly to mé první literární pokusy, mám je dodnes. Za ně mne nikdo netrestal, zvláštní, rodiče se s tím napsaným na papíře dokonce chlubil, kdybych byla totéž povídala, byla bych měla zase o pytlík fialek míň. Koktání přestalo, já se navrátila do normálního života. Takhle jsem začala být spisovatelkou a znovu a znovu proplétám ve svých knihách fantazii s pravdou, polopravdou, zažitými příběhy, smyšlenkami, představami. Tak hádejte, jak to bylo doopravdy!

* * *

Zdenka Procházková

se narodila v Praze, kde studovala herectví, první angažmá bylo v Opavě, pak v Divadle státního filmu, v Městských divadlech pražských, hrála i v Národním divadle, než se stala členkou Schauspielhausu v Düsseldorfu, Kolíně nad Rýnem, v Berliner Theater v Berlíně a posléze vídeňského Burgtheateru. Je držitelkou ceny ministerstva kultury Artis Bohemiae Amicis, Kafkovy ceny Masarykovy univerzity, ceny Senior prix a v Buenos Aires vyhrála festival monodramatu s monologem André Guelmy *Jean a já*. Dodnes vystupuje v Rakousku a Německu s pořady o básnících tzv. „Pražského kruhu“ (Kafka, Werfel, Brod, Kisch, Rilke atd.) a propaguje i českou literaturu. Před časem se dala do psaní, její memoáry *Na jevišti mezi Prahou a Vídní* byly týdně mezi nejúspěšnějšími knihami na druhém místě. V Rakousku točí v televizi, v Německu hraje stále ještě divadlo. Když se jí zeptáte, jak se jí daří, odpovídá: „Pořád skvěle, protože pracuju a to je můj elixír života. Až to nebude, zavřu oči a odeberu se v klidu tam, kde už na mne čeká celá rodina a mnoho přátel, kteří mi utíkají jeden po druhém. A moje jistota je, že je tam někde určitě dostihnu.“

Román vychází v nakladatelství Brána.

POETICKÉ ROZLOUČENÍ SE ZIMOU

Oldřich MIKULÁŠEK*Zimní motiv*

A potom k večeru, když stále, stále sněží,
je slyšet hudbu; komu nezněla,
nemohl, Petrove, na špičkách dvou tvých věží
vidět tancovat bílého anděla.

Trochu se zachvíval a se závanem křídla
zdvihl se vítr, vločky na mě vál.
Jednu z nich polkl jsem, aby se nenastydla
a jako zázrakem sníl kolem roztával.

Sníh

Neslyšný hukot sněžení,
až duše celá oněmí.
Co s city, city oněmí,
když duše celá oněmí
v hukotu tichém sněžení.
Však jeden – srdce o něm ví –
a ústa navždy oněmí,
však jeden – srdce o něm ví
a srdce nikdy nelže mi –
zůstává nezasněžený.

Ony (Výbor z milostné poezie)
(mk)

Vladimír JANOVIC*Všechna tvoje těla*

Okno v ledu
Mráz zametá
mráz zdobí krok
na drobné krůčky
Svatí sestupují
ze stěn kostela
a míří na Vajgar
kde se už bruslí

V chatrném kabátě
hřejeme romanci
jíž oba nevěříme
a na ovesný rok
ji na oslátku hudby
vyšleme zase k jiným

Jan SKÁCEL*Noc s věstonickou Venuší*

Napadl čerstvý sníh,
je noc
a chlapi na kytáře hrají jedním prstem,

můj bože, nevím komu,
hrají si v chůzi a není toho moc,

není to nad ticho,
nad tmavá žebra stromů,
není to vůbec nic –

a přece.

(mk)

Karel TOMAN*Únor*

Kdo ticho miluješ a samotu
a v lesích hlubokých a v míru sněžných polí
nasloucháš rytmu života,
zda někdy neslyšíš
hlas hlubin ?

Zní z dálky karneval vražd, krve, umírání.
Mlčení země bolí.

Však dole
tep srdce chvěje se a skrytý pramen z temnot
dere se ke světlu.

A píseň mladých vod
tvé srdce opije a hlavu štěstím zmámí,
že v zoufalství snad, ve víře však nejsme sami.

Měsíce (mk)**Jaroslav SEIFERT***Jaro, sbohem*

Tesklivé nebe zdejší,
v únoru ještě tesklivější,
svou šedí k obzoru se druží
a padá mlčky do kaluží.

Sněženku chladnou tiskneš k spánku,
říkáš si veršík o skřivánku,
zatímco kluci nasedají
už na koně a jedou k máji.

Antonín SOVA*Zimní*

V neděli ve vesnické nalévárně
je opět plno... Slepec a harmonikou
veselé kousky hraje jednotvárně,
a kejklíř v koutě s činkami a s dýkou
a s mečem produkci svou počal právě.
Sněží se venku... Okno
mží jen dýmem,
a hlavy
jen se pohnou kolébavě;
vše neurčitě, jako v snech kdy dřímem',
je v koutě zřít...
A venku pohřeb křáčí,
zpěv „miserere“ nejasně sem vniká,
že křížují se největší hned rváči! –
Pak dál, jak dříve, vřeští harmonika...

(mk)

Z mého kraje

Do Českého království ji přivezou roku 1303 jako nevěstu ovdovělého krále Václava II. (26. května je slavnostně korunována), který už dávno osnuje spojení Čech a Polska. Sirotek Richenza je dcerou posledního korunovaného polského krále – a tudíž i právoplatnou dědičkou trůnu. Václav II. má ale zpočátku zásadní ženskou favoritku – milenku jménem Anežka – a tak se na mladinkou novomanželku první rok ani nepodívá. Teprve později (1304) dá Elišku Rejčku zavolat ke dvoru – a začne s ní sexuálně žít. Tehdy ale mladinkou Polku začne nenávidět její nevlastní dcera (vyženila ji spolu s dalšími princezkami a princeznicemi), Václavova prvorozená Eliška Přemyslovna. Princezna je poněkud absurdně o šest let starší než macecha a má pocit, že ta „malá mrcha“, ta „zmije“ jí „krade“ milovaného otce.

Nepůjdu do kláštera!

Hysterická a prý i ošklivá (měla údajně nepřírozeně „ztemnělou“ pleť hustými pihami) Eliška Přemyslovna trpí nedávnou matčinou smrtí i nejrůznějšími erotickými excesy dominantního otce – a teď je tu TAHLÉ! Na mladinké maceše se může dokonale zahojit! A tak Rejčku trápí, kde může, hádá se s ní, pomlouvá mladinkou královnici u tatíka i dvořanů, hází

jí nejrůznější „klacky pod nohy“. Brzy se však od inteligentní Rejčky dočká patřičné odezvy. Tato vzájemná nenávisť vydrží oběma prvními dámami Českého království po zbytek života.

Na rozdíl od jiných královen vdov - a tím i obecného dobového zvyku - tahle mladíčka plnokrevná královna-vdova Eliška Rejčka, obdařená navíc čerstvě narozenou princeznicí Anežkou, nevstoupí do obligátního kláštera. Naopak! Využije bohatých statků, které jí plynou z tradičního věna českých královen. Nepůjde do kláštera! Neopustí přece ten úžasný svět plný vůní, barev a zábavy, prodchnutý tolika radostmi... Ráda se baví, tančí, vyráží na lov do lesů.

Rejčka je krásná a výjimečná

I když tohle je pouze jedním

z úhlů pohledu dvacetileté královnovdovy: má přece i maličké dítě, princeznicí Anežku, o níž se láskyplně stará. Kromě výrazné inteligence a nadprůměrného vzdělání je Richenza vybavena též žadáným ženským atributem – výjimečnou krásou. I proto je vždy obletována nejvýznamnějšími muži království a širého evropského okolí. Její dvůr má záhy nebyvalý lesk.

„A přitom... smrt jde v patách stínu mladické Rejčky.“ jak píše historik a literát Miloš V. Kratochvíl (1904-1988),

kteří má na mysli nejen tragický skon jejich rodičů (otec před Rejččinými očima zabije matku – a poz-

Stylizovaná podoba Elišky Přemyslovny: blondýna není.

NENÍ ELIŠKA JAKO ELIŠKA

Eliška Přemyslovna (1292-1330) byla dcerou českého a polského krále Václava II. a Guty Habsburské, po její smrti se otec znovu ožení – se čtrnáctiletou Eliškou Rejčkou. Tehdy se rozvine její nenávisť vůči mladší maceše, která jí „krade milovaného otce“. Později se vdá za Jana Lucemburského a stává se českou královnou (korunována 1311) - jako poslední přímý Přemyslovec. K přemyslovské tradici po matce se pak velmi hlásí její nejvýznamnější dítě (dětí porodí celkem sedm) – syn (původně Václav) Karel IV., český a římský král a později též císař římský. Eliška Přemyslovna je pochována ve Zbraslavském klášteře.

Eliška (Alžběta) Rejčka (1286 – 1335), původním jménem Richenza Piastovna, byla českou a polskou královnou, druhou manželkou českého krále, Přemyslovce Václava II. a později Rudolfa Habsburského. Jediná žena v české historii, která se nejen stala dvakrát královnou (korunována 1303), ale také po boku dvou mužů – českých králů. Před svojí smrtí žije dlouhá léta v Brně, v úzkém mileneckém svazku s ženatým Jindřichem z Lipé, předním šlechticem země České. Jejími rodiči jsou polský král Přemysl II. Velkopolský, její matkou Richenza Švédská. Eliška Rejčka je pohřbena na Starém Brně, pod podlahou kostela sv. Panny Marie.

ději je sám zavražděn), ale též oba královské manžely. Pravda: Richenza není vždy šťastná – ale je výjimečná. Záhy se do ní zamiluje přední velmož České země, krásný a bohatý svůdník Jindřich z Lipé. Ona jeho city opětuje. A to je hned další důvod k nenávisti: toho přece již od svých dvířech let miluje princezna Eliška Přemyslovna! Ta se chvíli hřeje ve stínu svého mladšího bratra, krále Václava III., nechá macechu vyhnat z pražského paláce – ale ta „mrcha“, ta „zmije“ Rejčka si žije na svém Hradci (Králové = „královnin“) jako absolutistická panovnice. Eliška Přemyslovna se užívá zlosti – a do toho je roku 1306 bratr Václav zavražděn.

Znovu královnou

Mezi Rejččinými vážné nápadníky záhy patří i nový kandidát na českého krále - Habsburk Rudolf, zvaný později „král Kaše“. Vdá se za něj a je podruhé českou královnou, zatímco Eliška Přemyslovna bude pro změnu

potupně vystěhována z pražského hradu. Její nenávisť teď nezna mezí, nehlédě na to, že Rudolfovi zbáběle uvolnil místo královský místodržící Jindřich Korutanský, manžel mladší sestry Anny Přemyslovny. Po jejich úprku má Eliška tak silný hysterický záchvat, že upadá do bezvědomí!

Již brzy však, roku 1307, za podivných okolností umírá český král Rudolf a vdovu Rejčku pro změnu vyžene z Pražského hradu nenávislná Eliška. Opět za pomoci sestry Anny a staronového místodržícího Jindřicha. Ten se ale pokusí prvorozenou Elišku otrávit.

Princezna s pomocí Konráda Zbraslavského tajně prchá ze země a záhy je, roku 1309 ve Špýru, provdána za Jana Lucemburského,

syna římskoněmeckého krále Jindřicha VII. Mladíčky a bujný Lucemburk si brzy dobude České království, které mu nyní po svatbě s prvorozenou Přemyslovnou právoplatně náleží. Její zlovolnou sestru Annu i se zbábělým Jindřichem Korutanským definitivně vyžene ze země. Má ale v zemi řadu odpůrců... A teď pozor(!): Janovy nároky podpoří i – svůdná, bohatá a mocná královna-vdova Eliška Rejčka. Lucemburk na ní může oči nechat – a Přemyslovnou spaluje žárlivost, závist a nenávisť. Požaduje po manželovi, aby její sokyni zničil – ale král na Richenzu nedá dopustit. Naopak: potvrdí všechna její privilegia...

A tak zatímco Přemyslovna se na královském trůnu užívá nenávisť, Rejččin vdovský dvůr v Hradci jen kvete. Lidé se tu výtečně baví, bujná vdova podporuje umělce i vědce, například alchymisty...

Suverénní a plně samostatná Rejčka má nakonec k dispozici rozsáhlé věnné statky i dvojnásobnou peněžní rentu po obou zemřelých královských manželech. Díky bezbřehé finanční nezávislosti je navíc nejen z postu královnovdovy, ale i pro svůj intelekt, poměrně vlivnou osobou Českého království. Po navázání úzkého mileneckého vztahu a nakonec

Rozčilený Jan Lucemburský odebrává děti údajně zrádné manželce Elišce Přemyslovně. (K. Javůrek)

i trvalého soužití s předním českým velmožem Jindřichem z Lipé, který po dobu časté nepřítomnosti krále Jana Lucemburského fakticky řídí zemi, se Rejčka stává až jakousi šedou eminencí Českého království...

Kdo je první ženou království?!

Tím vším ale snižuje vliv a moc faktické královnv Elišky Přemyslovny, která jí naprosto nemůže vystát. Ať tahle hysterka udělá cokoli – Rejčka je vždy lepší... bohatší... okázalejší! Když potom žije Eliška Rejčka v Brně spolu s Jindřichem z Lipé (nemůže si jí vzít za manželku, protože je ženat se Scholastikou z Lipé), jejich společný dvůr má větší lesk než ten královský v Praze. Sám Jan Lucemburský, který tiše posvětil jejich „nekrřestánský“ vztah „žití na hromádce“, rád pana z Lipé i Elišku navštěvuje. Vřak se povídá, že kdysi chvíli býval i Rejččiným milencem – to v době, kdy jeho hysterická manželka čekala jednoho z princů. Nenávisť Elišky Přemyslovny vůči Rejčce prý tehdy neznama mezi! Soupeří se svojí macechou do konce života...

Později třeba staví Alžběta Rejčka na Starém Brně gotický chrám sv. Panny Marie „Aula Sanctae Mariae“, což Přemyslovnou irituje natolik, že dá nedaleko Brna vystavět vlastní „truckostel“: a zase menší, zas méně okázalý... Vzájemnou nenávisť ukončí až předčasná smrt Elišky Přemyslovny roku 1330. Zlí jazykové tvrdí, že se tak dlouho užírala nenávisti vůči svojí nerovné sokyni – až jí nadobro zahubila!

Luboš Y. Koláček

Více informací najdete:
Tajemství smrti Jindřicha z Lipé od Luboše Y. Koláčka
Radostný úděl vdovský od Gabriely Srochové

Eliška Rejčka vítězí půvabem

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař
Blattgasse 13, 1030 Wien
tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27
všechny pokladny

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301, 1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsporarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních případech
mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTURNÝ SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsk@slovaci.at www.slovaci.at

ČESKÝ MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.

lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně

semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:

Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

GESUNDHEITSSTUDIO KROTTENBACH

Med. Univ. Dr. Kamil Maarfia

soukromý všeobecný lékař

pracovní, preventivní a estetická
medicína, životní prostředí

Praxe:

Krottenbachstr. 52 (vchod Budinskygasse
1190 Wien, tel.: 01/9580951
e-mail: dr.maarfia@artdoc.at
www.artdoc.at

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444

práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638
www.tschechisch-slowakisch.com

Ověřené překlady

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Ověřené překlady dokumentů, dokladů, smluv, úředních listin a tlumočení

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Ověřené překlady

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Ověřené překlady

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info
www.tschechischebahnen.at.tt

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Kaple sv. Stanislava

Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel. 9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Privátní bilingvní škola obecná

1030 Wien, Sebastianplatz 3
tel.: 714 88 76, fax: 714 88 76 /34

Mateřská škola

tel. (ředitelství): 713 31 88 / 40

Privátní bilingvní reálné gymnázium 2. stupeň

1120 Wien, Singrienergasse 21
ředitelka Mag. H. Huber
tel.: 890 44 04-60

Europäische
Mittelschule Wien
European Middle
School Vienna

1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Schlüsselgasse 18
1080 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

